

magazin bibliologic

ÎN ACEST NUMĂR

SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE

Elena PINTILEI
Victoria VASILICA
Daniela GALAI
Vera OSOIANU
Veronica BORȘ
Ana PLAMADEALA

STUDII ȘI CERCEȚĂRI

Ludmila CORGHENCI
Elena HARCONIȚA
Aculina MIHALUȚA
Tatiana PRIAN

EXPERIENȚE. PRACTICI INOVATIVE

Angela AMORȚITU
Larisa PRISACARI
Tatiana DARII
Elena ZAIȚEV

CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Ludmila CORGHENCI
Vera OSOIANU
Viorica LUPU
Vera SOBEȚCHI
Ana RURAC

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Tatiana COȘERI
Ludmila HOMETKOVSKI

INFORAFT. NOUTĂȚI EDITORIALE

Ludmila CORGHENCI
Elena HARCONIȚA
Lidia KULIKOVSKI

MB

MINISTERUL CULTURII
AL REPUBLICII MOLDOVA

IP BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA

SOCIETATEA ȘTIINȚIFICĂ DE BIBLIOFILIE
ȘI EX-LIBRIS „PAUL MIHAIL” DIN MOLDOVA

REVISTĂ ȘTIINȚIFICĂ ȘI BIBLIOPRAXIOLOGICĂ

nr. 3-4 | 2025

magazin bibliologic

ISSN 1857-1476

Chișinău, 2026

Editori:

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova

Directorul publicației: Elena Pintilei

Comitetul științific:

dr. habil. Gheorghe Postică, Chișinău
acad. Andrei Eșanu, Chișinău
acad. Mihai Cimpoi, Chișinău
acad. Valeriu Matei, Chișinău
Iurie Colesnic, scriitor, cercetător, Chișinău
Hermina Anghelescu, Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării,
Wayne State University, SUA
Sorina Stanca, manager, Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj, România
dr. habil. Nelly Țurcan, USM, Chișinău
dr. Mariana Harjevschi, BM „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Secretar de redacție: Jana Badan

Redactor: dr. Adela Manolii

Redactor bibliografic: Elena Balinschi

Coperta: Alexandru Burdila

Procesare computerizată: Diana Odobescu

Clasificare/Indexare: Aliona Muntean, Victoria Vasilica

Traducere în engleză: Elina Bolgarina

Revista este recomandată spre editare de către Consiliul redacțional al BNRM (proces-verbal nr. 1 al ședinței din 17 februarie 2026). Răspunderea asupra conținutului materialelor revine în întregime autorilor.

Revista este indexată în Registrul național al revistelor științifice „Instrumentul Bibliometric Național”.

SUMAR

SUB CUPOLA BIBLIOTECII NAȚIONALE

- 7 – 14 **Elena PINTILEI.** Transformare digitală și cooperare transfrontalieră: evoluția Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în era informațională
- 15 – 23 **Victoria VASILICA, Daniela GALAI.** De la politici culturale la impact comunitar: rolul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în Programul Național „Acces la Cultură”
- 24 – 28 **Vera OSOIANU.** Programul Național Lectura Central (PNLC) 2025: totaluri și portretul de grup al scriitorilor și cititorilor
- 29 – 34 **Veronica BORȘ, Ana PLAMADEALA.** Anul 2025 – Anul Mihai Eminescu: omagiu cultural, educațional și patrimonial la Biblioteca Națională a Republicii Moldova
- 35 – 36 **Veronica BORȘ.** Proiectul European Authors Day: Ana Blandiana, o voce emblematică a literaturii europene, la Biblioteca Națională
- 37 – 40 **Tatiana GHEICEANU, Ana PLAMADEALA.** Expoziția tematică itinerantă „În gura foamei organizate de URSS în Basarabia (1946-1947)”

CONSOLIDAREA SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

- 41 – 43 **Ludmila CORGHENCI.** Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci – reuniune dedicată dialogului bibliotecarilor și implicării bibliotecilor
- 44 – 49 **Vera OSOIANU.** Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor: priorități profesionale ale anului 2026
- 50 – 57 **Viorica LUPU, Vera SOBEȚCHI, Ana RURAC.** AGROVOC în sprijinul educației și cercetării în domeniul agricol: accesul la cunoaștere în limba română

STUDII ȘI CERCETĂRI

- 58 – 66 **Ludmila CORGHENCI.** Necesitățile de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci: rezultate ale studiului național
- 67 – 71 **Elena HARCONIȚA.** Bibliologia și biblioteconomia: dimensiuni conceptuale și evoluții
- 72 – 77 **Aculina MIHALUȚA, Tatiana PRIAN.** Percepția și utilizarea inteligenței artificiale în mediul bibliotecar

EXPERIENȚE. PRACTICI INOVATIVE

- 78 – 81 **Angela AMORȚITU.** Săptămâna Internațională a Accesului Deschis la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova
- 82 – 88 **Larisa PRISACARI.** Lectura – punte spre valorile europene

89 – 94 | **Tatiana DARII, Elena ZAIȚEV.** Un an de lectură și cultură în bibliotecile din raionul Hâncești: retrospectiva ediției a VIII-a a Programului Național LecturaCentral

ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

95 – 97 | **Tatiana COȘERI.** Gala Excelenței: Bibliotecarul Anului – un simbol al valorii profesionale

98 – 100 | **Ludmila HOMETKOVSKI.** Topul celor mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științelor informării

INFORAFT. NOUTĂȚI EDITORIALE

101 – 103 | **Ludmila CORGHENCI.** Prin formare continuă – spre excelență în profesie

104 – 107 | **Elena HARCONIȚA.** Managementul datelor de cercetare (MDC) din perspectiva rolului strategic al bibliotecii academice (pe marginea tezei de doctorat a V. Lupu „Rolul bibliotecii academice în managementul datelor de cercetare”)

108 – 111 | **Elena HARCONIȚA.** Lexic și limbaj specializat în biblioteconomie: o abordare istorică și filologică (pe marginea cercetării doctorale „Evoluția terminologiei biblioteconomice românești”)

112 – 114 | **Ludmila CORGHENCI.** Schimbare de paradigmă: de la managementul tradițional la unul agil

115 – 123 | **Lidia KULIKOVSKI.** Iurie Colesnic, omul romantic ce pornește să caute o floare, care pe o parte să fie lună, iar pe alta soare: portret aniversar prin prisma unei bibliografii

124 | **AUTORII ARTICOLELOR**

125 – 128 | **GHID PENTRU AUTORI** (cerințe privind publicarea articolelor)

SUMMARY

UNDER THE CUPOLA OF THE NATIONAL LIBRARY

- 7 – 14 **Elena PINTILEI.** Digital transformation and cross-border cooperation: Evolution of the National Library of the Republic of Moldova in the information age
- 15 – 23 **Victoria VASILICA, Daniela GALAI.** From the cultural policies to community impact: Role of the Național Library of the Republic of Moldova in the „Access to Culture” National Program
- 24 – 28 **Vera OSOIANU.** Lectura Central Național Program 2025: Result and the collective portrait of writers and readers
- 29 – 34 **Veronica BORȘ, Ana PLAMADEALA.** 2025 – The Year of Mihai Eminescu: The National Library of the Republic of Moldova pays tribute to culture, education and heritage
- 35 – 36 **Veronica BORȘ.** Project ”The European Authors Day”: A visit of Ana Blandiana, the emblematic voice of the European literature, to the National Library of the Republic of Moldova
- 37 – 40 **Tatiana GHEICEANU, Ana PLAMADEALA.** Travelling thematic exhibition ”In the face of the famine of 1946-47 organized by URSS in Bessarabia”

CONSOLIDATION OF THE NATIONAL LIBRARIANSHIP SYSTEM

- 41 – 43 **Ludmila CORGHENCI.** Forum of the National Librarianship System Managers – The meeting dedicated to librarian dialogue and library involvement
- 44 – 49 **Vera OSOIANU.** Collection development as the foundation for building a strong knowledge-sharing infrastructure
- 50 – 57 **Viorica LUPU, Vera SOBEȚCHI, Ana RURAC.** AGROVOC supports agricultural education and research: Access to knowledge in Romanian language

STUDIES AND RESEARCH

- 58 – 66 **Ludmila CORGHENCI.** The needs for continuous professional education of specialized library staff: Results of the national study
- 67 – 71 **Elena HARCONIȚA.** Bibliology and Library Science: Conceptual dimensions and developments
- 72 – 77 **Aculina MIHALUȚA, Tatiana PRIAN.** Perception and use of artificial intelligence in the library environment

EXPERIENCES. INNOVATIVE PRACTICES

- 78 – 81 **Angela AMORȚITU.** International Open Access Week at the Scientific Library of the Academy of Economic Studies of Moldova
- 82 – 88 **Larisa PRISACARI.** Reading as a bridge to European values

89 – 94 **Tatiana DARII, Elena ZAIȚEV.** A year of reading and culture in the libraries of Hâncești district: retrospective of the 8th edition of Lectura Central Național Program

ASSOCIATION OF LIBRARIANS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

95 – 97 **Tatiana COȘERI.** Excellence Gala: Librarian of the Year as a Symbol of Professional Value

98 – 100 **Ludmila HOMETKOVSKI.** Top of Most Successful Works of the Year in the field of Library and Information Science

REVIEWS. INFORMATION BOARD

101 – 103 **Ludmila CORGHENCI.** Through continuous education, toward excellence in profession

104 – 107 **Elena HARCONIȚA.** Research data management from the perspective of the academic library's strategic role (on doctoral thesis by V. Lupu „Role of the academic library in research data management”)

108 – 111 **Elena HARCONIȚA.** Vocabulary and specialized language in librarianship: A historical and philological approach (on doctoral research „Evolution of Romanian library terminology”)

112 – 114 **Ludmila CORGHENCI.** Paradigm shift: From traditional management to agile management

115 – 123 **Lidia KULIKOVSKI.** The Romantic man Iurie Colesnic: An anniversary portrait in light of bibliography dedicated to the author

124 **JOURNAL AUTHORS**

125 – 128 **GIUDE FOR THE AUTHORS**

TRANSFORMARE DIGITALĂ ȘI COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ: EVOLUȚIA BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN ERA INFORMAȚIONALĂ

Elena PINTILEI,
ORCID 0009-0005-1294-4150
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul analizează transformarea digitală a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) și rolul cooperării transfrontaliere în dezvoltarea infrastructurii informaționale. Din anii '90, BNRM a implementat procese de automatizare, digitizare a patrimoniului cultural și integrare în rețele internaționale precum Biblioteca Digitală Europeană, FUMAGABA și Europeana. Proiecte ca MOLDAVICA și Repozitoriul Național Tematic Mold-LIS au facilitat accesul deschis la resurse documentare și cercetări biblioteconomice, iar servicii digitale moderne, precum catalogul TinREAD, au îmbunătățit experiența utilizatorilor. Parteneriatele transfrontaliere și proiectele precum BIBLIOTECH vor contribui la modernizarea infrastructurii IT, la dezvoltarea competențelor profesionale și extinderea accesului mobil la colecțiile digitale. Modernizarea Sălii de Conferințe „Mihai Eminescu” reflectă integrarea patrimoniului cultural tradițional cu inovația digitală. Transformarea digitală a BNRM redefinește rolul bibliotecii ca centru de excelență în informare, în educație și în conservarea patrimoniului național într-o societate informațională democratică și incluzivă.

Cuvinte-cheie: transformare digitală, bibliotecă națională, digitizare, cooperare transfrontalieră, patrimoniu cultural, servicii informaționale, Mold-LIS, SIBIMOL, MOLDAVICA, TinREAD

Abstract: This article analyzes the digital transformation of the National Library of the Republic of Moldova (NLRM) and the role of cross-border cooperation in development of information infrastructure. Since the 1990s the NLRM has implemented processes of automation, digitization of cultural heritage and integration into international networks such as the European Digital Library, FUMAGABA and Europeana. Projects MOLDAVICA and the National Thematic Repository Mold-LIS have facilitated open access to documentary resources and library research, and modern digital services - the TinREAD catalog - have improved the user experience. Cross-border partnerships and projects, like BIBLIOTECH, will contribute to modernization of IT infrastructure, development of professional skills and extent of mobile access to digital collections. The modernization of the “Mihai Eminescu” Conference Hall reflects synthesis of traditional cultural heritage with digital innovation. The digital transformation of the NLRM redefines the role of the library as a center of excellence in information, education and preservation of national heritage in a democratic and inclusive information society.

Keywords: digital transformation, national library, digitization, cross-border cooperation, cultural heritage, information services, Mold-LIS, SIBIMOL, MOLDAVICA, TinREAD

La începutul secolului XXI, societatea informațională a impus noi paradigme în gestionarea cunoașterii și a patrimoniului cultural. Bibliotecile naționale, ca instituții-

cheie în păstrarea memoriei colective, s-au aflat în fața unor provocări majore: adaptarea la tehnologiile digitale, asigurarea accesului publicului larg la resurse culturale și

implementarea unor standarde interoperabile care să permită schimbul de informații la scară națională și internațională.

Republica Moldova, aflată într-un proces complex de tranziție post-sovietică, a trebuit să găsească soluții pragmatice și strategice pentru modernizarea bibliotecilor, iar Biblioteca Națională a devenit motorul acestei transformări. Automatizarea proceselor și digitalizarea patrimoniului au fost abordate nu doar ca acțiuni tehnice, ci și ca pași fundamentali în reafirmarea identității culturale și în accesibilizarea patrimoniului pentru generațiile prezente și viitoare. Acest articol își propune să reconstituie și să analizeze dezvoltarea acestor procese în Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), descriind contextul socio-tehnic, obiectivele, etapele și rezultatele proiectelor majore, precum și impactul lor asupra biblioteconomiei, a științei și educației.

La sfârșitul anilor '90 și la începutul anilor 2000, Biblioteca Națională a Republicii Moldova se confrunța cu realități caracteristice bibliotecilor postsovietice din regiune: infrastructură modestă, predominanța proceselor manuale și resurse umane fără pregătirea necesară pentru implementarea tehnologiilor digitale. Cel mai tânăr proces al bibliotecii era cel de informatizare. Începând cu anul 1990, a fost pregătită baza tehnico-materială pentru automatizarea proceselor bibliotecar-informative, prin achiziționarea a 3 calculatoare de tip „Mazovia” și 4 calculatoare marca IBM PS/AT. În următorul an, 1991, a fost achiziționat programul MARC, destinat stațiilor de lucru care funcționau independent.

Deja în anul 1992, administrația BNRM a intervenit cu o modificare în structura organizatorică a instituției, prin crearea Departamentului Automatizare, informatizare, modernizare, format din două servicii: Asigurare tehnică și materială și Asigurare matematică și exploatarea sistemului automatizat bibliotecar-informativ (SEBI MARC). Toată tehnica de calcul a fost reamplasată în conformitate cu noua structură a BNRM. În acea perioadă, toată documentația internă era supusă unei actualizări, dar și traducerii din limba rusă în limba română. La fel, documentația de funcționare a programului MARC a

fost **adaptată și elaborată varianta SEBI MARC în limba română**. Deja, pe parcursul anului 1993, au fost create și înregistrate 8.680 de fișe bibliografice în MARC, fiind introduse în calculator, prin programul de editare ME, peste 1.500 de documente.

Anul 1994 reprezintă un moment de cotitură în procesul de informatizare a BNRM, grație proiectului „Elaborarea și implementarea sistemului automatizat integrat de bibliotecă în Biblioteca Națională a Republicii Moldova”, finanțat de Fundația Soros-Moldova. Astfel, a fost creată prima rețea de calculatoare a BNRM, de tip Novell, dotată cu un server Pentium I și 26 de stații de lucru PC-486. În anul 1997, biblioteca achiziționează sistemul integrat de bibliotecă TINLIB.

Privind retrospectiv activitatea instituției, este important de menționat că, începând cu anul 1999, Biblioteca Națională a fost deja conectată la Internet și a lansat prima pagină web oficială. Odată cu accelerarea procesului de informatizare și automatizare, activitatea informațională și-a reorientat direcțiile, permițând accesarea diverselor baze de date la distanță, prin intermediul rețelei Internet.

Deși procesul de catalogare automatizată a documentelor în cadrul Bibliotecii Naționale a început abia către sfârșitul ultimului deceniu al secolului al XX-lea, accesul la colecții – inclusiv la cele speciale, precum manuscrisele rare sau edițiile de patrimoniu – a rămas pentru mult timp limitat atât pentru publicul larg, cât și pentru cercetători. Această situație genera multiple vulnerabilități: pe de o parte, dificultăți sporite în protejarea și conservarea materialelor fragile, pe de altă parte, restricționarea accesului la resurse esențiale pentru cercetarea științifică și pentru formarea culturală.

În plus, lipsa infrastructurii digitale și a resurselor electronice făcea aproape imposibilă integrarea bibliotecii în circuitele informaționale internaționale și limita considerabil cooperarea cu alte instituții culturale și academice, atât din Republica Moldova, cât și din străinătate.

Pe fundalul acestor constrângeri, devenea evidentă necesitatea unei tranziții tehnologice care să permită transformarea BNRM într-o instituție modernă, adaptată standardelor internaționale, ceea ce presupunea:

- automatizarea proceselor interne pentru eficientizarea catalogării, gestionării și regăsirii informației;
- digitizarea documentelor fragile pentru a asigura conservarea pe termen lung și pentru a permite accesul extins, inclusiv de la distanță;
- construirea unei infrastructuri IT performante, care să susțină aceste procese;
- formarea continuă a personalului în noile competențe digitale și metodologii biblioteconomice.

BNRM a studiat experiența altor biblioteci naționale la nivel regional și global și și-a actualizat cadrul de reglementare, făcând primii pași care au contribuit la alinierea la tendințele dominante de digitalizare și interconexiune, promovate de organizații internaționale precum UNESCO, IFLA, CENL, EBLIDA, LIBER și de alte programe europene de digitalizare a patrimoniului cultural. Aceste standarde și bune practici au ghidat procesul decizional, iar suportul tehnic și financiar a venit parțial și din partea mai multor organizații și fundații, precum CENL, SOROS-Moldova, Agenția Elvețiană de Dezvoltare, Fundația Bill și Melinda Gates ș.a.

Între anii 2000–2010, a avut loc o schimbare majoră: accentul pus pe informația tipărită s-a mutat treptat pe cea în format electronic, care devenea tot mai accesibilă. A crescut rolul și importanța asigurării accesului utilizatorilor la catalogul online al bibliotecii, al dezvoltării instrumentelor de informare, al instruirii și îndrumării publicului pentru folosirea resurselor electronice. În același timp, au fost puse bazele digitizării documentelor din colecțiile Bibliotecii Naționale. Activitatea instituției s-a concentrat pe implementarea Proiectului „Automatizarea Bibliotecii Naționale: digitizarea patrimoniului documentar al BNRM”, digitalizarea cărții vechi *Cazania*, transferarea pe suport electronic a revistei *Viața Basarabiei* (2002) ș.a. Bazele de date create de bibliotecă (catalogul electronic) sau achiziționate (ex. publicațiile periodice electronice EBSCO pe CD-ROM-uri) au devenit produse noi inevitabile, stimulând creșterea continuă a accesului la informație în format online, de la an la an, prin intermediul site-ului instituției [2, 3].

În spiritul modernizării serviciilor oferite utilizatorilor, BNRM a lansat, în anul 2005, serviciul online „Întrebă bibliotecarul”, disponibil pe pagina oficială a instituției. Acest serviciu reprezenta o formă de asistență informațională la distanță, care permitea utilizatorilor să adreseze întrebări, să solicite îndrumări bibliografice, recomandări de lectură sau informații despre resursele și colecțiile bibliotecii. Prin intermediul acestei platforme interactive, biblioteca și-a extins misiunea de sprijin pentru cercetare, studiu și informare, oferind un răspuns prompt și profesionist, adaptat nevoilor fiecărui beneficiar. Serviciul reflecta angajamentul instituției de a rămâne conectată la cerințele comunității, utilizând tehnologiile digitale pentru a facilita accesul liber la informație.

Începând cu anul 2008, BNRM a inițiat un nou ciclu de modernizare tehnologică, având ca obiectiv integrarea în infrastructura digitală națională. A fost modernizat echipamentul tehnic al instituției pentru a permite implementarea noului sistem software TinREAD și integrarea în Sistemul Integral al Bibliotecilor Informatizate din Republica Moldova (SIBIMOL). În același an, catalogul electronic local al BNRM a fost convertit din sistemul TinREAD în baza de date centralizată a SIBIMOL, marcând un pas important în procesul de cooperare interbibliotecară la nivel național.

În anul 2011, a urmat o etapă esențială de revizuire și de corectare a bazei de date, proces favorizat de conversia anterioară din sistemul TinLIB în TinREAD, asigurând calitatea și coerența informațiilor bibliografice.

Aceste acțiuni au contribuit la punerea în exploatare oficială, în anul 2013, a Sistemului Integral al Bibliotecilor Informatizate din Republica Moldova (SIBIMOL) – o platformă unificată, care a permis accesul integrat la resursele bibliotecilor participante (în special biblioteci publice) și consolidarea serviciilor informaționale într-un cadru digital colaborativ.

Revenind cronologic la subiectul digitalizării colecțiilor, este important de menționat că, în etapele inițiale, procesul s-a realizat punctual, la nivel instituțional. Pe măsură ce tehnologiile informaționale au evoluat, această abordare fragmenta-

ră s-a dovedit insuficientă în raport cu cerințele tot mai stringente privind accesul public deschis, interoperabilitatea și participarea în rețele internaționale de biblioteci, în special cele naționale.

În consecință, Biblioteca Națională a fost nevoită să treacă de la simple proiecte de digitizare la dezvoltarea unei arhitecturi IT complexe, capabile să integreze metadate standardizate, conținut digital de calitate și gestionarea legală a drepturilor de autor. Această transformare a reprezentat un pas esențial în profesionalizarea procesului de digitalizare și alinierea la bunele practici internaționale în domeniul patrimoniului digital [30-32].

Acceptată, în anul 2005, în calitate de membru cu drepturi depline al Fundației „Conferința Bibliotecilor Naționale Europene” – principalul organism de cooperare a bibliotecilor naționale din Europa – BNRM a devenit participantă la proiecte continentale, precum Biblioteca Europeană și Biblioteca Digitală Europeană. Misiunea acestora era de a digitaliza moștenirea culturală scrisă a țărilor europene și de a organiza variantele electronice ale celor mai valoroase documente patrimoniale într-o bibliotecă digitală accesibilă pe internet. Pentru a se integra în Biblioteca Digitală Europeană și a se compatibiliza cu ea sub toate aspectele, în anii 2008-2009, BNRM a participat la proiectul FUMAGABA, inițiat de CENL. Integrarea Bibliotecii în structuri informaționale europene, și anume în CENL, a adus multe beneficii instituției noastre, printre care: procurarea scannerului de carte veche și rară ATIZ, aplicarea standardelor și a normelor stabilite de instituțiile europene, precum și asistență consultativă în crearea Bibliotecii Naționale Digitale MOLDAVICA, în anul 2010.

Platforma MOLDAVICA a fost lansată ca primul sistem integrat online ce oferea acces la patrimoniul documentar digitalizat al BNRM. Aceasta cuprindea colecții valoroase: cărți vechi, manuscrise, periodice istorice, hărți și alte documente, toate însoțite de descrieri bibliografice și metadate conforme cu standardele internaționale. Această inițiativă a schimbat fundamental modul în care patrimoniul cultural moldovenesc este conservat și accesat, transfor-

mând Biblioteca Națională într-un punct central al memoriei digitale naționale. MOLDAVICA a devenit un instrument indispensabil pentru cercetători, profesori, studenți și pentru publicul larg, facilitând accesul la documente istorice esențiale și susținând dezvoltarea studiilor culturale și istorice în Republica Moldova.

În același an, 2010, Biblioteca Națională a aderat la proiectul TEL, pas strategic major pentru acea perioadă, care a permis expunerea colecțiilor digitale moldovenești în cadrul unei platforme paneuropene. TEL oferea o vizibilitate sporită patrimoniului cultural și facilita accesul utilizatorilor din întreaga Europă la resursele digitale ale BNRM.

Semnarea acordului de aderare la EUROPEANA, în anul 2016, a consfințit participarea oficială a Republicii Moldova la infrastructura digitală culturală europeană. Biblioteca s-a angajat să furnizeze metadate și resurse digitale, contribuind astfel la consolidarea unei memorii culturale digitale comune. Această integrare avea și implicații strategice, deschizând posibilități pentru proiecte comune, acces la surse de finanțare europene și dezvoltarea unor servicii digitale moderne.

Un alt proiect de digitalizare a activității în cadrul BNRM ține de implementarea sistemului de raportare online a activității bibliotecilor. Acest sistem, lansat în anul 2015, cu sprijinul Programului Național NOVATECA, a contribuit semnificativ la modernizarea procesului de colectare și analiză a datelor statistice de bibliotecă la nivel național. Prin intermediul său, bibliotecile publice din țară pot transmite rapoartele anuale în format electronic, ceea ce asigură o gestionare mai eficientă, transparentă și accesibilă a informațiilor necesare pentru monitorizarea și dezvoltarea sectorului bibliotecar.

De-a lungul ultimelor decenii, BNRM a demonstrat constant angajamentul față de modernizarea infrastructurii tehnologice, prin identificarea și valorificarea unor soluții financiare extrabugetare. Într-un context marcat de limitări bugetare cronice, instituția a căutat activ parteneriate strategice, granturi internaționale, finanțări transfrontaliere și sprijin din partea structurilor guvernamentale și neguvernamentale.

tale, atât din țară, cât și din străinătate. Această abordare proactivă a permis Bibliotecii Naționale să aplice pentru un proiect de anvergură susținut de Agenția Japoneză de Dezvoltare, iar, în perioada 2020–2023, BNRM a beneficiat de un grant de peste 400.000 USD pentru modernizarea echipamentelor de digitizare.

Printre echipamentele achiziționate prin baza grantului JICA se numără scanere robotizate automate pentru manipularea delicată a documentelor fragile, echipamente profesionale de înaltă rezoluție, stații de lucru și servere performante. O componentă esențială a proiectului a fost constituirea Centrului Național de Digitalizare, parte a structurii BNRM, care a consolidat eforturile de digitizare la nivel național, oferind suport tehnic, metodologic și managerial altor instituții culturale [17-24].

Modernizarea infrastructurii IT a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a cunoscut un avânt semnificativ prin integrarea, în anul 2023, a unui modul digital specializat în cadrul sistemului integrat de bibliotecă TinREAD. Această componentă inovatoare a fost realizată datorită sprijinului financiar acordat de Agenția Română de Dezvoltare, printr-un grant orientat către consolidarea cooperării culturale transfrontaliere și digitalizarea accesului la patrimoniul documentar.

Modulul de Bibliotecă Digitală reprezintă o extensie esențială a platformei TinREAD, permițând utilizatorilor acces online facilitat la colecțiile digitale ale BNRM. Interfața acestuia este gândită să fie intuitivă, ușor de navigat și interoperabilă cu platforme internaționale, în conformitate cu standardele moderne de descriere și acces la resursele digitale. În plus, soluția oferă un mediu integrat de consultare a documentelor digitizate de la distanță, contribuind astfel la democratizarea cunoașterii și la valorificarea patrimoniului bibliotecii într-un cadru digital unitar.

Implementând acest proiect, Biblioteca Națională își reafirmă rolul de lider în procesul de transformare digitală a instituțiilor de memorie din Republica Moldova, facilitând accesul deschis la informație și stimulând cercetarea, educația și inovarea. Dezvoltarea modulului digital în TinRE-

AD nu doar optimizează fluxurile interne de lucru ale bibliotecii, ci și deschide noi oportunități de colaborare internațională și de promovare a valorilor culturale naționale în spațiul digital global.

În această perioadă, a apărut necesitatea conceptualizării unui nou proiect de infrastructură profesională, concretizată prin crearea, în anul 2019, a Repozitoriului Național Tematic Mold-LIS, gândit ca o platformă digitală deschisă, gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova în colaborare cu bibliotecile din sistemul național. Acest instrument digital profesional are drept scop arhivarea, conservarea și diseminarea rezultatelor cercetării în domeniul biblioteconomiei și științelor informării.

Implementat pe baza software-ului DSpace și utilizând protocolul OAI-PMH, Mold-LIS permite integrarea în rețele și registre internaționale precum ROAR și OpenDOAR. Repozitoriul oferă acces liber la lucrările elaborate de cercetători și specialiști din BNRM și alte instituții, contribuind la vizibilitatea și impactul activității științifice naționale. Obiectivele creării acestui instrument vizează transparența academică, creșterea citabilității publicațiilor, promovarea domeniului la nivel internațional, dezvoltarea profesională a personalului de specialitate, precum și fundamentarea unei baze solide pentru analiza bibliometrică în Republica Moldova. Între timp, Mold-LIS s-a afirmat ca o infrastructură digitală strategică în sprijinul cercetării, educației și inovării în domeniul biblioteconomic. Doar pentru primul semestru al anului 2025, sistemul raportează 3.680.643 de căutări efectuate.

În contextul integrării europene, al globalizării informației și al transformărilor digitale, parteneriatele transfrontaliere reprezintă un instrument esențial pentru modernizarea instituțiilor culturale și educaționale. Pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova, aceste colaborări internaționale nu constituie doar o formă de sprijin extern, ci și un mecanism vital, prin care instituția își extinde capacitățile operaționale, tehnologice și profesionale. Proiectele transfrontaliere oferă acces la resurse financiare extrabugetare, la expertiză internațională și la modele de bune prac-

tici, contribuind la consolidarea infrastructurii IT, la diversificarea serviciilor pentru utilizatori și valorificarea patrimoniului național într-un cadru digital european.

În același timp, aceste inițiative creează spații de dialog și formare comună pentru specialiști din domeniul biblioteconomic, facilitând transferul de cunoștințe, inovația și standardizarea proceselor de lucru. Importanța parteneriatelor transfrontaliere rezidă și în potențialul lor de a deschide noi perspective de colaborare instituțională și profesională pe termen lung. Astfel de relații bilaterale sau multilaterale contribuie la crearea unei rețele durabile de cooperare în regiune, în care Biblioteca Națională poate juca un rol activ, ca promotor al valorilor culturale comune și ca interfață între patrimoniul național și publicul internațional.

Privind spre viitor, participarea continuă la programe de cooperare transfrontalieră oferă premise solide pentru dezvoltarea unor inițiative de anvergură, inclusiv în domenii precum educația digitală, arhitectura informațională, cercetarea documentară și protejarea patrimoniului. În acest sens, Biblioteca Națională își propune să consolideze aceste parteneriate strategice, contribuind la construcția unui ecosistem regional de cunoaștere și inovație.

În acest context, proiectul transfrontalier BIBLIOTECH, care va fi implementat în Biblioteca Națională a Republicii Moldova în perioada 2025–2026, cu o valoare de 298.641,4 euro (bugetul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova), reprezintă o oportunitate strategică majoră pentru modernizarea infrastructurii tehnologice a instituției. Inițiativa, rezultată de o excelență cooperare cu Asociația „Salvați Copiii” – Filiala Iași și având ca partener principal BCU Iași, are o durată de implementare de 18 luni și se desfășoară în cadrul Programului Interreg NEXT România–Republica Moldova, cu finanțare europeană nerambursabilă.

Importanța proiectului derivă din impactul său direct asupra capacității tehnologice a instituției, vizând dotarea cu echipamente de ultimă generație necesare pentru crearea, gestionarea și accesibilizarea unei biblioteci virtuale școlare în format mobil. Această infrastructură va permite dezvoltarea de ser-

vicii digitale moderne, menite să răspundă nevoilor educaționale ale tinerelor generații, în special elevilor și studenților din regiune. Prin acest proiect, Biblioteca Națională va putea integra soluții tehnologice avansate în activitatea sa cotidiană, consolidându-și statutul de instituție de referință în domeniul informării, educației și inovației. Mai mult decât o investiție materială, proiectul BIBLIOTECH va deveni un catalizator al colaborării profesionale între bibliotecari, informaticieni și alți specialiști de pe ambele maluri ale Prutului. Acest parteneriat creează premisele unui transfer de expertiză, dar și ale unui proces de standardizare și de interoperabilitate între infrastructurile digitale ale celor două țări, în beneficiul utilizatorilor finali. Modernizarea infrastructurii IT va stimula, în același timp, digitalizarea fondului documentar, extinderea accesului mobil la resurse educaționale, precum și creșterea calității serviciilor oferite comunității.

În anul 2025, BNRM a beneficiat de sprijinul financiar acordat de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova pentru modernizarea Sălii de Conferințe „Mihai Eminescu” – un proiect cu valoare strategică pentru infrastructura culturală și educațională a instituției. Această investiție contribuie esențial la transformarea bibliotecii într-un centru modern, multifuncțional, capabil să găzduiască evenimente academice, conferințe internaționale, simpozioane, lansări de carte și reuniuni profesionale de înalt nivel. Sala de conferințe din cadrul BNRM, reamenajată și echipată cu tehnologii digitale moderne de sunet, proiecție și conectivitate, va deveni un spațiu reprezentativ, în concordanță cu standardele europene privind organizarea evenimentelor culturale și științifice. Astfel, Biblioteca Națională își consolidează rolul de platformă deschisă pentru dialogul intelectual, cooperarea internațională și schimbul de idei între cercetători, scriitori, profesioniști ai informației și publicul larg. Modernizarea acestei infrastructuri reprezintă nu doar un act de restaurare funcțională, ci și o expresie a angajamentului instituției față de promovarea culturii române, a valorilor democratice și a diplomației culturale. Proiectul reflectă o direcție clară în dezvoltarea sus-

tenabilă a BNRM, prin care biblioteca devine un pol activ de convergență între tradiție și inovație, între patrimoniu și viitor.

Procesul de modernizare a infrastructurii digitale a Bibliotecii Naționale demonstrează o viziune coerentă și pe termen lung asupra transformării instituționale. Evoluția acestui proces, inițiată la sfârșitul anilor '90 și consolidată prin proiecte naționale și internaționale, a avut un impact semnificativ asupra modului în care patrimoniul documentar este conservat, valorificat și accesibilizat publicului larg. Biblioteca Națională a reușit să se poziționeze drept partener de încredere în rețelele de cooperare regională și europeană, devenind un model de bune practici în ceea ce privește digitizarea colecțiilor, implementarea tehnologiilor moderne și deschiderea către inovație. Această transformare nu reprezintă doar un proces tehnologic, ci și o schimbare de paradigmă, care redefinește misiunea bibliotecii în raport cu comunitatea și cu noile generații de utilizatori.

În calitate de centru biblioteconomic național și lider în domeniu, Biblioteca Națională a ghidat, la toate etapele, implicarea tuturor tipurilor de biblioteci în procesul de transformare digitală. Împreună cu întreg sistemul național de biblioteci (SNB), instituția s-a implicat activ în inițiative precum Biblioteca 2.0 și Bibliotecarul 2.0, continuând acest demers în etapele următoare.

În Republica Moldova, anul 2025 a fost declarat, la nivel național, „Anul implicării bibliotecilor în procesul de transformare di-

gitală”. Această inițiativă reflectă angajamentul ferm al sectorului biblioteconomic față de adaptarea la noile realități tehnologice și sociale, precum și față de nevoile tot mai complexe ale utilizatorilor în era digitală.

Privind spre viitor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova se poziționează strategic în centrul acestei transformări, susținută de investiții continue în modernizarea și extinderea infrastructurii digitale [29]. Dezvoltarea resurselor umane, prin programe de formare profesională și prin adaptarea competențelor angajaților la cerințele epocii digitale, reprezintă un pilon fundamental al acestei strategii. În paralel, consolidarea parteneriatelor internaționale cu instituții similare și cu organizații specializate contribuie la schimbul de bune practici și la integrarea BNRM în rețele globale de colaborare, sporind astfel impactul și vizibilitatea instituției.

Această abordare integrată conturează un traseu clar și sustenabil pentru afirmarea Bibliotecii Naționale ca un veritabil centru de excelență în domeniul digitalizării și al serviciilor informaționale. În acest context, BNRM își asumă cu responsabilitate și determinare rolul de lider în procesul de transformare digitală a instituțiilor de memorie din Republica Moldova. Prin activitățile sale, Biblioteca contribuie esențial la promovarea accesului liber și echitabil la cunoaștere, la patrimoniul cultural național și la educația de calitate, sprijinind astfel dezvoltarea unei societăți informaționale democratice și incluzive.

Referințe bibliografice:

1. AVASILOAIE, Rodica. Colaborare, documentare pentru SIBIMOL: Crearea sistemului informațional bibliografic integrat – „SIBIMOL”. *Gazeta bibliotecarului*. 2001, nr. 12, pp. 1-3.
2. BARBEI, Svetlana. Digitizarea colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: probleme și soluții. In: *Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova*. București: Biblioteca Națională a României; Chișinău: BNRM, 2008, pp. 83-87. ISBN 978-973-8366-08-4, ISBN 978-9975-9968-2-2.
3. BARBEI, Svetlana. Numerizarea ca factor de acces și de conservare. Ideea Bibliotecii Naționale Virtuale. *Magazin bibliologic*. 2003, nr. 2-3, pp. 21-22. ISSN 1857-1476.
4. BARBEI Svetlana. Pentru salvagardarea patrimoniului documentar național: (un proiect de digitalizare). *Magazin bibliologic*. 2002, nr. 3, pp. 116-117. ISSN 1857-1476.
5. Biblioteca Națională a lansat prima bibliotecă digitală din Moldova. *Flux*: Ed. de vineri. 2010, 7 mai, p. 8.
6. Biblioteca Națională Digitală (BND) Moldavica, prima bibliotecă digitală din țară. *Gazeta bibliotecarului*. 2010, nr. 4-5. pp. 13-16.
7. BORȘ, Veronica. Crearea, dezvoltarea și valorificarea conținutului digital în Biblioteca Națională a Republicii Moldova. *Magazin bibliologic*. 2024, nr. 3-4, pp. 12-16.

8. BORȘ, Veronica. Digitalizarea patrimoniului cultural scris din Biblioteca Națională a Republicii Moldova. *Funcționarul public*. 2020, nr. 19, p. 12.
9. 27 de computere pentru Biblioteca Națională: [donate de Fundația SOROS Moldova]. *Moldova literară*. 1996, 7 febr.
10. CEBOTARI, Margareta. Realizări și perspective în informatizarea Bibliotecii Naționale. *Magazin bibliologic*. 2002, nr. 3, pp. 97-99. ISSN 1857-1476.
11. CONȚESCU, Elena. Sistemul informațional în Biblioteca Națională. *Magazin bibliologic*. 2002, nr. 3, pp. 93-96. ISSN 1857-1476.
12. DMITRIC, Ecaterina. Implicarea bibliotecilor în transformarea digitală: Oportunități și provocări. *Magazin bibliologic*. 2022, nr. 3-4, pp. 20-23. ISSN 1857-1476.
13. LUPUȘOR, Diana. Biblioteca 2.0 și Bibliotecarul 2.0. *Gazeta bibliotecarului*. 2009, nr. 1-2, pp. 2-3.
14. LUPUȘOR, Diana. Biblioteca Națională Numerică: Aspecte teoretice și practice. *Magazin bibliologic*. 2012, nr. 1-4, pp. 91-95. ISSN 1857-1476.
15. MELNIC, Laurențiu. Proiecte de pionierat. Biblioteca Electronică a Moldovei – tradiție + tehnologii noi. *Magazin bibliologic*. 2007, nr. 2, pp. 114-117. ISSN 1857-1476.
16. OSOIANU, Vera. „Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii bibliotecare”: rezultatele Anului Bibliologic 2010. *Gazeta bibliotecarului*. 2010, nr. 11-12, pp. 3-4. ISSN 1857-1484; *BiblioPolis*. 2011, nr. 3, pp. 22-29. ISSN 1811-900X.
17. OSOIANU, Vera. Biblioteca Națională Digitală – steag de cultură în spațiul virtual. *Magazin bibliologic*. 2022, nr. 3. pp. 48-52. ISSN 1857-1476.
18. OSOIANU, Vera. Bibliotecarul 2.0 într-o lume 2.0. *Buletinul ABRM*. 2010, nr. 1, pp. 10-11.
19. OSOIANU, Vera. Bibliotecile în infrastructura informațională. *Biblioteca*. 2011, nr. 2, pp. 43-44. ISSN 1220-3386.; *Magazin bibliologic*. 2010, nr. 3, pp. 63-68. ISSN 1857-1476.
20. OSOIANU, Vera. Bibliotecile și e-guvernarea. *BiblioPolis*. 2011, nr. 3, pp. 40-47. ISSN 1811-900X.
21. OSOIANU, Vera. Un nou proiect de digitizare a conținutului cultural, științific și educational. *Gazeta bibliotecarului*. 2011, nr. 2, p. 8. ISSN 1857-1484.
22. OSOIANU, Vera. Utilizatorul 2.0: Context. Profil. Tendințe. *BiblioPolis*. 2010, nr. 4, pp. 37-40. ISSN 1811-900X.
23. PANICI, Alla. Aspecte ale catalogării și clasificării documentelor în contextul automatizării. *Magazin bibliologic*. 2002, nr. 3, pp. 99-101. ISSN 1857-1476.
24. PANICI, Alla. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul tranziției la era digitală. *Magazin bibliologic*. 2017, nr. 3-4, pp. 5-11. ISSN 1857-1476.
25. PANICI, Alla. Bibliotecile din Moldova se unesc într-un sistem virtual comun: [proiectul SIBIMOL]. *Democrația*. 2003, 5 august, p. 10.
26. PANICI, Alla. De la MARC la UNIMARC. Etapele dezvoltării, semnificații, importanță, utilitate. *Magazin bibliologic*. 2006, nr. 2-3, pp. 10-13. ISSN 1857-1476.
27. PANICI, Alla. Metode, soluții și standarde de stocare a informației privind resursele electronice și non-publicațiile. In: *Cercetare și dezvoltare în bibliotecile naționale ale României și Republicii Moldova*: volum de lucrări științifice. București: Biblioteca Națională a României; Chișinău: BNRM, 2008, pp. 67-73. ISBN 978-973-8366-08-4, ISBN 978-9975-9968-2-2.
28. Participarea BNRM la proiectul Bibliotecii Numerice Europene. *Magazin bibliologic*. 2007, nr. 2, pp.18-20. ISSN 1857-1476.
29. PINTILEI, Elena. Digitalizarea patrimoniul scris – o prioritate națională. *Magazin bibliologic*. 2015, nr. 1-4, pp. 7-8. ISSN 1857-1476.
30. RĂU, Alexe. Bibliotecile și informația în mileniul III: [comunicare la Conferința internațională, 25-26 septembrie 1997]. In: *Modernizarea serviciilor de informare*. Chișinău: Biblioteca Academiei de Studii Economice din Moldova , 2000, pp. 15-25.
31. RĂU, Alexe. Eseu asupra evoluției referințelor virtuale și a serviciilor virtuale de referințe. *Magazin bibliologic*. 2006, nr. 2/3, pp. 119-132. ISSN 1857-1476.
32. RĂU, Alexe. O bibliotecă pentru mileniul trei. *Magazin bibliologic*. 2006, nr. 4, pp. 77-84. ISSN 1857-1476.
33. RĂU, Alexe. Sibimol: Bază de date catalografice. *Revista Română de Biblioteconomie și Știința Informării*. 2006, nr. 1, pp. 21-31
34. SILIVESTRU, Diana. Valorificarea patrimoniului cultural documentar prin proiecte de digitizare. *Magazin bibliologic*. 2019, nr. 1-2, pp. 9-13. ISSN 1857-1476.

DE LA POLITICI CULTURALE LA IMPACT COMUNITAR: ROLUL BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN PROGRAMUL NAȚIONAL „ACCES LA CULTURĂ”

Victoria VASILICA,
ORDID 0000-0001-7366-9512
Daniela GALAI-COADĂ,
Biblioteca Națională
a Republicii Moldova

Rezumat: *Articolul examinează rolul strategic al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în implementarea Programului Național „Acces la Cultură”, evidențind funcțiile de coordonare, de administrare și monitorizare a proiectelor culturale la nivel național. Analiza vizează modul în care bibliotecile publice, muzeele și organizațiile societății civile au fost mobilizate ca actori comunitari activi pentru reducerea inegalităților de acces la cultură dintre mediul urban și rural. Sunt reliefate ariile tematice abordate – istorie locală, artă și educație estetică, promovarea lecturii, cultura memoriei – precum și rezultatele cantitative și calitative obținute. Articolul subliniază impactul programului asupra consolidării identității culturale, a coeziunii sociale, a educației memoriei și dezvoltării durabile locale, confirmând rolul bibliotecilor ca infrastructuri culturale esențiale ale comunităților.*

Cuvinte-cheie: *politici culturale, Programul Național „Acces la cultură”, biblioteci publice, dezvoltare comunitară, patrimoniu cultural, educația memoriei, coeziune socială*

Abstract: *This article explores the strategic role of the National Library of the Republic of Moldova in implementing the National Program 'Access to Culture', focusing on the library's key functions in coordinating, managing, and overseeing cultural projects at the national level. The study explores how public libraries, museums, and civil society organizations worked together as active community partners to help reduce cultural access inequalities between urban and rural areas. The thematic areas are highlighted as follows: local history, art and aesthetic education, promotion of reading, and culture of memory. The study presents both quantitative and qualitative results, highlighting the program's impact on strengthening cultural identity, fostering social unity, nurturing collective memory and supporting local sustainable development. It affirms the role of libraries as vital cultural pillars within communities.*

Keywords: *cultural policies, Access to Culture' National Program, public libraries, community development, cultural heritage, education of memory, social harmony*

1. Context general

În luna iunie a anului curent, Ministerul Culturii al Republicii Moldova a inițiat Programul Național „Acces la cultură”, inițiativă orientată, în general, spre reducerea inegalităților culturale dintre mediul urban și rural, oferind acces la evenimente culturale locuitorilor din sate sau din regiuni mai izolate. Distinctiv, programul și-a propus de a încuraja implicarea comunităților locale: meșteșugari,

artiști, voluntari, grupuri - pentru a valorifica patrimoniul local, tradițiile, memoria comunității și a contribui la diversitatea culturală și la menținerea identității naționale, dar și la integrarea valorilor europene în contextul cultural regional. La fel, se creează și oportunități de participare activă la viața culturală, inclusiv pentru grupuri sociale care, în alt context, ar avea acces limitat la artă, muzică, teatru și la alte evenimente culturale.

Astfel, IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova devine instituție implementatoare spre care sunt orientate, inițial, 25 de proiecte, ulterior, alte 3. Proiectele sunt conceptualizate ca idei de evenimente culturale, fără linii bugetare distincte, fără obiective clare și rezultate valide, ceea ce a fost o adevărată provocare la început. Echipa secției Managementul proiectelor și-a centrat inițial activitatea spre analiza Hotărârii nr. 212 din 16 aprilie 2025 cu privire la aprobarea Programului Național „Acces la cultură” [3]. Documentul prevede definierea rolului și a obiectivelor programului în general, cheltuielile eligibile, cât și modul de finanțare a acestor proiecte de instituția implementatoare. În următoarea perioadă s-a apus accentul pe organizarea sesiunilor de consultanță cu fiecare dintre coordonatorii de proiecte locale și echipa secției, pe ajustarea ideilor de proiect și pe bugetarea evenimentelor în funcție de codurile eco disponibile unei instituții ca BNRM. A fost elaborat calendarul activităților la 18 proiecte, deoarece coordonatorii altor 7 proiecte și-au exprimat necesitatea achizițiilor de carte

prin intermediul proiectelor înaintate, fapt neeligibil conform documentului legislativ menționat mai sus. Bugetarea a fost realizată în conformitate cu codurile eco disponibile, iar sumele au fost dezagregate direct pe liniile de buget prestabilite. Acest moment a contribuit la demararea în termen a proceselor de achiziție necesare pentru buna implementare a activităților din proiecte.

Ulterior, activitățile a 18 proiecte au fost finanțate prin intermediul Ordinului nr. 266 din 09.07.2026 cu privire la aprobarea Calendarului activităților culturale ale Programului Național „Acces la cultură”, apelul I, sesiunea 2025, iar alte 2 proiecte prin Ordinul nr. 340 din 12.09.2025 cu privire la aprobarea Calendarului activităților în apelul I (partea IV) și apelul II (partea I) la fel sesiunea 2025.

În intervalul de implementare, proiectele au fost structurate pe arii tematice, pentru a delimita ușor indicatorii și rezultatele activităților.

ARII TEMATICE

1. Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale:

Nr. de ord.	Denumire proiect	Coordonator local
1	„Din sat spre Europa: povești, tradiții și identitate culturală”	Biblioteca Publică Varnița, Anenii Noi
2	„Mărturii din trecut, lecții pentru viitor”	Biblioteca Publică Drujba, Ungheni
3	Buneii – florile copilăriei mele: proiect intergenerațional	Biblioteca Publică Horodiște, Râșcani
4	Trecutul povestit generațiilor – Scoreni, satul care își amintește	Biblioteca Publică Scoreni, Strășeni
5	„Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale”	Biblioteca Publică „Vasile Coroban”, Glodeni
6	„Ecourile raionului nostru”: program intergenerațional	Biblioteca Publică Raională Nisporeni
7	„Pășind în viitor prin amintirile trecutului”	Biblioteca Publică Pohrebni, Orhei

2. Artă și educație estetică:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1	TALENTE REÎNTOARSE LA BAȘTINĂ. Ateliere de vacanță la bibliotecă	Biblioteca Publică Zagarancea
2	Proiectul pentru familii multiculturale „Suntem Moldova”	Strășeni/Mihailiuc Cătălina

3	Conector: vers în acțiune	Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni
4	Europovestea: club de carte pentru copii	Biblioteca Publică Molovata, Dubăsari
5	Dezvoltarea unei biblioteci dinamice și deschise	Biblioteca Publică Tuzara, Călărași
6	„Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei tradiționale”	Biblioteca Publică Cuhnești, Glodeni

3. Valorificarea autorilor și promovarea lecturii:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1.	Clubul „Book-uria lecturii”: Eminescu – armonii culturale	Biblioteca Publică Raională „Iulian Filip”, Drochia
2.	Clubul „Cartea care unește – punți culturale spre valorile europene”	Biblioteca Municipală din Soroca

4. Cultura memoriei, istorie și patrimoniu:

Nr. de ord.	Denumirea proiectului	Coordonator local
1	Personalități și evenimente marcante din raionul Călărași – cercetare și promovare prin educație	Muzeul de Istorie și Etnografie, or. Călărași
2	Diseminarea volumului „Calendarul comemorativ: ghid pentru memoria victimelor regimurilor totalitare”	A.O PROMEMORIA
3.	Curs de instruire privind represiunile politice și memoria victimelor regimului totalitar	Asociația Foștilor Deportați și Deținuți Politici din Republica Moldova

În ansamblu, proiectele desfășurate evidențiază o **abordare strategică și completară a culturii, educației și memoriei**, în care bibliotecile, asociațiile obștești și chiar persoanele fizice, lideri locali devin actori activi de dezvoltare comunitară. Evenimentele desfășurate au contribuit la valorificarea patrimoniului local și național, la stimularea creativității și lecturii, precum și la formarea unei culturi a memoriei și a dialogului intergenerațional, în deplină concordanță cu obiectivele setate de program.

Proiectele din **aria tematică „Studierea, valorificarea și promovarea istoriei locale”** s-au orientat spre **recuperarea memoriei locale, spre consolidarea identității comunitare și transmiterea patrimoniului imaterial între generații**. Activitățile realizate au valorificat metode participative – colectarea de mărturii orale, ateliere intergeneraționale, expoziții tematice, șezători culturale și evenimente comuni-

tare – care au implicat activ copii, tineri, seniori și păstrători ai tradițiilor.

Bibliotecile publice au acționat ca **centre de documentare și animare culturală**, facilitând dialogul între trecut și prezent. Proiecte precum „Din sat spre Europa”, implementat de Biblioteca Publică Varnița, Anenii Noi sau „Trecutul povestit generațiilor – Scoreni, satul care își amintește” au reușit să conecteze identitatea locală cu valorile europene, în timp ce inițiativele dedicate conservării tradițiilor (arta ie, istoria satului, viața comunității rurale) au contribuit la **conservarea și revalorizarea patrimoniului cultural local**. Impactul este vizibil atât la nivel educațional, cât și pe segmentul consolidării coeziunii sociale. În contextul implementării acestora au fost realizate și tipărite mai multe broșuri de istorie a satelor care evidențiază componenta de cercetare și valorificare a patrimoniului local:

- Satul SCORENI. File de istorie și tradiție: broșură informativă;
- Mărturii din trecut, lecții pentru viitor: relatări ale locuitorilor din satele Drujba, Hârcești, Mânzătești;
- Personalități marcante din raionul Călărași;
- Scoreni: file din trecut.

Categoria „Artă și educație estetică” se remarcă printr-o abordare **creativă și incluzivă a educației culturale**, promovând exprimarea artistică, diversitatea culturală și implicarea comunității. Activitățile desfășurate – ateliere artistice, cluburi de lectură, poezie performativă, inițiative pentru familii multiculturale – au stimulat creativitatea și au oferit spații alternative de învățare nonformală.

La Strășeni, în cadrul proiectului „Suntem Moldova”, s-au desfășurat activități culturale și educaționale menite să promoveze patrimoniul cultural național și să consolideze dialogul intercultural la nivel comunitar. Activitățile au avut loc în localitățile **Strășeni, Călărași, Ungheni**, implicând copiii, adulții, familii multiculturale și membri ai comunităților locale. Proiectul a avut un caracter participativ și incluziv, fiind orientat spre învățarea prin experiență și spre implicarea directă a beneficiarilor.

În acest context, a fost organizată o lecție comunitară de coacere a pâinii ritualice, un atelier de modelare a lutului, un atelier de țesut covoare decorative precum și un atelier de caligrafie, care a combinat tehnici tradiționale și moderne de scriere artistică. Aceste activități au contribuit la diversificarea ofertei culturale locale și la stimularea creativității.

O componentă distinctă a proiectului a fost organizarea vizitelor ghidate la muzee și galerii de artă din Călărași, Ungheni și Strășeni, care au inclus prezentări tematice ale patrimoniului local, activități interactive pentru copii și adulți și discuții despre istoria și identitatea comunităților vizitate. În vederea promovării dialogului intercultural și a incluziunii sociale, a fost organizat evenimentul **„Biblioteca Vie”**, în cadrul căruia persoane din Canada, India, Japonia și Egipt, stabilite în Republica Moldova, au împărtășit experiențele lor de viață și de integrare culturală [5].

Proiectul **„Suntem Moldova”** a contribuit în mod semnificativ la realizarea obiectivelor Programului Național „Acces la Cultură 2025” prin stimularea participării comunitare.

Bibliotecile au fost poziționate ca **spații dinamice, deschise și prietenoase**, capabile să răspundă nevoilor educaționale și culturale ale diferitelor grupuri de vârstă. Unul dintre proiectele care a contribuit la apropierea copiilor de lectură prin metode ludice a fost „Europovestea: club de carte pentru copii”, implementat pe malul Nistrului, în zona de securitate, de Biblioteca Publică Molovata. Revenirea simbolică a talentelor la comunitatea de origine a reușit la Zagaranca în cadrul proiectului **„TALENTE REÎNTOARSE LA BAȘTINĂ**. Ateliere de vacanță la bibliotecă”, în care 368 de copii au beneficiat de ateliere de pictură, grafică, sculptură, fotografie etc. în scopul educației estetice și consolidarea identității culturale naționale.

Componenta estetică este completată și de prerogativele proiectului „Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale” implementat de Biblioteca Publică de la Cuhnești, constând în **salvgardarea și transmiterea meșteșugului confecționării iei tradiționale**, prin documentarea și promovarea tehnicilor autentice de cusut, a motivelor ornamentale și a semnificațiilor culturale asociate acestora [2].

În general, inițiativele realizate în cadrul categoriei „Artă și educație estetică” demonstrează impactul substanțial al proiectelor culturale asupra dezvoltării creativității, asupra consolidării identității culturale și stimulării coeziunii sociale la nivel comunitar. Prin diversitatea formelor de expresie artistică, caracterul participativ al activităților și deschiderea către dialog intercultural, bibliotecile s-au afirmat ca veritabile centre de educație nonformală și incluziune culturală. Proiectele implementate au contribuit nu doar la îmbogățirea ofertei culturale locale, ci și la transmiterea patrimoniului material și imaterial către noile generații, sprijinind în mod coerent obiectivele Programului Național „Acces la Cultură 2025” și afirmând rolul bibliotecilor în viața culturală a comunităților.

Proiectele din aria tematică „Valorificarea autorilor și promovarea lecturii” au avut ca obiectiv principal stimularea interesului pentru lectură și aprofundarea cunoștințelor beneficiarilor despre biografia marelui Mihai Eminescu. Proiectul „Eminescu – armonii culturale”, inițiat de Biblioteca Publică Raională „Iulian Filip” din Drochia, a urmărit revitalizarea interesului pentru lectură de calitate, prezentând opera poetului într-o formă atractivă și modernă prin: concursuri, vizionări de filme, dezbateri literare și un tur cultural la Ipotești și Botoșani.

Proiectul a răspuns priorităților culturale naționale „Anul 2025 – Anul Eminescu” și se aliază misiunii bibliotecii de a contribui la formarea unei comunități educate, informate și cultural active.

La Soroca, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” a realizat proiectul „Cartea care unește – punți culturale spre valorile europene” care a consolidat comunitatea de cititori prin accesul la un spectru larg de activități culturale. Proiectul a avut 350 de participanți direcți, a promovat cel puțin 20 de titluri europene în rândul publicului, creând un cadru de reflecție asupra valorilor europene și a conexiunii cu patrimoniul local.

Cele trei proiecte încadrate în aria tematică „Cultura memoriei, istorie și patrimoniu” au avut ca obiectiv principal consolidarea educației memoriei, promovarea adevărului istoric și susținerea valorilor de-

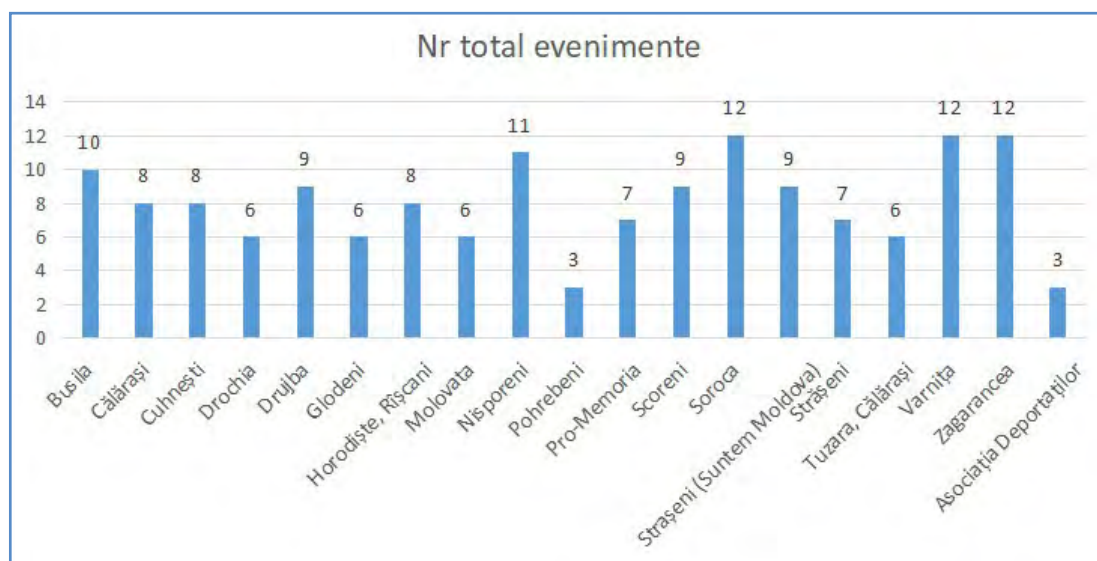
mocratice. În cadrul implementării acestora au fost desfășurate activități de cercetare, de instruire și diseminare, axate pe abordarea unor teme sensibile privind represiunile politice și victimele regimurilor totalitare, contribuind astfel la creșterea nivelului de conștientizare a trecutului recent.

Implicarea muzeelor și a organizațiilor societății civile a asigurat un cadru interdisciplinar și metodologic riguros pentru realizarea activităților planificate. Produsele obținute – ghiduri și materiale educaționale – prezintă un potențial de valorificare și de utilizare pe termen lung. Un exemplu în acest sens servește „Ghidul explicativ al datelor comemorative referitoare la politicile și practicile memoriale post-totalitare”, realizat în cadrul proiectului *Diseminarea volumului „Calendarul comemorativ: ghid pentru memoria victimelor regimurilor totalitare”*, de o echipă de cercetători [1].

În ansamblu, proiectele au contribuit la consolidarea rolului instituțiilor culturale în promovarea educației civice și a memoriei colective, precum și la afirmarea respectului pentru drepturile omului și patrimoniul istoric.

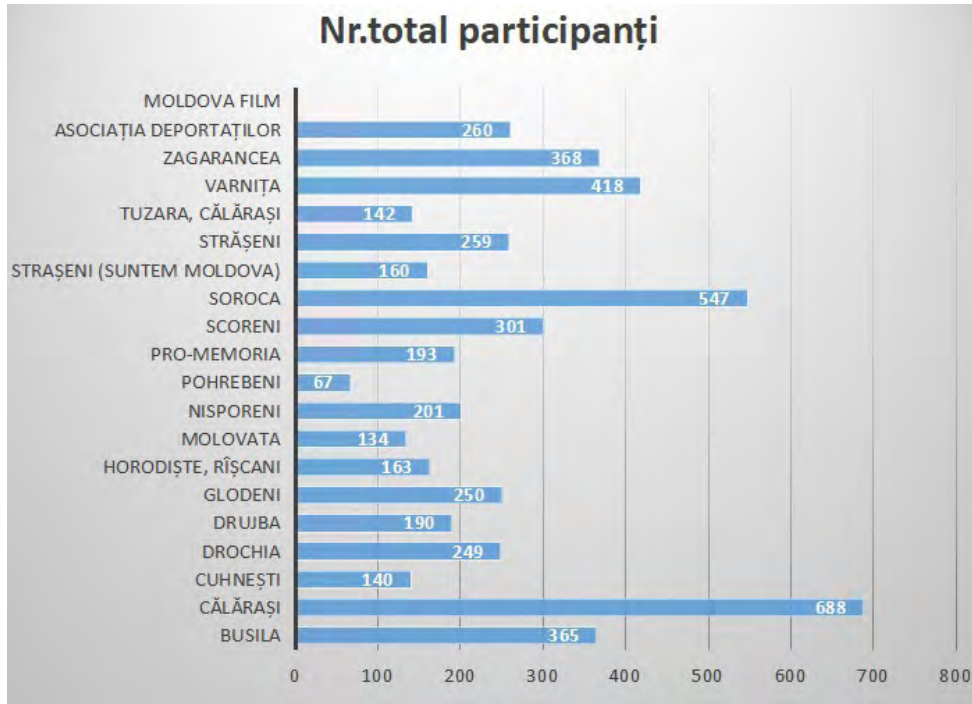
2. Rezultate și indicatori de participare

Pe parcursul celor 6 luni de proiect, cele 20 de instituții au organizat 153 de activități, în circa 23 de localități din republică, având drept beneficiari direcți peste 5088 de persoane de toate vârstele.

Cele mai multe activități au fost organizate de bibliotecile publice din următoarele localități: Bușila (10), Nisporeni (11), Soroca, Varnița și Zagarancea (câte 12 activități fiecare), acoperind arii tematice diferite și adunând un public divers: de la copii, elevi (Bușila, Zagarancea) la tineri, adulți și vârstnici (Varnița, Soroca, Nisporeni).

Cei mai mulți participanți au fost raportați de Muzeul de Istorie și Etnografie din Călărași (688), urmat de Soroca (547) și Varnița (418), iar cei mai puțini au fost înregistrați la Pohrebeni (67). Biblioteca Publică Pohrebeni a organizat și cele mai puține activități (3), având și un buget mai redus față de ceilalți beneficiari.

Statistica înregistrată pe arii tematice:

1. Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale;
2. Artă și educație estetică;
3. Valorificarea autorilor și promovarea lecturii;
4. Cultura memoriei, istorie și patrimoniu.

Cele mai multe activități au fost organizate de către instituțiile ce au avut drept obiectiv **studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale** – 59, urmate de dome-

niul **artă și educație estetică** – 51, fiecare arie tematică având în componența sa un număr egal de instituții beneficiare (câte 7 în fiecare).

La polul opus, cu cel mai mic număr de instituții beneficiare (3) și cel mai mic număr de activități (18), s-a poziționat compartimentul **Cultura memoriei, istorie și patrimoniu**, care însă a depășit numeric participanții de la compartimentul **Valorificarea autorilor și promovarea lecturii**.

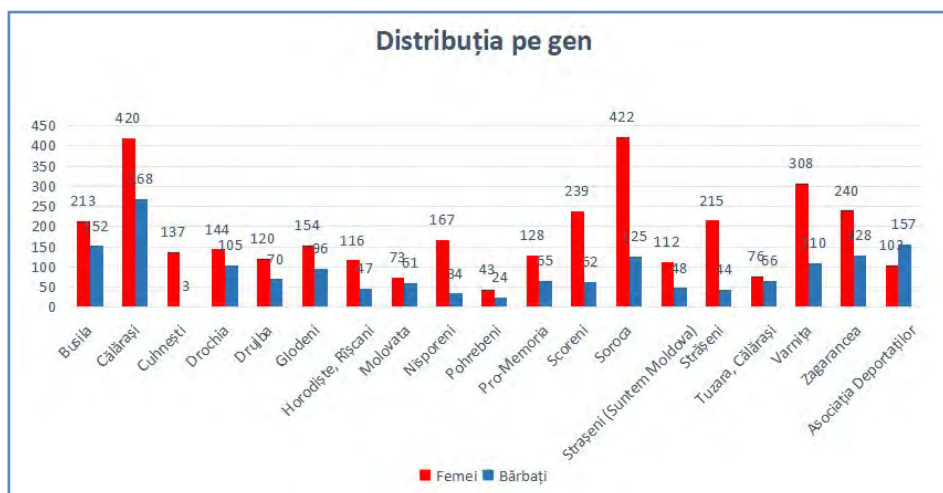
Tematică	Nr. total de evenimente	Nr. total de participanți
Studiarea, valorificarea și promovarea istoriei locale	59	1586
Artă și educație estetică	51	1306
Valorificarea autorilor și promovarea lecturii.	25	1055
Cultura memoriei, istorie și patrimoniu	18	1141
TOTAL	153	5088

Astfel, din totalul evenimentelor, aproximativ 70 la sută le-a revenit primelor 2 arii tematice, celelalte 30% fiind împărțite între ultimele 2 arii tematice.

Analiza componentei de gen

Pentru a asigura o abordare echitabilă și pentru a monitoriza progresul în reducerea

inegalităților de gen, dimensiunea de gen a fost integrată în listele de prezență la evenimentele culturale. Această măsură a permis colectarea de date specifice despre participarea femeilor și bărbaților, oferind o perspectivă clară asupra reprezentării fiecărui gen în cadrul acestor activități.

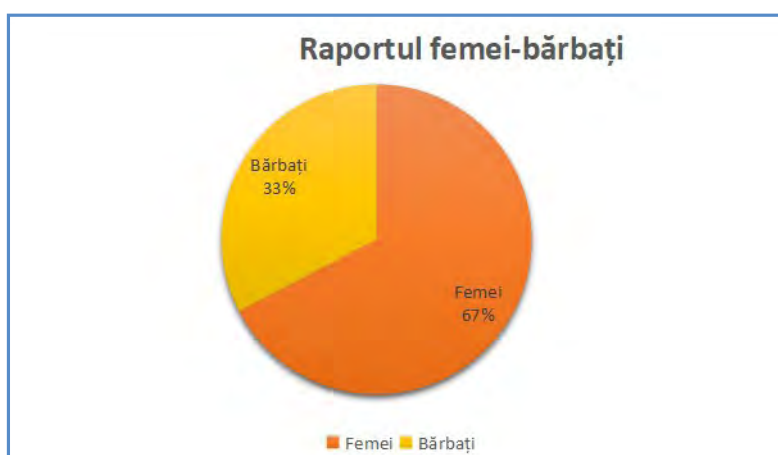

În urma evaluării datelor colectate, s-a constatat că numărul femeilor prezente la activități a depășit de două ori numărul bărbaților, situație justificată prin faptul că domeniile și tipurile de activitate sunt atractive în special pentru femei, acestea din urmă demonstrând anumite preferințe pentru tematicile abordate sau modalitățile de promovare specifice. Totodată, nu pot fi negate influențele sociale sau culturale.

Având în vedere că activitățile au fost

organizate, în mare parte, în cadrul bibliotecilor, fiind coordonate, în principal, de către bibliotecare, participarea mai numeroasă a femeilor poate fi explicată prin:

- rolul tradițional al bibliotecarilor și percepția asupra bibliotecilor;
- promovarea activităților de către femei;
- accesibilitatea și disponibilitatea femeilor;
- cultura participării și normele sociale în comunitate;
- lipsa de promovare a implicării bărbaților.

Toate aceste momente explică motivul diferenței în acest raport de participativitate. Înțelegerea acestor factori este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente

de promovare a egalității de gen și de implicare echitabilă a ambelor genuri în activități din domeniul cultural.

3. Vizibilitate și comunicare

Componenta de vizibilitate și comunicare a reprezentat un element transversal esențial în implementarea proiectelor coordonate de IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova în cadrul Programului Național „Acces la Cultură”. Strategia de comunicare a avut drept obiectiv principal asigurarea transparenței procesului de implementare, informarea publicului larg despre activitățile desfășurate și promovarea rolului bibliotecilor și al partenerilor locali ca actori activi ai vieții culturale comunitare.

Un instrument-cheie de promovare l-au constituit paginile de facebook ale bibliotecilor publice implicate, ale instituțiilor partenere și ale coordonatorilor de proiecte. Pe parcursul perioadei de implementare au fost realizate constant postări, înainte, în timpul și după desfășurarea activităților, care au inclus anunțuri despre evenimente, invitații adresate comunității, reportaje foto, materiale video scurte (reels), precum și mesaje de mulțumire adresate participanților și partenerilor. Conținutul a fost adaptat specificului fiecărui proiect și public-țintă, punând accent pe caracterul participativ al activităților, pe diversitatea beneficiarilor și relevanța tematicilor abordate. Aceste postări au generat un nivel sporit de interacțiune online (aprecieri, distribuiri, comentarii), contribuind la extinderea audienței și la consolidarea imaginii programului la nivel local și regional.

Pentru asigurarea unei identități vizuale și a unei comunicări coerente, toate materialele de promovare publicate în mediul online au inclus un **disclaimer unic**, agreat la nivel instituțional, care a indicat explicit cadrul de finanțare și instituțiile implicate în implementarea proiectelor. Totodată, a fost elaborată și utilizată o **copertă grafică standardizată pentru postările pe rețelele de socializare**, adaptată vizual Programului Național „Acces la Cultură”, contribuind la recunoașterea imediată a proiectelor, la consolidarea imaginii programului și la creșterea vizibilității acestuia în spațiul public digital.

Atelier de țesut la Strășeni [6]

Acasă la Scoreni: tradiții și ospitalitate [4]

În completarea comunicării digitale, o

parte dintre proiecte au beneficiat de reflecție în presa locală și regională, prin articole publicate în ziare locale. Aceste materiale jurnalistice au evidențiat impactul activităților asupra comunității, au promovat bunele practici și au contribuit la recunoașterea publică a eforturilor bibliotecilor, muzeelor și organizațiilor societății civile implicate. (Vara talentelor reîntoarse acasă: o poveste despre creativitate și comunitate la Biblioteca Publică Zagarancea) [7].

O dimensiune distinctă a strategiei de vizibilitate a constituit-o profesionalizarea conținutului audiovizual. În acest sens, a fost perfectat un contract cu o echipă de profesioniști în domeniul media, care a asigurat realizarea de materiale video și reels de la unele evenimente, surprinzând momente relevante din cadrul atelierelor, șezătorilor, fiind ulterior distribuite pe rețelele de socializare. Aceste produse audiovizuale au contribuit semnificativ la creșterea vizibilității proiectelor, la transmiterea emoției și a mesajului cultural către un public mai larg și la arhivarea digitală a activităților pentru utilizări ulterioare de promovare și de raportare.

Per ansamblu, activitățile de vizibilitate și comunicare au susținut eficient obiectivele Programului Național „Acces la Cultură”, au facilitat diseminarea rezultatelor proiectelor. Integrarea coerentă a mediilor online, a presei locale și a produselor media profesionale a asigurat o prezență publică constantă a inițiativelor culturale implementate.

Concluzii

Implementarea Programului Național „Acces la Cultură” de către IP Biblioteca Națională a Republicii Moldova a demonstrat capacitatea instituției de a-și asuma un rol strategic de coordonare, de facilitare și de monitorizare a unor inițiative culturale complexe, desfășurate la nivel național. În pofda faptului că proiectele au fost inițial propuse sub forma unor idei de evenimente, fără structuri bugetare și obiective clar definite, procesul de consultanță, de ajustare și de planificare, realizat de echipa secției Managementul proiectelor, a asigurat alinierea acestora la cadrul normativ, la

cerințele financiare și la obiectivele programului. Această etapă a fost esențială pentru asigurarea eligibilității cheltuielilor, pentru demararea la timp a achizițiilor și pentru implementarea coerentă a activităților planificate.

Din punctul de vedere al conținutului cultural, proiectele implementate au acoperit un spectru larg de arii tematice, reflectând diversitatea și complexitatea nevoilor culturale ale comunităților. Accentul pus pe studierea și pe valorificarea istoriei locale, pe educația estetică, pe promovarea lecturii și pe cultura memoriei a contribuit la consolidarea identității culturale, la stimularea dialogului intergenerațional și la promovarea valorilor democratice. Bibliotecile publice, muzeele și organizațiile societății civile s-au afirmat ca veritabile centre comunitare, capabile să genereze participare activă, să valorifice patrimoniul material și imaterial și să creeze contexte relevante de învățare nonformală.

Rezultatele cantitative și calitative obținute confirmă impactul semnificativ al programului asupra comunităților

locale. Organizarea a 153 de activități în 23 de localități, cu peste 5 000 de beneficiari direcți, demonstrează atât amploarea intervenției, cât și capacitatea instituțiilor implicate de a mobiliza public divers. Totodată, datele privind participarea pe gen oferă o bază solidă pentru reflecții viitoare și pentru ajustarea strategiilor de comunicare și implicare, în vederea unei participări mai echilibrate și incluzive.

În concluzie, Programul Național „Acces la Cultură” a contribuit nu doar la extinderea accesului la activități culturale, ci și la consolidarea rolului bibliotecilor ca actori-cheie ai dezvoltării culturale și sociale. Experiența acumulată evidențiază necesitatea continuării acestui tip de intervenții, a clarificării timpurii a cerințelor de aplicare și a consolidării mecanismelor de suport metodologic pentru coordonatorii locali. Valorificarea bunelor practici identificate și capitalizarea rezultatelor obținute pot constitui premise solide pentru edițiile viitoare ale programului și pentru dezvoltarea durabilă a sectorului cultural la nivel local.

Referințe bibliografice:

1. *Comemorarea victimelor regimurilor totalitare*. Ghid explicativ al datelor comemorative referitoare la politicile și practicile memoriale post-totalitare. Disponibil: <https://represiuni.md/resurse-digitale/> [accesat 2026-01-05].
2. CUHNESI BIBLIOTECA. *Festivitatea de totalizare a proiectului „Fir cu fir, tezaur viu: păstrarea și promovarea artei iei tradiționale”*. Postare pe Facebook. 2025-12-06. Disponibil: <https://www.facebook.com/cuhnesi.biblioteca/posts/pfbid09A94ESSZgLDCRZJSx9uVvy5MbEy2cNPbK2BytCtZyMJEJ6fbhVxtVzW9JyhEYv7Tyl> [accesat 2026-01-05].
3. Hotărâre cu privire la aprobarea Programului Național „Acces la cultură”: nr. 212 din 16.04.2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2025, nr. 201-203, art. 236. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=150845&lang=ro [accesat 2026-01-05].
4. MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA. *Acasă la Scoreni*. Tradiții și ospitalitate. Postare video. [2025]. Disponibil: <https://www.facebook.com/reel/753521984396462> [accesat 2026-01-05].
5. SUNTEM MOLDOVA. *Azi la Biblioteca Publică Raională din Strășeni am citit Carte Vie cu reprezentanți din Canada, India, Japonia și Egipt*. Postare pe Facebook. 2025-10-25. Disponibil: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02XLxjnVDw4gpyMmuYjeGoABcd9D7DPJskWPuuWtKiPdf5umjoa1WeGAxhpQPWjzCml&id=61579612691147 [accesat 2026-01-05].
6. SUNTEM MOLDOVA. *Ultimul atelier de meșteșuguri din acest proiect a fost de neoprit*. Atelier de țesut cu Vera Botezat. Postare pe Facebook. 2025-12-05. Disponibil: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0RJBpgjuzaF2Wt93hogqz72wxh3LUgWuDYq5XrJ9EPooGvu3kXLvm5cjkxU1QppDsl&id=61579612691147 [accesat 2026-01-05].
7. ZAIȚEV, Tatiana. Vara talentelor reîntoarce acasă. O poveste despre creativitate și comunitate la Biblioteca Publică Zagarancea. *Unghiul*. 2025, 21 august, p. 3.

PROGRAMUL NAȚIONAL LECTURACENTRAL (PNLC) 2025: TOTALURI ȘI PORTRETUL DE GRUP AL SCRITORILOR ȘI CITITORILOR

Vera OSOIANU,
ORCID 0000-0001-8509-8796
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul analizează modul în care a fost organizat și s-a desfășurat Programul Național LecturaCentral 2025. Autoarea consideră că, după opt ediții în care au fost testate mai multe experiențe și practici de calitate, s-a ajuns la formula perfectă de organizare a programului. Marea realizare a acestei ediții (a opta) constă în faptul că accentul a fost pus pe valorificarea personalităților de nivel național și local, acesta fiind scopul Campaniei Naționale „Scriitorul la el acasă”. Pe durata desfășurării acestei ediții un obiectiv important a fost promovarea valorilor europene prin lectură. S-a ținut cont, de asemenea, de faptul că anul 2025 a fost declarat, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova, „Anul Mihai Eminescu” și, la fel, de noua abordare vizând cultura memoriei.

Cuvinte-cheie: Program Național LecturaCentral, lectură, cultura memoriei

Abstract: This article analyzes the way in which the National Program LecturaCentral-2025 was organized and carried out. The author believes that after eight editions in which various experiences and quality practices were tested, the perfect formula for organizing the program was finally achieved. The great success of this 8th edition lay in placing the main emphasis on valorization of national and local personalities, which was also the aim of the ‘The Writer at Home’ National Campaign. Throughout the entire period, another key focus was placed on promotion of European values through reading. It was also taken into account that by the Decision of the Parliament of the Republic of Moldova the year 2025 was declared ‘The Year of Mihai Eminescu’, so a new approach aimed the culture of memory was considered.

Keywords: LecturaCentral National Program, reading, culture of memory

Pe parcursul a opt ediții de desfășurare ale Programului Național LecturaCentral (PNLC), echipa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a căutat și a testat diferite formule de organizare a evenimentelor și se pare că, în anul 2025, s-a ajuns la formula perfectă. Evident, au fost și rămân multe de învățat din experiența altor biblioteci naționale și din experiența unor instituții adiacente cu responsabilități de promovare a cărții și a lecturii. Remarcăm experiența Agenției Lecturii din Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; a Fundației ProLectura din Germania, unde

președintele țării este președintele de onoare al fundației; a Fundației Lectura din Polonia, a Institutului cărții și al lecturii (SUA, Franța; România) etc. [5; 6].

Dacă la edițiile de început, PNLC argumenta importanța cărții și a lecturii, invocând gânduri, citate, pledoarii pro lectură ale marilor gânditori ai lumii, la edițiile mai recente s-a optat și s-a mizat pe personalitățile din spațiul vorbitor de limbă română, mai ales personalități care-și desfășoară activitatea și în prezent. Ajuns la cea de-a VIII-a ediție, PNLC a demonstrat că poate fi sută la sută original și că

este unul dintre cele mai importante proiecte de promovare a cărții și a lecturii.

După opt ani, este evident că experiența acumulată poate fi replicată la nivel de raion, municipiu și chiar la nivel național. Mai mult decât atât, PNLC poate fi model de replicare a experiențelor acumulate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova de către alte biblioteci naționale.

Echipa responsabilă de organizarea și desfășurarea PNLC a reușit să convingă Ministerul Culturii că proiectul are impact asupra cititorilor, drept dovadă, din opt ediții, șapte au fost finanțate de Ministerul Culturii prin proiecte culturale dedicate.

Reușita programului se bazează pe faptul că acesta a depășit aria de activitate a bibliotecilor publice, implicând și alte categorii de biblioteci din Sistemul Național, instituții din învățământ, reprezentanți ai industriei cărții etc.

Experiența ediției 2025 demonstrează că nicio activitate a BNRM n-a fost atât de bine asigurată metodologic ca PNLC. De menționat aici un șir de lucrări metodologice, biografii, selecții de citate despre bibliotecă, despre carte și lectură, instruirii și formare de formatori la temă.

Printre realizările deosebite ale anului 2025 pot fi menționate: Campania Națională „Scriitorul la el acasă” (întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici etc); cartografierea personalităților; organizarea lecțiilor publice, cu implicarea experților din diverse domenii; campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”; organizarea concursurilor naționale privind promovarea cărții și lecturii în biblioteci, valorificarea creației eminesciene; inițiativa „Lectura ne unește” (populație-țintă: persoanele dezavantajate fizic și social); ediția a VII-a a conferinței internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”; realizarea studiului vizând relevanța colecțiilor; formarea profesională continuă Formare de Formatori pe prioritățile ediției a VIII-a a PNLC; organizarea a nouă conferințe zonale; fundamentarea metodologică.

În anul 2025 s-a intervenit serios pe segmentul de cultură a memoriei, pornind de la semnarea, la 7 februarie 2025, de către Ministerul Culturii și Ministerul Educației

și Cercetării a ordinului de instituire a Consiliului „Memoriei” [4].

În vederea intensificării activităților bibliotecare la acest subiect, la 4 aprilie, a fost organizată sesiunea consultativă „Rolul bibliotecii în dezvoltarea percepției comunitare pozitive prin prisma comemorării victimelor foametei din 1946-1947 și deportărilor staliniste: recomandări metodologice și practice”. Tot cu acest mesaj, la 8 aprilie, a fost organizată lecția publică „Foamea, tragedie comunitară și lecție de demnitate pentru viitor”, având-o comunicator pe Larisa Turea, autoarea lucrării „Cartea foametei”.

Având în vedere faptul că, începând cu anul 2022, în cea de-a treia sâmbătă a lunii aprilie, în Republica Moldova este marcată Ziua comemorării victimelor foametei din 1946–1947, la 18 aprilie, la Cahul, a fost organizată o activitate de comemorare cu genericul „Am pățimit precum mai rar au pățimit popoare” cu participarea scriitorilor Iulian Filip și Ion Hadârcă, moderatori fiind primarul municipiului Cahul, Nicolae Dandiș, și Iulian Filip.

Pe parcursul derulării PNLC au avut loc mai multe întâlniri cu autoarea Larisa Turea, discuțiile pivotând pe „Cartea foametei”.

La fel, au fost organizate mai multe întâlniri și discuții în jurul cărții de memorii a jurnalistului și scriitorului Nicolae Negru „O progenitură dușmană”.

Discuții adiacente culturii memoriei au avut loc și la întâlnirile cu Octavian Țicu, Anatol Petrencu etc.

Punctul forte al ediției 2025 a PNLC a fost Campania Națională „Scriitorul la el acasă”, în marja căreia au avut loc întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici. Indicatorii statistici înglobează: 156 de activități; 180 de activități/scriitori (mai multe activități cu implicarea mai multor scriitori); 55 de scriitori implicați; circa 15 000 de participanți; 89 de localități.

Cifrele reprezintă doar activitățile organizate și coordonate de echipa Bibliotecii Naționale. La rândul lor, și centrele biblioteconomice teritoriale au coordonat un șir de activități cu participarea personalităților din partea locului.

Cât privește indicatorii de calitate este de invocat Manifestul Bibliotecii Publice,

IFLA-UNESCO, 2022, care menționează că „Beneficiile bibliotecilor în societate sunt adesea văzute în generațiile viitoare”. În acest sens, poate fi amintit Clubul literar-artistic „Miorița” care a activat la BNRM pe parcursul a 48 de ani, începând cu 1964, când a fost fondat. Există mărturii scrise (o metodă a impactului) care demonstrează rolul clubului literar-artistic „Miorița” în mișcarea de renaștere națională:

- În „Căsuța de la răscruce”, Ion Druță scria referindu-se la cenaclul „Miorița”: „Nu se vorbea deschis, dar se subînțelegea, la fiecare întâlnire, că luptăm cu toții pentru una și aceeași cauză sfântă: Limba maternă”.
- „Miorița se număra printre activitățile care întrețineau „spiritul redeşptării naționale”, unde se opta pentru limba română, alfabetul latin și tricolar” (Vlad Chiriac).
- „Acest cenaclu a menținut trează conștiința de neam și dragostea de tot ce e frumos” (Vlad Pohilă).
- „Miorița – un fel de stat major al cenaclurilor”.

Motivul pentru care invocăm aici cenaclul „Miorița” constă în faptul că clubul-literar artistic „Homo Aaestheticus”, în marja căruia au fost organizate toate activitățile campaniei „Scriitorul la el acasă”, este succesorul clubului „Miorița”.

În condițiile în care există un proiect de țară bine conturat pentru următorii ani – integrarea europeană – activitățile din cadrul PNLC pot fi derulate sub genericul „Promovarea valorilor europene prin lectură”. Cu faima lor de autoritate morală, scriitorii, precum și personalitățile din alte domenii pot contribui la realizarea acestui deziderat al moldovenilor. Și poate peste ani despre această implicare se va vorbi ca și în cazul clubului „Miorița” și a mișcării de renaștere națională.

O altă activitate de rezonanță, realizată în marja PNLC, este Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”.

În perioada 2019–2025 au fost organizate șapte ediții ale conferinței. Evenimentul a reunit peste 6 000 de participanți și 150 de vorbitori din 15 țări, devenind o platformă de dialog interdisciplinar și internațional despre rolul lecturii în educație, în cultură

și în viața socială. Comunicările au abordat teme actuale – de la formarea competenței de lectură și digitalizare, până la impactul inteligenței artificiale asupra lecturii. Conferințele au promovat valorile europene, cooperarea profesională și rolul bibliotecilor ca centre de învățare și inovare, contribuind semnificativ la consolidarea unei culturi naționale a lecturii și la afirmarea lecturii ca prioritate strategică pentru dezvoltarea durabilă.

Ediția a VII-a (9–10 septembrie 2025) a reunit în format mixt reprezentanți ai bibliotecilor, ai mediului educațional și cultural din Republica Moldova, România și Spania.

Comunicatorii au tratat subiecte de mare rezonanță despre rolul lecturii în educație, cultură, identitate și comunitate – de la promovarea cărții și cluburile de lectură, până la competențele de lectură în lumina evaluării PISA și impactul inteligenței artificiale asupra culturii scrise.

O sarcină bine conturată a ediției 2025 a PNLC a fost continuarea procesului de fidelizare atât a personalităților implicate în PNLC, cât și a bibliotecarilor din instituțiile în care au fost organizate activități cu participarea acestora și, evident, a cititorilor. S-a lucrat cu nucleul deja conturat de scriitori (în jur de 30) și, la fel, au fost implicați și alți scriitori (peste 20). În acest sens, au fost achiziționate cărțile autorilor participanți în PNLC, 2025, acestea fiind repartizate bibliotecilor cu participare activă în cadrul PNLC, în special bibliotecilor în care au avut loc întâlniri ale personalităților cu publicul cititor.

În contextul Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova de a declara anul 2025 –Anul Mihai Eminescu, o atenție deosebită a fost acordată comemorării „omului deplin al culturii românești”, prin promovarea multidimensională a creației acestuia și a moștenirii literare și artistice adiacente. Acestei teme i-au fost dedicate două concursuri naționale [2].

Unul din obiectivele principale ale ediției a VIII-a a PNLC a fost reanimarea rețelelor de biblioteci. Activitățile de promovare a cărții și a lecturii sunt o cale sigură și vizibilă de a reanima și îmbunătăți imaginea bibliotecii, de care depinde viitorul ei.

Rămânem la ideea că fiecare bibliotecă comunală/sătească poate organiza măcar o activitate mare pe an cu invitarea unor personalități cunoscute.

Pentru o mai mare implicare a tuturor persoanelor responsabile de promovarea lecturii, activitățile au fost organizate în trei trepte:

- Specialiștii BNRM au coordonat întâlnirile în bibliotecile municipale, raionale, orășenești – centre biblioteconomice teritoriale și în 1-2 localități rurale proxime. În teritoriu, directorul bibliotecii a fost persoana de legătură, de coordonare și expert.
- Directorul bibliotecii municipale, raionale, orășenești, în calitate de expert, a coordonat activitățile din bibliotecile din rețea (comunale, sătești).
- Angajații din bibliotecile din rețea au asigurat organizarea evenimentului la nivel local: mobilizarea participanților, identificarea spațiului (în cazul când spațiul bibliotecii nu este adecvat), relațiile cu administrația locală, promovarea evenimentului etc.

Lucrul în cascadă a oferit posibilitatea de a ajunge la un număr mai mare de cetățeni, potențiali utilizatori ai bibliotecilor.

În acest demers, echipa BNRM a mizat, în mod special, pe implicarea managerilor centrelor biblioteconomice de nivel teritorial și departamental, a specialiștilor din veriga superioară, precum și a responsabililor de activitatea bibliotecilor din consiliile locale.

La selectarea personalităților, la această ediție, s-a ținut cont de solicitările din teritoriu.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în calitatea sa de Centru Biblioteconomic Național, a coordonat și a organizat mai multe activități care facilitează implicarea utilizatorilor finali, respectiv:

- promovarea patrimoniului literar național, ca parte a patrimoniului european, în cadrul Campaniei „Scriitorul la el acasă” (întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici etc). Proiectul „Scriitorul la el acasă” a fost orientat pe implicarea scriitorilor în activitățile din localitățile unde s-au născut și de unde au pornit în lume, precum și a personalităților care au rămas să activeze în localitățile de baștină;

- organizarea lecțiilor publice, cu implicarea experților din diverse domenii, orientate pe prioritățile anunțate;
- campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”;
- organizarea concursurilor naționale privind promovarea cărții și lecturii în bibliotecă, valorificarea creației eminesciene;
- inițiativa „Lectura ne unește” (populație-țintă: persoanele dezavantajate fizic și social);
- organizarea ediției a VII-a a Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”;
- realizarea studiului vizând relevanța colecțiilor;
- organizarea conferințelor zonale;
- achiziționarea și distribuirea cărților;
- formarea profesională continuă; organizarea formării de formatori pe prioritățile ediției a VIII-a a PNLC;
- suport metodologic personalului de specialitate din bibliotecă.

Comunicarea profesională în mediul online a fost asigurată, în special, prin platforma LecturaCentral, care stimulează inovația profesională, oferind un mediu favorabil formării competențelor digitale ale bibliotecarilor și adaptării la tendințele actuale de comunicare și informare.

Indicatorii relevă un grad ridicat de implicare și interacțiune, ceea ce confirmă că „LecturaCentral” nu este doar un program cultural, ci și **o platformă strategică de învățare colaborativă și dezvoltare profesională continuă**. Comunicarea online devine, astfel, un vector esențial al modernizării activităților bibliotecare și al consolidării identității profesionale a bibliotecarilor din Republica Moldova. Indicatorii statistici ai Grupului Public LecturaCentral înglobau către finalul ediției a opta a PNLC, 5532 de membri, 326556 de vizualizări și 13494 de postări.

Datele demonstrează un nivel înalt de vizibilitate și impact al conținutului difuzat. Postările din cadrul grupului LecturaCentral ajung la un public larg, ceea ce confirmă eficiența platformei ca spațiu de comunicare, de formare și promovare a inițiativelor culturale și educaționale.

Referințe bibliografice:

1. DEZUANNI, Michael and Kim OSMAN. *IFLA trend report 2024: Facing the future of information with confidence*. Hague, Netherlands: International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), 2024. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf> [accesat 2025-02-21].
2. Hotărâre cu privire la declararea anului 2025 Anul Mihai Eminescu: nr. 318 din 26.12.2024 *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2024, nr. 252, partea 1. Disponibil: <https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/3014/part/1#page=1> [accesat 2025-03-12].
3. Lege cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-02-10].
4. MINISTERUL CULTURII. *Ministerul Culturii și cel al Educației și Cercetării au instituit consiliul consultativ interministerial al memoriei*. 2025-02-07. Disponibil: <https://mc.gov.md/ro/content/ministerul-culturii-si-cel-al-educatiei-si-cercetarii-au-instituit-consiliul-consultativ> [accesat 2025-02-12].
5. 7 Fun Ways to Celebrate National Reading Month. Disponibil: <https://www.learninga-z.com/site/resources/breakroom-blog/national-reading-month#:~:text=March%20is%20National%20Reading%20Month,and%20magical%20reading%20can%20be> [accesat 2025-02-10].
6. *The Decline and Fall of the Library Empire*. Disponibil: <https://www.infotoday.com/searcher/apr12/coffman--the-decline-and-fall-of-the-library-empire.shtml> / [accesat 2025-02-12].
7. *Vaticanul afirmă că inteligența artificială conține „o umbra a răului” și cere o supraveghere atentă a acestei tehnologii*. Online. 2025-01-28. Disponibil: <https://www.deschide.md/articole/vaticanul-afirma-ca-inteligenta-artificiala-contine-o-umbra-a-raului-si-cere-o-supraveghere-ataenta-a-acestei-tehnologii/> [accesat 2025-02-07].

ANUL 2025 – ANUL MIHAI EMINESCU: OMAGIU CULTURAL, EDUCAȚIONAL ȘI PATRIMONIAL LA BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Veronica BORSȘ,
ORCID 0000-0002-5759-3324
Ana PLAMADEALA,
ORCID 0009-0004-7020-7426
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Declararea anului 2025 drept „Anul Mihai Eminescu” a determinat inițierea unui amplu program de manifestări culturale, educaționale și artistice dedicate valorificării operei și personalității poetului național. Biblioteca Națională a Republicii Moldova a avut un rol central în implementarea acestui program, prin activități expoziționale, editoriale și educaționale, realizate în parteneriat cu instituții de învățământ, cu instituții culturale și cu organizații academice din țară și din străinătate. Articolul evidențiază direcțiile strategice ale programului, accentuând dimensiunea educațională, dialogul interdisciplinar și deschiderea internațională.
Cuvinte-cheie: Anul Mihai Eminescu, Mihai Eminescu, Biblioteca Națională, patrimoniu cultural, educație, lectură, identitate culturală

Abstract: The declaration of 2025 as the 'Year of Mihai Eminescu' sparked the beginning of a broad program of cultural, educational and artistic events dedicated to celebrating the work and legacy of this national poet. The National Library of the Republic of Moldova played a central role in effect of this program, through exhibitions, editorial and educational activities carried out in partnership with educational and cultural institutions, academic organizations from our country and abroad. The authors highlight strategic directions of this program, emphasizing its educational dimension, interdisciplinary dialogue and international openness.
Keywords: 'Mihai Eminescu Year', Mihai Eminescu, National Library, cultural heritage, education, reading, cultural identity

Anul 2025, declarat „Anul Mihai Eminescu”, în contextul aniversării a 175 de ani de la nașterea poetului, a reprezentat un moment de reflecție și de valorizare a uneia dintre cele mai importante personalități ale culturii române. În acest cadru, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) și-a afirmat rolul de instituție fundamentală în promovarea patrimoniului literar național, devenind un spațiu de convergență al educației, cercetării și creației artistice.

Activitățile desfășurate nu au urmărit doar comemorarea simbolică a poetului, ci și integrarea operei eminesciene într-un dialog viu cu publicul contemporan, în special cu elevii, cu studenții și cadrele didactice, prin intermediul unor formate educaționale și expoziționale adaptate diferitelor categorii de public [7].

• Dimensiunea educațională și parteneriatele cu instituțiile de învățământ

Un pilon esențial al programului l-a constituit colaborarea Bibliotecii Naționale cu instituții de învățământ preuniversitar și universitar. Prin aceste parteneriate, opera lui Mihai Eminescu a fost integrată în activități educaționale formale și nonformale, menite să stimuleze lectura, interpretarea critică și creativitatea artistică.

Biblioteca Națională a colaborat cu licee și școli din municipiul Chișinău și din alte localități ale țării: Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim”, Liceul Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi”, Liceul Teoretic „Ion Luca Caragiale” din Orhei, precum și cu instituții de învățământ artistic. Elevii au participat la recitaluri de poezie, ateliere de creație, saloane muzicale și activități de lectură publică, desfășurate în spațiile Bibliotecii Naționale.

În plan universitar și academic, un rol semnificativ l-au avut ședințele Clubului Literar „Homo aestheticus”, organizate de BNRM în colaborare cu Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM și cu instituții de învățământ preuniversitar. Aceste întâlniri, desfășurate sub genericile „Eminescu și Caragiale, antiteze și similitudini ideatice” și „Un Eminescu al meu”, au reunit scriitori, cercetători și cadre didactice universitare, oferind un cadru de reflecție critică și dialog interdisciplinar.

La dezbateri au participat personalități marcante ale vieții literare și academice, printre care Iulian Filip – scriitor, poet, dramaturg și folclorist, Maestru în Arte, Claudia Partole – scriitoare, eseistă și jurnalistă, Galina Vieru – poetă și artist plastic, Adrian Ghicov – doctor habilitat, critic literar

și profesor universitar, precum și Cristian Radu Nema – cineast, fotograf și regizor al documentarului „Cufărul lui Eminescu”. Prin intervențiile lor, invitații au propus interpretări contemporane ale operei eminesciene, reliefând actualitatea gândirii poetului și impactul acesteia asupra literaturii și culturii române.

Dialogul dintre scriitori, mediul academic și studenți a contribuit la transformarea acestor ședințe într-un spațiu autentic de formare intelectuală și estetică, consolidând rolul Bibliotecii Naționale ca platformă de mediere culturală între cercetare, educație și creație literară.

În continuarea acestor inițiative educaționale, în anul 2025, Biblioteca Națională a organizat și **Campania Națională „Citim cu voce tare împreună”** (5 februarie), sub genericul „Citim împreună, gândim critic, alegem adevărul”, evidențiind rolul lecturii în dezvoltarea gândirii critice și combaterea dezinformării. Elevii Liceului Teoretic Român-Francez „Gheorghe Asachi” au participat la programul de lectură publică „Făt-Frumos din lacrimă: povestea care prinde viață”, însoțit de expoziția „Făt-Frumos din lacrimă: călătoria unei cărți”, realizată din colecțiile Bibliotecii Naționale.

Totodată, la 14 februarie 2025, Ministerul Culturii, în parteneriat cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Muzeul Național de Literatură „Mihail Kogălniceanu” și Memorialul Ipotești din România, a organizat o nouă ediție a **Zilei Naționale a Lecturii**, promovând lectura și cartea ca mod de viață, precum și dezvoltarea spiritului critic și consolidarea identității culturale. Evenimentul a reunit personalități din domeniul educației, culturii și literaturii. Prin aceste acțiuni, Biblioteca Națională a consolidat rolul său în promovarea lecturii și culturii, continuând să creeze premise pentru o societate informată, incluzivă și colaborativă.

• Expozițiile – valorizarea patrimoniului eminescian

Expozițiile organizate de Biblioteca Națională au avut un rol central în valorificarea patrimoniului documentar dedicat lui Mihai Eminescu. Expoziția „Mihai

„Eminescu – poetul și vocea românității”, organizată cu prilejul Zilei Naționale a Culturii, a reunit peste 220 de documente din colecțiile Bibliotecii, incluzând ediții rare, facsimile, albume cartografice și filatelice, lucrări de exegeză și traduceri ale operei eminesciene, inserate în zece compartimente: Mihai Eminescu, destinul poetului iubitor de neam; apărătorul românilor de pretutindeni; miracolul operei eminesciene; Mihai Eminescu, pe cât de cunoscut, pe atât de necunoscut...; interpretări eminesciene; Eminescu pe meridianele lumii; muzicalitatea eminesciană; Eminesciana plastică; Mihai Eminescu, o lume dăruită nouă; timpul lui Eminescu continuă... [3].

De asemenea, expoziția „Mihai Eminescu peste nemărginirea timpului”, organizată în spațiul Muzeului Parlamentului Republicii Moldova, a extins dimensiunea publică a omagiului, iar expoziția „Valori eminesciene din colecția Clarei și a lui Pavel Balmuș” a pus în circuit științific ediții bibliofile de excepție.

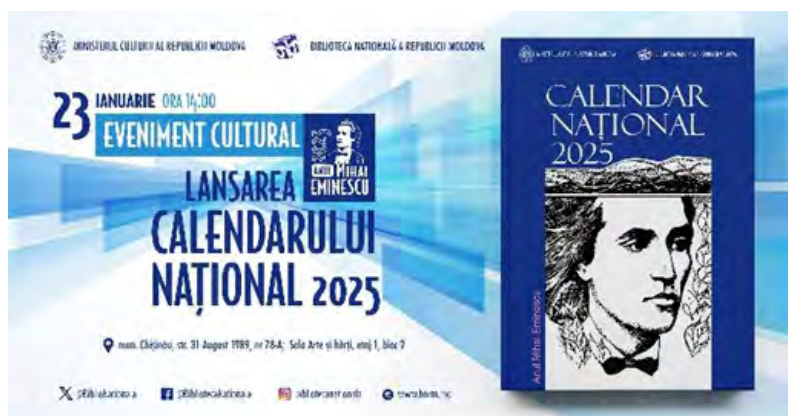
Dimensiunea universală a operei poetului a fost evidențiată prin expoziția

internațională „Mihai Eminescu în grafica mondială”, realizată în parteneriat cu Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România, Filiala Prahova, care a reunit lucrări realizate de mari artiști din diverse țări.

• Calendarul Național 2025 – reper editorial al Anului Mihai Eminescu

Un reper editorial major al programului Anului Mihai Eminescu l-a constituit *Calendarul Național 2025* – cartea de vizită a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, ajuns la cea de-a XXXIII-a ediție. Lucrarea, cu un pronunțat caracter enciclopedic, este consacrată în mod expres Anului Mihai Eminescu, atât prin concepția editorială, cât și prin soluțiile grafice adoptate [1].

Designul copertelor și al interiorului volumului reflectă simbolic evenimentul aniversar, integrând elemente vizuale inspirate din universul eminescian, iar conținutul este completat de un articol dedicat vieții și operei poetului, însoțit de o bibliografie selectivă, menită să orienteze cercetarea și lectura de specialitate. Prin această abordare, *Calendarul Național 2025* nu doar consemnează date memorabile și repere

culturale, ci devine și un instrument de valorizare a patrimoniului literar național și un suport documentar relevant pentru mediul academic, educațional și cultural.

Consacrarea Calendarului Național Anului Mihai Eminescu confirmă rolul Bibliotecii Naționale ca instituție de referință în documentarea, în promovarea și în transmiterea valorilor culturale, consolidând statutul acestei publicații drept una dintre cele mai importante lucrări editoriale anuale din Republica Moldova [2].

• **Simpozionul Internațional „Valori bibliofile” – ediția a XXXIV-a**

În continuarea activităților omagiale dedicate poetului, Biblioteca Națională, în colaborare cu Societatea Științifică de Bibliofilie și Ex-libris „Paul Mihail” din Moldova și Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova „Alexe Rău”, a organizat cea de-a XXXIV-a ediție a Simpozionului științific cu participare internațională „Valori bibliofile”, având genericul „Eminescu – o prezență eternă”.

Evenimentul s-a înscris în șirul acțiunilor Programului Național dedicat Anului Mihai Eminescu și a celebrat viața și opera poetului, marcând totodată aniversarea a 175 de ani de la nașterea sa. Simpozionul a reunit specialiști în bibliologie, în bibliofilie și în studii eminesciene, oferind o platformă de reflecție și schimb de experiență internațional [6].

• **Poezia, muzica și artele – dialog interdisciplinar**

Programul Anului Eminescu a valorificat relația dintre literatură și celelalte arte. Salonul Muzical Junior „Eminescu în cântec: vocile copiilor” și serata muzical-poetică „Poetul și Muzica”, organizată în colaborare cu Filarmonica Națională „Serghei Lunchevici”, au ilustrat legătura

profundă dintre poezia eminesciană și expresia muzicală [5].

În același timp, saloanele de artă și atelierele de creație, precum „Când poezia vorbește prin pictură” și „Eminescu în pictură”, au oferit elevilor și tinerilor artiști posibilitatea de a transpune universul liric eminescian în limbaj vizual, consolidând dialogul dintre literatură și arte plastice.

Dimensiunea muzicală și interdisciplinară a programului cultural desfășurat în Anul Mihai Eminescu a fost completată de Festivalul de Muzică Clasică „Moldo Crescendo”, ediția a X-a, cu genericul „Metamorfoze”. Evenimentul, care marchează zece ani de activitate a tinerilor muzicieni moldoveni reuniți sub egida „Moldo Crescendo”, a avut drept obiectiv apropierea muzicii clasice de publicul larg și transformarea acesteia într-o experiență artistică vie, contemporană și accesibilă. Prezența Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în circuitul spațiilor festivalului a consolidat rolul acesteia ca platformă culturală deschisă dialogului dintre arte, generații și comunități.

Dimensiunea internațională a programului Anului Mihai Eminescu a fost consolidată prin organizarea *Festivalului Mondial de Poezie „Mihai Eminescu”*, ediția a XVI-a, desfășurat la Chișinău, în perioada 23–31 august 2025, eveniment de prestigiu, care a reunit poeți și personalități literare din diferite spații culturale. Biblioteca Națională a Republicii Moldova a fost un punct central al manifestărilor, găzduind lansarea unor importante antologii de poezie, printre care „Festivalul Mondial de Poezie Mihai Eminescu”, ediția a XVI-a, „Caligrafia ecoului” – Antologia poeziei ucrainene, în traducerea în limba română de Irina Lupu, precum și antologia de poezie kazahă „Адамзаттын бәрін суйб бақырым деп...”. Un moment de profundă încărcătură simbolică l-a constituit omagierea poetului și a omului de cultură Nicolae Dabija, comemorat în cadrul festivalului printr-o serie de secvențe poetice și reflecții literare. Gândurile poeților participanți au fost reunite într-o Antologie a Festivalului Mondial de Poezie „Mihai Eminescu”, lansată la Biblioteca Națională. De asemenea, au fost prezentate publicului și antologiile de poezie ucraineană și kazahă, confirmând rolul Bibliotecii Naționale de spațiu al dialogului intercultural și al circulației valorilor literare universale.

• Inaugurarea sălii „Mihai Eminescu” – spațiu modern multifuncțional

Un alt moment de referință în Anul Mihai Eminescu l-a constituit inaugurarea sălii „Mihai Eminescu” ca spațiu modern multifuncțional dedicat culturii, artei, educației și organizării de evenimente diverse. Finalizarea proiectului „Modernizarea sălii „Mihai Eminescu” din cadrul

Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, finanțat de Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova (DRRM) și implementat de Biblioteca Națională, a avut drept obiectiv crearea unui cadru contemporan, adaptabil pentru conferințe, expoziții, lansări de carte și manifestări culturale de anvergură națională și internațională.

Noul spațiu consolidează statutul Bibliotecii Naționale ca pol de comunicare culturală și academică, facilitând cooperarea internațională și contribuind la procesul de integrare europeană a Republicii Moldova prin parteneriate strategice în domeniile educației și culturii. La evenimentul inaugural au participat reprezentanți ai autorităților publice și ai mediului diplomatic și cultural, cercetători, scriitori, oameni de cultură și bibliotecari [4].

• Impactul Anului Mihai Eminescu 2025

Pe parcursul anului 2025, Biblioteca Națională a organizat 24 de evenimente dedicate lui Mihai Eminescu, acoperind domeniile educațional, cultural, științific și internațional. Activitățile au beneficiat de o vizibilitate semnificativă, fiind reflectate în 109 apariții media, contribuind astfel la consolidarea rolului Bibliotecii Naționale ca promotor al culturii și al identității naționale și la întărirea prezenței operelor eminesciene în conștiința publicului larg.

Anul Mihai Eminescu 2025 a evidențiat capacitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de a funcționa ca instituție culturală, educațională și patrimonială de referință. Prin activitățile educaționale, expoziționale, editoriale și internaționale, Biblioteca Națională a reușit să transforme omagiul adus poetului într-un pro-

ces cultural viu, cu impact durabil asupra comunității academice și a publicului larg.

Opera lui Mihai Eminescu se confirmă, astfel, drept un reper fundamental al

identității culturale, capabil să genereze dialog, reflecție și creație, iar Biblioteca Națională – drept un mediator esențial între patrimoniu, educație și societate.

Referințe bibliografice:

1. BARBOS-BALINSCHI, Elena; Maria S. CIOBANU; Elena HARCONIȚA și Ana STRUȚĂ. *Calendar Național 2025*. Coordonator: Veronica BORȘ. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: [S. n.], 2025. 544 p. ISSN 1857-1557.
2. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Calendar Național 2025 sub semn eminescian. Eminescu ne adună pe cei de azi și de odinioară...* Postare pe Platforma YouTube. 2025-01-31. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=R8ZDEopSD9Y> [accesat 2026-01-23].
3. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Expoziția-eveniment „Mihai Eminescu – poetul și vocea românității”*, 15 ianuarie 2025. Postare pe Platforma YouTube. 2025-01-23. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=zumBzvLmHDQ> [accesat 2026-01-23].
4. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Inaugurarea Sălii „Mihai Eminescu”*, 21 octombrie 2025. Postare pe Platforma YouTube. 2025-11-02. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=miYi6OGfLnA> [accesat 2026-01-23].
5. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Salonul Muzical Junior „Eminescu în cântec: vocile copiilor”*, 12 ianuarie 2025. Postare pe Platforma YouTube. 2025-04-16. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=utRRTLz9hDs&t=107s> [accesat 2026-01-23].
6. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Simpozionul științific „Valori bibliofile”, ediția a XXXIV-a*, 12 iunie 2025. Postare pe Platforma YouTube. 2025-06-24. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=OsrUtNMGGUc> [accesat 2026-01-23].
7. Hotărâre cu privire la aprobarea Programului național de manifestări cultural-artistice consacrate Anului Mihai Eminescu: nr. 106 din 05.03.2025. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2025, nr. 108-110, art. 113. Disponibil: https://www.mc.gov.md/sites/default/files/program_2025_anul_mihai_eminescu_0.pdf [accesat 2026-01-23].

PROIECTUL EUROPEAN AUTHORS DAY: ANA BLANDIANA, O VOCE EMBLEMATICĂ A LITERATURII EUROPENE, LA BIBLIOTECA NAȚIONALĂ

Veronica BORȘ,
ORCID 0000-0002-5759-3324
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: În anul 2025, Biblioteca Națională a Republicii Moldova s-a alăturat proiectului European Authors Day, inițiativă a Programului Europa Creativă, desfășurată în parteneriat cu un consorțiu european de prestigiu, având drept scop promovarea lecturii și a creației literare. În cadrul ediției din anul 2025, dedicată în special copiilor și adolescenților, invitata Bibliotecii Naționale a fost Ana Blandiana, care a dialogat cu publicul despre parcursul său literar, despre rolul lecturii și despre responsabilitatea scriitorului în societatea contemporană. Evenimentul a culminat cu o sesiune de autografe, oferind participanților o experiență culturală memorabilă și un autentic dialog între generații.

Cuvinte-cheie: European Authors Day, Programul Europa Creativă, Biblioteca Națională a Poloniei, Ana Blandiana, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Abstract: In 2025 the National Library of the Republic of Moldova joined the European Authors Day Project, an initiative of the Creative Europe Programme, carried out in partnership with a prestigious European consortium, aiming to promote reading and literary creation. In 2025 edition, dedicated especially to children and teenager reading, the guest of the National Library was Romanian poet Ana Blandiana, who spoke with the audience about her writing life, the role of reading and writer's responsibility in contemporary society. The event culminated with an autograph session, offering participants a memorable cultural experience in an authentic dialogue between generations.

Keywords: European Authors Day, Creative Europe Programme, National Library of Poland, Ana Blandiana, National Library of the Republic of Moldova

În anul 2025, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a devenit participantă la proiectul European Authors Day (Ziua Autorului European), inițiativă inclusă în Programul Europa Creativă, susținută de Comisia Europeană. Având ca obiectiv promovarea lecturii și a creației literare la nivel european, proiectul este coordonat de un consorțiu alcătuit din șapte parteneri internaționali: Biblioteca Națională a Poloniei, Fundația pentru Lectura Universală (Polonia), EURead, Federația Editorilor Europeni, Ciclic, Stiftung Lesen și Fundația pentru Lectură (Bulgaria). Aceștia au câștigat dreptul de a organiza eve-

nimentele Zilei Autorului European în perioada 2025–2027.

Participarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova are loc la invitația Bibliotecii Naționale a Poloniei, alături de peste 25 de țări europene. Proiectul se desfășoară pe durata a trei ani, sub mottoul „Citește. Pe bune!” (#ReadForReal), subliniind importanța lecturii autentice în societatea contemporană [2]. Anual, în perioada 11 noiembrie – 12 decembrie, BNRM va găzdui un autor european și va organiza evenimente literar-culturale dedicate tuturor categoriilor de public: copii, adolescenți și adulți.

La participarea în proiect au fost invitate toate instituțiile interesate – biblioteci, edituri, librării, instituții de învățământ, administrații publice locale, instituții medicale, centre culturale, ONG-uri și alte organizații relevante. Pentru o implementare eficientă și o promovare activă a proiectului, au fost elaborate seturi promoționale „Welcome Pack”, care includ: postere pentru promovarea evenimentelor; diplome destinate organizatorilor; liste de verificare pentru buna desfășurare a activităților; cărți poștale cu identitatea vizuală a proiectului; semne pentru ușă, realizate în identitatea vizuală a proiectului; semne de carte, destinate autografelor autorului invitat. Aceste materiale au fost repartizate în biblioteci pentru a sprijini bibliotecarii în organizarea și promovarea activităților proiectului.

În ediția din anul 2025, accentul Zilei Autorului European a fost pus pe lectura pentru copii și adolescenți, cu scopul de a le stimula interesul pentru carte și creație.

Invitata acestui an a fost *Ana Blandiana*, una dintre cele mai importante voci ale literaturii române și europene contemporane. Autoarea a venit la Chișinău cu prilejul lansării recentului volum de poezie, *Dans în ploaie*, apărut în decembrie 2025 la Editura Știința, precum și pentru a-și prezenta creația destinată atât publicului tânăr, cât și celui adult.

Întâlnirea cu Ana Blandiana, desfășurată la 8 decembrie 2025, în incinta sălii „Mihai Eminescu” din cadrul Bibliotecii Naționale, a constituit un moment de profundă încărcătură culturală și emoțională. Dialogul cu publicul, intitulat sugestiv „Drumul vieții...”, a fost moderat de Iulian Filip, poet,

scriitor, dramaturg și folclorist, Maestru în Arte, care a conturat cu finețe parcursul literar și uman al invitatei [1, 3].

Pe parcursul întâlnirii, participanții au avut prilejul să descopere itinerarul biografic și literar al autoarei, reflecțiile sale asupra vocației scrisului, rolului lecturii în formarea tinerilor, precum și responsabilitatea morală a scriitorului în societatea contemporană. Poeta a împărtășit experiențe care au marcat apariția primelor texte, dar și gânduri despre poezia pentru copii și adolescenți, subliniind importanța sincerității și a imaginației în apropierea celor tineri de carte. Întâlnirea s-a desfășurat într-o atmosferă caldă și deschisă, fiind marcată de întrebări, intervenții și mărturii din partea publicului.

Evenimentul s-a încheiat cu o amplă sesiune de autografe, în cadrul căreia cititorii au avut ocazia de a interacționa direct cu autoarea și de a primi volumele semnate, transformând întâlnirea într-o experiență memorabilă și într-un veritabil dialog între generații, carte și cititor.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECANAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Ecoul întâlnirii cu Ana Blandiana la Chișinău*. Postare pe Facebook. 2025-12-12. Disponibil: <https://www.facebook.com/BibliotecaNationala/posts/ecoul-%C3%AEnt%C3%A2lnirii-cu-ana-blandiana-la-chi%C8%99in%C4%83u-renumita-scriitoare-ana-blandiana-/1281060337384894/> [accesat 2026-01-05].
2. EUROPEAN AUTHORS DAY. *European Authors Day*. Pagina web. Disponibil: <https://www.readforreal.com/> [accesat 2025-12-30].
3. MARKETING ȘI COMUNICARE SOCIOCULTURALĂ - BIBLIOTECA NAȚIONALĂ. *Întâlnire cu scriitoarea Ana BLANDIANA*. Postare pe Facebook. 2025-12-11. Disponibil: <https://www.facebook.com/marketingbnrm/posts/%C3%AEnt%C3%A2nre-cu-scriitoarea-ana-blandiana-la-biblioteca-na%C5%A3ional%C4%83-a-republicii-moldov/1527668759030245/> [accesat 2026-01-05].

EXPOZIȚIA TEMATICĂ ITINERANTĂ „ÎN GURA FOAMETEI ORGANIZATE DE URSS ÎN BASARABIA (1946-1947)”

Tatiana GHEICEANU,
Ana PLAMADEALA,
ORCID 0009-0004-7020-7426
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul prezintă inițiativa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de organizare a expoziției tematice itinerante „În gura foamei organizate de URSS în Basarabia (1946–1947)”, ca instrument de educație istorică și de recuperare a memoriei colective. Articolul subliniază rolul bibliotecii ca actor instituțional în promovarea adevărului istoric, în dezvoltarea parteneriatelor educaționale și în consolidarea conștiinței civice, demonstrând importanța abordărilor interdisciplinare în procesul de asumare a trecutului traumatizant.

Cuvinte-cheie: foamea organizată, Basarabia, RSS Moldovenească, 1946–1947, regimul sovietic, memorie colectivă, educație istorică, expoziții tematice itinerante

Abstract: This article presents the initiative of the National Library of the Republic of Moldova to organize the travelling thematic exhibition entitled ‘In the face of the famine of 1946-47 organized by URSS in Bessarabia’, serving a tool for historical education and recovery of collective memory. The authors emphasize the institutional role of the library in promotion of historical truth, developing educational partnerships, strengthening civic consciousness. They demonstrate the importance of interdisciplinary approaches in the process of assuming the traumatic past.

Keywords: organized famine, Bessarabia, Moldavian SSR, 1946-1947, Soviet regime, collective memory, historical education, travelling thematic exhibitions

Foamea organizată din anii 1946–1947 constituie una dintre cele mai tragice pagini ale istoriei Basarabiei postbelice. Considerată de istorici drept un genocid nerecunoscut oficial, această catastrofă umanitară a fost mult timp ocultată de discursul oficial sovietic. Instituirea, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 7 aprilie 2022, a Zilei comemorării victimelor foamei organizate din anii 1946–1947 reprezintă un act esențial de recuperare a adevărului istoric și de consolidare a memoriei colective [2].

Cercetările istorice demonstrează că foamea din RSS Moldovenească nu a

fost o consecință exclusivă a secetei sau a dificultăților economice postbelice, ci rezultatul unei politici deliberate de stat, aplicate de autoritățile sovietice, începând cu anul 1946. Prin rechiziții excesive, prin impunerea cotelor obligatorii și prin limitarea accesului la alimente, regimul a urmărit destructurarea societății tradiționale, instaurarea fricii și facilitarea proceselor de colectivizare și rusificare. Potrivit documentelor disponibile, peste 200 000 de persoane au murit de foame în perioada 1946–1947, cifra reală fiind probabil mult mai mare, în condițiile secretizării datelor oficiale. Istoricul și analistul politic Anatol

Țăranu subliniază că nu a fost vorba despre o criză alimentară, ci despre o strategie de supunere și distrugere a unui popor.

Ca un instrument de recuperare a memoriei, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a inițiat expoziția tematică itinerantă „În gura foamei organizate de URSS în Basarabia (1946–1947)”, cu scopul de a informa și de a sensibiliza comunitatea asupra acestui fenomen traumatizant din istoria națională.

Expoziția a reunit aproximativ 60 de documente din colecțiile Bibliotecii Naționale, incluzând monografii, culegeri de documente, mărturii ale supraviețuitorilor, articole de presă și imagini de arhivă. Printre lucrările de referință expuse se numără volumele semnate de Ion Țurcanu, Anatol Țăranu, Valeriu Pasat, Mariana S. Țăranu, Larisa Turea și Alexei Vakulovski, care oferă o perspectivă documentată asupra mecanismelor, amplitudinii și consecințelor foamei.

Dimensiunea educațională a demersului a constituit un pilon central al campaniei de comemorare a victimelor foamei organizate din anii 1946–1947. Activitățile desfășurate au avut un caracter interdisciplinar și interinstituțional, fiind orientate spre informarea și sensibilizarea tinerei generații cu privire la această pagină traumatizantă a istoriei recente.

Expoziția tematică itinerantă a fost prezentată în mai multe instituții de învățământ din municipiul Chișinău și din teritoriu, printre care Instituția Publică Gimnaziul Filipeni și Instituția Publică Gimnaziul Hănăsenii Noi (raionul Leova), Colegiul de Ecologie din Chișinău, Colegiul Pedagogic „Alexei Mateevici”, Școala Profesională nr. 5, Școala Profesională nr. 6 și Centrul de Excelență în Construcții din Chișinău. Aceste activități au fost realizate în strânsă colaborare cu cadre didactice, bibliotecari și istorici, consolidând parteneriate educaționale durabile.

Un rol esențial în aprofundarea dimensiunii științifice și educative a activităților l-au avut istoricii și personalitățile invitate, care au susținut prelegeri, comunicări și discuții tematice. Printre invitați se numără Anatol Petrencu, doctor habilitat în științe istorice, profesor universitar și președinte al Asociației Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”; Anatol Țăranu, istoric, cercetător și comentator politic; Nicolae Enciu, doctor habilitat în istorie,

cercetător științific; Adrian Dolghi, doctor în istorie, cercetător științific la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală precum și alți specialiști în domeniul istoriei contemporane. Intervențiile acestora au oferit un cadru interpretativ riguros, facilitând înțelegerea cauzelor, a mecanismelor și a consecințelor foametei organizate.

Activitățile educaționale s-au desfășurat în conformitate cu recomandările Ministerului Educației și Cercetării al Republicii

Moldova, care a propus, pentru perioada 29 aprilie – 6 mai 2025, organizarea la nivel național a unor acțiuni dedicate comemorării victimelor foametei organizate din anii 1946–1947 în instituțiile de învățământ. În acest interval, școlile și instituțiile de învățământ profesional și universitar au realizat lecții tematice, expoziții, proiecții de filme documentare, discuții și activități de comemorare [3].

Referindu-se la importanța acestor inițiative, Valentina Olaru, secretar de stat în cadrul Ministerului Educației și Cercetării, a subliniat că „prin aceste inițiative, elevii și studenții vor avea ocazia să înțeleagă mai bine impactul tragic al foametei organizate de regimul comunist de ocupație și să reflecteze asupra valorii vieții umane și a respectării drepturilor fundamentale, în contextul istoriei noastre recente”.

Prin implicarea istoricilor, a instituțiilor de învățământ și a autorităților centrale din domeniul educației, demersul coordonat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova a contribuit la integrarea memoriei foametei organizate în procesul educațional formal și nonformal, consolidând rolul bibliotecii ca platformă de educație istorică, dialog civic și asumare instituțională a trecutului traumatizant.

În paralel, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a organizat expoziția și în format virtual, alte activități în format online, inclusiv platforma de promovare și discuții dedicată rolului bibliotecii în

educația memoriei colective, contracararea dezinformării și consolidarea coeziunii sociale. Aceste activități au reunit bibliotecari, istorici, cadre didactice și elevi, facilitând un dialog interdisciplinar și interinstituțional.

În total, au fost organizate opt activități, dintre care una în format online și șapte în format fizic, cu implicarea directă a specialiștilor bibliotecii și a istoricilor membri ai Asociației Istoricilor din Republica Moldova „Alexandru Moșanu”. Numărul participanților la evenimentele offline a depășit 675 de persoane, iar expoziția virtuală a înregistrat 1160 de vizualizări.

Expoziția virtuală realizată în cadrul campaniei a fost utilizat ulterior în activități educaționale desfășurate în bibliotecii publice și în instituții de învățământ, consolidând impactul pe termen mediu al proiectului.

Foamea organizată din anii 1946–1947 nu reprezintă doar o tragedie a trecutului, ci un avertisment istoric asupra efectelor distructive ale regimurilor totalitare. Activitățile desfășurate au demonstrat că asumarea acestei pagini dureroase este esențială pentru formarea unei conștiințe istorice responsabile.

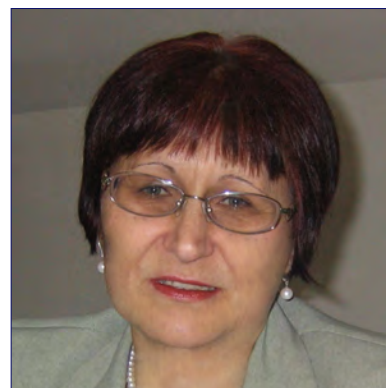
Prin demersurile sale educaționale și parteneriatele instituționale dezvoltate, Biblioteca Națională a Republicii Moldova contribuie activ la recuperarea memoriei colective, la promovarea adevărului istoric și la consolidarea valorilor democratice în societatea contemporană.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Expoziție tematică virtuală „În gura foametei organizate de URSS în Basarabia (1946-1947)”*. Postare pe Platforma YouTube. 2025-04-08. Disponibil: <https://www.youtube.com/watch?v=aQmUnabqjX8> [accesat 2026-01-16].
2. Hotărâre pentru modificarea punctului 1 din Hotărârea Parlamentului nr.433/1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova: nr. HP91/2022 din 07.04.2022. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2022, nr. 106-114, art. 186. Disponibil: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/130847.pdf> [accesat 2026-01-16].
3. *Instituțiile de învățământ vor organiza activități dedicate comemorării victimelor foametei organizate din anii 1946-1947*. Online. 2025-04-25. Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova. Disponibil: <https://mec.gov.md/ro/content/institutiile-de-invatamant-vor-organiza-activitati-dedicade-comemorarii-victimelor-foametei> [accesat 2025-04-25].
4. PETRENCU, Anatol; Ion NEGREI și Viorel BOLDUMA. Suport informațional pentru studierea temei Foamea organizată din RSS Moldovenească din 1946-1947. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/suport_didactic_foamea.pdf [accesat 2025-04-10].

FORUMUL MANAGERILOR DIN SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI – REUNIUNE DEDICATĂ DIALOGULUI BIBLIOTECARILOR ȘI IMPLICĂRII BIBLIOTECILOR

Ludmila CORGHENCI,
ORCID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Autorul prezintă scopul, rezultatele și impactul evenimentului profesional, organizat anual de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, cu susținerea Ministerului Culturii al Republicii Moldova – Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, ediția XXX-a.

Cuvinte-cheie: Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, priorități și inițiative profesionale, colecții, resurse informaționale

Abstract: The author discusses the purpose, results and impact of the professional event organized annually by the National Library of the Republic of Moldova, with support from the Ministry of Culture – the 30th edition of the Forum of Managers within the National Librarianship System.

Keywords: Forum of Managers within the National Librarianship System, professional priorities and initiatives, collections, information resources

Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci (în continuare – FMSNB) este organizat anual de către Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM), Consiliul Biblioteconomic Național, cu susținerea Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

FMSNB se înscrie în sistemul reuniunilor profesionale științifice, organizate anual de BNRM (Simpozionul Anul Biblioteconomic, conferințele zonale) prin scopul specific: a centra eforturile bibliotecilor asupra priorităților și inițiativelor comune, identificate conform tendințelor care modelează activitatea bibliotecilor la nivel european și internațional. FMSNB ca reuniune profesională implică centrarea pe public, responsabilizarea moderatorului ca ghid al discuției, agendă de o durată scurtă, spațiu pentru opinii și discuții.

Ediția aniversară, a XXX-a a FMSNB, cu genericul „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor”, și-a ținut lucrările la 26 noiembrie 2025, în format online, pe platforma Zoom. La eveniment au participat manageri din toate tipurile de biblioteci, reprezentanți ai administrației publice centrale și locale. Conform formularului online de înregistrare, pe platforma Zoom au fost conectați 112 participanți, manageri și funcționari din cadrul bibliotecilor naționale, raionale/municipale/orășenești, din învățământ (universitare, școlare), specializate, responsabili din cadrul APL. Analiza comparată a componenței participanților la lucrările FMSNB este prezentată în tabelul de mai jos:

Nr. d/r	Tip biblioteci	2025	2024	2023	2022
1.	Biblioteci naționale	24	25	27	14
2.	Biblioteci publice	57	133	25	69
3.	Biblioteci din învățământ	13	24	23	13
4.	Biblioteci specializate	5	9	7	1
5.	Reprezentanți ai AP	13	11	12	16
6.	Alte instituții (Ministerul Culturii, Institutul pentru Politici și Reforme Europene etc.)	1	7	4	2
7.	Total	113	209	98	115

Notă: Conchidem privind menținerea interesului pentru lucrările FMSNB din partea SNB ca reuniune oportună. Descreșterea unor indicatori poate fi argumentată prin motive tehnice, de conexiune, utilizarea nerațională a timpului destinat comunicărilor etc.

În cadrul lucrărilor ediției a XXX-a a FMSNB au fost prezentate 12 comunicări: *comunicări generice* (2):

- ✓ Relevanța colecțiilor de bibliotecă în asigurarea accesului echitabil la informație și cunoaștere: temă-reper pentru discuții (*Elena Pintilei, BNRM*);
- ✓ Rezultatele studiului „Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări și tendințe de dezvoltare” (*Angela Drăgănel, BNRM*);

▪ *sesiunea tematică: Colecțiile bibliotecilor în era cunoștințelor* (5 comunicări):

- ✓ Politici și practici moderne de dezvoltare a colecțiilor (*Aliona Muntean, BNRM*);
- ✓ Sinergia dintre colecțiile și serviciile bibliotecii: o abordare integrată (*Elena Harconița, BNRM*);
- ✓ Prioritățile anului biblioteconomic 2026 din perspectiva serviciilor pentru copii (*Eugenia Bejan, BNC „Ion Creangă”*);
- ✓ Colecții în transformare, bibliotecari în formare: priorități pentru dezvoltarea profesională în 2026 (*dr. Lilia Povestca, BNRM*);
- ✓ Integrarea resurselor digitale și multi-media pentru modernizarea colecțiilor și accesul liber la informație (*Doina Gaideu, BNRM*);

▪ *sesiunea tematică: Acces și securitate* (2 comunicări):

- ✓ Reconsiderarea colecției de resurse informaționale privind memoria și istoria locală (*Lidia Gontea, BNRM*);
- ✓ Dezvoltarea colecțiilor în medii colaborative (*Victoria VASILICA, BNRM*);

▪ *sesiunea tematică: Prioritățile anului biblioteconomic 2026 în contextul tendințelor biblioteconomice actuale. Anul 2026 – anul evaluării bibliotecilor publice* (3 comunicări):

- ✓ Prioritățile anului biblioteconomic 2026 (*Vera Osoianu, BNRM*);
- ✓ Repere ale evaluării bibliotecilor publice: anul 2026 (*Ludmila Corghenci, BNRM*);
- ✓ Modulul de Bibliotecă Digitală pentru modernizarea colecțiilor și sprijinul accesului liber la informații (*Aliona Muntean, BNRM, Doina Gaideu, BNRM*).

Impactul lucrărilor Forumului Managerilor din cadrul SNB, ediția XXX-a: 113 participanți; 12 comunicări prezentate; aprobarea și orientarea comunității profesionale pentru aplicarea priorităților profesionale ale anului 2026 și identificarea inițiativelor-cheie pentru fiecare dintre acestea; elaborarea suportului documentar (ePortofoliu) pentru participanții la lucrările FMSNB (diseminat pe adresele centrelor biblioteconomice, responsabililor din cadrul APL); orientarea comunității profesionale pentru asigurarea diversității și accesibilității resurselor informaționale prin intermediul bibliotecilor; identifica-

rea domeniilor de consolidare a sprijinului factorilor de decizie (APC, fondatori, manageri superiori ai bibliotecilor și alții) privind achizițiile și dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor (achiziții per membru al comunității, rata de înnoire a colecției etc.); consolidarea colaborării între instituțiile publice, educaționale și culturale și asigurarea unui cadru favorabil pentru implementarea schimbărilor necesare în domeniul biblioteconomic; acceptarea percepției comune asupra îmbunătățirii stării colecțiilor de bibliotecă ca factor primordial în augmentarea competitivității instituției.

FMSNB a declarat drept priorități profesionale ale anului 2026: asigurarea funcționalității strategiilor și practicilor eficiente de achiziție și dezvoltare a colecțiilor într-o perioadă în continuă schimbare; creșterea ponderii și impactului resurselor informaționale prin intermediul bibliotecilor; facilitarea accesului și securității colecțiilor de bibliotecă, digitalizarea acestora; garantarea sustenabilității colecției privind memoria și istoria locală/instituțională; anul 2026 – anul celei de-a doua evaluări a bibliotecilor publice.

Concluzii

În cadrul FMSNB a fost reafirmat angajamentul bibliotecilor față de reforme, menționând că acestea au capacitatea de a se poziționa ca centre de cultură și informare, educație continuă, dezvoltând competențele membrilor comunităților pentru a face față provocărilor actuale. Pilonul funcționării eficiente a bibliotecilor – resursele informaționale – necesită adaptări la noile tehnologii, fiind sprijinite prin politicile naționale și locale, prin

inițiative care încurajează accesul egal la informație, incluziunea digitală, diversitatea informațională, cultura informației.

Digitalizarea colecțiilor a fost abordată de participanții la lucrările FMSNB ca un obiectiv pentru conservarea patrimoniului cultural, pentru facilitarea și lărgirea accesului la informații.

Participanții la FMSNB au fost orientați/încurajați de a ajusta activitatea bibliotecilor pentru anul 2026 în conformitate cu prioritățile și inițiativele-cheie aprobate la nivel național. Acestea vizează abordarea resurselor informaționale în contextul schimbării mediilor, creșterea ponderii și impactului acestora prin intermediul bibliotecilor, facilitarea accesului și securității colecțiilor de bibliotecă, digitalizarea colecțiilor, asigurarea sustenabilității colecției privind memoria și istoria locală/instituțională. Dezvoltarea profesională a personalului de specialitate, adaptarea competențelor la schimbările actuale, înțelegerea și acceptarea tendințelor actuale în dezvoltarea resurselor informaționale – aspecte care necesită eforturi în anul profesional 2026.

Participanții și vorbitorii din cadrul FMSNB au ajuns la concluzia că, în prezent, sunt necesare eforturi pentru asigurarea echilibrului între dezvoltarea colecțiilor și atragerea resurselor informaționale, între aplicarea rațională a inteligenței artificiale și a factorului uman, care trebuie să rămână predominant în luarea deciziilor profesionale. Asigurarea accesului la resursele digitalizate de biblioteci la fel solicită suport tehnic, abordări inovatoare și schimburi de bune practici.

DEZVOLTAREA COLECȚIILOR CA BAZĂ PENTRU EDIFICAREA UNEI INFRASTRUCTURI SOLIDE DE PARTAJARE A CUNOȘTINȚELOR: PRIORITĂȚI PROFESIONALE ALE ANULUI 2026

Vera OSOIANU,
ORCID 0000-0001-8509-8796
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul reflectă importanța și conținutul genericului anului profesional 2026 „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor”. Genericul anului se încadrează în cele cinci priorități profesionale, aprobate la Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci (26 noiembrie 2025). Este vorba despre reșezarea activității bibliotecilor pe segmentul colecții – pilon principal menit să păstreze relevanța bibliotecilor.

Cuvinte-cheie: colecții, transformare digitală, priorități profesionale 2026

Abstract: This article highlights the significance and focus of the main theme for the professional year 2026: 'Collection development as the foundation for building a strong knowledge-sharing infrastructure'. This title of the year correspond with five professional priorities approved by the Forum of the National Librarianship System Managers (November 26, 2025). It involves the reorganization of library activities in the collections segment, which is the main pillar aimed at maintaining the relevance of libraries.

Keywords: collections, digital transformation, professional priorities 2026

Tema prioritară în activitatea bibliotecilor din Republica Moldova în anul 2026 – „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor” – se impune în prim-plan, după ce, pe parcursul mai multor ani, bibliotecarii au depus eforturi considerabile pentru a ajusta biblioteconomia națională la tendințele dictate de avansarea internetului, a tehnologiilor moderne, a inteligenței artificiale și, în consecință, schimbarea necesităților utilizatorilor. În acest context, pe parcursul ultimilor ani, bibliotecarii moldoveni s-au conformat exigențelor Bibliotecii 2.0, Utilizatorului 2.0, Bibliotecarului 2.0 și, evident, a modernizărilor ulterioare. Nu s-a făcut abstracție

nici de utilizarea inteligenței artificiale în varii domenii de activitate, inclusiv în biblioteconomie și în știința informării.

Pe fundalul tuturor schimbărilor, indiferent de ritmul de avansare a tehnologiilor, pilonii principali meniți să păstreze relevanța bibliotecilor rămân spațiile, colecțiile și bibliotecarii. Niciunul dintre acești piloni nu poate fi extras din temelia instituției numite „bibliotecă”. Fără oricare dintre ei, biblioteca va fi o entitate oarecare, dar nu va fi bibliotecă în formula cunoscută și consacrată [1; 2].

Este evident că mișcarea de idei în domeniu impune o reevaluare a colecțiilor bibliotecare pentru a edifica baza pe care poate fi adusă colecția în conformitate cu

necesitățile utilizatorilor și, respectiv, cu recomandările organizațiilor internaționale de profil. La baza acestei lucrări de viitor vor fi rezultatele studiului sociologic „Evaluarea stării și dinamicii colecțiilor din bibliotecile publice ale Republicii Moldova: provocări și tendințe de dezvoltare”, realizat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova pe parcursul anului 2025, rezultatul evaluării bibliotecilor în anul 2021 și a evaluării repetate, preconizate pentru anul 2026, care vor servi ca argumente solide pentru regândirea, actualizarea și modernizarea colecțiilor de bibliotecă în anul 2026, dar și în perspectivă.

Cu toate investițiile imense în informatizare, arca bibliotecii rămâne cartea. Studiile demonstrează că aceasta este o marcă foarte puternică, iar cu cât marca este mai puternică, cu atât este mai greu de detronat. Și trebuie oare detronată? În cazul bibliotecilor, la sigur că nu!

Cel mai important indicator al imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate este reprezentat de nivelul de satisfacere a necesităților utilizatorului. Ce solicită utilizatorii bibliotecilor? Potrivit sondajului „Lectura în comparație intergenerațională”, realizat de BNRM cu participarea Agenției de consultanță „Magenta Consulting”, utilizatorii vor să găsească la bibliotecă: o gamă largă de cărți, tehnologii, bibliotecari instruiți și gata de ajutor.

Aceste doleanțe ale utilizatorilor figurează și în sondajele internaționale, dar și în răspunsurile oferite de sistemele de inteligență artificială. La întrebarea „Ce factori contribuie la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate?” *Gemini*, de exemplu, oferă un răspuns demn de luat în seamă, în care, chiar pe primele locuri, se regăsesc factorii de imagine din sondajul realizat de BNRM, menționat anterior. Pe primul loc *Gemini* menționează:

- *colecții diversificate*: o gamă largă de cărți, reviste, ziare, materiale audiovizuale, precum și acces la resurse digitale, care asigură satisfacerea nevoilor variate ale utilizatorilor.

Pe locul trei:

- *tehnologii moderne*: accesul la internet, computerele, echipamentele audiovizuale și bazele de date online fac bibliotecă un spațiu modern și relevant. Și pe locul cinci:
- *personal amabil și competent*: Bibliotecarii trebuie să fie prietenoși, să ofere asistență promptă și să fie bine informați despre resursele bibliotecii.

Biblioteca anului 2026 se va confrunta cu o serie de probleme și provocări complexe, determinate de evoluțiile sociale, tehnologice și economice. Cele mai importante dintre acestea sunt: adaptarea la transformarea digitală și la noile tehnologii, extinderea utilizării IA; insuficiența resurselor financiare; deficitul de personal calificat; necesitatea îmbunătățirii imaginii bibliotecii în comunitate; necesitatea alinierii la strategii naționale și internaționale etc.

Toate acestea împreună sunt probleme bine cunoscute, care țin de agenda bibliotecilor de ani și chiar decenii. Pe fundalul acestor provocări, o problemă majoră rămâne insuficiența finanțelor pentru achiziția de cărți, alte publicații și pentru modernizarea infrastructurii.

Colecțiile învechite și lipsa sincronizării cu ritmul dezvoltării tehnologice scot în evidență necorespunderea acestora cu necesitățile actuale ale utilizatorilor. Toate acestea influențează scăderea interesului publicului pentru lectură și pentru serviciile tradiționale ale bibliotecii, ce au la bază cartea și lectura.

Bibliotecile trebuie să respecte un sistem de valori bazate pe necesitățile utilizatorilor, pe care să-și fundamenteze colecția. În timp, spațiul virtual va scoate de pe ordinea de zi problema exhaustivității, dar sistemul de valori va rămâne oricum. Profilul utilizatorilor ar trebui să fie dominant în acest sens.

Este evident că problema exhaustivității poate fi pusă doar în context local. Dacă o bibliotecă concretă nu va identifica și nu va da acces la toate documentele adiacente locului, nimeni n-o va face în locul ei. De aici și interesul pentru documentele de patrimoniu. În internet poți găsi doar ceea ce pui acolo, nimic mai mult. Orice bibliotecă

are o responsabilitate aparte pentru resursele de istorie locală. Materialele referitoare la istoria localității necesită eforturi aparte de colectare, prezervare și punere în acces. Lucrul acesta capătă noi valențe în contextul unei griji sporite, vizând cultura memoriei promovată de guvernul țării, odată cu constituirea, la 7 februarie 2025, a Consiliului Memoriei.

Datele statistice privind colecțiile din bibliotecile din sistemul național de bibliotecă și bibliotecile publice (separat) în anii 2020-2024 demonstrează o dinamică cu tendințe de descreștere pe segmentul colecții [4; 5]. Se atestă o ușoară creștere a numărului de achiziții, dar nu suficientă pentru a influența prea mult rata de înnoire a colecției. De observat că, în cazul ratei de înnoire a colecției, minusul este un factor pozitiv. Bibliotecile publice de orice mărime trebuie să conțină materiale în diverse formate. O colecție diversă și actualizată este esențială pentru activitatea bibliotecarilor de încurajare și motivare a oamenilor să citească. În marea lor majoritate, publicațiile din dotarea bibliotecilor sunt cele tipărite, cu o creștere nesemnificativă a ponderii celor digitale. Cărțile electronice lipsesc cu desăvârșire, mai ales în bibliotecile mici și mijlocii

În ultimii ani, cu mici excepții, volumul total al colecțiilor din bibliotecile publice a scăzut constant, inclusiv a scăzut numărul publicațiilor în limba română [7; 8]. O influență serioasă aici au casările foarte importante în cazul bibliotecilor publice, care trebuie să ofere utilizatorilor o colecție actualizată, relevantă pentru profilul acestora.

Cu toate aceste variații, între minus și plus, pe segmentele indicate, 27% (sau doar 27%) dintre cetățenii țării sunt înregistrați ca utilizatori activi ai bibliotecilor publice. Este o cifră foarte mică, date fiind posibilitățile de cumpărare ale cetățenilor, destul de modeste pe fundalul creșterii constante a prețurilor. Concluzia care se impune este că persoanele care utilizează serviciile bibliotecilor nu au altă soluție de a ajunge la lecturile și la serviciile de care au nevoie. Non-utilizatorii ori nu sunt satisfăcuți

de ofertele bibliotecilor și au renunțat la ele, ori încă n-au descoperit drumul spre acestea și avantajele oferite de bibliotecă.

Marea problemă a colecțiilor de publicații din bibliotecile publice nu este cantitatea, ci calitatea acestora, care reprezintă și un argument puternic pro bibliotecă. Standardele vizând colecțiile din diverse țări recomandă 2-3 cărți pe cap de locuitor sau populația-țintă, din aria de servire a unei biblioteci. Acest număr poate să crească în localitățile cu o populație mai mare. Media în bibliotecile publice din Republica Moldova este de aproximativ 6 cărți pentru un locuitor. O colecție mare nu înseamnă neapărat o colecție bună. Contează mai mult relevanța pentru necesitățile comunității și mai puțin mărimea colecției.

Colecția unei biblioteci nu trebuie să fie mai mică de 2500 de unități de păstrare. Mărimea colecției depinde de mai mulți factori, aceștia incluzând: dimensiunea spațiului, resursele financiare, proximitatea altor biblioteci, accesul la resursele electronice, necesitățile locale, posibilitatea schimbului interbibliotecar etc.

Colecția bibliotecii este o resursă dinamică. În calitate de garant al protecției sociale în cultură, biblioteca trebuie să dețină cărți și alte publicații corespunzătoare necesităților membrilor comunității. Respectiv, colecțiile trebuie să fie actualizate permanent și ajustate necesităților acestora.

Rata de înnoire a colecției este mult mai importantă decât mărimea colecției. Potrivit recomandărilor IFLA/UNESCO, rata medie de înnoire a colecțiilor trebuie să se înscrie între 7 și 10 ani. Pentru a corespunde necesităților populației din aria de servire, o colecție trebuie completată cu materiale noi, iar materialele învechite fizic și moral trebuie supuse casării [6; 11]. O colecție mică, dar de calitate va spori mai mult rata de utilizare decât o colecție mare cu o proporție semnificativă de publicații învechite ca formă și conținut, în care puținele titluri noi se pierd pur și simplu. Cartea, care de secole contribuie la dezvoltarea personalității, trebuie să mențină acest deziderat și să nu înceapă a lucra la

distrugerea ei. În cazurile în care anumite publicații vechi sunt încă de interes pentru unii utilizatori, acestea trebuie păstrate pe rafturi unde utilizatorii nu au acces direct.

Conform datelor pentru anul 2024, bibliotecile publice din Republica Moldova au nevoie de aproximativ 54 de ani pentru înnoirea colecțiilor [7; 8], media din ultimii cinci ani constituind în jur de 70 de ani. Acest indicator demonstrează gradul avansat de uzură fizică și morală a colecțiilor. Specialiștii consideră că irelevanța colecției este și motivul principal în descreșterea numărului de împrumuturi.

După 34 de ani de la proclamarea independenței, doar aproximativ 53% din colecțiile bibliotecilor publice sunt publicațiile în limba română cu grafie latină și chirilică. Conform ultimului sondaj, din totalul colecțiilor în limba română cu grafie latină și chirilică, 70,5% sunt editate cu grafie latină și 29,5% sunt în grafie chirilică.

O altă recomandare UNESCO/IFLA este cea de 0,25 achiziții anuale pentru un locuitor, respectiv 250 de exemplare la 1000 de locuitori [1]. În Republica Moldova, media anului 2024 este de 114,5 exemplare la 1000 de locuitori. Această recomandare rămâne de mai mulți ani doar un deziderat pentru moldoveni. Interesant este faptul că dezideratul de mărire a cotei achizițiilor până la 250 de exemplare la 1000 de locuitori corespunde Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, care, în *Indicatorii de evaluare a impactului de dezvoltare a Strategiei*, Obiectivul general 4. „Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală”, prevede o creștere a indicatorului „Cheltuieli medii lunare pentru o persoană, pentru cultură și recreere, lei” de aproximativ 4 ori, de la 63,6 lei (valoare de referință în 2021) la 140 de lei (ținta intermediară în 2025) și 240 lei (ținta finală în 2030).

Formula de calcul pentru stabilirea necesarului de resurse recomandată de instituțiile de profil, de care se ghidează comunitatea bibliotecară, este următoarea: populația totală înmulțit cu prețul mediu al unei cărți și înmulțit cu 0,25 (recomandarea IFLA/UNESCO).

Notă! Prețul mediu al unei cărți în anul 2025 (primele 9 luni) a fost de 97,50 lei (cifra reprezintă situația la nivelul BNRM), formula de calcul acceptată fiind: suma cheltuielilor pentru achiziția anuală de publicații împărțită la numărul de exemplare achiziționate.

Formula finală a necesarului pentru achiziții la nivel național este următoarea: 2 409 000 (populația RM) x 0,25 (recomandări UNESCO/IFLA) x 97.50 lei (prețul mediu al unei cărți în 2025) = 58 724 250 lei. Respectiv, pe cap de locuitor sunt necesari 24,3 lei: 58 724 250 (lei) : 2 409 200 (populație).

Aceștia sunt indicatorii de orientare care cu greu pot fi realizați în condițiile austerității de durată cu care se confruntă societatea moldovenească. În pofida acestor realități, sunt însă activități care pot fi făcute în orice condiții, atât timp cât există un spațiu și un bibliotecar angajat în păstrarea integrității fizice a colecției, cât și în organizarea și gestionarea eficientă a acesteia și care trebuie să cunoască și să respecte: principiile generale de îngrijire a colecției; principiile de organizare și gestionare a colecției și, nu în ultimul rând, să asigure curățenia și întreținerea practică. La fel, să se îngrijească și de educarea estetică a utilizatorilor, de rând cu asigurarea veridicității și actualității informației. Documentele învechite fizic și moral nu-și au rostul într-o bibliotecă care trebuie să acopere necesitățile de educare, informare, hedonice, de dezvoltare profesională etc. Toate acestea presupun o interacțiune constantă cu membrii comunității, care asigură existența bibliotecii.

Reieșind din tema prioritară a anului 2026 „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor”, au fost identificate *cinci priorități profesionale*, care vor contribui la reșezarea activității bibliotecilor pe segmentul colecții și care vor ghida activitatea bibliotecarilor spre atingerea scopurilor propuse.

Priorități profesionale pentru anul 2026

Nr. d/r	Prioritatea profesională	Inițiative profesionale
1.	Strategii și practici de achiziție și dezvoltarea colecțiilor într-o perioadă în continuă schimbare	<ul style="list-style-type: none"> ✓ achiziții orientate, etică și transparență, resurse de informare privind piața editorială; ✓ îmbunătățirea managementului și marketingului achizițiilor prin aplicarea tehnologiilor emergente în achiziții, orientarea la indicatori de performanță; ✓ diversificarea structurii colecțiilor: influența necesităților membrilor comunității, context tipologic; genuri noi de documente etc.; ✓ diversitate, echitate și incluziune în practicile de achiziție și dezvoltare a colecțiilor; ✓ oportunități și provocări în medii consorțiale/colaborative; ✓ evaluarea și analiza resurselor informaționale ale bibliotecii; ✓ reșezarea colecțiilor conform exigențelor erei informaționale și cerințelor membrilor comunităților (strategii și practici de casare/excludere din colecțiile bibliotecii etc.); ✓ creșterea impactului colecțiilor asupra procesului de culturalizare, educație, cercetare și inovare; ✓ capacitatea personalului în domeniul achizițiilor și dezvoltării colecțiilor.
2.	Creșterea ponderii și impactului resurselor informaționale prin intermediul bibliotecilor	<ul style="list-style-type: none"> ✓ știința deschisă, accesul deschis: impactul asupra achizițiilor și dezvoltării colecțiilor; ✓ integrarea resurselor informaționale în ecosistemul digital al bibliotecii; ✓ creșterea competențelor personalului de specialitate privind evidența biblioteconomică a resurselor informaționale; ✓ augmentarea rolului resurselor informaționale în prestarea serviciilor, activitățile informaționale și educaționale; ✓ partajarea resurselor prin rețele și consorții (acces extins prin colaborare); ✓ analiza impactului utilizării resurselor (statistici de acces, indicatori de performanță); ✓ sustenabilitate și reziliență (asigurarea accesului pe termen lung la resurse);
3.	Facilitarea accesului și securității colecțiilor de bibliotecă. Digitalizarea colecțiilor	<ul style="list-style-type: none"> ✓ conceptualizarea digitalizării colecțiilor de bibliotecă; ✓ asigurarea accesului la resursele digitizate; ✓ program național în sprijinul digitizării colecțiilor bibliotecilor publice; ✓ respectarea drepturilor de autor și a licențelor pentru documentele digitizate; ✓ valorificarea colecțiilor digitizate prin expoziții virtuale, integrarea în resurse educaționale; ✓ parteneriate naționale/internaționale pentru proiecte comune de digitizare și acces transfrontalier la patrimoniul cultural;
4.	Sustenabilitatea colecției privind memoria și istoria locală/instituțională (ML/I)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ poziționarea colecției privind ML/I în contextul colecțiilor speciale și a prevederilor reglementare privind evaluarea bibliotecilor; ✓ diversificarea surselor de informare privind dezvoltarea ML/I; ✓ promovarea experiențelor reprezentative ale bibliotecilor prin diverse modalități: articole în reviste de specialitate, prezentări la reuniuni metodologice și educaționale etc.; ✓ digitizarea și arhivarea resurselor legate de ML/I (acces pe termen lung, protecția patrimoniului documentar unic); ✓ implicarea comunității în dezvoltarea colecțiilor ML/I (donatori, cercetători, parteneriate cu instituții locale); ✓ conservarea și restaurarea documentelor rare din colecția ML/I (asigurarea condițiilor optime de păstrare); ✓ crearea de produse documentare și științifice pe baza colecțiilor ML/I (bibliografii, ghiduri, lucrări științifice); ✓ promovarea colecțiilor prin mijloace digitale (platforme web, social media);

5.	Anul 2026 – anul evaluării bibliotecilor publice	<ul style="list-style-type: none"> ✓ clarificarea și aplicarea prevederilor reglementare modificate prin organizare de instruiți și reuniuni metodologice; ✓ elaborarea și transmiterea recomandărilor finale ale comisiei de evaluare administrației publice locale, centrelor biblioteconomice teritoriale, managerilor instituționali (privind rețeaua de biblioteci publice); ✓ analiza comparată a rezultatelor evaluării bibliotecilor publice (2021-2026); identificarea experiențelor rețelelor teritoriale, a problemelor existente; ✓ integrarea rezultatelor evaluării în strategii de dezvoltare a rețelei bibliotecare, planuri de modernizare.
----	--	--

Referințe bibliografice:

1. *Acquisition and Collection Development Section*. Online. IFLA. Disponibil: <https://www.ifla.org/units/acquisition-collection-development/> [accesat 2025-10-08].
2. CORAVU, Robert. *Evaluarea informațiilor din mediul online*. Nu crede și cercetează. București: Editura Universității din București, 2021. 164 p. ISBN 978-606-16-1273-4.
3. CORGHENCI, Ludmila; Elena PINTILEI; Aliona MUNTEAN; Aliona TOSTOGAN; Veronica COSOVAN et al. *Biblioteconomie și științele informării*. Manual practic. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: BNRM, 2021. 252 p. ISBN 978-9975-3510-5-8.
4. *Global Risks Report 2025: Conflict, Environment and Disinformation Top Threats*. Online. 2025-01-15. Disponibil: <https://www.weforum.org/press/2025/01/global-risks-report-2025-conflict-environment-and-disinformation-top-threats/> [accesat 2025-10-08].
5. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20-07-2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-10-08].
6. *Library Collection*. Disponibil: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/library-collection> [accesat 2025-10-08].
7. OXIOM, Olesea. *Date statistice comparative privind activitatea bibliotecilor publice în anii 2020-2024*. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2025-11-27].
8. OXIOM, Olesea. *Date statistice comparative privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anii 2020-2024*. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2025-11-27].
9. PHILIPPI, Liz and Becky CALZADA. *Why collection development is important*. Online. 2022-March-April. Disponibil: <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA697577815&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=10949046&p=AONE&sw=w&cookieConsent=true&userGroupName=anon%7E74f557c5&aty=open-web-entry> [accesat 2025-10-08].
10. *Regulamentul privind gestionarea colecțiilor de bibliotecă*. Aprobabil prin ordinul nr. 196 din 3 octombrie 2022 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2022, nr. 394-400, art. 1377. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134445&lang=ro [accesat 2025-10-08].
11. *Riscuri Globale în 2024: Dezinformarea conduce în topul riscurilor în timp ce amenințările cu privire la mediu se intensifică*. Disponibil: https://www3.weforum.org/docs/WEF_GRR24_Press%20release_RO.pdf [accesat 2025-10-08]. (2025).

AGROVOC ÎN SPRIJINUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ÎN DOMENIUL AGRICOL: ACCESUL LA CUNOAȘTERE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Viorica LUPU,
ORCID 0000-0002-3905-7499,
Vera SOBEȚCHI,
ORCID 0000-0002-6001-9390,
Ana RURAC,
ORCID 0009-0000-8871-8751,
**Biblioteca Științifică a
Universității Tehnice a Moldovei**

Rezumat: Studiul evidențiază rolul AGROVOC ca resursă esențială pentru organizarea, accesarea și partajarea cunoștințelor în domeniul agricol. Prin standardizarea terminologiei și facilitarea interoperabilității între sisteme, AGROVOC sprijină atât procesul educațional universitar, cât și activitățile de cercetare. Rezultatele arată că acest vocabular nu reprezintă doar un instrument tehnic de management al informației, ci și o resursă strategică pentru învățământul superior, un facilitator al cercetării agricole și un factor de integrare a producției științifice naționale în spațiul global al cunoașterii.

Cuvinte-cheie: AGROVOC, tezaur multilingv, educație, cercetare, regăsirea informației, comunicare profesională, traducere, resursă educațională, Republica Moldova

Abstract: This study highlights the role of AGROVOC as a key resource for organization, access and sharing of agricultural knowledge. By standardization of terminology and facilitation of interoperability between systems, AGROVOC supports both higher education and research activities. Results show that AGROVOC is not only a technical tool for information management, but also a higher education strategic resource, a facilitator of agricultural research, a driver of national scientific integration into the global knowledge ecosystem.

Keywords: AGROVOC, multilingual thesaurus, education, research, information retrieval, professional communication, translation, educational resource, Republic of Moldova

Introducere

În condițiile actuale ale societății bazate pe cunoaștere, accesul rapid, eficient și structurat la informație reprezintă un element foarte important pentru dezvoltarea educației și a cercetării. Domeniul agricol, aflat într-un proces continuu de transformare sub influența schimbărilor climatice, a noilor tehnologii și a cerințelor de securitate alimentară, necesită instrumente moderne de gestionare a informației, care să faciliteze atât înțelegerea, cât și utilizarea datelor științifice. În acest context, AGROVOC, tezaurul multilingv dezvoltat de Organizația Națiunilor Unite pentru

Alimentație și Agricultură (FAO), reprezintă o astfel de resursă strategică, care sprijină organizarea, indexarea și regăsirea informațiilor din domeniile agriculturii, alimentației, mediului și dezvoltării durabile.

Mai mult decât o simplă structurare a informației agricole, AGROVOC acționează ca o punte terminologică între agricultură și economie, sprijinind cercetările interdisciplinare și politicile publice, prin integrarea unor termeni relevanți pentru domeniul economiei. Această conexiune este destul de importantă, deoarece agricultura și economia sunt totalmente interdependente: dezvoltarea piețelor agricole, politicile de comerț internațional,

lanțurile valorice agroalimentare, sustenabilitatea producției și consumului, precum și aspectele legate de securitatea alimentară și dezvoltarea rurală reprezintă subiecte ce se regăsesc atât în sfera agricolă, cât și în cea economică. Prin integrarea termenilor economici corelați cu agricultura – precum „politică agricolă”, „comerț internațional”, „dezvoltare rurală”, „subvenții” sau „prețuri agricole” – AGROVOC facilitează nu doar descrierea și organizarea informației, ci și analiza interdisciplinară a datelor și a documentelor, sprijinind cercetarea, politicile publice și luarea deciziilor în domeniul agroeconomic.

Cuprinzând peste 41400 de concepte în 42 de limbi, AGROVOC funcționează ca un vocabular controlat, uniformizând terminologia și asigurând interoperabilitatea între baze de date și resurse informaționale diverse. AGROVOC este administrat și dezvoltat prin contribuția unei comunități editoriale internaționale, formată din peste 25 de organizații și comunități de experți, care acționează voluntar ca puncte focale pentru diferite limbi și/sau domenii tematice [2].

Versiunea în limba română a tezaurului AGROVOC are o importanță specială pentru comunitatea academică, cercetători, studenți și practicieni din Republica Moldova și România. Ea facilitează accesul la cunoaștere în limba română, reduce barierele lingvistice și încurajează integrarea resurselor informaționale naționale în ecosistemul global de date deschise. Mai mult, contribuie la consolidarea educației și la susținerea cercetării prin oferirea unui cadru terminologic standardizat, adaptat contextului național.

În acest articol ne propunem să analizăm rolul AGROVOC în sprijinirea educației și cercetării agricole, cu accent pe potențialul și relevanța versiunii române, beneficiile accesului la informație structurată și oportunitățile de valorificare a acestui instrument în mediul academic și de cercetare.

Istoric și funcționalități

AGROVOC a fost lansat în anii 1980 ca un tezaur tipărit, având scopul de a sprijini indexarea și regăsirea documentelor FAO,

precum și a altor resurse informaționale din domeniul agriculturii și științelor conexe. Această formă inițială a permis standardizarea terminologiei și crearea unui limbaj controlat pentru organizarea informației.

În anul 2000, AGROVOC a fost transferat într-o bază de date online, marcând trecerea de la suportul fizic la cel digital și sporind astfel accesibilitatea și disponibilitatea resurselor pentru utilizatorii din întreaga lume.

În 2010, tezaurul a fost convertit într-o schemă de concepte conform standardului Simple Knowledge Organization System (SKOS) al World Wide Web Consortium (W3C), ceea ce a permis integrarea AGROVOC în ecosistemul web semantic, oferind interoperabilitate cu alte vocabulare și baze de date multilingve și deschizând noi posibilități pentru aplicații avansate în domeniul digital și al cercetării informaționale [5, 9].

Din anul 2018 până în prezent, AGROVOC este disponibil ca Linked Open Data, sub licența Creative Commons Attribution 3.0 IGO. Această formă permite reutilizarea liberă a datelor și conectarea lor în diverse aplicații digitale, sisteme informatice și platforme de cercetare, consolidând rolul AGROVOC ca resursă strategică pentru educație, cercetare și managementul informației în domeniul agricol.

Din punct de vedere tehnic, infrastructura AGROVOC se bazează pe un ecosistem de instrumente care facilitează accesul atât pentru utilizatori, cât și pentru editori. Utilizatorii pot interoga datele prin intermediul interfeței Skosmos, care permite căutarea termenilor, explorarea ierarhiilor conceptuale și descărcarea datelor în formate machine-readable (RDF/XML, Turtle, JSON-LD) [6]. De asemenea, un punct public de acces la interogări SPARQL este disponibil pentru selectarea și extragerea subseturilor de date, ceea ce oferă oportunități avansate pentru cercetare și analiză.

AGROVOC este aliniat cu alte tezaure și sisteme de clasificare, fapt ce presupune identificarea corespondențelor între termenii săi și termenii existenți în alte resurse terminologice. Aceste corespondențe pot fi de tip „echivalent exact”, „echivalent apropiat” sau „corelație parțială”, în funcție de gradul

siunea internațională [3].

În etapa finală, termenii adaptați sunt validați, integrați și publicați în cadrul ciclului lunar de actualizare al versiunii oficiale române a AGROVOC.

Biblioteca Științifică a UTM monitorizează permanent evoluțiile științifice, feedback-ul utilizatorilor și modificările din terminologia internațională, realizând actualizări periodice pentru ca versiunea română a AGROVOC să rămână relevantă, coerentă și utilă comunității academice și

de cercetare din Republica Moldova.

În prezent, versiunea în limba română a tezaurului AGROVOC conține 33 796 de descriptori (Figura 2) și 4316 de nondescriptori (Figura 3), în timp ce versiunea în limba engleză include 41447 de concepte. Astfel, aproximativ 81% din termenii din versiunea engleză au fost traduși și adaptați în limba română, constituind un instrument solid de documentare și învățare pentru cercetători, cadre didactice și studenți din domeniul agricol.

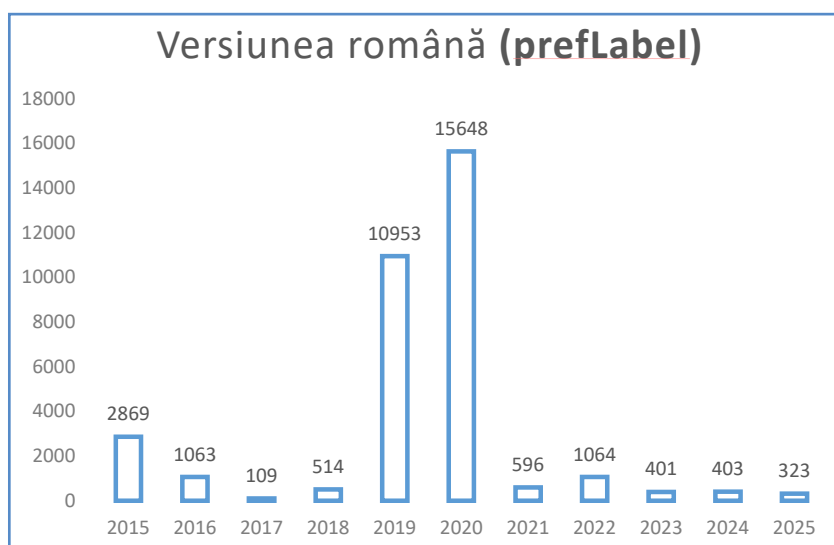

Fig. 2. Evoluția numărului de descriptori din versiunea română a AGROVOC (prefLabel) între 2015 și iulie 2025

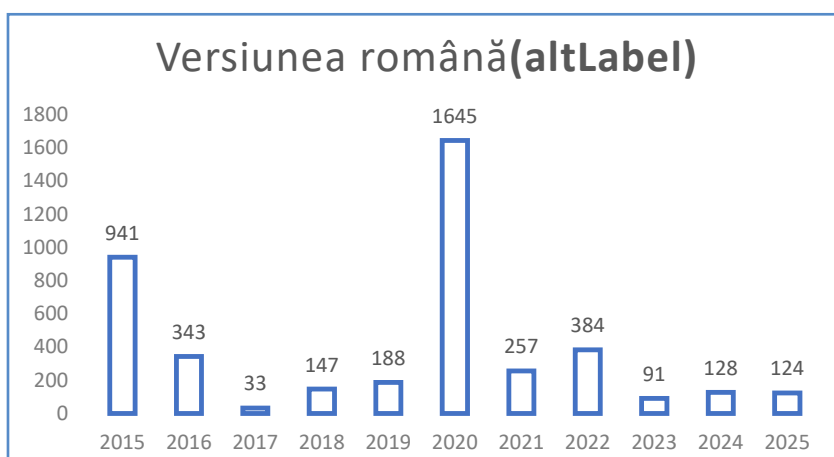

Fig. 3. Evoluția numărului de nondescriptori din versiunea română a AGROVOC (altLabel) între 2015 și iulie 2025

Beneficiile AGROVOC ca instrument de indexare a informației

AGROVOC are, printre rolurile principale, funcția de instrument de indexare a

informației în domeniul agricol și în domeniile conexe. Fiind un vocabular controlat multilingv, AGROVOC facilitează organizarea și regăsirea coerentă a informațiilor

științifice, educaționale și practice. Utilizarea termenilor standardizați ajută la evitarea ambiguităților lingvistice și a sinonimiei excesive, contribuind astfel la crearea unor punți semantice între diverse surse de date.

Prin indexarea bazată pe AGROVOC, resursele informaționale – articole științifice, documente de politici, rapoarte tehnice sau materiale didactice – devin mai ușor de regăsit și de utilizat de către cercetători, cadre didactice, studenți și practicieni din agricultură.

În bibliotecile agricole din Republica Moldova, AGROVOC este utilizat de mulți ani ca instrument de unificare și modernizare a indexării, demonstrându-și eficiența atât în activitatea de catalogare, cât și în gestionarea bazelor de date. În cadrul Bibliotecii Științifice a UTM, AGROVOC este constant folosit pentru descrierea și regăsirea resurselor informaționale în catalogul electronic, depozitul digital instituțional și biblioteca electronică didactică. AGROVOC contribuie, de asemenea, la dezvoltarea și la actualizarea fișierului de autoritate pe subiecte din domeniul agricol, făcându-l compatibil cu vocabularele și tezaurele internaționale.

Un avantaj major al utilizării AGROVOC constă în reducerea dispersiei informaționale prin controlul sinonimiei, polisemiei și omonimiei. Fiecare concept este însoțit de definiții, relații și alinieri cu alte concepte, ceea ce facilitează selectarea termenilor relevanți și asigură coerență în descrierea documentelor. În acest fel, se reduce riscul pierderii informației și se sporește eficiența căutării în cataloage și baze de date.

De asemenea, funcția de indexare facilitează interoperabilitatea între baze de date și sisteme informaționale diferite, creând premise pentru schimbul eficient de informații între instituții naționale și internaționale. Astfel, AGROVOC devine un element central în consolidarea infrastructurii informaționale pentru agricultură, contribuind la dezvoltarea educației, cercetării și inovării în domeniu.

Pe plan internațional, AGROVOC joacă un rol central în rețeaua AGRIS, care reunește sute de furnizori de date din aproximativ 150 de țări. În Republica Moldova,

trei instituții contribuie la această rețea: Biblioteca Științifică a UTM (în calitate de HUB AGRIS în Republica Moldova), Institutul de Cercetări pentru Culturile de Câmp din Bălți și Institutul Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare. Aceste instituții selectează publicațiile agricole naționale, le indexează cu termeni AGROVOC în limbile română și engleză și le transmit către baza internațională AGRIS, facilitând astfel integrarea producției științifice moldovenești în circuitul global al cunoașterii.

Datorită acestor funcționalități, AGROVOC își demonstrează valoarea nu doar ca instrument tehnic de catalogare, ci și ca vector al vizibilității și interoperabilității informației agricole, asigurând diseminarea internațională a rezultatelor cercetării. Prin disponibilitatea în limba română, AGROVOC asigură integrarea armonioasă a producției științifice naționale în circuitul internațional multilingv al cunoașterii, oferind vizibilitate publicațiilor și materialelor produse de comunitatea academică și profesională din Republica Moldova și România.

Beneficiile AGROVOC ca instrument de traducere a termenilor

AGROVOC oferă un cadru unitar pentru traducerea și echivalarea termenilor din domeniul agriculturii, silviculturii, pescuitului, alimentației și mediului. Datorită caracterului său multilingv, acesta facilitează identificarea rapidă a corespondențelor terminologice între limbi diferite, reducând riscul de erori și ambiguități în comunicarea științifică și tehnică.

Un beneficiu esențial al utilizării AGROVOC în traducere constă în faptul că termenii sunt validați și standardizați de către experți internaționali, ceea ce asigură corectitudinea și consistența utilizării lor în contexte academice, educaționale și profesionale. În plus, fiecare termen este integrat într-o rețea semantică, fiind conectat cu sinonime, concepte înrudite și ierarhii tematice, fapt care sprijină traducerea contextualizată și precisă.

Prin includerea limbii române în această infrastructură globală, AGROVOC devine un suport deosebit pentru traducători,

cercetători și bibliotecari, oferind acces la un vocabular terminologic actualizat și recunoscut internațional. Astfel, procesul de traducere nu se rezumă la transpunerea cuvintelor dintr-o limbă în alta, ci implică adaptarea termenilor la un cadru conceptual comun, favorizând interoperabilitatea și circulația liberă a cunoașterii.

AGROVOC – resursă educațională și de cercetare

Reprezentând vocabularul activ al științelor agricole, AGROVOC reușește să mențină specialiștii din domeniu la curent cu terminologia actuală. Tezaurul asistă cercetătorii și practicienii agricoli în explorarea contextului conceptual pentru anumite aspecte sau probleme de cercetare ori de practică. În același timp, AGROVOC poate sprijini cadrele didactice, formatorii; sugerând structuri didactice și schițe tematiche utile în elaborarea materialelor de instruire. Pentru studenții din instituțiile de învățământ din domeniul științelor agricole, AGROVOC reprezintă o resursă educațională coerentă, funcționând ca hartă conceptuală a domeniului, care facilitează însușirea terminologiei, procesul de învățare și asimilarea sistematică a informațiilor [4].

Cadrele didactice îi încurajează pe studenți să utilizeze AGROVOC pentru o serie de scopuri:

- să utilizeze terminologia corectă și să cunoască cei mai noi termeni agricoli, precum și cele mai recente evoluții în disciplinele de studiu;
- să determine denumirile științifice în latină pentru plante, animale, bacterii și virusuri; de exemplu, denumirea științifică pentru „soia” este *Glycine max*, iar pentru „albine melifere” este *Apis mellifera*;
- să învețe mai ușor limbile străine și să traducă termeni de specialitate în diverse limbi;
- să exploreze conceptele într-un context mai larg sau mai restrâns, descoperind relațiile între termeni înrudiți; de exemplu, examinând conceptul „porumb”, se pot evidenția următoarele aspecte:
 - porumbul este una dintre culturile cerealiere de bază;

- din porumb se obțin produse derivate, precum *faină de porumb* și *amidon de porumb*;
- porumbul include mai multe varietăți, cum ar fi *porumb zaharat*, *porumb pentru floricele* etc.;
- porumbul poate fi afectat de dăunători și boli (precum *puccinia sorghi*).

Prezentarea vizuală sistematizată a ierarhiei conceptelor din tezaur oferă studenților o imagine clară și un inventar al nivelului de cunoștințe într-un anumit domeniu al științelor agricole (de exemplu: horticultură, pomicultură, apicultură). Prin urmare, AGROVOC servește drept mijloc de dezvoltare a cunoștințelor studenților și de ghidare în studiile viitoare.

AGROVOC – instrument de comunicare științifică

AGROVOC are un impact semnificativ asupra utilizării corecte a terminologiei de specialitate și asupra depășirii barierelor lingvistice în comunicarea profesională dintre cercetătorii din Republica Moldova și cei din alte țări. În contextul intensificării procesului de internaționalizare, care a cuprins tot mai mult și comunitatea științifică națională, instituțiile de cercetare agricolă participă activ la mobilitatea internațională a cadrelor didactice și a doctoranzilor, la dezvoltarea de parteneriate și proiecte comune și la organizarea de activități academice împreună cu universități din străinătate.

Aceste procese impun cercetătorilor necesitatea de a stăpâni atât terminologia științifică agricolă recunoscută pe plan internațional, cât și echivalentele acesteia în diverse limbi, cu respectarea sensului corect al conceptelor în contexte diferite. În practica internațională, aceleași concepte pot fi exprimate prin termeni diverși, ceea ce evidențiază importanța unificării și armonizării terminologiei pentru a crește eficiența comunicării științifice.

În acest cadru, AGROVOC devine un instrument indispensabil, care ajută cercetătorii în utilizarea precisă a terminologiei agricole și în stabilirea corespondențelor lingvistice între termeni echivalenți din diferite limbi. Tezaurul oferă cercetătorilor un limbaj științific unitar, asigurând înțelegerea reciprocă și simplificând procesele de comunicare și colaborare.

Prin urmare, AGROVOC contribuie la facilitarea conectării comunității științifice din Republica Moldova la cercetarea internațională, favorizând schimbul științific de cunoștințe și rezultate, diseminarea informațiilor științifice, creșterea vizibilității rezultatelor cercetării și participarea activă la dialogul științific global [4].

Terminologia standardizată și recunoscută internațional facilitează nu doar comunicarea între cercetători, ci și între diverse categorii de utilizatori – experți în domeniu, factori de decizie, fermieri sau alți beneficiari, asigurând o exprimare clară, o înțelegere corectă a conceptelor și o implicare mai largă, mai ușoară, interactivă în discuțiile și dialogurile profesionale.

Având în vedere cerințele revistelor științifice agricole, AGROVOC susține respectarea cerințelor editoriale ale revistelor științifice, oferind un suport util în redactarea și prezentarea rezumatelor și a cuvintelor-cheie pentru lucrări, atât în limba română, cât și limbile de circulație internațională. Fiind o sursă terminologică științifică de referință, tezaurul este utilizat în dezvoltarea programelor comune cu instituții din străinătate, în redactarea și publicarea monografiilor, articolelor și rapoartelor științifice, precum și în realizarea prezentărilor în cadrul evenimentelor științifice internaționale.

Concluzii

AGROVOC reprezintă o resursă strategică pentru educația și cercetarea în domeniul agricol din Republica Moldova, oferind un cadru terminologic unitar, multilingv și permanent actualizat care facilitează accesul la cunoaștere în limba română și asigură

interoperabilitatea cu rețele internaționale de informare și cercetare. Tezaurul sprijină utilizatorii, îndeplinind multiple funcții: instrument de indexare și organizare a informației, suport educațional pentru cadre didactice și studenți, precum și resursă de referință pentru traducerea și armonizarea terminologiei științifice în contexte internaționale. În acest fel, AGROVOC consolidează corectitudinea terminologică, coerența comunicării și relevanța accesului la informațiile agricole.

Prin integrarea în activitatea bibliotecilor de profil agricol și a altor instituții partenere, AGROVOC contribuie la standardizarea descrierii documentelor, la valorificarea patrimoniului științific național și la includerea acestuia în baza internațională AGRIS, sporind vizibilitatea și impactul producției științifice din Republica Moldova.

Totodată, tezaurul sprijină educația și formarea profesională a studenților prin oferirea unui cadru conceptual clar, care facilitează înțelegerea relațiilor dintre concepte, învățarea terminologiei de specialitate și aplicarea acesteia în cercetare și practică. Depășind barierele lingvistice și culturale, AGROVOC contribuie la armonizarea comunicării științifice între cercetătorii din Republica Moldova și cei din alte țări, promovarea schimbului internațional de cunoștințe și cooperarea academică.

În concluzie, utilizarea tezaurului multilingv AGROVOC în limba română consolidează accesul la resurse informaționale de calitate, susține formarea și dezvoltarea capitalului intelectual din domeniul agricol și contribuie la afirmarea cercetării din Republica Moldova în spațiul științific internațional.

Referințe bibliografice:

1. CARACCILOLO, Caterina; Armando STELLATO; Sachit RAJBAHNDARI; Ahsan MORSHED; Gudrun JOHANNSEN et al. Thesaurus maintenance, alignment and publication as linked data: the AGROVOC use case. *International Journal of Metadata, Semantics and Ontologies (IJMSO)*. 2012, vol. 7(1), pp. 65-75. Disponibil: <https://www.inderscience.com/offers.php?id=48511> [accesat 2025-07-31].
2. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO). *AGROVOC 2: Introducing AGROVOC, the multilingual thesaurus*. FAO Knowledge Repository. Rome, 2023. Disponibil: <https://doi.org/10.4060/cc3752en> [accesat 2025-07-15].
3. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO). *AGROVOC 4: AGROVOC editorial guidelines*. FAO Knowledge Repository. Rome, 2023. Disponibil: <https://doi.org/10.4060/cc0647en> [accesat 2025-08-01].

4. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO). *AGROVOC country report – Republic of Moldova*. FAO Website. 2021-12-16. Disponibil: <https://www.fao.org/agrovoc/agrovoc-country-report-republic-moldova> [accesat 2025-08-12].
5. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO). *Liniile directoare editoriale AGROVOC 2020*. Roma, 2021. 44 p. Disponibil: <https://openknowledge.fao.org/items/43ad5fb9-cce0-4bad-9dc6-1870b0b07d4e> [accesat 2025-07-24].
6. MIETZSCH, Esther; Daniel MARTINI; Kristin KOLSHUS; Andrea TURBATI and Imma SUBIRATS. How Agricultural Digital Innovation Can Benefit from Semantics: The Case of the AGROVOC Multilingual Thesaurus. *Engineering Proceedings*. 2021, vol. 9(17). Disponibil: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/dc0d9169-2c25-4bb6-8984-dc60eb4850b6/content> [accesat 2025-07-29].
7. STELLATO, Armando; Manuel FIORELLI; Andrea TURBATI; Tiziano LORENZETTI; Willem van Gemert GEMERT et al. VocBench 3: A collaborative Semantic Web editor for ontologies, thesauri and lexicons. *Semantic Web*. 2020, vol. 11(1), pp. 855-881. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/341171915_VocBench_3_A_collaborative_Semantic_Web_editor_for_ontologies_thesauri_and_lexicons [accesat 2025-07-22].
8. FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS (FAO). *Know more about how AGROVOC is leveraging semantic technologies and linked open data to support the FAIR principles!* FAO website. 2020-02-11. Disponibil: <https://aims.fao.org/news/agrovoc-leveraging-fair-principles> [accesat 2025-07-23].
9. SUBIRATS-COLL, Imma; Kristin KOLSHUS; Andrea TURBATI; Armando STELLATO; Esther MIETZSCH et al. AGROVOC: The linked data concept hub for food and agriculture. *Computers and Electronics in Agriculture*. 2022, vol. 196. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.compag.2020.105965> [accesat 2025-07-18].
10. *World Bank thesaurus (Vol. 1 of 2): Alphabetical list (English)*. Report No. 7934. Washington, DC: World Bank, 1989. Disponibil: <http://documents.worldbank.org/curated/en/577031492972227204> [accesat 2025-08-12].

NECESITĂȚILE DE FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ A PERSONALULUI DE SPECIALITATE DIN BIBLIOTECI: REZULTATE ALE STUDIULUI NAȚIONAL

Ludmila CORGHENCI,
ORCID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul reflectă rezultatele studiului realizat de Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind necesitățile de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. Perioada de aplicare – decembrie 2025. Rezultatele studiului fundamentează unele măsuri operative și strategice pentru îmbunătățirea formării și sprijinului profesional oferit personalului din biblioteci.

Cuvinte-cheie: formarea profesională continuă, personal de specialitate din biblioteci, Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării

Summary: The article reflects the results of the study carried out by the National Center for Continuing Professional Training in Librarianship and Information Science within the National Library of the Republic of Moldova regarding the continuing professional training needs of specialized library staff. Application period – December 2025. The results of the study substantiate some operative and strategic measures to improve the training and professional support offered to library staff.

Keywords: continuing professional training, specialized staff from libraries, National Center for Continuing Professional Training in Library Science and Information Science

Într-un context informațional, aflat într-o continuă schimbare și caracterizat de reforme tehnologice și cerințe crescânde din partea societății, este important de a oferi mecanisme eficiente de formare profesională continuă și sprijin pentru personalul de specialitate din biblioteci. Poziționarea și calitatea activității bibliotecilor depinde în mod direct de capacitatea și dezvoltarea continuă a personalului acestora.

În acest sens, Centrul Național de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (CNFPC BNRM) organizează anual studiul privind necesitățile de formare profesională continuă a personalului de specialitate din sistemul național de biblioteci (SNB) [1; 2].

Scopul studiului – a identifica și a analiza nevoile reale de dezvoltare profesională pentru a sprijini și a îmbunătăți practicile educaționale în domeniu, a minimiza neconcordanța dintre nivelul de calificare a bibliotecarilor și cerințele societății.

Context al situației privind personalul de specialitate din bibliotecile SNB: la 1.01.2025 în cele 2 539 de biblioteci erau 3 830 angajați ca personal de specialitate, inclusiv 47 – informaticieni, ingineri; 64% din numărul total al personalului SNB au studii superioare și doar 23% au studii superioare în domeniul biblioteconomiei și al științelor informării (BȘI); 29% constituie personalul cu studii profesionale tehnice speciale și doar 12% – personal cu studii profesionale tehnice în BȘI; circa 7% reprezintă personalul cu studii medii generale.

La 01.01.2025 numărul persoanelor care dețin categorii de calificare constituie circa 39% din numărul total al personalului de specialitate, inclusiv: categoria superioară – 5% din numărul total al personalului de specialitate, categoria I – 20%, categoria a II-a – 14% [6].

Metodologia studiului

Studiul a fost realizat în luna decembrie a anului 2025, datele fiind colectate prin intermediul chestionarului online. Chesti-

onarul a fost structurat pe trei dimensiuni, abordând atât aspectele profesionale, cât și pe cele personale. Chestionarul oferă și posibilitatea de analiză a necesităților de FPC:

- relevanța programelor și activităților de formare profesională continuă (7 întrebări);
- nevoile de formare profesională continuă (5 întrebări);
- informații generale despre respondenți (6 întrebări).

Au fost colectate și validate 569 de chestionare. Studiul a pornit de la aproximativ

3 830 de contacte ale persoanelor care activează în bibliotecile sistemului național (la 1 ianuarie 2025), rata de răspuns constituind circa 15%. Modalitatea de colectare a datelor ne permite să conchidem privind caracterul aleatoriu al eșantionului, proiectat și aplicat pe baza regulilor probabilității [7, p. 128].

Informații despre respondenți

Respondenții studiului au un profil profesional variat, prezentat în Tabelul nr. 1.

**Tabelul nr. 1. Profilul profesional al respondenților
(elaborat de autor)**

Variabila	Categoria	Nr. respondenți	Prezență %
Vechimea de muncă în bibliotecă	până la 1 an	39	9,1
	1-5 ani	152	26,7
	6-10 ani	87	15,3
	11-20 ani	109	19,2
	21-30 ani	67	11,8
	peste 30 de ani	115	17,9
Studii	superioare în biblioteconomie și științe ale informării	127	22,3
	superioare (în alte domenii)	259	43,8
	medii profesional tehnice în biblioteconomie și științe ale informării	58	8,4
	profesional tehnice speciale (în alte domenii)	118	19
	medii generale	7	6,5
Categorია de calificare	categoria superioară	36	6,3
	categoria II	137	24,1
	categoria a II-a	132	23,2
	fără categorie	264	46,4
Vârsta	până la 30 ani	15	3,0
	31-40 ani	129	22,7
	41-50 ani	143	25,1
	51-60 ani	174	30,6
	peste 60 de ani	108	18,6
Locul de muncă	Biblioteca Națională a Rep. Moldova	22	3,9
	Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”	4	0,7
	Biblioteca publică (municipală, orașenească, comunală, sătească)	285	50,1
	Biblioteca din instituția de învățământ superior	16	2,8
	Biblioteca din colegiu/centru de excelență	3	0,5
	Biblioteca din școală profesională	12	2,1
	Biblioteca din școală, gimnaziu, liceu	199	35
	Biblioteca specializată	3	1
Altele	25	3,9	

Postul/ funcția	Director/director general	27	4,7
	Director adjunct	10	1,8
	Șef bibliotecă	31	5,4
	Șef secție/șef centru	37	6,5
	Bibliotecar principal	123	21,6
	Bibliotecar	327	57,5
	Specialist principal	3	0,4
	Specialist superior	1	0,2
	Altele	10	1,8

Datele din Tabelul nr.1 darată că, în calitate de respondenți, preponderent a participat personalul cu vechime de muncă în bibliotecă de la 1-5 ani, de la 11-20 ani și peste 30 de ani. Cea mai mare parte a respondenților au studii superioare în alte domenii, fiind urmați de personalul cu studii superioare de profil și profesional-tehnice în alte domenii. Majoritatea respondenților nu au categorie de calificare, urmând respondenții care au categoria I de calificare și a II-a, mai puțin – cei cu categoria superioară.

Menționăm faptul că prezența respondenților în funcție de vârstă corespunde situației identificate prin intermediul datelor statisticii oficiale privind activitatea bibliotecilor [6]. Majoritatea covârșitoare a respondenților se poziționează între 51-60 de ani, fiind urmați de cei cu vârsta cuprinsă între 41-50 de ani și peste 60 de ani.

Personalul din cadrul bibliotecilor publice (municipale, orășenești, raionale, comunale, sătești) au participat la studiu în proporție de 50,1% (285) fiind urmat din cel din bibliotecile școlare, de gimnazii, licee - 35% (199).

Cea mai mare parte a respondenților reprezintă personalul de execuție – bibliotecarii – 57,5%, fiind urmați de cei care sunt angajați ca bibliotecar principal – 21,6%. Alte categorii de respondenți – director, director adjunct, șef secție, șef sector, reprezentanți ai APL – constituie circa 21%.

Relevanța programelor și activităților de formare profesională continuă

Rezultatele studiului arată că 91,2% (519 persoane) de respondenți au participat la instruirile oferite de CNFPC BNRM, 8,8% (50 de respondenți) însă nu au beneficiat de astfel de instruiți (diagrama nr. 1).

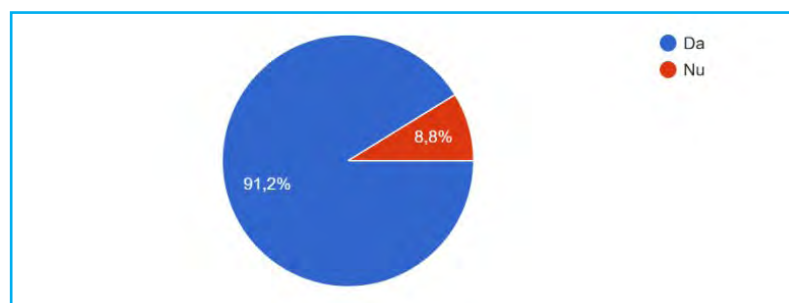

Diagrama nr. 1. Nivelul de participare la instruirile oferite de CNFPC BNRM

Situația identificată conferă un înalt grad de credibilitate răspunsurilor la întrebarea privind gradul de utilitate a instruirilor oferite de CNFPC BNRM. Astfel, majoritatea respondenților (circa 88,3%, 502 persoane) apreciază gradul de utilitate a instruirilor prin calificativele „utilitate foarte mare” și „utilitate mare”. Dar rezulta-

tele studiului scot în evidență și bibliotecarii care au fost indeciși sau au considerat utilitatea activităților educaționale mai mică: indeciși – 5,8% (33 persoane), utilitate mică și foarte mică – 6% (44) (diagrama nr. 2). În viziunea noastră, prezența celor din urmă poate fi determinată de mai mulți factori – trecerea cu vederea a grupului-

țintă a instruirii, participarea consecutivă la instruire a aceluiași persoane etc. Totuși, situația descrisă optează pentru capacitatea

profesională și de comunicare a experților/formatorilor, pentru îmbunătățirea suportului educațional oferit formabililor.

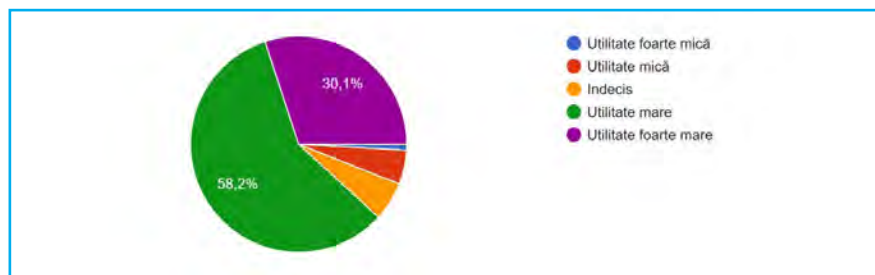

Diagrama nr. 2. Gradul de utilitate a instruirilor oferite de CNFPC BNRM

Un alt indiciu important pentru care respondenții au fost rugați să se pronunțe este nivelul de corespundere a ofertei educaționale a BNRM necesităților profesionale de formare continuă. Calificativele

„în foarte mare măsură” și „în mare măsură” au fost evidențiate de 506 respondenți (89%), „în mică măsură” – 22 respondenți (3,9%), „în foarte mică măsură” – 10 respondenți (1,8%).

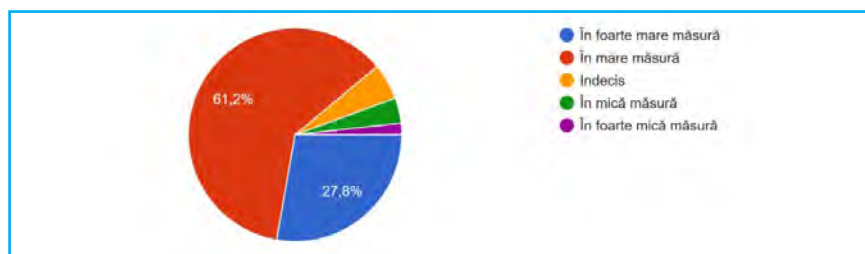

Diagrama nr. 3. Corespunderea ofertei educaționale a BNRM necesităților de FPC

Analizând nivelul de satisfacție privind relevanța instruirilor, putem concluziona că ele sunt în concordanță cu nevoile profesionale ale bibliotecarilor. Cea mai mare parte

a respondenților califică acestea ca „foarte eficiente” – 276 persoane (48,5%) și „eficiente” – 270 (47,5), 22 de respondenți (3,9%) au optat pentru „indecis” (diagrama nr. 4).

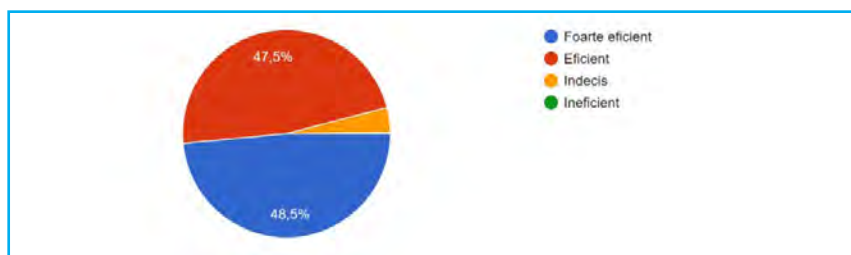

Diagrama nr. 4. Relevanța instruirilor oferite de CNFPC BNRM

CNFPC BNRM are o experiență reprezentativă, dezvoltată pe parcursul anilor, privind asigurarea formabililor cu ePortofolii educaționale ca suport documentar și metodologic, sprijin în replicarea instruirilor în rețea/instituție. De regulă, ePortofoliile includ materialele elaborate de către formatori/experti, lecturi profesionale, concepte de servicii, mostre de produse

biblioteconomice și alte materiale specifice instruirii (de ex., lista formabililor inclusă în scopul facilitării comunicării profesionale între formabili). Astfel, 502 respondenți (88,2%) au quantificat importanța ePortofoliilor prin calificativele „foarte mare” și „mare”, „indecis” – 39 persoane (6,9%) și „utilitate mică”/„utilitate foarte mică” – 28 persoane (5%) (diagrama nr. 5).

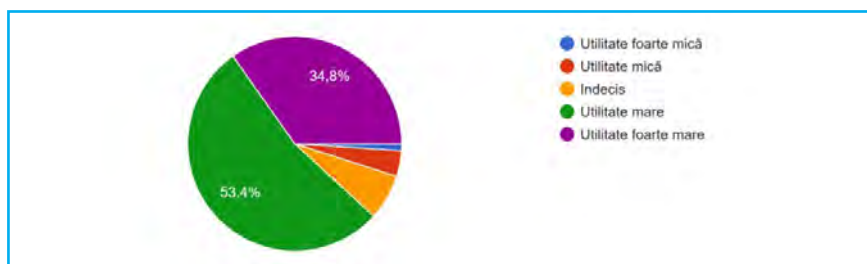

Diagrama nr. 5. Importanța ePortofoliilor puse la dispoziția formabililor

Datele studiului arată că 562 de persoane (98,8% din respondenți) ar recomanda instruirile CNFPC BNRM altor colegi/

persoane și doar 7 dintre respondenți ar refuza să recomande participarea la instruire (diagrama nr. 6).

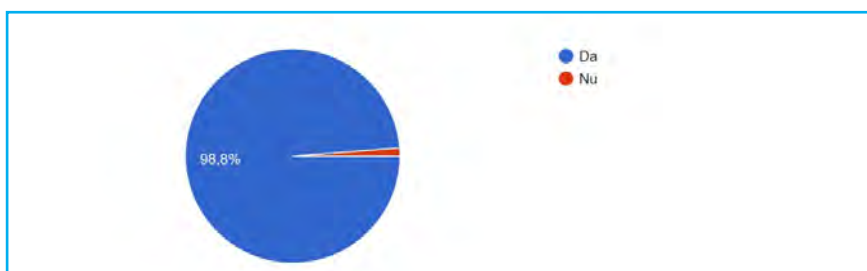

Diagrama nr. 6. Recomandarea instruirilor CNFPC BNRM altor colegi/persoane

Respondenții au fost rugați să identifice aspectele care ar contribui la îmbunătățirea activității CNFPC BNRM. Dintre acestea menționăm:

- *context organizațional*: mai multe instruirii; organizarea instruirilor pentru vorbitorii de limbă rusă; anunțuri centralizate și din timp privind instruirile; newsletter lunar cu informații și oportunități de formare; combinarea cursurilor tradiționale cu ateliere practice, webinarii și traininguri online; prezență fizică și obligatorie la instruire; planificarea activităților; instruire la început de an; cursurile, care au audiență maximă și unde nu toți doritorii au putut participa, să fie repetate; creșterea accesibilității instruirilor, inclusiv prin extinderea cursurilor online etc.;
- *tematicile, conținutul programelor de instruire*: marketingul serviciilor de bibliotecă și scrierea de proiecte pentru obținerea de finanțări (cum să obții bani din proiecte și donații pentru a dezvolta bibliotecă); SIBIMOL, catalog electronic pentru bibliotecarii din sate; metode noi de lucru eficiente cu utilizatorii; diversificarea programelor de formare profes-

onală; comunicare; tehnologii digitale; cum să înnoim colecțiile în bibliotecile școlare?; instruire privind completarea registrelor de evidență a colecțiilor; instruirea să fie specifică tipului de bibliotecă: școlare sau publice; ar fi nevoie de modernizarea și diversificarea ofertei de formare, actualizarea continuă a curriculumului pentru a reflecta tendințele moderne (gestionarea datelor de cercetare, competențe digitale avansate, inteligența artificială în bibliotecă); consolidarea componentei practice; cum sunt evaluate bibliotecile școlare/ etc.;

- *Opinie separată*: „Personal am putut participa cu prezență fizică la instruirile CNFPC BNRM și aș vrea să spun că aceste instruirii au lăsat o amprentă mult mai bună, materialul mult mai bine l-am însușit! Și, în general, fiecare instruire, fie on-line, fie cu prezență fizică este extrem de benefică pentru mine. Având un stagiu de muncă în bibliotecă de 5 ani, sunt foarte interesată de toate lucrurile noi, de schimbul de experiență, de fiecare sfat! Opinia mea este ca să organizați și mai departe aceste traininguri, orice temă este binevenită pentru mine!”

În mare parte, în răspunsurile la această întrebare predomină un feedback pozitiv, care nu relevă o analiză critică (de exemplu, „mulțumesc”, „totul este perfect”, „totul este bine”, „toate instruirile sunt la nivel”, „toate activitățile sunt binevenite” etc.), deși au fost identificate și răspunsuri de tipul „nu știu”, „nu cunosc”, „nu pot să mă pronunț”.

Nevoile de formare profesională a personalului de specialitate din bibliotecă

Comparând răspunsurile respondenților la întrebarea „Ce competențe considerați că v-ar fi utile pentru îndeplinirea responsabilităților profesionale?”, se poate conchide că cea mai mare nevoie este instruirea în dezvoltarea competențelor

de specialitate – această poziție fiind evidențiată de 429 de persoane (75,4%). Este o situație care se repetă an de an, fiind necesare eforturi considerabile din partea CNFPC BNRM (actualizări și revizuirii de programe și altele).

Rezultatele studiului oferă o imagine clară asupra domeniilor de dezvoltare a competențelor generale, generând următoarea ierarhie: este evidentă nevoia de competențe digitale (56,8%), competențe de comunicare (32,7%), competențe de cercetare (26,7%). În viziunea respondenților, bibliotecarii au nevoie de competențe psihosociale (14,1%), pedagogice (13,7%) și altele (diagrama nr. 7):

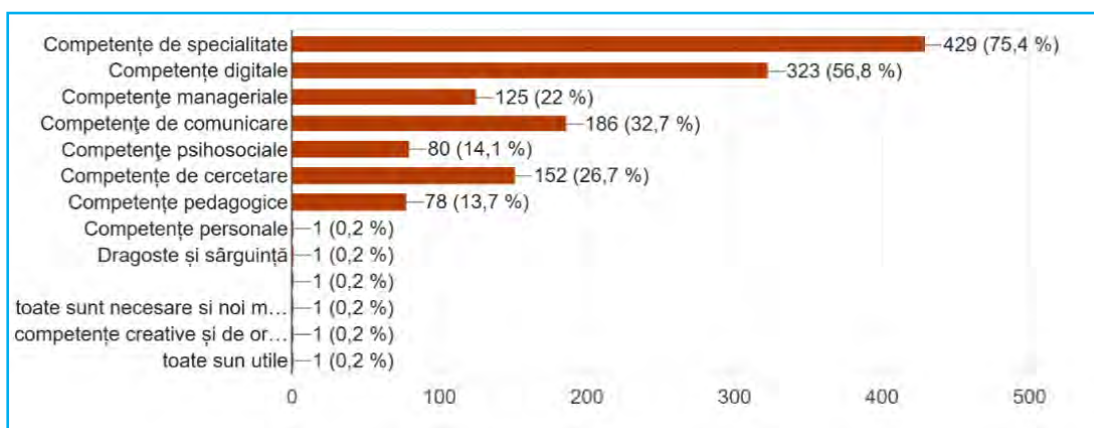

Diagrama nr. 7. Percepția bibliotecarilor privind competențele utile pentru îndeplinirea responsabilităților profesionale

Studiul atestă mai multe nevoi privind subiectele de explorare în cadrul viitoarelor formări (diagrama nr. 8). Celi mai mulți participanți (55,4%) consideră că au nevoie de suport pentru înțelegerea și aplicarea tehnologiilor informaționale. Rezultatele studiului arată că bibliotecarii doresc formări

privind subiectele: servicii pentru utilizatori – 38,5%, scriere/elaborare de proiecte – 38%, dezvoltarea colecțiilor – 33,9%, cadrul legislativ și de reglementare în domeniu – 28,3%, cultura informației – 25,8, cercetare bibliografică – 20,4% și altele.

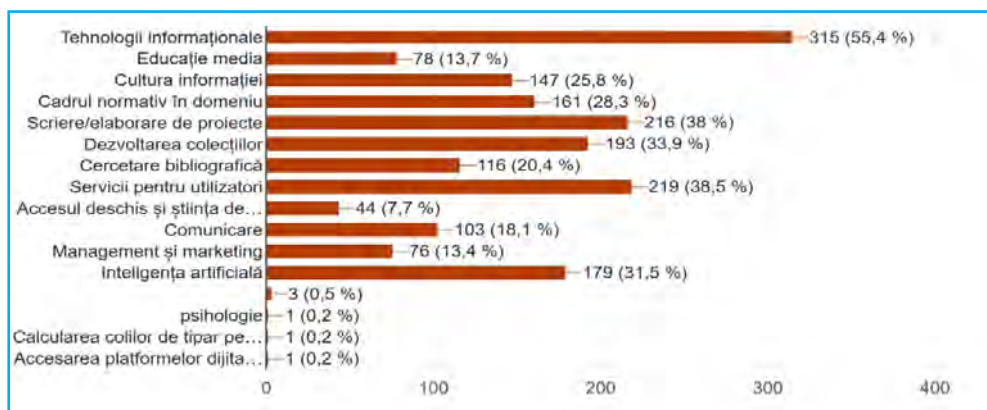

Diagrama nr. 8. Nevoi de explorare în cadrul viitoarelor formări

Forumul Managerilor din cadrul Sistemului Național de Biblioteci, organizat la 26 noiembrie 2025 cu genericul „Dezvoltarea colecțiilor ca bază pentru edificarea unei infrastructuri solide de partajare a cunoștințelor”, a aprobat cinci priorități profesionale pentru anul 2026 [5]. În acest context un interes deosebit prezintă răspunsurile respondenților la solicitarea „Vă rugăm să specificați domeniile în care considerați că aveți nevoie de formare profesională în contextul priorităților și inițiativelor profesionale ale anului 2026” (diagrama nr. 9).

Astfel, rezultatele studiului indică o preferință clară privind domeniile: catalogarea și clasificarea documentelor (54,8%) achiziția, prelucrarea documentelor și organizarea colecțiilor (51%); gestionarea și dezvoltarea colecțiilor (42,4%); asigurarea accesului optim pentru utilizatori (30,9%). Acest fapt reflectă o nevoie de acces la instruire practice, axate pe prioritățile și inițiativele anului profesional și orientate spre creșterea nivelului de dezvoltare a competențelor de specialitate.

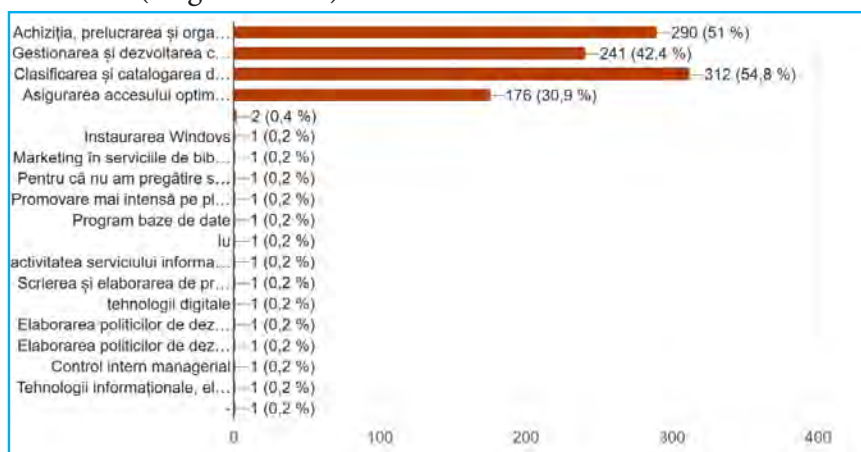

Diagrama nr. 9. Nevoi de formare profesională continuă în contextul priorităților și inițiativelor profesionale ale anului 2026

Concluziile de mai sus sunt confirmate și prin răspunsurile respondenților la întrebarea „Care competențe noi le considerați utile în contextul priorităților și inițiativelor profesionale ale anului 2026?” (diagrama nr. 10). Astfel, 57,1% dintre respondenți optează pentru competențe privind prelucrarea documentelor digitale, 49,2% - pentru managementul colecțiilor digitale.

Mai puțini bibliotecari optează pentru

domeniile de perspectivă, cum ar fi: utilizarea tehnologiilor cloud și a instrumentelor de analiză (36%), prezervare digitală, copyright și acces deschis (25,3%), metadata și arhivare web (20,2%), situație explicată fie o lipsă de interes, fie de percepția că aceste competențe nu sunt o prioritate. Se poate concluziona că bibliotecarii sunt mai mult atrași de activitățile de formare cu aplicabilitate imediată, orientate pentru activitatea de zi cu zi.

Diagrama nr. 10. Solicitări pentru competențe noi în contextul priorităților și inițiativelor profesionale ale anului 2026

Analiza răspunsurilor la întrebarea „Pentru perioada următoare ce instruirii ați dori să urmați?” orientează procesul de formare profesională continuă pentru:

- implementarea unor programe de formare continuă, centrate pe adaptarea conținutului și metodelor de instruire în funcție de apartenența tipologică a bibliotecilor (de ex. biblioteci din școli, gimnazii, licee etc.);
 - organizarea instruirilor privind temele:
 - ✓ elaborarea cadrului de reglementare al bibliotecii (strategii, politici și altele);
 - ✓ de specialitate: clasificarea CZU, catalogarea, organizarea/gestionarea colecțiilor, indexare, standarde de profil, referințe digitale;
 - ✓ inițiere în activitatea bibliotecilor;
 - ✓ ciclul de instruire în sprijinul aplicării priorităților profesionale ale anului;
 - ✓ management biblioteconomic;
 - ✓ implementarea și îmbunătățirea serviciilor tradiționale de bibliotecă (de ex., servicii bibliografice, difuzarea selectivă a informației etc.);
 - ✓ crearea catalogului electronic;
 - ✓ adaptarea și dezvoltarea serviciilor de dezvoltare a competențelor membrilor comunităților (de ex., e-guvernare, cultura informației, cultura media);
 - ✓ utilizarea tehnologiilor informaționale și a inteligenței artificiale;
 - ✓ accesul deschis și știința deschisă;
 - ✓ cercetarea în bibliotecă (cercetare bibliografică, biblioteconomică, bibliometrică);
 - ✓ creșterea competențelor de comunicare și lingvistice;
 - ✓ cultura managerială a personalului din bibliotecă (de ex., managementul timpului ca urmare a suprasolicitării acestora);
- Din comentariile la poziția din chestionar „În cazul în care chestionarul nu a inclus aspecte importante din perspectiva necesităților privind propria formare profesională continuă, vă rugăm să le notați în spațiul de mai jos”, menționăm câteva:
- au fost incluse toate aspectele importante;
 - includerea unor sesiuni de formare axate pe rolul social al bibliotecarului rural;
 - tehnici de conservare a patrimoniului imaterial local (tradiții, istorii orale),

pentru a transforma biblioteca în memoria vie a satului;

- zona de asistență în e-guvernare (ajutorarea cetățenilor pentru accesarea serviciilor publice online);
- gestionarea timpului și organizarea muncii;
- organizarea unui spațiu mai atractiv;
- sesiune de formare a bibliotecarilor ce ține de semnătură electronică;
- corelarea formării profesionale cu evoluția în carieră și evaluarea performanței.

CONCLUZII

Calitatea activității bibliotecilor, imaginea acestora în comunitate, precum și nivelul de competențe al membrilor comunităților, depind în mod direct de cunoștințele, capacitățile și abilitățile personalului de specialitate. Formarea profesională continuă devine esențială atât pentru comunitatea profesională, cât și pentru comunitățile/instituțiile în cadrul cărora funcționează bibliotecile.

Rezultatele studiului fundamentează unele măsuri operative și strategice pentru îmbunătățirea formării și sprijinului profesional oferit personalului din biblioteci:

- a diferenția organizarea și conținuturile materialelor educaționale în funcție de apartenența tipologică a bibliotecilor, reprezentanții cărora participă la instruire;
- a oferi comunității profesionale cicluri de instruire de inițiere în biblioteconomie și științe ale informării, privind cadrul de reglementare, orientate la prioritățile anului, creșterea competențelor generice (digitale, de comunicare etc.);
- a îmbina instruirile online cu cele în spațiu fizic;
- îmbunătățiri calitative: augmentarea componentelor practice ale instruirilor, centrare pe sesiuni de feedback; creșterea responsabilității formabililor prin interactivitatea instruirilor, centrare pe lucru individual și prezentări ale formabililor și altele;
- necesitatea unor ghiduri și instrumente metodologice clare pentru documentarea și diseminarea bunelor practici, care să faciliteze îmbunătățirea continuă a activităților educaționale.

Apreciem implicarea, deschiderea și încrederea tuturor respondenților – manageri, bibliotecari din toate tipurile de biblioteci, reprezentanți ai administrațiilor publi-

ce locale. Le suntem recunoscători pentru contribuția lor și pentru că au împărtășit perspectivele și experiențele proprii.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Personalul de specialitate din biblioteci: estimări și valori de urmat In: *Sistemul de biblioteci din Republica Moldova: Studiu statistic 2022-2023*. Chișinău: [S.n.], 2025, pp. 99-108. ISBN 978-9975-119-59-7.
2. CORGHENCI, Ludmila. Rezultatele studiului anual privind necesitățile de formare profesională continuă a personalului din cadrul Sistemului Național de Biblioteci. *Magazin bibliologic*. 2023, nr. 3-4, pp. 21-29. ISSN 1857-1476. Disponibil: http://moldlis.bnrm.md/bitstream/handle/123456789/1983/Corghenci_Rezultatele.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat 2025-12-23].
3. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-12-20].
4. POVESTCA, Lilia. *Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective*. Instituția Publică Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău: [S. n.], 2025. 227 p. ISBN 978-9975-119-73-3.
5. *Priorități profesionale pentru anul 2026*. Aprobate la Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, 26 noiembrie 2025. 6 p. Manuscris.
6. *Raport statistic centralizator privind activitatea Sistemului Național de Biblioteci în anul 2024*. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca> [accesat 2026-01-13].
7. ȚURCAN, Nelly. *Explorarea metodelor de cercetare în Biblioteconomie și Știința Informării*. Chișinău: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, 2021. 586 p. Disponibil: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/333> [accesat 2025-12-01].

BIBLIOLOGIA ȘI BIBLIOTECONOMIA: DIMENSIUNI CONCEPTUALE ȘI EVOLUȚII

Elena HARCONIȚA,
ORCID 000-0002-6449-7488
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Bibliologia și biblioteconomia, ca discipline fundamentale ale științelor informării, se află într-un proces continuu de transformare, influențat de dinamica mediului cultural, social și tehnologic. Până nu demult, termenul „bibliologie” avea o rezonanță solidă în lumea culturii scrise, fiind inclus în dicționare (de unde a dispărut în ultimii ani), în tratate universitare și în titulatura disciplinelor academice. Dispariția termenului „bibliologie” din dicționarele contemporane reprezintă o mutație semantică, deoarece cuvântul și-a încheiat misiunea istorică: a oferit limbajul prin care am înțeles, vreme de secole, cartea ca fenomen cultural total. În articol sunt prezentate cadrele conceptuale ale celor două domenii, evidențiindu-se atât diferențele, cât și complementaritatea lor, precum și principalele etape și direcții de evoluție în contextul contemporan.

Cuvinte-cheie: carte, bibliologie, biblioteconomie, știința informării, știința cărții, digitalizare, științele informării și comunicării

Abstract: Bibliology and library science as fundamental disciplines of information science, exist in a continuous process of transformation, influenced by dynamics of cultural, social and technological environment. Not long ago, the term 'bibliology' had a strong resonance in the world of written culture, being included in dictionaries (from which it has disappeared in the past few years), in university textbooks and in the titles of academic disciplines. The disappearance of this term from contemporary dictionaries represents a semantic mutation - the word has completed its historical mission. The term 'bibliology' has provided the language through which we have understood, over the centuries, the profound cultural phenomenon and the role of the book. The author presents the conceptual framework of these two fields of knowledge, highlighting their differences and complementarity, as well as the main stages and directions of their evolution in the current context.

Keywords: book, bibliology, library science, the science of the book, digitization, information and communication sciences

Bibliologia și biblioteconomia au apărut și s-au dezvoltat ca răspuns la nevoia umană de organizare, de conservare și de transmitere a cunoașterii, reprezentând două domenii științifice cu rădăcini comune care contribuie esențial la configurarea spațiului cultural și științific contemporan.

Dacă bibliologia se concentrează pe carte ca obiect cultural și științific, biblioteconomia pune accent pe instituția bibliotecii și pe serviciile de informare. Între ele există o legătură organică: fără cunoașterea

profundă a cărții și a documentului, biblioteconomia nu ar putea răspunde eficient cerințelor societății, iar bibliologia își găsește aplicabilitate concretă anume prin practicile biblioteconomice. În contextul actual, marcat de digitalizare, de globalizare și democratizarea accesului la informație, reflecția asupra dimensiunilor conceptuale și a traseului istoric al acestor discipline devine o necesitate.

Bibliologia și biblioteconomia sunt deseori asociate sau chiar confundate, însă

între ele există o diferență fundamentală ca obiect de studiu:

- **bibliologia** se ocupă de *carte* în multiplele sale dimensiuni: materială, istorică, funcțională, culturală; cartea este analizată ca fenomen social, ca obiect al culturii scrise și ca suport al cunoașterii;

- **biblioteconomia** are ca obiect *biblioteca* și activitățile de organizare, de conservare, de accesibilitate și de mediere a informației, concentrându-se asupra instituției care gestionează cărțile și alte tipuri de documente, asupra serviciilor furnizate comunității.

Această diferență nu implică o ruptură, ci o complementaritate: studiul cărții (bibliologie) își găsește aplicabilitate practică în cadrul bibliotecii (biblioteconomie), iar biblioteca, pentru a-și îndeplini misiunea, are nevoie de fundamentele teoretice furnizate de bibliologie.

Astfel, se poate afirma că bibliologia răspunde la întrebarea „Ce este cartea și care este rolul ei?”, în timp ce biblioteconomia răspunde la întrebarea „Cum gestionăm și cum utilizăm cărțile și documentele în interesul comunității?”. Altfel spus, bibliologia are o funcție retrospectivă, iar biblioteconomia are o funcție prospectivă, însă ambele contribuie la continuitatea culturală a societății, la configurarea unui domeniu mai amplu, precum sunt științele informării și comunicării, integrat în rețeaua globală a cunoașterii.

Termenul de *bibliologie* provine din grecescul *biblion* („carte”) și *logos* („studiu, știință, vorbire”), sugerând vocația sa de știință a cărții.

Dicționarele de specialitate de acum câțiva ani definesc *bibliologia* ca știința cărții, care abordează *aspectul material*: tipar, suporturi, tehnici de producere și circulație a cărții; *aspectul funcțional*: rolul cărții în societate, impactul asupra educației, culturii și cercetării; *aspectul istoric*: evoluția formelor de transmitere a cunoașterii, de la manuscris la cartea electronică; *aspectul teoretic*: concepte privind structura cărții, clasificări, metodologii de studiu [4].

Bibliologia a avut un rol esențial în fundamentarea teoretică și istorică a studiului cărții și a culturii scrise, asigurând păstrarea și înțelegerea tradiției, precum și per-

spectiva evoluției cunoașterii.

În accepțiunea sa clasică, bibliologia își are originile în secolele XVII–XVIII, pe fondul dezvoltării tiparului și al creșterii interesului pentru carte ca obiect cultural și comercial. Primele încercări de sistematizare vizau descrierea cărților, clasificarea lor tematică, analiza tipografiilor și a circulației editoriale. În această perioadă, bibliologia era adesea confundată cu bibliografia, înțeleasă drept activitate de inventariere și de catalogare a cărților existente. Un moment de cotitură îl reprezintă lucrările unor erudiți europeni, precum Gabriel Naudé, autorul volumului „*Advis pour dresser une bibliothèque*” (Sfaturi pentru înființarea unei biblioteci, 1627), care inaugurează o reflecție teoretică asupra cărții și a rolului ei social. Iar termenul de *bibliologie* a fost utilizat pentru prima dată într-un proiect de curs universitar de profesorul francez Louis Coste (1800) [1].

Bibliologia s-a afirmat ca știință în sensul deplin al termenului la începutul secolului al XIX-lea, datorită contribuțiilor francezului Gabriel Peignot – avocat, bibliotecar, inspector al mai multor instituții și membru al Academiei Celtice din Paris.

Ca disciplină, bibliologia a cunoscut o revitalizare în prima jumătate a secolului XX, datorită lui Nikolai Roubakine (1922) [9] și belgianului Paul Otlet (1934), care a fondat Institutul Internațional de Bibliografie (IIB). În 1934, Paul Otlet a publicat tratatul „*Le livre sur le livre : théorie et pratique*” (Cartea despre carte: teorie și practică), în care leagă bibliologia de documentologie, consolidând astfel rolul său științific și interdisciplinar.

Un rol semnificativ în dezvoltarea cercetării bibliologice îl are Institutul pentru Cercetarea și Istoria Textelor (ICIT), fondat în anul 1937 și dedicat studiului manuscriselor, cu extensii către perioadele antice și moderne [6]. ICIT editează o serie de publicații valoroase, între care se remarcă colecția „*Bibliologie. Elementa ad librorum studia pertinentia*” (Bibliologie. Elemente legate de studiile cărților).

Într-o lume aflată în plină globalizare, a devenit evidentă necesitatea colaborării internaționale, astfel, în anul 1988, la Tu-

nis, a fost fondată Asociația Internațională de Bibliologie și a început publicarea a două periodice: „Bulletin d'Informations Internationales de Bibliologie” (Buletinul Internațional de Informații Bibliologice) și „Revistă de bibliologie. Schéma et schématisation. Revue de l'Association Internationale de Bibliologie” (Revistă de bibliologie. Schemă și schematizare. Revista Asociației Internaționale de Bibliologie) [10].

În timp ce în marile țări europene se contura deja o tradiție bibliologică solidă, în spațiul românesc apăreau primele lucrări dedicate tipografiilor, bibliotecilor și bibliografiilor. Termenul *bibliologie* a fost utilizat pentru prima dată în România de B.P. Hasdeu, în revista *Din Moldova* (Iași, 1862-1863). În secolul al XIX-lea, bibliologia românească se dezvoltă prin contribuțiile unor personalități precum: Gh. Asachi, I. Heliade-Rădulescu, T. Cipariu, G. Barițiu, B.P. Hasdeu, I. Bianu, I. Chendi, N. Georgescu-Tistiu, D. Simonescu ș.a.

Primele preocupări bibliologice în Moldova au apărut odată cu interesul pentru cartea veche românească și slavonă, păstrată în colecțiile mănăstirești și ulterior în bibliotecile publice. Mai târziu, evoluția termenului a fost în strânsă legătură cu dezvoltarea învățământului superior și a culturii naționale. Alexe Rău, reputat bibliolog, bibliotecar și cercetător, sublinia diferența între bibliologie și biblioteconomie, dar le considera ca două domenii adiționale.

Sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI au adus o schimbare radicală în obiectul de studiu al bibliologiei, accentul fiind transferat de la carte ca obiect fizic la informație în toate formele ei: tipărită, digitală, audiovizuală, electronică. Astfel, termenul *bibliologie*, în mare parte, este înlocuit de: științele informării (în spațiul francofon), Information and Library Science (în spațiul anglofon), reflectându-se, astfel, trecerea de la o știință a cărții la o știință a informației.

Dispărut din edițiile recente ale DEX-ului, din Larousse, din Oxford Dictionary, termenul „bibliologie” nu mai este folosit în spațiul științific occidental ca o transformare profundă a paradigmei cunoașterii. Obiectul studiului s-a deplasat de la „carte” la „informație”, iar știința care s-a nă-

cut din această mutație a devenit *știința informării*. Din perspectivă lingvistică, dicționarele urmăresc uzul viu al limbii și nu patrimoniul ei pasiv. Dacă un cuvânt nu mai apare frecvent în sursele actuale, în lucrări științifice, în programe universitare, în publicații oficiale, atunci lexicograful îl marchează drept „învechit” sau îl elimină. În așa fel, *bibliologia* a fost înlocuită de concepte mai cuprinzătoare, mai conforme cu realitatea contemporană [2].

În spațiul umanist, *bibliologia* supraviețuiește ca disciplină auxiliară a istoriei culturii, acolo unde cartea este studiată ca obiect material, estetic și simbolic. În aceste contexte, *bibliologia* nu mai este „știința cărții” în sens general, ci mai degrabă memoria științifică a cărții – o parte a culturii intelectuale care a născut întreaga tradiție a documentării moderne. Disciplina a căpătat un caracter interdisciplinar, conectându-se cu informatica, cu studiile media, cu sociologia comunicării și teoria culturii digitale. Cercetătorii au sintetizat direcțiile majore ale cercetării bibliologice contemporane, care abordează: cartea digitală și transformările acesteia în raport cu lectura tradițională; noile forme de publicare (*self-publishing*, platforme online, arhive electronice); circulația globală a informației prin rețele electronice și acces deschis; interacțiunea dintre suport și conținut, de la manuscrisul medieval la e-bookul interactiv.

Termenul *biblioteconomie* provine din limba franceză: *bibliothéconomie*, care, la rândul său, vine din *bibliothèque* (< grecescul *bibliothēke* < *biblion* „carte” și *theke* „cufăr, dulap”). În limba engleză, *Librarianship* = *biblioteconomie* este echivalentul lui *library/library science* „știința biblioteconomiei”.

Conform lexiconului elaborat de Virgil Olteanu, *biblioteconomia* este o disciplină a bibliologiei, care studiază tehnica de organizare și funcționare a bibliotecilor, sistematizând ansamblul activităților teoretice și practice desfășurate într-o bibliotecă: evidența, depozitarea și conservarea fondurilor, dezvoltarea colecțiilor, servirea cititorilor, administrarea spațiilor și a mobilierului etc. [7]. Biblioteconomia nu se referă doar la instituția bibliotecii, ci și la profesia bibliotecarului, care a evoluat semnificativ de-a lungul timpului.

Termenul *biblioteconomie*, pe plan internațional, a fost utilizat de către germanul M. Schrettinger, în anul 1808, în lucrarea „Încercare de manual complet de biblioteconomie”. În 1839, acest termen se găsește în lucrarea lui L.A. Constantin, intitulată „Bibliothéconomie: ou Nouveau manuel complet pour l'arrangement, la conservation et l'administration” (Biblioteconomie sau Manual nou și complet pentru organizarea, conservarea și administrarea bibliotecii), editată la Paris în anul 1841. L.A. Constantin (Hesse), specialist francez, este considerat primul autor al manualelor de organizare a bibliotecilor în Franța, contribuind la definirea unor practici și standarde moderne de administrare a colecțiilor [3]. În 1876, M. Dewey a publicat *Clasificarea Decimală* (CD) în Statele Unite ale Americii, făcând posibilă organizarea cunoștințelor în biblioteci, indexarea și ordonarea cărților pe rafturi.

În publicațiile de limbă română, termenul *biblioteconomie* apare pentru prima dată în anul 1862, într-o lucrare scrisă de Gh. Bengescu, diplomat și om de litere român, acesta fiind menționat, alături de *arhivistică*, *paleografie*, *diplomatică*.

IFLA (*International Federation of Library Associations and Institutions*) a contribuit esențial la profesionalizarea domeniului, elaborând standarde internaționale, coduri etice și ghiduri de formare continuă pentru bibliotecari, oferindu-i o pronunțată dimensiune aplicativă, concentrându-se asupra organizării, accesibilității și valorificării documentelor în context instituțional. De la o disciplină normativă, bazată pe reguli de clasificare și catalogare, astăzi ea s-a dezvoltat într-o știință complexă, care îmbină managementul informației, tehnologiile digitale și serviciile pentru comunitate. Tendințele actuale includ transformarea bibliotecilor în centre de învățare permanentă și de alfabetizare digitală; crearea de makerspace-uri și laboratoare multimedia; consolidarea rolului de hub cultural și civic, dezvoltarea bibliotecilor hibride, care combină colecțiile fizice cu infrastructura digitală.

În Republica Moldova, biblioteconomia a prins contur în perioada interbelică și s-a consolidat în perioada sovietică. În ul-

timele trei decenii, accentul este plasat pe modernizarea infrastructurii bibliotecilor, pe digitalizarea colecțiilor și pe integrarea în rețele internaționale de informare. Prin comparație cu țările europene și SUA, Republica Moldova se află într-o etapă de tranziție, moștenind o tradiție bibliologică puternică și un sistem de biblioteci care se orientează tot mai mult către modernizarea biblioteconomiei și către alinierea la standardele europene.

Biblioteconomia actuală se poate analiza din perspectiva a trei paradigme majore: paradigma conservatoare – axată pe păstrarea patrimoniului cultural și pe organizarea colecțiilor tradiționale; paradigma informațională – centrată pe gestionarea informației, pe dezvoltarea colecțiilor electronice și pe integrarea tehnologiilor digitale; paradigma comunitară și participativă – care definește biblioteca drept spațiu social deschis comunității, unde utilizatorii participă activ la crearea și la valorificarea resurselor. Aceste paradigme coexistă, reflectând complexitatea și dinamica domeniului biblioteconomic contemporan.

Un factor determinant este dezvoltarea inteligenței artificiale (IA), care influențează activitățile biblioteconomice și știința informării. IA este utilizată pentru analiza masivă a textelor, pentru recunoașterea automată a caracterelor din manuscrise sau pentru reconstituirea digitală a documentelor pierdute, în servicii de referință virtuală (chatbot-uri), recomandări personalizate de lectură, catalogare automată, organizare inteligentă a informației, depistarea plagiatului și analiza bibliometrică.

În concluzie, menționăm că provocările actuale: digitalizarea, inteligența artificială, accesul deschis și transformarea bibliotecilor demonstrează că biblioteconomia și știința informării nu pot rămâne discipline statice. Ele se redefinesc constant, își actualizează obiectul de studiu și metodologia pentru a răspunde cerințelor unei societăți globalizate și digitalizate. Viitorul biblioteconomiei și al științei informării este în continuare al convergenței și al colaborării interdisciplinare, orientate spre inovare, spre incluziune și spre democratizarea accesului la informație.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTHEQUE MUNICIPALE DE LYON. *Bibliothèque municipale de Lyon*. Pagina web. Disponibil: <https://www.bm-lyon.fr> [accesat 2025-12-05].
2. CATEREV, Cristina. *Evoluția terminologiei biblioteconomice românești*: Rezumatul tezei de doctor în filologie. Specialitatea: 621.04. Lexicologie și lexicografie. Terminologie și limbaje specializate. Traductologie (Limba română). Chișinău: [S. n.], 2025. 35 p.
3. CONSTANTIN, L.A. *Bibliothéconomie: ou Nouveau manuel complet pour l'arrangement, la conservation et l'administration*". Paris, 1841. Disponibil: <https://books.google.co.zm/books?id=VSfEAT0OF0gC&printsec=frontcover&hl=ru#v=onepage&q&f=false> [accesat 2025-10-25].
4. *Dicționar de biblioteconomie și științe ale informării*. Alcătuitori: Janna NIKOLAEVA și Lidia ZASAVIȚCHI. Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice, 2014. 536 p. ISBN 978-9975-4094-8-3.
5. FANEA, Maria Andreea. Nicolae Georgescu-Tistiu. Personalitate a bibliologiei românești. *De Spiritu et Anima*, 2022, 21 dec., pp. 39-46. ISSN 2821-8604. Disponibil: <https://revista.bcub.ro/nicolae-georgescu-tistiu-personalitate-a-bibliologiei-romanesti/> [accesat 2025-10-25].
6. INSTITUT DE RECHERSHE ET D'HISTOARES DES TEXTES. Pagina web. Disponibil: <https://www.irht.cnrs.fr/fr/recherche/les-programmes-de-recherche/bwb-books-within-books/> [accesat 2025-09-26].
7. OLTEANU, Virgil. *Din istoria și arta cărții*. Lexicon. București: Editura enciclopedică, 1992, p. 46.
8. REGNEALĂ, Mircea. *Dicționar Explicativ de Biblioteconomie și Știința Informării*. Ediția a 2-a. Vol. 1. București: FABR, 2001. 407 p. ISBN 973-8555-1-5.
9. RICHAUDEAU, François. Un précurseur des sciences de l'écrit: Nicolas Roubakine. Introduction à la psychologie bibliologique (T. I et II). *Communication & Langages*. 1998, nr. 117, p. 122. Disponibil: https://www.persee.fr/doc/colan_0336-1500_1998_num_117_1_2874_t1_0122_0000_2?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-12-05].
10. UIA. Global Civil Society Database. *Association internationale de bibliologie (AIB)*. Disponibil: <https://uia.org/s/or/en/1100022917> [accesat 2025-09-26].

PERCEPȚIA ȘI UTILIZAREA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE ÎN MEDIUL BIBLIOTECAR

Aculina MIHALUȚA,
ORCID: 0000-0001-5833-3690
Tatiana PRIAN,
ORCID 0009-0006-3167-7374
**Biblioteca Științifică a
Universității de Stat „Alec
Russo”, Bălți**

Rezumat: Acest studiu explorează percepțiile și utilizarea inteligenței artificiale (IA) în rândul bibliotecarilor din Republica Moldova. Pe baza unui sondaj național, sunt evidențiate nivelurile de familiaritate, tipurile de instrumente utilizate, dificultățile întâmpinate și beneficiile percepute de către respondenți. Rezultatele relevă atât deschiderea către inovare, cât și barierele structurale în calea adoptării, sugerând strategii diferențiate pentru integrare.

Cuvinte-cheie: inteligență artificială, bibliotecari, percepții profesionale, instrumente digitale, inovare bibliotecară

Abstract: This study examines the perception and use of artificial intelligence (AI) among librarians in the Republic of Moldova. Based on a national public opinion poll, it highlights levels of familiarity, types of tools used, challenges encountered, and benefits gained. The results reveal both openness to innovation and structural barriers to adoption, while proposing strategies for effective integration.

Keywords: artificial intelligence, librarians, professional perceptions, digital tools, library innovation

Inteligența artificială (IA) reprezintă una dintre cele mai importante transformări tehnologice ale secolului al XXI-lea, influențând profund domeniile care implică procesarea și diseminarea informației. Bibliotecile, ca instituții de bază ale infrastructurii societății cunoașterii, participă activ la această reconversie digitală [3]. Aplicațiile IA, deja funcționale în bibliotecile din SUA, Europa și Asia, includ: chatbot-uri, traducere automată, recomandări personalizate, generare de metadate, clasificare automată, analiză comportamentală [1-3]. Această diversitate tehnologică implică redefinirea rolului bibliotecarului, tot mai mult perceput ca facilitator digital și educator informațional [1-3].

În acest context, prin cercetarea de față, ne-am propus să investigăm nivelul de familiaritate, gradul de utilizare, percepțiile

și disponibilitatea bibliotecarilor din Republica Moldova de a adopta IA în activitatea profesională. Sunt analizate tipurile de instrumente folosite, activitățile asistate, dificultățile întâmpinate, precum și sursele de formare. De asemenea, cercetarea include și opiniile bibliotecarilor care nu utilizează IA, pentru a identifica motivele reticenței și condițiile favorabile adoptării.

În sprijinul demersului investigativ, cercetarea a fost ghidată de trei ipoteze de lucru. Prima ipoteză a presupus că bibliotecarii care utilizează IA în activitatea profesională manifestă un nivel mai ridicat de încredere în potențialul acestor tehnologii și formulează percepții mai clare asupra beneficiilor lor. A doua ipoteză a urmărit să stabilească o corelație pozitivă între percepțiile favorabile și gradul de familiaritate cu instrumentele de IA, res-

pectiv experiența practică anterioară în utilizarea acestora. A treia ipoteză a considerat admis că integrarea eficientă a IA în bibliotecă este determinată în mod esențial de accesul la formare profesională specializată, de sprijinul instituțional oferit și de gradul de conștientizare a avantajelor concrete pe care aceste tehnologii le pot aduce activității bibliotecarului.

Metodologia cercetării s-a bazat pe aplicarea unui chestionar online, adresat tuturor bibliotecarilor din întregul Sistem Național de Biblioteci din Republica Moldova (publice, școlare, universitare, specializate). Instrumentul de cercetare, chestionarul, format din 23 de întrebări, a fost structurat pe trei secțiuni tematice: profilul respondenților, întrebări adresate utilizatorilor IA, întrebări adresate non-utilizatorilor și o secțiune comună privind viitorul IA. O întrebare-filtru a direcționat automat respondenții către secțiunile relevante.

Chestionarul a fost conceput pentru a surprinde atât experiențele concrete ale bibliotecarilor, cât și percepțiile lor asupra utilității și provocărilor legate de IA. Datele au fost colectate în perioada 14-31 martie 2025 și procesate cu ajutorul platformei Google Forms și al instrumentelor statistice din Excel. Analiza a inclus comparații pe categorii (vârstă, experiență profesională, statut de utilizator), iar interpretarea rezultatelor a fost orientată spre identificarea de concluzii aplicabile la nivelul sistemului bibliotecar național.

În total, au fost înregistrate 296 de răspunsuri valide, oferind o bază solidă pentru analiza percepției și utilizării IA în bibliotecile din Republica Moldova.

Profilul respondenților: experiență și context profesional

Pentru a înțelege modul în care bibliotecarii se raportează la inteligența artificială, este esențială conturarea profilului socio-profesional al respondenților, din perspectiva tipului de bibliotecă, a vechimii în domeniu, a nivelului de studii și vârstei.

Cei mai mulți respondenți activează în bibliotecă școlare - 65,9% și universitare - 15,5%, în timp ce bibliotecile publice și cele din învățământul profesional-tehnic sunt subreprezentate - 8,8%, respectiv 7,4%.

Această structură indică o predominanță a mediului educațional în eșantionul analizat.

În privința experienței profesionale, 50,7% dintre respondenți au peste 10 ani de activitate, 37,5% sunt debutanți (sub 5 ani), iar 11,8% se află într-o etapă intermediară (5-10 ani). Această distribuție echilibrată facilitează interpretări diferențiate în funcție de parcursul profesional.

Din punctul de vedere al studiilor, 53,4% dețin o diplomă universitară nespecifică domeniului, iar 20,3% au absolvit o formare de profil biblioteconomic. Pondere ridicată a studiilor superioare sugerează o capacitate generală ridicată de adaptare profesională, chiar dacă domeniul IA nu este inclus explicit în curricula de bază.

Pe grupe de vârstă, predomină categoria 25-54 ani (54,4%), urmată de cei care au peste 55 de ani (43,2%). Tinerii sub 25 de ani sunt puțin reprezentați, ceea ce indică o nevoie de reînnoire generațională în domeniu.

În ceea ce privește familiaritatea cu instrumentele digitale, 42,6% au utilizat Google Translate sau DeepL, 20,9% folosesc sisteme de recomandare, iar 10,6% - instrumente de sumarizare automată. Totuși, 22,7% nu au utilizat niciunul dintre aceste instrumente în ultimele șase luni, sugerând o adopție fragmentară și parțial conștientizată a IA.

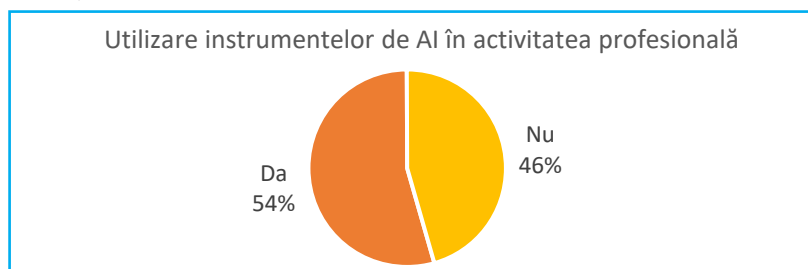
Întrebați despre reacțiile emoționale față de utilizarea IA, 67,6% au indicat *curiozitate*, 14,5% *entuziasm*, iar 12,8% *îngrijorare*. Diferențele de percepție sunt vizibile între categorii de vârstă: tinerii sub 25 de ani sunt predominant entuziaști și lipsiți de rezerve; categoria 25-54 ani exprimă un echilibru între deschidere și precauție; iar cei peste 55 de ani sunt curioși, dar cu o doză sporită de reținere.

Autoevaluarea cunoștințelor despre IA este dominată de scoruri modeste: 35,8% acordă nota 2 din 5, 31,4% - nota 4, iar doar 7,1% se consideră foarte bine informați. Acest tablou reflectă un nivel general insuficient de alfabetizare tehnologică, dar cu un potențial real de dezvoltare prin intervenții formative.

În concluzie, datele acestei secțiuni conturează un profil profesional dominat de seniori bine pregătiți academic, dar cu expunere inegală la tehnologiile IA.

Integrarea acestor instrumente depinde, în mod esențial, de existența unor programe de formare, de sprijin instituțional și de o

strategie coerentă de digitalizare adaptată nevoilor profesionale.

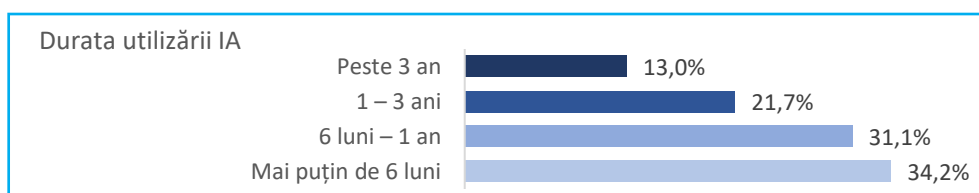

În rândul respondenților, 54,4% au declarat că utilizează în mod conștient instrumente bazate pe inteligență artificială în activitatea profesională, în timp ce 45,6% nu o fac. Utilizarea IA este cea mai frecventă în rândul bibliotecarilor cu vârste între 25-54 ani (59,0%), iar în categoria peste 55 ani predomină non-utilizatorii (51,6%). De asemenea, gradul de adopție variază în funcție de vechimea profesională: cea mai mare pondere a utilizatorilor se regăsește în

intervalul 5-10 ani de experiență (66,7%), urmată de cei cu sub 5 ani (56,8%) și cei cu peste 10 ani (50,3%).

Inteligența Artificială – noul coleg de muncă al bibliotecarului

Această secțiune analizează exclusiv răspunsurile bibliotecarilor care au declarat utilizarea conștientă a IA în activitatea profesională, oferind o perspectivă directă asupra experiențelor de integrare a acestor instrumente în practică.

Majoritatea utilizatorilor (65,3%) au început să utilizeze IA în ultimul an, confirmând caracterul emergent al fenomenului. 21,7% dețin doar o experiență între 1-3 ani, iar 13,0% sunt utilizatori cu peste trei ani de experiență, care pot fi considerați drept pionieri ai integrării IA în biblioteci.

Sursele de formare sunt predominant autodidacte: 40% au învățat singuri sau explorând direct instrumentele. Formarea prin traininguri oferite de instituția angajatoare (10,6%) și sprijinul colegilor (10,3%) indică o contribuție modestă a cadrului instituțional. Alte forme de instruire (traininguri externe – 7,6%, cursuri online – 12%) sunt prezente într-o măsură semnificativă. 6,9% utilizează IA fără nicio instruire formală, bazându-se exclusiv pe explorare intuitivă.

În ceea ce privește activitățile asistate, IA este utilizată în: traducerea automată (16,0%), generarea de conținut (13,4%), recomandări personalizate (12,8%), analiză

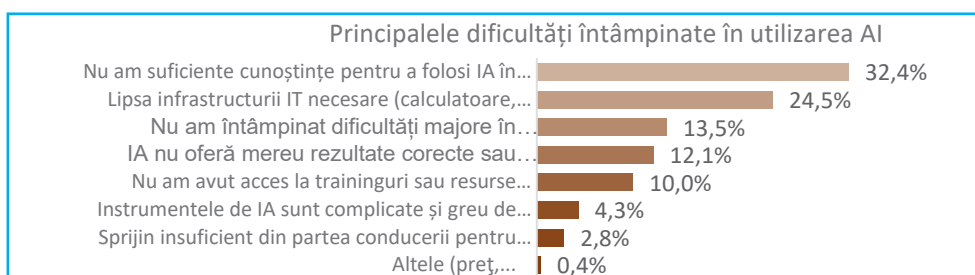
de date (8,3%), sumarizare automată (8,1%) și asistență virtuală prin chatbot-uri (5,8%). Aceste răspunsuri conturează o orientare predominantă spre procese de comunicare, informare și personalizare a serviciilor.

Instrumentele cele mai frecvent utilizate sunt ChatGPT, Gemini și Copilot (32,4%), urmate de Google Translate / DeepL (28,9%). Alte aplicații, precum sistemele de recomandare (8,6%) și platformele de analiză a datelor (7,7%), au o rată de utilizare mai scăzută. Aplicațiile specializate (OCR, VOSviewer, Scopus AI tools) sunt rar folosite, ceea ce sugerează o familiarizare mare cu instrumentele generaliste și accesibile.

Principalele dificultăți întâmpinate includ lipsa cunoștințelor (32,4%), probleme de infrastructură IT (24,5%), absența trainingurilor (10,0%) și incertitudinea privind acuratețea IA (12,1%). Totodată, 13,5% nu au raportat dificultăți, ceea ce poate fi corelat cu un nivel avansat de competență digitală sau cu o utilizare limitată a acestor

tehnologii. Obstacole mai rare menționate se referă la interfețe complexe și lipsa spri-

jinului managerial.

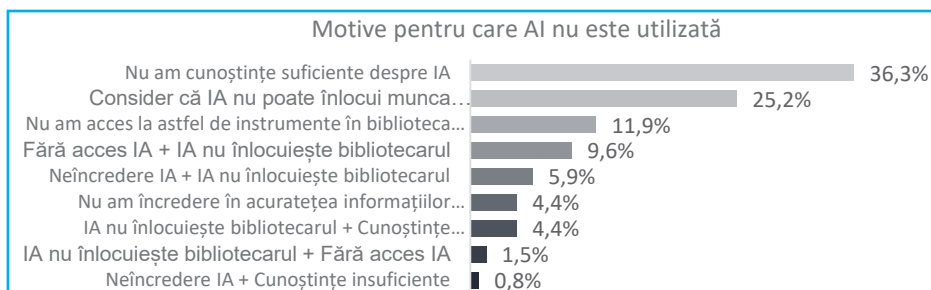
În ceea ce privește impactul perceput, 58,4% consideră că IA le-a ușurat sarcinile fără a modifica fundamental rutina profesională, iar 28,0% raportează o creștere semnificativă a eficienței. Doar 2,5% afirmă că IA a generat dificultăți în activitate. Aceste rezultate sugerează o integrare funcțională, dar fragmentară, a IA în biblioteci, bazată mai mult pe inițiative individuale decât pe strategii instituționale sistematice.

Bibliotecarii vs. IA: impedimente în colaborare

Această secțiune reunește răspunsurile oferite de respondenții care au declarat că nu utilizează inteligența artificială în activitatea lor profesională. Scopul este de a

identifica principalele bariere care împiedică integrarea IA în practica bibliotecară și de a contura premisele favorabile pentru o posibilă adoptare viitoare.

Cea mai frecvent menționată barieră este lipsa cunoștințelor (36,3%), urmată de percepția că IA nu poate înlocui munca bibliotecarului (25,2%) și lipsa accesului la instrumente (21,5%). De asemenea, 10,7% dintre respondenți exprimă neîncredere în acuratețea rezultatelor generate de IA. Aceste răspunsuri indică obstacole multiple: cognitive (alfabetizare digitală scăzută), conceptuale (rezistență de principiu) și infrastructurale (acces limitat la tehnologie).

Întrebați ce factori i-ar determina să adopte IA, respondenții menționează: formarea profesională (22,5%), exemple convingătoare de aplicare (17,9%), sprijin tehnic adecvat (13,7%), timp pentru testare (11,7%) și existența unor ghiduri și bune practici (10,4%). Aceste rezultate subliniază nevoia de intervenții structurate care să combine instruirea, validarea practică și sprijinul instituțional coerent.

În ansamblu, non-utilizarea IA în biblioteci nu este rezultatul unui refuz ideologic, ci al absenței condițiilor favorabile: cunoștințe, acces și încredere. Atitudinea exprimată este una rezervată, dar nu refractară, iar deschiderea condiționată ma-

nifestată de respondenți justifică necesitatea unor inițiative instituționale menite să transforme barierele actuale în oportunități de dezvoltare profesională și inovare.

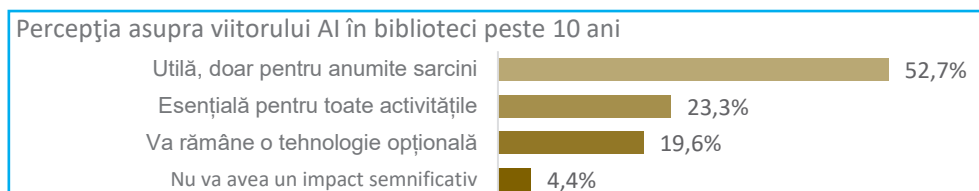
Viitorul IA în domeniul biblioteconomic

Această secțiune analizează proiecțiile profesionale formulate de respondenți privind rolul inteligenței artificiale în biblioteci. Sunt abordate gradul de încredere în viabilitatea tehnologică a IA, așteptările privind impactul asupra serviciilor bibliotecare, precum și percepțiile asupra posibilităților transformări instituționale și profesionale.

58,1% dintre respondenți consideră că IA va deveni o practică obișnuită în urmă-

torii cinci ani, ceea ce denotă un optimism moderat, asociat în general cu încrederea în evoluția tehnologică. 36,1% exprimă incertitudine, iar doar 5,7% resping această idee. Comparativ, utilizatorii IA exprimă un nivel ridicat de încredere (77,6%), în timp ce non-utilizatorii sunt mai rezervați (procent de respingere de 9,6% față de 2,5%).

Privind orizontul de 10 ani, majorita-

La întrebarea privind posibilitatea ca IA să înlocuiască bibliotecarii, 43,6% afirmă că aceștia vor rămâne esențiali, iar 36,5% prevăd o înlocuire parțială. Doar 9,8% anticipează o înlocuire în mare măsură. Non-utilizatorii exprimă mai des incertitudine (17%) comparativ cu utilizatorii (4,3%), ceea ce poate fi corelat cu o lipsă de contact direct cu tehnologiile emergente.

Întrebați care este cel mai mare avantaj al IA, 35,5% menționează accesul rapid și relevant la informație. Alte beneficii identificate includ: îmbunătățirea serviciilor de referință (14,5%), sprijin pentru utilizatorii cu dizabilități (11,1%), eficiență operațională (10,8%) și personalizarea serviciilor (8,4%). Utilizatorii IA valorizează mai mult funcționalitățile deja experimentate (chatboturi, accesibilitate), în timp ce non-utilizatorii idealizează potențialul de personalizare (16,3%).

Întrebarea deschisă privind modalitățile de îmbunătățire a serviciilor prin IA a evidențiat următoarele direcții dominante:

- optimizarea accesului la informație;
- automatizarea proceselor de catalogare și indexare;
- îmbunătățirea comunicării prin asistenți virtuali, reducerea sarcinilor repetitive și personalizarea serviciilor în funcție de profilul utilizatorului.

Răspunsurile reflectă atât entuziasm, cât și nevoia clară de formare conceptuală și tehnologică.

În ansamblu, respondenții proiectează un viitor în care IA ocupă un rol stra-

tea respondenților (52,7%) consideră că IA va fi utilă pentru anumite sarcini. 23,3% o văd ca esențială pentru toate activitățile, în timp ce 19,6% cred că va rămâne opțională, iar 4,4% nu prevăd un impact semnificativ. Utilizatorii IA sunt mai predispuși să anticipeze o integrare profundă solidă (32,9% față de 11,9%), în timp ce non-utilizatorii se orientează spre scenarii mai rezervate.

tegic, dar complementar bibliotecarilor. Diferențele dintre utilizatori și non-utilizatori evidențiază importanța experienței directe în modelarea percepțiilor și reducerea rezistenței la schimbare. IA este percepută ca un aliat profesional complex, cu potențial real de transformare a serviciilor bibliotecare, condiționat însă de investiții în formare, infrastructură și politici instituționale clare.

CONCLUZII

Rezultatele cercetării reflectă o deschidere substanțială a bibliotecarilor față de integrarea inteligenței artificiale în activitatea profesională, percepută în principal ca un instrument util pentru eficientizarea sarcinilor, pentru personalizarea serviciilor și facilitarea accesului la informație. Sunt recunoscute, de asemenea, beneficii precum automatizarea proceselor repetitive, suportul pentru utilizatorii cu nevoi speciale și extinderea interacțiunii prin asistenți virtuali. Utilizatorii activi de IA demonstrează o înțelegere aplicată și o atitudine echilibrată, în timp ce non-utilizatorii exprimă adesea incertitudini sau percepții idealizate, fapt care subliniază rolul esențial al experienței practice în modelarea percepțiilor.

Adoptarea IA nu este o alegere individuală izolată, ci depinde de factori structurali precum infrastructura tehnologică, accesul la formare și sprijinul instituțional. În acest context, se impune o abordare diferențiată: dezvoltarea competențelor avansate pentru utilizatorii activi și inițierea ghidată pentru cei aflați în etapa de explorare. Analiza com-

parativă confirmă ipotezele formulate inițial, arătând că bibliotecarii care utilizează IA manifestă un grad mai ridicat de încredere și formulează percepții mai clare și favorabile, comparativ cu non-utilizatorii, care exprimă incertitudine sau reținere. S-a evidențiat, de asemenea, o corelație pozitivă între familiaritatea practică și percepțiile pozitive, ceea ce subliniază importanța experienței directe în adoptarea tehnologiilor emergente. Totodată, se confirmă că integrarea eficientă a IA depinde de condițiile sistemice – for-

mare profesională, sprijin instituțional și înțelegerea avantajelor concrete, ceea ce justifică necesitatea formulării unor strategii diferențiate și adaptate la nivelul de pregătire profesională al bibliotecarilor.

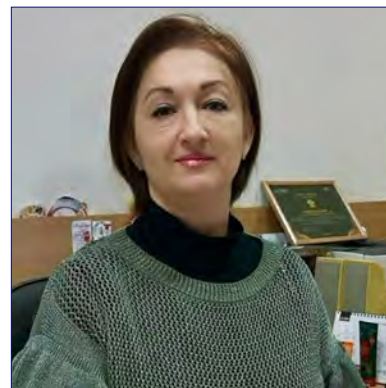
În consecință, IA este percepută ca un partener profesional cu potențial transformator. Valorificarea acestui potențial depinde însă de capacitatea instituțiilor de a construi un cadru favorabil integrării: accesibil, sustenabil și centrat pe dezvoltarea competențelor profesionale [2-4].

Referințe bibliografice:

1. ALI, Muhammad Yousuf; Salam Bin NAEEM and Rubina BHATTI. Artificial Intelligence Tools and Perspectives of University Librarians: An Overview. *Business Information Review*. Online. 2020, no. 37(3), pp. 116-124. Disponibil: <https://doi.org/10.1177/0266382120952016> [accesat 2025-04-03].
2. ANDERSDOTTER, Karolina. Artificial Intelligence Skills and Knowledge in Libraries: Experiences and Critical Impressions from a Learning Circle. *Journal of Information Literacy*. Online. 2023, vol. 17, no. 2, pp. 108-130. ISSN 1750-5968. Disponibil: <https://doi.org/10.11645/17.2.14> [accesat 2025-04-08].
3. SANTOSA, Faizhal Arif. Artificial Intelligence in Library Studies: A Textual Analysis. *Italian Journal of Library, Archives and Information Science (JLIS.It)*. 2025, no. 16(1), pp. 61-71. Disponibil: <https://doi.org/10.36253/jlis.it-626> [accesat 2025-04-08].
4. WHEELER, Terrie R.; Diana DELGADO; Paul J. ALBERT; Sarah Ben MAAMAR and Peter R. OXLEY. Transforming and Extending Library Services by Embracing Technology and Collaborations: A Case Study. *Health Information & Libraries Journal*. Online. 2022, no. 39(3), pp. 294-298. Disponibil: <https://doi.org/10.1111/hir.12439> [accesat 2025-04-08].

SĂPTĂMÂNA INTERNAȚIONALĂ A ACCESULUI DESCHIS LA BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ A ACADEMIEI DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Angela AMORȚITU,
ORCID 0000-0002-6831-4693
**Biblioteca Științifică a Academiei
de Studii Economice din Moldova**

Rezumat: Articolul se referă la activitățile Bibliotecii Științifice a Academiei de Studii Economice din Moldova, organizate în cadrul Săptămânii Internaționale a Accesului Deschis, ediția 2025. Activitățile au consolidat dialogul profesional și utilizarea resurselor electronice, reafirmând angajamentul ASEM pentru transparență, inovare și acces liber la cunoaștere. Activitățile din această săptămână au demonstrat impactul colaborării și al schimbului deschis de informații asupra consolidării unei comunități academice inovatoare, capabile să valorifice eficient resursele electronice, să sporească vizibilitatea cercetării și să integreze bunele practici internaționale în activitatea științifică.
Cuvinte-cheie: Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova, Săptămâna Internațională a Accesului Deschis, acces deschis, știință deschisă, vizibilitate academică, colaborare

Abstract: This article reports about works of the Scientific Library of the Academy of Economic Studies of Moldova, organized in the framework of the International Open Access Week, 2025. These activities strengthened professional dialogue and use of electronic resources, reaffirming institution's commitment to transparency, innovation and free access to knowledge. Open Access Week highlighted the power of collaboration and the open exchange of information in consolidating university circles. By leveraging electronic resources, it fosters greater visibility for research, enhances the integration of global best practices, and drives innovation within scientific endeavors.

Keywords: Scientific Library of the Academy of Economic Studies of Moldova, International Open Access Week, Open Access, open science, academic visibility, collaboration

Săptămâna Accesului Deschis reprezintă o oportunitate valoroasă de a conecta inițiativele globale asupra modului în care cunoașterea este creată, împărtășită și valorizată, promovând accesul liber, transparența și recunoașterea vocilor diverse ca piloni ai unei comunități academice deschise și inovatoare.

În perioada 20–26 octombrie 2025, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova (BȘ ASEM) a celebrat Săptămâna Internațională a Accesului Deschis, un eveniment devenit tradiție,

dedicat promovării culturii informaționale și valorilor științei deschise în comunitatea ASEM. Tema ediției din anul 2025, „Cui aparțin cunoștințele noastre?”, a animat desfășurarea activităților, reunind cercetători, profesori, studenți și bibliotecari într-un dialog activ, constructiv, axat pe transparență, pe vizibilitate academică și pe acces liber la resursele de cercetare [3; 4].

BȘ ASEM a elaborat un program divers, care a reunit o serie de activități interactive și informative, menite să promoveze accesul deschis la cunoștințe și la resurse

educaționale digitale [1].

Săptămâna Internațională a Accesului Deschis a debutat pe 20 octombrie cu inaugurarea oficială a evenimentului în Centrul Multimedia al ASEM, unde a fost marcată Ziua Repozitoriului Instituțional IREK–ASEM, prin care au fost evidențiate rezultatele cercetărilor publicate în acces deschis. Publicul a putut descoperi publicații, resur-

se electronice și inițiative dedicate promovării accesului liber la informație prin vernisarea expoziției „Educație și inovație în spațiul european”. Ziua s-a încheiat cu două webinare propuse de compania EBSCO, dedicate strategiilor de promovare a resurselor electronice și utilizării inteligenței artificiale în procesele de documentare științifică.

The image is a promotional graphic for the Institutional Repository of Economic Knowledge (IREK) at ASEM. It features the ASEM logo (Academia de Studii Economice din Moldova) and the logo of the Scientific Library of ASEM. The main title is "Repozitoriul Instituțional IREK – ASEM" with the subtitle "Institutional Repository of Economic Knowledge" and the URL <http://irek.ase.md/xmlui/>. Below this, it states that the electronic archive is structured into 12 communities and 50 collections of full-text publications, including institutional journals, doctorate theses, conference materials, and didactic materials. It also lists the repository's size: 5400 publications and over 3000 authors. The graphic includes logos for ROAR (Registry of Open Access Repositories) and Open DOAR, and the ROARMAP logo. There is also a small image of a computer monitor displaying the repository's website.

Material promoțional difuzat pe Facebook

La 21 octombrie, programul dedicat promovării accesului deschis a continuat cu organizarea *Zilei Revistelor în Acces Deschis* ale ASEM, care includ publicațiile *Economica*, *Eastern European Journal of Regional Studies* și *Center for Studies in European Integration Working Papers Series*.

În aceeași zi, BŞ ASEM a organizat sesiunea online, dedicată prezentării comunicărilor științifice, care nu au fost expuse anterior în cadrul Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitate și inovare în economia cunoașterii”, ediția a XXIX-a, organizată de Academia de Studii Economice din Moldova pe 26 septembrie 2025. În cadrul sesiunii au fost prezentate șase comunicări științifice, care au completat tematica bogată a evenimentului, reunind circa 50 de participanți. Activitatea a confirmat interesul crescut pentru subiectele legate de modernizarea bibliotecilor, inovarea serviciilor și dezvoltarea competențelor digitale, demonstrând continuitatea dialo-

gului profesional și a schimbului de bune practici între specialiști.

În completarea acestei zile, bibliotecarii au avut oportunitatea de a participa la un webinar susținut de compania Clarivate, axat pe extinderea perspectivelor de cercetare prin Research Commons în platforma Web of Science, oferind participanților noi instrumente pentru creșterea vizibilității publicațiilor.

Ziua de 22 octombrie a fost dedicată dezvoltării competențelor digitale ale cercetătorilor. În cadrul Skills Lab „Dezvoltarea profilurilor ORCiD și Google Scholar”, participanții au învățat cum să-și creeze și să-și optimizeze prezența academică online. Biblioteca Științifică ASEM, în colaborare cu Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE ASEM, a realizat actualizarea profilului instituțional ASEM în Research Organization Registry (ROR), consolidând identitatea digitală a instituției la nivel internațional.

În cea de-a patra zi, 23 octombrie, atenția a fost orientată spre consolidarea calității și vizibilității revistelor științifice. În acest context, specialiștii au participat la un webinar oferit de compania EBSCO, dedicat prezentării noilor interfețe și funcționalități ale resurselor sale în domeniul economic și de afaceri. Evenimentul a oferit participanților informații actualizate și instrumente utile pentru optimizarea proceselor editoriale și pentru valorificarea eficientă a resurselor electronice.

Ziua de 24 octombrie a fost consacrată resurselor electronice și accesului la cunoaștere. Bibliotecarii și cercetătorii au participat la webinarul companiei EBSCO privind platforma ECM (EBSCOhost Collection Manager), învățând cum se gestionează achizițiile de cărți electronice. În continuare, în cadrul atelierului „Explorarea bazelor de date abonate de Consorțiul REM: acces la cunoaștere”, participanții au descoperit noi oportunități de documentare și de cercetare prin intermediul resurselor oferite de consorțiul național.

Săptămâna Accesului Deschis s-a încheiat cu Zilele bazelor de date științifice WoS și Scopus (25–26 octombrie) dedicate familiarizării utilizatorilor cu cele mai importante platforme internaționale de informare academică. Prin sesiunile demonstrative și prin activitățile practice, participanții au învățat să utilizeze eficient bazele de date, să analizeze indicatorii bibliometrici și să-și sporească vizibilitatea științifică.

Pe parcursul Săptămânii Accesului Deschis, bibliotecarii BȘ ASEM s-au implicat într-un șir de evenimente de nivel național. La 23 octombrie, reprezentanții BȘ ASEM au participat la atelierul online „De la local la global: sporirea calității și vizibilității revistelor științifice din Republica Moldova” organizat de Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale (IDSI), în parteneriat cu OpenAIRE [2]. Atelierul a avut drept scop oferirea de informații și de bune practici privind îmbunătățirea calității, indexării și vizibilității internaționale a revistelor științifice, aliniate la standardele europene de comunicare științifică. Evenimentul a reunit mai mulți participanți din mediul academic, editorial și științific, oferind

o platformă valoroasă de dialog și schimb de bune practici privind îmbunătățirea calității și vizibilității internaționale a revistelor științifice. Prin intervențiile experților din țară și de peste hotare, seminarul a abordat teme esențiale legate de indexare, acces deschis, standarde editoriale și etica publicării științifice, subliniind rolul infrastructurilor globale precum OpenAIRE în promovarea cercetării naționale.

Reprezentanții ASEM au apreciat oportunitatea de a se familiariza cu mecanismele moderne de integrare a publicațiilor academice în circuitul internațional de comunicare științifică, precum și cu instrumentele digitale care contribuie la creșterea vizibilității rezultatelor cercetării. Prin implicarea activă în astfel de inițiative, comunitatea academică ASEM susține promovarea științei deschise, îmbunătățirea calității editoriale și consolidarea proceselor de internaționalizare a cercetării universitare.

La 22 octombrie, dr. Natalia Cheradi, directoarea Bibliotecii Științifice ASEM, împreună cu dr., conf. univ. Elena Railean, au prezentat comunicarea „Utilizarea resurselor electronice în comunitatea științifică din Republica Moldova: provocări și direcții de soluționare” la Conferința Științifică Internațională „Biblioteca Științifică Medicală – 80 de ani de ascensiune și inovație”, eveniment consacrat aniversării de 80 de ani de la fondarea USMF „Nicolae Testemițanu” și a bibliotecii. În cadrul evenimentului au fost abordate teme relevante și actuale pentru activitatea instituțiilor infodocumentare din țară și de peste hotare: managementul datelor de cercetare, evaluarea bibliotecilor, cultura învățării, percepțiile bibliotecarilor privind dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă. Întrunirea a fost un bun prilej de schimb valoros de idei și experiențe.

La 21 octombrie, Angela Amorțitu, bibliotecar principal, a participat la ceremonia de inaugurare a Sălii „Mihai Eminescu” din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Toate evenimentele au format o platformă valoroasă pentru schimbul de experiențe între bibliotecari, cercetători, cadre didactice și studenți, contribuind la consolidarea științei și educației deschise la nivel local și internațional.

Secvențe din cadrul activităților organizate de BȘ ASEM

De-a lungul întregii săptămâni, bibliotecarii BȘ ASEM au demonstrat că accesul deschis reprezintă o oportunitate valoroasă de a conecta inițiativele globale de schimb liber al cunoștințelor cu adoptarea unor politici favorabile și cu abordarea problemelor sociale care influențează viața oamenilor din întreaga lume. Evenimentele organizate au oferit un cadru propice dialogului și cooperării, facilitând apropierea comunității academice de valorile accesului deschis, promovând conceptul de *știință deschisă*, încurajând utilizarea eficientă a resurselor electronice și sprijinind diseminarea rezultatelor activității de cercetare.

În cadrul Săptămânii Accesului Deschis, pe rețelele sociale ale instituției au fost publicate diverse materiale informative, articole și mesaje de sensibilizare, menite să evidențieze importanța Accesului Deschis și să promoveze principiile științei deschise, toate postările fiind însoțite de hashtag-

urile oficiale ale evenimentului - #OAWWeek, #OpenAccessWeek2025.

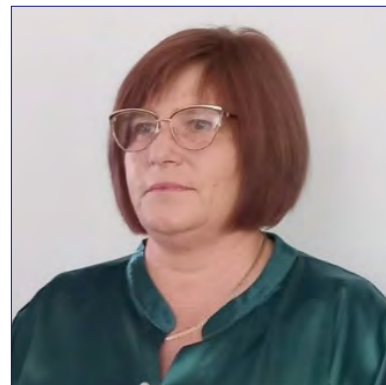
În concluzie, menționăm că Săptămâna Internațională a Accesului Deschis 2025 a demonstrat beneficiile semnificative pe care comunitatea academică le poate obține atunci când cunoașterea este împărtășită deschis și gestionată responsabil. Participarea activă la expoziții, la sesiuni și ateliere a oferit studenților, profesorilor și cercetătorilor oportunități valoroase de învățare, de colaborare și schimb de idei, contribuind la consolidarea unei culturi academice deschise, creative și interconectate. Activitățile organizate de Bibliotecă Științifică ASEM în cadrul acestei săptămâni au depășit dimensiunea simbolică a evenimentului, reprezentând pași concreți spre dezvoltarea unei universități inovatoare, capabilă să răspundă provocărilor viitorului și să stimuleze progresul științific și educațional.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ ASEM. *Programul activităților prilejuite de Săptămâna Internațională a Accesului Deschis cu genericul „Cui aparțin cunoștințele noastre?” 20-26 octombrie 2025*. Disponibil: <https://lib.ase.md/?p=18097#> [accesat 2025-11-14].
2. INSTITUTUL DE DEZVOLTARE A SOCIETĂȚII INFORMAȚIONALE. Site web. (2008). Disponibil: <https://idsi.md/> [accesat 2025-11-14].
3. INTERNATIONAL OPEN ACCESS WEEK. Site web. (2008). Disponibil: [https://openaccessweek.org.](https://openaccessweek.org/) [accesat 2025-11-14].
4. *Săptămâna Internațională a Accesului Deschis 2025*. EIFL-OA Moldova. 12 octombrie 2025. Disponibil: <https://eifloamoldova.wordpress.com/2025/10/12/saptamana-internationala-a-accesului-deschis-2025/> [accesat 2025-11-14].

LECTURA – PUNTE SPRE VALORILE EUROPENE

Larisa PRISACARI,
Biblioteca Municipală
„Mihail Sadoveanu”, Soroca

Rezumat: *Articolul reflectă rolul complex al bibliotecii contemporane ca spațiu al cunoașterii, al educației continue și al coeziunii sociale. Prin exemple concrete din activitatea Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, Soroca, precum programul „Lectura – punte spre valorile europene” structurat pe mai multe componente majore: clubul „Ora bibliotecarului – scriitori și bibliotecari”, clubul „Lecturi profesionale – ora cărților deschise”, concursul „Poezia trăită, simțită, ascultată”, întâlniri cu scriitorii – sunt evidențiate inițiative culturale și educaționale care transformă biblioteca într-un centru viu al comunității, valorizează activitatea bibliotecarilor ca promotori ai cunoașterii și creează un spațiu deschis în care lectura și cultura informațională devin priorități pentru fiecare utilizator.*

Cuvinte-cheie: *biblioteca, lectura, bibliotecar, cultură, inovație, valori europene, incluziune socială, Soroca, ora bibliotecarului*

Abstract: *This article reflects the complex role of the contemporary library as a space of knowledge, continuous education and social unity. Through examples from activity of the “Mihail Sadoveanu” Municipal Library Soroca, such as the program ‘Reading - bridge to European values’ with several components such as club ‘Librarian’s Hour - writers and libraries’, club ‘Professional Readings - Open Book Hour’, competition ‘Poetry lived, felt, listened to’, and meetings with writers - cultural and educational initiatives are highlighted that transform the library into vital hub for the community. These activities value the role of librarians as promoters of knowledge, create an open space in which reading and information culture become priorities for each user.*

Keywords: *library, reading, librarian, writer, culture, innovation, European values, social inclusion, Soroca, librarian’s hour*

Într-o lume în care informația se revarsă din toate direcțiile, biblioteca rămâne un loc al echilibrului și al adevăratei cunoașteri. Ea este, înainte de toate, o școală a spiritului, un univers deschis în care fiecare cititor își poate găsi drumul spre înțelepciune, spre cultură și dezvoltare personală.

Biblioteca nu mai este demult un simplu depozitar de cărți, ci un spațiu de formare continuă, un laborator de idei și un loc al întâlnirilor culturale. Prin programele și proiectele sale, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca își reafirmă statutul de centru comunitar al cunoașterii și al culturii – un spațiu viu, în care lectura

devine o punte între oameni, valori și generații [2, 3].

În contextul Anului European al Competențelor și al promovării principiilor fundamentale ale Uniunii Europene – diversitate culturală, respect reciproc, toleranță și dialog – Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca a lansat programul „Lectura – punte spre valorile europene”, implicându-se activ în cadrul Programului Național LecturaCentral 2025. Prin intermediul cărților, al dialogului și al formelor interactive de învățare, programul și-a propus să deschidă drumuri spre cunoaștere, construind punți culturale între generații și comunități, subliniind

faptul că lectura nu are hotare.

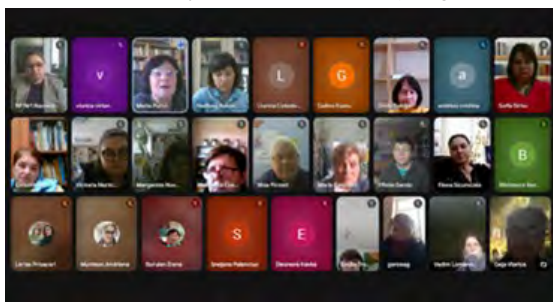
Programul a fost alcătuit având la bază o serie de obiective clare, a căror realizare a adus rezultate vizibile și benefice întregii echipe de bibliotecari:

- stimularea interesului pentru lectură și pentru literatura europeană contemporană și clasică;
- valorificarea rolului bibliotecarului ca mediator cultural și promotor al valorilor europene;
- dezvoltarea gândirii critice, a dialogului și a cooperării prin activități interactive;
- crearea unui cadru de învățare continuă și de schimb de idei între utilizatori și bibliotecari;
- construirea de punți culturale între generații prin lectură și experiențe comune.

Prin aceste inițiative, biblioteca nu doar apropie literatura și cultura de comunitate, ci reușește să transforme lectura într-o experiență comună, un limbaj universal care unește oameni și valori.

Pornind de la această idee, proiectul a fost structurat pe mai multe componente majore: Clubul „Ora bibliotecarului – scriitori și bibliotecari”, Clubul „Lecturi profesionale – ora cărților deschise”, clubul „Universul cuvintelor”, întâlniri cu scriitorii, campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”. Prin intermediul acestora, biblioteca urmărește să aducă mai aproape literatura, informația și cultura de comunitate. Totodată, programul evidențiază activitatea bibliotecarilor ca promotori ai cunoașterii și consolidează misiunea instituției de a fi un spațiu deschis, în care lectura și cultura informațională devin priorități pentru fiecare utilizator.

Activități desfășurate în cadrul programului:

Clubul „Lecturi profesionale – ora cărților deschise” stimulează dezvoltarea profesională continuă a bibliotecarilor prin

dialoguri, prezentări și lecturi tematice, contribuind la consolidarea spiritului european și la formarea unei comunități active, deschise și implicate în promovarea lecturii și a valorilor culturale comune.

Lunar, bibliotecarii se reunesc pentru sesiuni de lectură și discuții pe marginea unor lucrări semnificative din literatura română și europeană, abordând teme care reflectă valorile europene, diversitatea culturală și spiritul cooperării.

Etapele și activitățile principale:

- *Lectura și analiza lucrărilor:* citirea și interpretarea textelor selectate, cu accent pe diversitatea culturală, drepturile omului și unitatea în diversitate.
- *Discuții tematice:* dialoguri între participanți pentru aprofundarea ideilor și identificarea valorilor europene transmise prin literatură.
- *Schimb de bune practici:* bibliotecarii împărtășesc metode moderne de lectură, de organizare a activităților și de promovare a culturii europene în comunitate.
- *Promovare și vizibilitate:* rezultatele sesiunilor de lectură sunt valorificate prin articole, reflecții și postări publicate pe site-ul bibliotecii și pe rețelele sociale.
- Clubul „Ora bibliotecarului – scriitori și bibliotecari” promovează comunicarea profesională și schimbul de bune practici între bibliotecari, valorificând experiența profesională și memoria instituțională. Această componentă a programului „Lectura – punte spre valorile europene” a avut menirea de a transforma bibliotecarii în adevărați ambasadori ai lecturii. Prin prezentări captivante, bibliotecarii au

citit și au comentat fragmente din opere europene, oferind un exemplu autentic de apropiere de carte, redescoperind astfel autori clasici și contemporani, valori culturale europene și interpretări profesionale care au stimulat dialogul și reflecția.

Etapele desfășurării activității:

- **Alegerea scriitorilor.** Fiecare bibliotecar a selectat un scriitor român, universal sau local, clasic ori contemporan, pentru a-l prezenta publicului. Au fost pregătite materiale de promovare: afișe, pliante, prezentări multimedia și articole pe rețelele sociale.
- **Organizarea prezentărilor literare.** În cadrul sesiunilor trimestriale au fost realizate lecturi publice, discuții tematice între bibliotecari și cititori, expoziții de carte și ateliere de creație inspirate din stilul și universul scriitorilor prezentați.
- **Schimb de bune practici între bibliotecari.** Filialele și bibliotecile partenere au împărtășit experiențele lor, iar în cadrul întâlnirilor comune au fost prezentate cele mai reușite activități și metode de animare a lecturii.
- **Promovarea activităților.** Rezultatele au fost vizibil valorificate prin articole publicate pe pagina și blogul bibliotecii, postări ilustrate pe rețelele sociale și materiale de presă.

Impact:

Această inițiativă a creat un spațiu autentic de apropiere între bibliotecari, consolidând rolul educativ și cultural al bibliotecii, îmbunătățind relațiile interpersonale, comunicarea, dezvoltarea empatiei, creșterea încrederii în forțele creatoare proprii.

Totodată, a reușit să transforme lectura într-o experiență colectivă și inspirațională, care unește comunitatea prin cuvânt și cultură, valorificând diverse tematici precum: „În lumina scrierilor lui Aurelian Silvestru”; „Popas prin viața și opera scriitorului Mihai Gheorghe Cibotaru”; „Adrian Bradu – muzica, expresie a sufletului”, „Poeta și scriitoarea Diana Sava Daranuța” etc.

În cadrul programului „Lectura – punte spre valorile europene”, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroaca a inițiat proiectul „Universul cuvintelor”, având drept scop sprijinirea și promovarea talentelor locale, naționale și din România, care își pot turna sufletul în vers și proză. Activitățile proiectului au oferit participanților oportunitatea de a-și exprima sensibilitatea artistică și de a se regăsi prin cuvânt, într-un spațiu cultural deschis dialogului și creației.

- **Activități principale:**
 - ✓ Concursul „Poezia trăită, simțită, auzită” (ediția a IV-a). Biblioteca a elaborat Regulamentul Concursului și a lansat invitația de participare pentru elevi, tineri și adulți, care au fost încurajați să se înscrie cu creații proprii. Participanții au beneficiat de feedback din partea bibliotecarilor și a autorilor invitați, ceea ce a stimulat dezvoltarea creativității și a pasiunii pentru scris;
 - ✓ **Promovarea creațiilor literare.** Textele selectate – poezii și proze scurte – au fost publicate în albume digitale și printate, iar cele mai reușite au fost promovate pe rețelele sociale și în cadrul întâlnirilor culturale ale bibliotecii, contribuind la vizibilitatea tinerelor talente;
 - ✓ **Activități de menționare și premiere.** În același spirit al sensibilizării culturale, concursul „Poezia trăită, simțită, auzită” a devenit un eveniment de suflet al bibliotecii. Prin această inițiativă, elevii, profesorii și cititorii pasionați au descoperit poezia nu doar ca lectură, ci ca trăire. Recitalurile, interpretările artistice și discuțiile despre autori au transformat activitatea într-o adevărată sărbătoare a cuvântului. Poezia prinde glas prin vocea celor care o simt, iar biblioteca devine scena unde emoția se împletește cu cultura.

Impact:

Proiectul „Universul cuvintelor” a oferit participanților un cadru de afirmare, de exprimare liberă și de recunoaștere a talentului literar, înmănunchindu-le poeziile în publicații personalizate.

În anul de referință, concursul „Poezia trăită, simțită, auzită” a adunat 44 de participanți de diferite vârste, care au prezentat 119 poezii, demonstrând vitalitatea și diversitatea creației proprii. Activitatea a contribuit la stimularea interesului pentru creația literară, consolidând totodată imaginea bibliotecii ca spațiu al creativității, al culturii și al valorilor europene.

Pentru valorificarea rezultatelor, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” a publicat 50 de articole în care au fost reunite poeziile participanților. Acestea au fost distribuite autorilor, bibliotecilor partenere, servind nu doar ca instrumente de promovare a activităților culturale, ci și ca resurse valoroase pentru iubitorii de literatură și pentru promovarea lecturii.

Un loc central în cadrul programului „Lectura – punte spre valorile europene” îl ocupă întâlnirile cu scriitorii și cu personalitățile culturale remarcabile, menite să inspire participanții și să

apropie publicul de valorile europene prin experiență directă și dialog. Aceste activități stimulează curiozitatea intelectuală, dezvoltă competențele media și cultivă respectul față de carte, contribuind la promovarea diversității culturale, a dialogului intercultural și a spiritului de cooperare, întărind misiunea bibliotecii de a fi un catalizator al schimbării și al educației europene în comunitate [6-8].

În anul de referință au fost organizate o serie de întâlniri remarcabile:

- „Biblioteca. Cartea & Prietenii săi”, 14.02.25, eveniment dedicat promovării lecturii și a cărții ca liant al prieteniei. Activitatea a reunit parteneri, utilizatori ai bibliotecii și iubitori de literatură, în spiritul schimbului cultural și al încurajării comunicării prin lectură, marcând și aniversarea a 80/150 de ani.
- *Întâlnire cu scriitoarea Ileana Rusu: Lansarea romanelor „Infidelul” și „Femeia de la poarta închisorii”*, 29.03.25. Această lansare a fost un prilej de dialog între autoare și cititori, care au putut să își exprime opiniile și să discute temele cărților. Întâlnirea a creat o legătură emoțională între scriitoare și public, lăsând o amprentă de neuitat în inimile cititorilor din Soroca.
- *Întâlnirea cu scriitoarea Claudia Partole „Născută pentru a fi cuvânt” și „Magia cuvintelor: călătorie în lumea poveștilor cu Sergiu Afanasiu”*, 08.04.25.

„La sfat cu scriitorii – Claudia Partole și Sergiu Afanasiu”, două evenimente importante ne-au adus în mijlocul cuvântului scris și al celor care îl slujesc cu har și devotament, două întâlniri de suflet, două lumi literare, două moduri diferite de a spune povești, dar un singur scop: să aducem cartea mai aproape de cititor, să aprindem în sufletul celor tineri dorința de a citi, de a înțelege, de a visa.

- „O călătorie prin istorie și demnitate cu Elena Țirdea-Spinei: lansarea cărții „Scaunul Domnesc din cetate”, 26.05.25.

Evenimentul face parte din programul „Soroceni ce ne fac cultura” și a reunit iubitori de carte, colegi din domeniul biblioteconomic, elevi, profesori, oameni de cultură și prieteni ai autoarei, care au venit să descopere și să omagieze o lucrare cu o puternică rezonanță istorică și spirituală. Prin cartea sa, Elena

Țirdea-Spinei a reușit să deschidă o fereastră spre valorile perene ale neamului și să inspire tânăra generație să pășească cu încredere și cu demnitate în viitor.

- **Întâlnirea cu scriitoarea Lucreția Bârlădeanu** „O carte, o viață, o scriitoare – Lucreția Bârlădeanu”, 22.08.25, în cadrul Programului Național Lectura Central (ediția a VIII-a, februarie – decembrie 2025). Evenimentul a reunit numeroși cititori și iubitori ai creației sale, care au venit să o asculte și să dialogheze cu autoarea. În cadrul întâlnirii, Lucreția Bârlădeanu a vorbit despre viața sa, despre parcursul literar și despre volumele publicate, împărtășind publicului frânturi din experiențele care i-au inspirat scrierile. Un moment deosebit l-a constituit prezentarea romanului „Regele Balului”, o lucrare care urma să apară la începutul lunii septembrie și care are o puternică încărcătură autobiografică, fiind dedicată tatălui autoarei.

- **Întâlnire cu scriitorul Nicolae Popa** „Cuvinte și destine: dialog cu Nicolae Popa, autorul Marelui Ciulică”, 22.09.25. Evenimentul a făcut parte din Campania

Națională „Să citim împreună” și a oferit copiilor ocazia să descopere universul miniromanului *Marele Ciulică*, să adreseze întrebări și să afle secrete despre procesul creativ al autorului.

În cadrul programului „Lectura – punte spre valorile europene”, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca a desfășurat campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”, având drept scop promovarea lecturii zilnice și a obiceiului de a dedica timp reflecției și culturii scrise.

Pe parcursul întregii luni, bibliotecarii au propus utilizatorilor „inspirații de lectură” – recomandări de carte, citate motivaționale, fragmente din opere literare, dar și activități interactive, precum lecturi publice, sesiuni de lectură în aer liber și discuții tematice cu elevii și cititorii fideli. De asemenea, au fost realizate postări zilnice pe grupurile online „Gustărică literară” și „Grădina Sufletului”, prin intermediul rețelei sociale Facebook. Acestea au promovat fragmente din opere clasice și contemporane, ilustrând puterea cuvântului scris de a uni generațiile și de a inspira schimbarea. Totodată, campania a urmărit cultivarea interesului pentru lectură, valorificarea scriitorilor autohtoni și universali, transformarea cititului într-un obicei zilnic, precum și stimularea dezvoltării gândirii critice, a vorbirii, a creativității și a libertății de exprimare.

Impact:

Campania „Septembrie – nicio zi fără lectură” s-a dovedit a fi nu doar o inițiativă culturală, ci și o manifestare a spiritului european al bibliotecii, prin promovarea educației, a diversității culturale și a lecturii ca valoare universală.

Campania a transformat lectura într-un obicei zilnic, a consolidat relația dintre bibliotecă și comunitate și a demonstrat că fiecare zi poate deveni o sărbătoare a cărții atunci când este luminată de cuvântul scris.

Proiectul „Lectura – punte spre valorile europene” a demonstrat că lectura poate fi un mijloc eficient de apropiere a comunității de valorile europene. Activitățile implementate au contribuit la promovarea diversității culturale, a dialogului intercultural și a spiritului de cooperare, întărind misiunea bibliotecii de a fi un catalizator al schimbării și al educației europene în comunitate.

Toate aceste activități – de la promovarea lecturii până la parteneriatele educaționale și culturale – au generat un impact semnificativ asupra comunității locale. Numărul de participanți la evenimentele culturale și educaționale a crescut vizibil, iar biblioteca a devenit un spațiu de referință pentru dialog, creativitate și învățare intergenerațională.

Tot mai mulți tineri s-au implicat ca voluntari, iar seniorii au redescoperit bucuria de a fi parte a unei comunități culturale vii. Proiectele de lectură au contribuit la dezvoltarea competențelor de informare, gândire critică și participare civică, la consolidarea identității culturale și la apropierea cetățenilor de valorile europene.

Prin activitățile sale inovatoare și colaborative, biblioteca a demonstrat că poate fi nu doar păstrătoare de carte, ci și promotoare a schimbării sociale, a coeziunii și a speranței într-un viitor cultural durabil.

Astfel, Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” din Soroca rămâne, dincolo de timp și de schimbările lumii, un univers al cunoașterii și al luminii – locul în care omul se regăsește pe sine, se inspiră, creează și descoperă puterea lecturii de a uni generații și de a modela suflete.

Referințe bibliografice:

1. *Dezvoltarea competențelor din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții: rolul și locul lecturii*. Suport metodologic și educațional în sprijinul realizării Programului Național LecturaCentral, ediția a 4-a. Chișinău: BNRM, 2021. 95 p. ISBN 978-9975-3510-3-4.
2. CEBOTARI, Margareta. Rolul bibliotecilor în formarea deprinderilor de lectură pe parcursul vieții. In: *Lectura și scările*. Culegere de articole. Vol. 1. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020, pp. 201-210. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional), ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM).
3. HARJEVSCHI, Mariana. De la lectura solitară la lectura comunitară. Experiența Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. In: *Lectura și scările*. Culegere de articole. Vol. 4. Chișinău: [S. n.], 2023, pp. 114-119. ISBN 978- 9975-3510-1-0.
4. JITARI, Mariana. *Sporirea interesului pentru lectură și a calității ei prin intermediul cluburilor de lectură*. Chișinău, 2023. 28 p.
5. *Metode și tehnici de promovare a lecturii*. Recomandări metodologice. Chișinău: BNRM, 2022. 73 p. ISBN 978-9975-3271-2-1.
6. PĂDURE, Nadejda. Lectura între pasiune și hrană spirituală. In: *Lectura și scările*. Culegere de articole. Vol. 1. Chișinău: Prut Internațional: BNRM, 2020, pp. 160-168. ISBN 978-9975-54-455-9 (Prut Internațional), ISBN 978-9975-3361-9-2 (BNRM).
7. POPA, Valentina. Crearea unui club de lectură în format virtual. In: *Metode și tehnici de promovare a lecturii*. Recomandări metodologice. Chișinău: BNRM, 2022, pp. 53-57. ISBN 978-9975-3271-2-1.
8. POVESTCA, Lilia. Rolul lecturii profesionale în dezvoltarea personalului de specialitate din biblioteci (Studiu de caz). In: *Lectura și scările*. Culegere de articole. Vol 2. Chișinău: BNRM, 2021, pp. 64-81. ISBN 978-9975-3510-2-7.

UN AN DE LECTURĂ ȘI CULTURĂ ÎN BIBLIOTECILE DIN RAIONUL HÂNCEȘTI: RETROSPECTIVA EDIȚIEI A VIII-A A PROGRAMULUI NAȚIONAL LECTURACENTRAL

**Tatiana DARII,
Elena ZAIȚEV,
Biblioteca Publică Raională
„ÎPS Antonie Plămădeală”,
Hâncești**

Rezumat: Articolul reflectă momentele esențiale ale ediției a VIII-a, 2025, a Programului Național LecturaCentral – activități organizate și desfășurate în bibliotecile publice din raionul Hâncești, care și-au propus drept scop promovarea cărții și a lecturii în comunitățile pe care le servesc. Autoarele demonstrează importanța colaborării între biblioteci, scriitori și alți parteneri pe segmentul lecturii ca mijloc de promovare a educației, a dezvoltării personale și culturale. Este reiterată necesitatea investițiilor în achiziții de carte, tehnologii moderne și resurse umane.

Cuvinte-cheie: Programul Național LecturaCentral, promovarea cărții și a lecturii, campanii de promovare a lecturii, biblioteci din raionul Hâncești

Abstract: This article reflects the essential moments of the National Program LecturaCentral, 8th edition, 2025. Activities were organized and carried out by public libraries in the Hâncești district to promote books and reading in the communities they serve. The authors highlight the importance of cooperation between libraries, writers and other partners in reading segment regarding promotion of education, personal growth and cultural development. The need for investments in book purchases, modern technologies and human resources is remarked.

Keywords: LecturaCentral National Program, promotion of books and reading, campaign to promote reading, libraries in the Hâncești district

Programul Național *LecturaCentral*, coordonat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, urmărește scopul de a amplifica rolul și locul bibliotecii în stimularea lecturii, pentru promovarea culturii lecturii, pentru dezvoltarea de parteneriate cu factorii interesați și cu responsabilități în domeniu. Programul Național contribuie la promovarea lecturii prin dezvoltarea competențelor de cultură a lecturii, cultura informației, pentru minimizarea analfabetismului funcțional, prin centrarea contribuțiilor bibliotecilor din sistemul național de biblioteci, ale comunității, ale factorilor de resort în domeniu și ale celor decizionali la formarea cetățenilor activi ai societății. În cadrul Programului Național *LecturaCentral* sunt organizate anual concursuri naționale, susținute de

Ministerul Culturii al Republicii Moldova, în colaborare cu Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO.

Într-o lume în care ritmul alert al vieții lasă tot mai puțin loc lecturii, Programul Național *LecturaCentral*, ediția a VIII-a, 2025, s-a afirmat ca un adevărat reper – un apel la valorile care ne definesc: cunoașterea, solidaritatea, identitatea culturală. Lansat și coordonat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, *LecturaCentral* nu este doar o campanie de promovare a lecturii, ci și un proiect viu, care reunește oameni, comunități și idei prin forța cuvântului – fie el tipărit sau digital. Programul Național *LecturaCentral* și-a propus obiective clare, cu impact concret: să transforme lectura într-un instrument de dezvoltare personală și coeziune soci-

ală, prin sprijinirea bibliotecarilor, pentru promovarea literaturii, în special a poezilor autohtoni, integrarea tehnologiei și implicarea activă a comunităților.

În raionul Hâncești, bibliotecile publice se implică activ în implementarea Programului Național *LecturaCentral*, organizând o serie de activități variate, dedicate tuturor categoriilor de vârstă și interes, după cum urmează: cluburi de lectură tematice, care încurajează dialogul între cititori și dezvoltarea gândirii critice; întâlniri cu scriitori și poeți autohtoni, menite să promoveze creația literară contemporană și să apropie publicul de autorii locali; ateliere creative pentru copii și adolescenți, care îmbină lectura cu desenul, cu teatrul sau cu scrierea creativă; concursuri de lectură și recitare, ce stimulează interesul pentru literatură și exprimarea artistică; campanii de promovare a lecturii în spații publice, precum „Nicio zi fără lectură”, ce aduc cartea mai aproape de oameni. Prin aceste acțiuni, Programul Național *LecturaCentral* contribuie la dezvoltarea culturală a comunității hânceștene și la consolidarea rolului bibliotecilor ca centre de educație, inspirație și coeziune socială. Cu toate acestea, provocările rămân semnificative și necesită soluții sustenabile pe termen lung. Printre dificultățile întâlnite se numără: finanțarea insuficientă în unele localități, care limitează posibilitățile de organizare a activităților culturale și de modernizare a bibliotecilor; accesul restrâns la resurse digitale și conexiune la internet, în special în zonele rurale sau defavorizate; scepticismul anumitor categorii de cititori, mai ales în rândul celor care nu percep lectura ca pe o activitate relevantă sau atractivă; lipsa de timp a publicului, adesea copleșit de responsabilitățile profesionale și familiale. Depășirea acestor obstacole necesită eforturi comune – investiții în infrastructură, parteneriate locale și naționale, dar mai ales o convingere fermă că lectura rămâne o valoare esențială într-o societate educată și solidară.

În anul de referință, bibliotecile publice din raionul Hâncești au organizat o serie de activități frumoase și de succes, cu un impact semnificativ în comunitate, menite să promoveze lectura și să stimuleze im-

plicarea cetățenilor. Sub egida Programului Național *LecturaCentral*, bibliotecile au organizat o serie de expoziții de carte cu tematici variate, menite să atragă interesul cititorilor de toate vârstele. Aceste expoziții au reflectat atât tematici educaționale și sociale, cât și valori culturale esențiale. Printre acestea, amintim următoarele titluri inspirate: „Oleg Serebrian – o voce de rezonanță a prozei basarabene”, „Povești care ne cresc frumos”, „Pagini de suflet din literatura română”, „Cartea – punte între generații”, „Femeia în literatură”, „Europa citește”, „Poeți ai neamului nostru”, „Lectura care unește”, „Cărți și autori care inspiră”, „Irina Nechit – vocea feminină a literaturii contemporane”, „Claudia Partole – cu inima aproape de cititor”, „Maria Pilchin – între cuvânt, identitate și spirit critic”, „Ivan Pilchin – o voce emblematică a literaturii contemporane din Moldova”. În continuare, vă invităm să descoperiți unele dintre cele mai apreciate și memorabile activități desfășurate sub egida Programului Național *LecturaCentral* – inițiative care au avut un impact semnificativ în comunitate și au adus lectura mai aproape de oameni.

Un adevărat festin literar s-a produs la 20 martie 2025, la Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plamadeală” din Hâncești – întâlnirea publicului hânceștean cu scriitorul, istoricul, politologul și diplomatul Oleg Serebrian, activitate prevăzută în cadrul Campaniei „Scriitorul la el acasă”, parte a Programului Național *LecturaCentral*, ediția a VIII-a, organizată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală” din Hâncești, în colaborare cu Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM. Vera Osoianu, director adjunct Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științe ale Informării în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, a vorbit despre ediția curentă a Programului *LecturaCentral* și despre personalitatea multidimensională a lui Oleg Serebrian. Printre oaspeții prezenți la întâlnire s-au numărat: președintele raionului Iurie Levinschi, secretarul Consiliului raional Elena Toma, vicepreședinții raionului Aliona Grigoraș și Dumitru Var-

tic, șefa Direcției Cultură și Turism Mariana Jalbă, specialistul principal în Direcția Cultură și Turism Valentina Cotorobai, precum și elevi, studenți, profesori, bibliotecari și utilizatori ai bibliotecii noastre. În cadrul acestei întâlniri, după un mesaj de salut din partea președintelui Iurie Levinschi, cu o revistă bibliografică a venit în fața celor prezenți directorul Bibliotecii Tatiana Darii, după care elevii profesoarei de limba și literatura română de la LT „M. Eminescu”, Vera Tănase, au vorbit despre opera literară a lui Oleg Serebrian. De asemenea, cu reflecții despre lectură au venit și elevii profesoarei de limba și literatura română de la LT „M. Sadoveanu”, Aliona Rachiu, după care a urmat o sesiune de întrebări pentru scriitor. Cu momente muzicale pentru oaspeți și public au evoluat elevii Școlii de Arte „Timotei Bătrânu”: Vlad Cociu la saxofon, profesor Sergiu Bălănuță, și Victoria Cociu la pian, profesoară Zarema Bîtcă. La final, șefa Direcției Cultură și Turism Mariana Jalbă a venit cu un mesaj de apreciere pentru distinsul oaspete. Activitatea a fost moderată de metodista Elena Zaițev.

Impact: 134 de participanți, 10265 de vizualizări; 24 de documente promovate, 6 materiale promoționale, 3 materiale video [2; 4].

În spiritul Programului Național *LecturaCentral*, bibliotecile pentru copii din municipiul Hâncești se remarcă printr-o implicare activă în organizarea de evenimente menite să promoveze lectura și dragostea pentru carte. Prin activități creative, lecturi cu voce tare, întâlniri cu autori și expoziții tematice, aceste biblioteci devin adevărate centre de formare culturală, unde copiii sunt încurajați să exploreze lumea cuvintelor și să-și dezvolte imaginația încă din primii ani de viață. Un exemplu remarcabil de bibliotecă activă este Filiala pentru copii

din Hâncești, care se distinge prin inițiative variate și constante dedicate promovării lecturii în rândul copiilor. Aceasta organizează frecvent activități culturale, ateliere educaționale, expoziții de carte ș.a. Filiala Bibliotecii pentru Copii din municipiul Hâncești, condusă de doamna Olesea Sîrbu, desfășoară o colaborare activă și fructuoasă cu toate instituțiile de educație timpurie din municipiu. În cadrul Programului Național *LecturaCentral*, au fost organizate numeroase activități, atât în incinta bibliotecii, cât și în grădinițe, având ca scop apropierea celor mici de lumea poveștilor. Copiilor li s-au citit cu voce tare cărți atent selectate, precum: „O prietenie adevărată” de Catherine Girard-Audet; „Aricioaica-doctoriță” de Aurel Scobioală; „Cartea fără poveste” de Carolina Rabei; „Singur acasă” (Home Alone) – poveste ilustrată, și multe altele care stimulează imaginația și dezvoltarea emoțională a celor mici. Această colaborare eficientă dintre bibliotecă și instituțiile preșcolare demonstrează încă o dată că dragostea pentru lectură se cultivă încă din copilăria timpurie, devenind o bază solidă pentru formarea viitorilor cititori. Impact: 72 de participanți, 6543 de vizualizări; 27 de documente promovate, 7 materiale promoționale, 1 material video.

Luna aprilie, când se sărbătorește Săptămâna cărții și lecturii pentru copii, a oferit un cadru perfect pentru organizarea și desfășurarea unui eveniment deosebit de frumos cu scriitoarea Claudia Partole, care a avut loc grație Programului Național *LecturaCentral*, ediția a VIII-a, la data de 15 aprilie în Biblioteca Publică din s. Cioara. Evenimentul a fost organizat de bibliotecara Ludmila Cosovanu, în colaborare cu Gimnaziul „Sergiu Andreiev”, director Galina Gherela. La acel eveniment frumos, Biblioteca Publică Raională Hâncești a fost reprezentată de metodista Elena Zaițev și de șefa Serviciului dezvoltarea colecțiilor Irina Rotaru. Elevii ghidați de profesori au prezentat un program bine pregătit, ce a constat din recitaluri de poezii din creația autoarei, scenete pe baza prozei sale, interpretând cântece pe versurile Claudiei Partole. La rândul său, autoarea a răspuns la multe întrebări adresate de copiii curioși,

care i-au citit cu mare plăcere cărțile și au invitat-o în localitatea lor cu ocazia lansării noilor cărți. Claudia Partole a apreciat frumoasa colaborare dintre școală și bibliotecă, menționând că doar în comun se pot realiza lucruri frumoase, iar copiilor li se cultivă iubirea pentru carte și lectură. A fost un eveniment deosebit de frumos, demonstrând o dată în plus importanța faptului de a aduce scriitorii mai aproape de cititori pentru a interacționa cu ei pe viu, nu doar dintre copertile cărților. Ca impact menționăm: 87 de participanți, 5678 de vizualizări; 47 de documente promovate, 10 materiale promoționale, 1 material video [5].

Luna mai, când natura renaște în culori vii și aerul se umple de parfumul primăverii, este momentul prielnic pentru a sădi în suflete dragostea pentru carte și lectură. În această atmosferă plină de prospețime și speranță, Biblioteca Publică din Pogănești a organizat, la 7 mai 2025, în cadrul Clubului Literar „Homo aestheticus” cu genericul „Covorul cu bujori”, o întâlnire frumoasă cu scriitoarea Irina Nechit. Activitatea a fost desfășurată în cadrul Campaniei „Scriitorul la el acasă”, parte a Programului Național *LecturaCentral*, ediția a VIII-a (2025), susținut de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, precum și cu prilejul desfășurării Programului Național de Acțiuni Educaționale și Cultural-Artistice „Anul Mihai Eminescu”. Evenimentul a fost organizat de către bibliotecara Aliona Cristea, în colaborare cu instituția de învățământ și administrația publică locală. La activitate au participat activ elevii din gimnaziu, susținuți de profesori. Aceștia au recitat poezii, au cântat și au dansat, au interacționat cu scriitoarea și au creat o atmosferă de adevărată sărbătoare. La acest eveniment, Biblioteca Publică Raională a fost reprezentată de bibliotecarele Mariana Pascaru și Elena Rotaru, care au venit să-și susțină colega. Este vorba despre o activitate deosebită, această afirmație fiind confirmată prin indicatorii de impact: 125 de participanți, 8670 de vizualizări; 12 documente promovate, 3 materiale promoționale, 1 material video [1].

Un adevărat regal al cărții și lecurii s-a produs la data de 16 septembrie 2025 în Bi-

blioteca Publică Sărata Galbenă, unde scriitoarea Claudia Partole s-a întâlnit cu cititorii din localitate. Bibliotecarele Nelea Papuc și Elena Daud, cu susținerea administrației publice locale și a Direcției Cultură și Turism Hâncești, au organizat această întâlnire ce se încadrează în Programul Național *LecturaCentral* și Programul „Septembrie, nicio zi fără lectură”. Biblioteca a fost neîncăpătoare, elevii fiind prezenți în număr mare, dornici să interacționeze cu autoarea și să-i pună multe întrebări. De asemenea, în cadrul activității, Biblioteca Publică Sărata Galbenă a beneficiat de o donație de carte din partea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Impactul activității este confirmat prin următorii indicatori: 65 de participanți, 2543 de vizualizări; 27 de documente promovate, 3 materiale promoționale, 1 material video.

Programul Național *LecturaCentral* în raionul Hâncești a culminat cu un eveniment literar de excepție, încununând această caravană a cărții și lecturii pentru anul 2025. La 30 septembrie, în Biblioteca Publică Raională „ÎPS A. Plămădeală” din Hâncești, s-a desfășurat întâlnirea scriitorilor Ivan și Maria Pilchin cu cititorii din instituțiile educaționale din mun. Hâncești. Această activitate a fost organizată în cadrul Programului Național *LecturaCentral*, ediția a VIII-a, și a Campaniei Naționale „Septembrie, nicio zi fără lectură”. La activitate au fost prezenți următorii oaspeți: Valentina Cotorobai, specialist principal în Direcția Cultură și Turism Hâncești, Vera Tănase, profesoară de limba și literatura română la LT „M. Eminescu”, Nina Bivol, profesoară de limba și literatura română la GM „M. Viteazul”, Natalia Dobraș, psiholog la LT „M. Lomonosov”, Ana Gîrlanu, biblio-

tecară la Școala Profesională din Hâncești, Elena Diftirencu, bibliotecară la LT „M. Sadoveanu”, Liuba Moraru, bibliotecară la GM „M. Viteazul”, Anadela Tofilat, specialist în primăria municipiului Hâncești, elevi și utilizatori ai bibliotecii noastre.

La începutul activității moderate de meto- dista Elena Zaițev, cu o piesă la pian, a evoluat Cornelia Rusu, elevă la Școala de Arte „Timo- tei Bătrânu”, profesoară Zarema Bîtcă. Ulteri- or, cu un mesaj de salut și cu diplome de apre- ciere pentru invitații noștri a venit directorul Bibliotecii Publice Raionale Tatiana Darii, după care elevii de la instituțiile menționate au prezentat impresii de lectură, recenzii, au recitat și chiar au oferit momente teatrali- zate pe baza cărților „Omul acvariu”, „Și tu, Iohanan” de Ivan Pilchin, precum și „Doggy” și „Băiețelul din teatru” de Maria Pilchin. Elevii au atras autorii în discuții profunde și captivante, adresându-le întrebări, astfel încât dialogurile au scos la iveală multe detalii inter- esante din viața și activitatea cuplului Pilchin și au creat punți interculturale de valoare. Elevii au demonstrat o foarte bună pregătire, fapt pentru care aducem mulțumiri profe- soarelor-îndrumătoare: Vera Tănase (LT „M. Eminescu”), Aliona Rachiu (LT „M. Sado- veanu”), Nina Bivol (GM „Mihai Viteazul”) și Natalia Tanurcova (LT „M. Lomonosov”) [3].

Acestea au fost câteva dintre evenimen- tele culturale de referință din palmaresul acestui program valoros de promovare a lecturii – *LecturaCentral*, ediția a VIII-a. Prin implicarea bibliotecarilor, a scriitorilor și a comunităților locale, lectura a fost adusă mai aproape de oameni, devenind un liant între generații, un motor al cunoașterii și o sărbătoare a cuvântului scris. Viziunea noastră pentru viitor, în cadrul acestui fru- mos și prestigios program de promovare a lecturii, este de a transforma lectura într- un element central al vieții comunitare – un mijloc de educație continuă, dialog intergenerațional și dezvoltare personală. Privind spre orizont, Programul *Lectura- Central* își conturează un parcurs clar și ambițios pentru a-și amplifica impactul și a asigura sustenabilitatea: dezvoltarea parte- neriatelor locale autentice, alături de școli, autorități și organizații non-guvernamen- tale, pentru ca lectura să devină parte inte- grantă și vie a comunităților; îmbunătățirea continuă a competențelor bibliotecarilor, prin formări în domeniul media și al alfa- betizării digitale, adaptându-se astfel la noi- le provocări ale erei informaționale; crearea unor programe inovatoare dedicate tinerilor, care să stimuleze voluntariatul cultural, să promoveze proiecte multimedia și să îm- bine creativitatea artelor vizuale cu literatu- ra; implementarea unui proces constant de monitorizare și evaluare, bazat pe sondaje, feedback direct și analiza comportamentu- lui cititorilor, pentru a ajusta și perfecționa permanent strategiile. Prin aceste direcții, *LecturaCentral* își reafirmă angajamentul ferm de a transforma lectura într-un motor al educației, al dialogului și al coeziunii so- ciale, deschizând drumul către o societate mai educată, conectată și implicată.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Instantanee de la Ședința Clubului Literar „Homo Aestheticus” cu genericul „Covorul cu bujori ajunge la Pogănești: întâlnire cu scriitoarea Irina NECHIT”*. Postare pe Facebook. 2025-05-13. Disponibil: <https://www.facebook.com/BibliotecaNationala/posts/instantanee-de-la-%C8%99edin%C8%9Ba-clubului-literar-homo-aestheticus-cu-genericul-covorul/1106048894886040/> [accesat 2025-09-19].
2. BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Instantanee de la Ședința Clubului Literar „Homo Aestheticus” cu genericul „Războiul, pacea și lumea: întâlnire cu scriitorul Oleg SEREBRIAN”*. Postare pe Facebook. 2025-03-24. Disponibil: <https://www.facebook.com/BibliotecaNationala/posts/instantanee-de-la-%C8%99edin%C8%9Ba-clubului-literar-homo-aestheticus-cu-ge->

- nericul-r%C4%83zboiu/1066790012145262/ [accesat 2025-09-16].
3. BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ ÎPS „ANTONIE PLAMĂDEALĂ” HÂNCEȘTI. *Ivan și Maria Pilchin s-au întâlnit cu cititorii din Hâncești*. Postare pe Facebook. 2025-09-30. Disponibil: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid0JzbdSHAN8tWUVfUL8PkZSdCmuEBqFCjnNf6KPGRE7MW3sE2Cx5qifYqR9Re3LCrjI&id=100057278087363 [accesat 2025-10-01].
 4. BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ ÎPS „ANTONIE PLAMĂDEALĂ” HÂNCEȘTI. *La Tribuna Programului Național Lectura Central – Excelența sa dnul Oleg Serebrian!* Blog post. 2025-03-21. Disponibil: https://bibliotekahincesti.blogspot.com/2025/03/biblioteca-publica-raionala-ips-antonie_21.html [accesat 2025-09-19].
 5. BIBLIOTECA PUBLICĂ RAIONALĂ ÎPS „ANTONIE PLAMĂDEALĂ” HÂNCEȘTI. *Scriitoarea Claudia Partole – la Cioara în cadrul Programului Național Lectura Central*. Postare pe Facebook. 2025-04-15. Disponibil: <https://www.facebook.com/100057278087363/posts/scriitoarea-claudia-partole-la-cioara-%C3%AEn-cadrul-programului-na%C8%9Bional-lecturacent/1178244250761500/> [accesat 2025-09-15].
 6. LECTURA CENTRAL. GRUP PUBLIC. „*Întâlnire cu scriitoarea Claudia PARTOLE*”, *Biblioteca Publică Sărata Galbenă, Hâncești*. Postare pe Facebook. Disponibil: <https://www.facebook.com/groups/205286133498142> [accesat 2025-09-16].
 7. *Regulament de organizare și desfășurare a concursurilor naționale în cadrul Programului Național Lectura Central (PNLC)*. Disponibil: http://bnrm.md/files/accesDedicat/LecturaCentral/REGULAMENT_Concursuri%20PNLC%202025.pdf. [accesat 2025-09-17].

GALA EXCELENȚEI: BIBLIOTECARUL ANULUI – UN SIMBOL AL VALORII PROFESIONALE

Tatiana COȘERI,
membră a Consiliului de Administrație
al ABRM, președintă a juriului;
director adjunct, Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu”

Rezumat: Articolul prezintă rezultatele Concur-
sului Național „Bibliotecarul Anului” pentru anii
2023 și 2024, organizat de Asociația Bibliotecari-
lor din Republica Moldova. Concursul fiind struc-
turat în patru etape principale, are scopul de a spo-
ri prestigiul profesiei de bibliotecar, de a promova
inovația și de a stimula creativitatea în biblioteci.
Prin intermediul concursului sunt apreciate public
activitățile profesionale de excepție.

Cuvinte-cheie: Asociația Bibliotecarilor din Repu-
blica Moldova, Concursul Național „Bibliotecarul
Anului”

Abstract: This article presents the results of the
National Competition ‘Librarian of the Year’ for
the years 2023 and 2024, organized by the Asso-
ciation of Librarians of the Republic of Moldova.
This Competition, structured in four main stages,
aims to increase prestige of the librarian’s profes-
sion, promote innovation and stimulate creativity
in libraries. Through the Competition, exceptional
professional activities were publicly appreciated.

Keywords: Association of Librarians of the Repu-
blic of Moldova, ‘Librarian of the Year’ National
Competition

Marile societăți nu au fost constituite de oameni norocoși, ci de oameni organizați și competenți. Prin abilitatea remarcabilă de a crea, de a pivota, de a reinventa și de a experimenta, bibliotecarii devin adevăratele valori ale comunităților noastre.

Concursul Național „Bibliotecarul Anului” este organizat anual de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM), reprezentând atât o competiție constructivă, cât și o platformă de celebrare a excelenței, a profesionalismului și a devotamentului profesional. Obiectivele concursului sunt:

- sporirea prestigiului: consolidarea statutului social și recunoașterea importanței profesiei de bibliotecar;
- promovarea inovației: evidențierea și diseminarea bunelor practici;
- stimularea creativității: încurajarea bibliotecarilor de a identifica și de a imple-

menta soluții inedite pentru a răspunde provocărilor;

- recunoașterea meritului: aprecierea publică a activității profesionale de excepție.

Procesul de participare și de apreciere în cadrul Concur-
sului Național „Bibliotecarul Anului” este conceput pentru a asigura
transparența și echitatea, fiind structurat în
patru etape principale:

(1) Etapa de pregătire. Anunțarea pu-
blică a concursului, promovarea *Regula-
mentului cu privire la organizarea Concur-
sului Național „Bibliotecarul Anului”* (apro-
bat la ședința Consiliul de Administrație
al Asociației Bibliotecarilor din Republica
Moldova din 14 aprilie 2025), stabilirea
componentei nominale a juriului (aprobat
la ședința Consiliului de administrație);

(2) Depunerea dosarelor conform ter-
menului-limită: participanții la concursul

național prezintă dosarele cu următoarele componente: *fișa de înscriere a candidatului* (anexa nr. 1); *formularul de prezentare a candidatului* (completat și semnat de către președintele Filialei ABRM) (anexa nr. 2); copiile documentelor, ale dovezilor de îndeplinire a criteriilor cuantificate;

(3) Evaluarea dosarelor: membrii juriului evaluează activitatea bibliotecarilor completând individual *formularul de evaluare a participantului la Concursul Național „Bibliotecarul Anului”* (anexa nr. 3). Secretarul sintetizează punctajele în *fișa sintetică a evaluării participanților la Concursul Național „Bibliotecarul Anului”* (anexa nr. 4). Media punctajelor acumulate este drept temei pentru a desemna Bibliotecarul Anului. În acest caz, competiția este una echitabilă, bibliotecarii concurând cu colegii săi din aceeași categorie de instituție: biblioteci naționale (inclusiv Camera Națională a Cărții) – 80, biblioteci ale instituțiilor de învățământ superior (inclusiv BRTȘ) – 80, biblioteci ale centrelor de excelență, din colegii – 70, din școli profesionale și din învățământul primar, gimnazial și liceal – 60, biblioteci publice municipale / raionale/orășenești, biblioteci specializate – 70, biblioteci publice comunale / satești – 60;

(4) Anunțarea rezultatelor: anunțarea câștigătorilor are loc, de obicei, în cadrul Conferinței Anuale a ABRM, promovând laureații prin comunicate de presă, pe pagina web a asociației și pe platformele de social media.

Procesul este unul logic și accesibil, oferind șanse egale fiecărui specialist, indiferent de tipul bibliotecii în care activează.

Juriul Concursului Național „Bibliotecarul Anului” (Tatiana Ambroci, Biblioteca IP Centrul de Excelență în Construcții; Liuba Arion, Direcția Generală Educație Tineret și Sport a Primăriei municipiului Chișinău; Tatiana Coșeri, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; Lilia Povestca, Biblioteca Națională a Republicii Moldova; Ecaterina Scherlet, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”) a avut un adevărat interes și curiozitate pentru a descoperi experiențe semnificative.

Toți bibliotecarii au fost atât de buni, încât juriul a avut un sentiment de împlinire profesională și o mândrie pentru breasla bibliotecari.

Astfel, juriul a anunțat următoarele rezultate:

2023	2024
1. Svetlana Cecan, bibliotecar, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți; 2. Svetlana Javelea, șef secție, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; 3. Tatiana Zaițev, șef bibliotecă, Biblioteca Publică Zagarancea, raionul Ungheni.	1. Veronica Barbaroș, bibliotecar, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți; 2. Gabriela Bulduma, șef serviciu, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”; 3. Elvira Crivobloțcaia, șef sector, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova; 4. Mariana Mațarin, bibliotecar, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”; 5. Tamara Mutelică, bibliotecar, Biblioteca IP Centrul de Excelență în Construcții; 6. Tamara Zasmenco, șef serviciu, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică (BRTȘ) din cadrul Institutului Național de Cercetări Economice (INCE), Academia de Studii Economice din Moldova.

Suntem convinși că laureații concursului își vor continua traiectoria profesională cu aceeași dedicație, concentrându-și eforturile pe îndeplinirea misiunii lor fundamentale. Prin competență, organizare și inovație, aceștia vor continua să ofere resurse și servicii care nu sunt doar utile, ci devin și repere de încredere și de înaltă calitate pentru întreaga comunitate.

Sentimentele de apreciere, mândrie și recunoștință generate de acest concurs devin, în mod firesc, o sursă de inspirație pentru toți colegii din țară. Dincolo de competiție, concursul este un exemplu de bune practici ce impulsionează întreaga comunitate profesională. Deși participarea este deschisă tuturor, se observă un interes încă timid din partea bibliotecarilor din bibliotecile publice comunale, școlile profesionale și din învățământul primar, gimnazial și liceal. Criteriile sunt accesibile, iar punctajul minim este unul relevant, fiind corelat riguros cu profilul și cu specificul

activității fiecărui bibliotecar. Chiar dacă acest concurs nu oferă stimulente financiare, constituie totuși o apreciere morală și o rezonanță în spațiul public. Este momentul în care abnegația cotidiană iese din anonim și devine o mândrie pentru întreaga localitate sau instituție.

Recunoașterea eforturilor și aprecierea produselor profesionale elaborate devin, prin acest concurs, un veritabil etalon al excelenței. Celebrarea reușitelor nu este doar un moment festiv, ci și un ecou memorabil, care contribuie la consolidarea unei culturi instituționale în care competența și valoarea umană sunt prețuite. Aceste reușite se transformă în povești de inspirație și modele de urmat pentru întreaga comunitate profesională, demonstrând că pasiunea și munca riguroasă aduc întotdeauna vizibilitate. Cu senzații de mândrie și speranță, așteptăm cu nerăbdare următoarele ediții ale concursului.

TOPUL CELOR MAI REUȘITE LUCRĂRI ALE ANULUI ÎN DOMENIUL BIBLIOTECONOMIEI ȘI ȘTIINȚELOR INFORMĂRII

Dr. Ludmila HOMETKOVSKI,
ORCID 0009-0003-3658-3623
**Camera Națională a Cărții din
Republica Moldova**

Rezumat: Articolul prezintă rezultatele concursului național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării”, organizat de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. Pentru concurs au fost eligibile lucrările editate în anii 2023 și 2024, fiind depuse 16 lucrări. Acestea au fost repartizate pe secțiunile: biblioteconomie și științe ale informării, bibliologie, lucrări bibliografice (bibliografii, biobibliografii, webbibliografii, cataloage), lucrări în alte domenii.
Cuvinte-cheie: concurs național, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, publicații ale bibliotecilor

Abstract: This article presents the results of the National Competition entitled "The Most Successful Works of the Year in the Field of Library and Information Science", organized by the Association of Librarians of the Republic of Moldova. Works published in 2023 and 2024 were eligible for the competition, with 16 submissions received. They were divided into 4 sections: library and information science; bibliography; bibliographic works (bibliographies, bio bibliographies, web bibliographies and catalogs); works in other fields.

Keywords: National Competition, Association of Librarians of the Republic of Moldova, library publications

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) anual organizează Concursul Național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științelor informării”. Astfel, în perioada 25 aprilie – 25 mai 2025, secretariatul ABRM a recepționat dosarele de participare la Concurs din partea autorilor individuali și a colectivelor de autori din sistemul biblioteconomic național [1], procedura de înscriere fiind detaliată în Regulamentul privind organizarea Concursului Național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul biblioteconomiei și științelor informării” [6].

Scopul Concursului este de a optimiza și de a susține profesionalismul și originalitatea în conceptualizarea și editarea publicațiilor de profil, precum și din arii-

le adiacente, importante pentru dezvoltarea domeniilor în care se produc membrii ABRM.

Printre obiectivele de bază ale Concursului enumerăm următoarele: stimularea activității editoriale, promovarea spiritului competitiv în comunitatea profesională, încurajarea creativității membrilor ABRM, promovarea publicațiilor de valoare și a experiențelor de rezonanță, valorificarea și aprecierea potențialului științific al profesioniștilor din domeniul info-documentar național etc.

La Concurs se admit lucrări, indiferent de limba în care au fost realizate și de suportul de fixare a informației (format tradițional, electronic, multimedia, AV, grafice etc.), din următoarele domenii:

- biblioteconomie: organizarea activității

de bibliotecă, dezvoltarea și gestionarea colecțiilor, a cataloagelor (tradiționale/electronice), a serviciilor de informare și de referințe, a politicilor de relații cu publicul, promovarea resurselor informaționale, a imaginii bibliotecii și bibliotecarului;

- sociologia cărții și a lecturii, cercetare în domeniul bibliologiei;

- lucrări bibliografice (dicționare lexicografice, tematice, de personalități, bibliografii generale și speciale, monografii biobibliografice);

- lucrări în domeniul automatizării și informatizării, științelor informării și în alte domenii de cercetare.

Este de menționat faptul că criteriile de admisibilitate a lucrărilor din Regulamentul privind organizarea Concursului au fost completate, la recomandarea Camerei Naționale a Cărții din Republica Moldova (CNCRM) [4], cu punctul 2.3 care prevede că la Concurs pot fi admise doar lucrările care întrunesc condițiile Art. 17 *Caseta tehnică* și Art. 18 *Exemplarele de depozit legal* din Legea 939/2000 cu privire la activitatea editorială [5], modificare discutată și aprobată în cadrul ședinței Consiliului ABRM din data de 14 aprilie 2025.

Anul acesta pentru concurs au fost eligibile lucrările editate în anii 2023 și 2024, care au fost evaluate în două ediții separate de Comisia de evaluare aleasă de către Consiliul ABRM, după cum urmează:

1. Avasiloaie Rodica, directoare, Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.
2. Bordian Elena, directoare, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM.
3. Gangan Irina, șefă secție Prelucrarea analitico-sintetică a documentelor, Biblioteca Științifică Medicală a USMF „Nicolae Ni. Testemițanu”.
4. Hometkovski Ludmila, directoare adjunctă, Camera Națională a Cărții din RM.
5. Maleru Tamara, șefă secție Referințe și informare bibliografică, Biblioteca Națională pentru Copii „I. Creangă”.
6. Pilchin Ivan, șef secție Activitate editorială, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Președinția în Comisie a fost deținută de CNCRM.

Comisia de evaluare a selectat și a admis la Concurs pentru ediția anului 2023 șaisprezece lucrări în format tradițional de la patru instituții – Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a Institutului Național de Cercetări Economice al Academiei de Studii Economice din Moldova, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți, iar pentru ediția anului 2024 unsprezece lucrări tipărite de la patru instituții – Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți, Biblioteca Științifică a Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă” din Chișinău.

Lucrările au fost repartizate de Comisie pe secțiuni, conform punctului 6.1 al Regulamentului:

- a) Biblioteconomie și Științe ale Informării;
- b) Bibliologie;
- c) Lucrări bibliografice (bibliografii, biobibliografii, webbibliografii, cataloage);
- d) Lucrări în alte domenii.

În ședința sa finală din 24 septembrie 2025, Comisia de evaluare a aprobat prin proces-verbal rezultatele Concursului național pe secțiuni și ani, acordând **Premiul „Ion Madan”** pentru cercetări fundamentale în domeniul bibliologiei și bibliografiei, **Premiul mare** pentru ținută științifică exemplară și valoare culturală semnificativă, **premiile I, II și III**, **Premiul special** pentru originalitate și **diplome de excelență**.

Lista completă a câștigătorilor poate fi consultată online pe site-ul ABRM, aici menționând doar lucrările de top [2],

Anul 2023:

- **Premiul „Ion Madan” – Prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare** : *Ghid practic*. Alcătuitori: Elena Bordian, Angelina Catana; coordonator științific: Nelly Țurcan. Instituția: Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM;
- **Premiul Mare – O bibliotecă pentru oraș. O bibliotecă pentru fiecare** : *Mate-*

rialele conferinței aniversare a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”: 145 de ani de la fondare (19-21 octombrie 2022). Coordonatori: Mariana Harjevschi, Lidia Kulikovski. Instituția: Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”.

Anul 2024:

- **Premiul „Ion Madan” – Chișinăul în plăci memoriale** : *Catalog-album*. Concept: Lidia Kulikovski; coordonator: Mariana Harjevschi. Instituția: Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”;
- **Premiul Mare – Alexe Rău – un vizionar al biblioteconomiei basarabene** : *monografie biobibliografică*. Responsabil de ediție: Aliona Tostogan. Instituția: Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Rezultatele au fost făcute publice la 17

decembrie 2025 în cadrul Conferinței Anuale a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova cu genericul „Acces, adaptare, avansare” [3].

În numele Comisiei de evaluare, adresăm sincere felicitări tuturor laureaților și îndemnăm membrii ABRM la o participare activă în cadrul viitoarelor ediții ale Concursului Național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării”, în scopul unei competitivități profesionale sănătoase și al unei continuități în domeniului biblioteconomic și info-documentar național.

Referințe bibliografice:

1. ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA. *ABRM premiază performanța – aplică acum!* Online. Disponibil: <https://abrm.md/abrm-premiaza-performanta-aplica-acum/> [accesat 2025-12-17].
2. ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA. *Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova anunță rezultatele Concursurilor Naționale*. Online. Disponibil: <https://abrm.md/asociația-bibliotecarilor-din-republica-moldova-anunța-rezultatele-concursurilor-naționale/> [accesat 2025-12-17].
3. ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA. *Conferința Anuală a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova „Acces, Adaptare, Avansare”, 17 decembrie 2025*. Postare pe Facebook. 17 decembrie 2025. Disponibil: <https://www.facebook.com/abrmoldova/posts/conferin%C8%9Ba-anual%C4%83-a-asocia%C8%9Biei-bibliotecarilor-din-republica-moldova-desf%C4%83%C8%99urat%C4%83/1299464495554946/> [accesat 2025-12-17].
4. CAMERA NAȚIONALĂ A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVEI. *Camera Națională a Cărții din Republica Moldova*. [Pagina web]. Disponibil: <https://www.bookchamber.md/> [accesat 2025-12-17].
5. Legea cu privire la activitatea editorială: nr. 939 din 20.04.2000. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2000, nr. 70-72, art. 511. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140658&lang=ro# [accesat 2025-12-17].
6. *Regulament privind organizarea Concursului Național „Cele mai reușite lucrări ale anului în domeniul Biblioteconomiei și Științelor Informării”*. Disponibil: https://abrm.md/wp-content/uploads/2025/04/Final_Regulament_Cele_mai_reusite_lucrari.pdf [accesat 2025-12-17].

Ludmila CORGHENCI,
ORDID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: *Articolul prezintă monografia „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective”, semnată de către doctorul în științe ale comunicării Lilia Povestca. Lucrarea este editată sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.*

Cuvinte-cheie: *formare profesională continuă, competențe, personal de specialitate*

Abstract: *This article presents the monograph "Continuous professional education of specialized library staff in the Republic of Moldova: Current status and future perspectives", signed by Lilia Povestca, doctor of communication sciences. Work under review is published by the National Library of the Republic of Moldova.*

Keywords: *continuous professional education, skills, specialized staff*

Monografia intitulată „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective” este semnată de către doctorul în științe ale comunicării Lilia Povestca [4].

La o distanță relativ scurtă de timp de la susținerea cu brio a tezei de doctor în științe ale comunicării (octombrie 2024), Lilia Povestca vine cu o premieră editorială în contextul sistemului de publicații de profil. Ca produs științific, elaborat și editat sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova [4], monografia „reprezintă rezultatul unei cercetări complexe dedicate analizei aprofundate a proceselor de formare profesională continuă, dintr-o perspectivă sistemică și contextualizată, în consonanță cu transformările societății informaționale...”, afirmă Elena Pintilei, autorul „Cuvântului-înainte” [4, p. 5].

Este vorba despre cercetarea unei teme relativ neexplorate, precum și despre complexitatea și explorarea meticuloasă a acesteia, despre interpretarea din varii perspective. Meritul cel mai mare al acestei lucrări este că readuce în prim-planul comunității profesionale și academice (și nu doar!) orientările-cheie pentru cei, care

au „îmbrățișat” profesiunea de bibliotecar: adaptabilitate (învățarea continuă schimbă, ajută să fii prezent și să rămâi), perspectivă și creștere (formarea continuă oferă oportunități de a adăuga noi perspective, competențe concurențiale).

Structura lucrării:

- *Cuvânt-înainte* – semnat de către Elena Pintilei, director general al BNRM; în care este specificat rolul formării profesionale continue (FPC) ca vector al dezvoltării instituționale și profesionale, moderat de factorii de decizie, economici și tehnologici, dar îndeosebi de fiecare angajat al bibliotecii;
- *Introducere*, în care se argumentează actualitatea și importanța temei, mai ales în condițiile numărului redus de personal de specialitate în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, deficitul de competențe speciale, criza pe care o traversează formarea profesională inițială;
 - *Capitolul 1 „Fundamente teoretice și metodologice ale sistemului de formare profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci”* prezintă argumentat conceptele de bază ale FPC ca un fenomen complex, identificând interconectarea și interdependența elementelor. Abordând sis-

temic FPC (aspect forte al lucrării), autorul vine cu un model de FPC ca sistem deschis, cu elemente și interacțiuni între acestea, care conduc la evoluarea bibliotecii.

Conținutul capitolului 1 este o relevantă demonstrare a punerii în dialog a actanților FPC: decidenți, fondatori de biblioteci, manageri, formatori și formabili... Autorul ne duce cu gândul la un concept important, care ar trebui acceptat de fiecare bibliotecă – *cultura învățării*, care presupune soliditate socială rezistentă, finanțare suficientă și mobilizarea resurselor, valorizarea educației și a învățării pe tot parcursul vieții, tehnologie accesibilă și judicios utilizată, dezvoltarea spațiilor și asigurarea condițiilor de învățare, integrarea mecanismelor de recunoaștere a învățării etc. [1];

- *Capitolul 2 „Dezvoltarea formării profesionale continue în instituțiile infodocumentare din Republica Moldova”* reflectă repere în timp privind FPC, analiza situației actuale a procesului în funcție de patru aspecte: nivelul de studii, categoria de calificare, participare la instruiți și timpul alocat instruirii. Autorul se impune prin analize ale ofertelor educaționale ale prestatorilor de instruiți, ale formelor și metodelor de organizare a FPC, identificând probleme legate de pregătirea și competențele bibliotecarilor;
- *Capitolul 3 „Optimizarea sistemului de formare profesională continuă a personalului din bibliotecile Republicii Moldova”* – prezintă rezultatele studiului național privind nivelul de funcționare a sistemului de FPC, analiza tendințelor de dezvoltare a FPC la nivel internațional și, ca urmare, autorul formulează tendințele principale ale FPC la nivel național: obligativitatea și continuitatea procesului de FPC, recomandări concrete privind formarea bibliotecarilor în documentele legislative și de reglementare, asigurarea calității și dezvoltării de competențe, diversificarea surselor de finanțare a FPC, intensificarea relațiilor colaborative între prestatorii de instruiți pentru bibliotecari, utilizarea tehnologiilor informaționale și instruirii la distanță, alinierea la necesitățile societății informaționale. Autorul a ela-

borat un model de FPC a bibliotecarilor de perspectivă, acesta referindu-se la educația formală, nonformală și informală, incluzând și autodezvoltarea. Concluzionând că perspectivele FPC a bibliotecarilor se vor confrunta cu provocări și incertitudini, L. Povestca consideră că „durabilitatea sistemului de formare a bibliotecarilor trebuie să se afle în centrul atenției sistemelor de educație și formare ale țării și, totodată, să fie susținută activ de managementul superior al instituției bibliotecare” [4, p. 158];

- *Concluzii generale și recomandări* - conțin prezentarea succintă a rezultatelor obținute în lucrare, fiind menționate problemele rămase deschise și propunerile privind potențialele direcții de transformare a procesului în contextul integrării europene a Republicii Moldova;

Recomandările formulate de către autor au o destinație concretă și este important ca acestea să fie studiate și aplicate de factorii de decizie din domeniul administrativ și biblioteconomic, de prestatorii de FPC, de asociațiile nonguvernamentale de profil, de managerii bibliotecilor, de personalul de specialitate;

- *Bibliografia* – include 344 de descrieri bibliografice. Statutul profesional de bibliotecar al autorului ne permite să recomandăm acest compartiment ca model pentru o monografie: aranjarea descrierilor bibliografice, descrierea propriuzisă a resurselor utilizate (conform standardelor funcționale în perioada pregătirii lucrării). Este o sursă importantă de informare pentru profesioniștii din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, contribuind la aprofundarea specificului temei;
- *Anexe (7 anexe)* - acestea au o dublă importanță pentru monografie: completează și servesc drept suport pentru confirmarea concluziilor și recomandărilor, dar pot fi aplicate ca modele de prestatorii de instruiți (de ex., centrele biblioteconomice) în scopul realizării cercetărilor sociologice, intervievării actanților (manageri de bibliotecă, reprezentanți ai administrației publice locale) asupra îmbunătățirii FPC.

Lucrarea Liliesi Povestca este realizată conform cerințelor valorice, cu o structură elegantă, prezentând un echilibru între exprimarea clară, accesibilă și inteligentă a textului. De fapt, lucrarea o reprezintă pe Lilia Povestca ca cercetător, ca persoană, ca manager: ordonată, meticuloasă, cu argumente pentru cazuri concrete, cu spirit convingător de analiză și sinteză...

Monografia „Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: starea de fapt și perspective” este o cercetare calitativă. Merită apreciat și sprijinul BNRM pentru editarea și promovarea lucrării.

În concluzie, formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci joacă un rol important atât din punct de vedere profesional, cât și personal. Lumea fiind într-o continuă schimbare, include la ordinea zilei cuvântul și conceptul „adaptabilitate”. Formarea continuă este un drept al fiecărui bibliotecar, fiind, în același timp, și o obligațiune morală [3]. Conștientizarea importanței dezvoltării competențelor ca parte integrantă a unui parcurs profesional de succes este actuală atât pentru angajații din biblioteci, cât și pentru angajatori și alți actori ai procesului.

Referințe bibliografice:

1. AFANAS, Aliona. *Cultura învățării cadrelor didactice în contextul profesionalizării pedagogice*. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/156-162_14.pdf [accesat 2025-11-13].
2. GUȚU, Vladimir. *Andragogie*. Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău, 2023. 280 p. ISBN 978-9975-62-580-7.
3. Lege cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20 iulie 2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-01-11].
4. POVESTCA, Lilia. *Formarea profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova: Starea de fapt și perspective*. Chișinău, 2025. 227 p. ISBN 978-9975-119-73-3.

MANAGEMENTUL DATELOR DE CERCETARE (MDC) DIN PERSPECTIVA ROLULUI STRATEGIC AL BIBLIOTECII ACADEMICE (pe marginea tezei de doctorat a V. Lupu „Rolul bibliotecii academice în managementul datelor de cercetare”)

Elena Harconița,
ORCID 0000-0002-6449-7488
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Rezumat: Cercetarea abordează problematica managementului datelor de cercetare (MDC) în contextul transformărilor generate de creșterea volumului și complexității datelor digitale și al promovării științei deschise. Scopul lucrării constă în definirea rolului bibliotecii academice în managementul datelor de cercetare prin identificarea strategiilor, practicilor, tehnologiilor și competențelor necesare. În lucrare se urmărește combinarea analizei teoretice a modelelor internaționale ale ciclului de viață al datelor cu investigația empirică realizată prin chestionare și interviuri, prezentând un diagnostic al situației din bibliotecile academice din Republica Moldova. Concluziile subliniază că implicarea activă a bibliotecilor în MDC contribuie la creșterea calității, accesibilității și reutilizării datelor de cercetare, sprijinind dezvoltarea științei deschise în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: managementul datelor de cercetare, biblioteci academice, știință deschisă, date de cercetare, politici instituționale, competențe informaționale, Republica Moldova

Abstract: Work under review approaches the issue of research data management (RDM) in the context of actual transformation driven by the increase in volume and complexity of digital data, along with the promotion of Open Science. The aim of the work was to define the role of the academic library in research data management by identifying the necessary strategies, practices, technologies and skills. This work aims to combine the theoretical analysis of international data lifecycle models with empirical research conducted through questionnaires and interviews, providing a diagnosis of the situation in academic libraries in the Republic of Moldova. Final conclusions emphasize the active involvement of libraries in RDM, which contributes to improving the quality, accessibility and reuse of research data, while supporting the development of Open Science in the Republic of Moldova.

Keywords: research data management, academic libraries, open science, research data, institutional policies, information skills, Republic of Moldova.

Astăzi, știința este recunoscută atât ca drept fundamental al omului, cât și ca bun public global, iar principiile promovate de UNESCO – echitatea, incluziunea, diversitatea și integritatea – ghidează procesele de producere și diseminare a cunoașterii. Prin promovarea accesului deschis la date, cercetare și educație, știința deschisă contribuie la accelerarea dezvoltării, la reducerea decalajului digital, la consolidarea cooperării internaționale și la asigurarea echității între generații.

Un moment de referință în acest context îl constituie anul 2023, când, în cadrul reuniunii găzduite de Fundația SIRIS (Sistem Informațional / Serviciu Integrat pentru Resurse Informaționale și Științifice) [7], a fost elaborată *Declarația de la Barcelona privind informațiile de cercetare deschise*, document

devenit rapid un reper pentru comunitatea științifică internațională [1]. Declarația afirmă necesitatea unei reforme fundamentale a modului în care informațiile de cercetare (metadatele) sunt produse, gestionate și utilizate în ecosistemul științific global. Deschiderea informațiilor de cercetare este definită drept o condiție esențială pentru evaluarea responsabilă a cercetării, pentru promovarea științei deschise și pentru asigurarea unui proces decizional echitabil și de înaltă calitate.

În același sens, Organizația Națiunilor Unite a reiterat această viziune și în cadrul Conferinței *Știință deschisă și burse deschise*, desfășurată în Japonia, în octombrie 2025 [8]. Comitetul Consultativ al Conferinței a reafirmat rolul esențial al științei deschise în abordarea provocărilor globale și

în implementarea Pactului pentru Viitor, subliniind necesitatea reformării sistemului de comunicare științifică prin investiții în infrastructuri deschise necomerciale, prin promovarea multilingvismului și a bibliodiversității, precum și prin sprijinirea colaborării internaționale echitabile.

În acest cadru conceptual și instituțional se înscrie teza de doctorat a Vioricăi Lupu, director al Bibliotecii Științifice a Universității Tehnice din Republica Moldova, susținută în anul 2025. Lucrarea abordează una dintre cele mai relevante probleme ale cercetării contemporane: managementul datelor de cercetare (MDC) și rolul strategic al bibliotecii academice în contextul transformărilor generate de digitalizare și de emergența paradigmei științei deschise [5]. Conducător științific al tezei este Nelly Țurcan, doctor habilitat în sociologie, conferențiar universitar, primul cercetător din Republica Moldova care a valorificat sistematic metodele sociologice în domeniul comunicării, culturii și jurnalismului științific, cu preocupări constante pentru dezvoltarea spațiului virtual științific, pentru vizibilitatea conținutului științific digital și pentru instrumentele de măsurare a performanței științifice [3].

Lucrarea se înscrie în domeniul științelor comunicării și aduce o contribuție semnificativă în literatura de specialitate prin propunerea unui cadru teoretic și aplicativ adaptat realităților instituționale din Republica Moldova.

Studiile recente arată că numeroase biblioteci universitare europene, precum Biblioteca Universității Maastricht (Olanda), Universitatea din Viena (Austria), Biblioteca Universității din Tartu (Estonia) ș.a., oferă deja servicii consultative privind MDC și planifică extinderea acestora. De asemenea, LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche) coordonează grupul de lucru pentru gestionarea datelor de cercetare dedicat dezvoltării bunelor practici, formării profesionale și schimbului de resurse între bibliotecile europene [4]. Acest grup sprijină bibliotecile în consolidarea unui rol esențial în infrastructura informațională științifică a secolului XXI, recunoscând datele de cercetare drept resurse academice valoroase ce trebuie gestionate, partajate și conservate pentru a stimula cercetarea și inovarea. Totodată, Sience Europe a elaborat un *Ghid practic pentru*

alinierii internaționale a managementului datelor de cercetare, inclusiv coordonând, totodată, asistarea cercetătorilor în elaborarea planurilor de management al datelor și educația acestora în domeniu [6].

Teza a pornit de la premisa că explozia volumului, varietății și complexității datelor de cercetare transformă gestionarea acestora într-o prioritate strategică pentru universități, pentru instituții de cercetare și pentru agenții de finanțare. Autoarea subliniază că „managementul datelor de cercetare a apărut ca o prioritate strategică a universităților și instituțiilor de cercetare”, întrucât buna gestionare a datelor „sprijină schimbul de date, asigură durabilitatea și accesibilitatea acestora pe termen lung și permite reutilizarea lor pentru descoperiri viitoare”. Cercetarea se plasează în contextul *științei deschise* și al alinierii Republicii Moldova la politicile europene, fiind invocate recomandările UNESCO privind *știința deschisă* (2021) și cerințele programelor-cadru ale Uniunii Europene.

Teza are o structură complexă, incluzând o introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, fiind susținută de o bază bibliografică solidă, alcătuită din 281 de titluri, 18 anexe, 194 de pagini de text de bază, 28 de figuri și 5 tabele. Rezultatele cercetării au fost valorificate în 20 de lucrări științifice, înscriindu-se în problematica actuală a transformărilor cercetării științifice contemporane.

În teză a fost urmărit scopul fundamentării și definirii rolului bibliotecii academice în managementul datelor de cercetare (MDC), prin identificarea strategiilor, practicilor, tehnologiilor și competențelor necesare pentru sprijinirea cercetătorilor și pentru consolidarea capacităților instituționale în acest domeniu emergent.

Obiectivele cercetării au fost structurate pe două direcții complementare: una teoretică, orientată spre clarificarea conceptelor fundamentale ale MDC și analiza ciclului de viață al datelor de cercetare, și una aplicativă, axată pe evaluarea practicilor existente, investigarea percepțiilor bibliotecarilor și cercetătorilor, elaborarea unui model de servicii de suport în MDC și definirea competențelor profesionale specifice bibliotecarului de date.

Lucrarea aduce o contribuție semnificativă la dezvoltarea cadrului conceptual al

MDC prin analiza comparativă a principalelor modele internaționale ale ciclului de viață al datelor și adaptarea acestora la contextul instituțional din Republica Moldova. Teza demonstrează că bibliotecile academice pot oferi suport cercetătorilor pe întregul parcurs al ciclului de viață al datelor, de la planificare și creare, până la conservare pe termen lung și partajare. În acest context, bibliotecile academice se re poziționează din simple structuri de suport informațional în actori instituționali-cheie, capabili să asigure politici, infrastructuri, servicii și competențe pentru gestionarea durabilă a datelor pe întreg ciclul lor de viață. Prin tradiția lor în organizarea, descrierea, prezervarea și diseminarea informației, bibliotecile sunt chemate să își redefească rolul și să devină actori centrali în MDC. Această re poziționare presupune nu doar extinderea funcțiilor instituționale ale bibliotecii, ci și reconceptualizarea competențelor profesionale ale bibliotecarului, în direcția unui profil de specialist în date și promotor al științei deschise. În consecință, lucrarea analizează rolul bibliotecarilor ca participanți activi în sprijinirea cercetătorilor și în consolidarea capacităților instituționale de gestionare a datelor, în conformitate cu politicile europene.

Primul capitol realizează fundamentarea teoretico-conceptuală a MDC, evidențiind diversitatea definițiilor existente și caracterul lor contextual. Analiza modelelor consacrate ale ciclului de viață al datelor relevă faptul că MDC reprezintă un proces sistemic, care integrează politici instituționale, infrastructuri tehnologice, procese operaționale și resurse umane specializate. Definiția propusă de autoare fiind următoarea: *datele de cercetare reprezintă o colecție de informații, fapte sau materiale colectate și prelucrate prin metode sistematice pentru a genera noi cunoștințe, a valida teorii și a avansa înțelegerea într-un anumit domeniu, fiind fundamentale pentru credibilitatea și reproductibilitatea rezultatelor științifice*. Din această perspectivă, MDC este configurat ca o componentă structurală a ecosistemului cercetării științifice și nu ca o activitate auxiliară.

Capitolul al doilea este consacrat analizei rolului bibliotecilor academice în MDC la nivel internațional, prin examinarea literaturii de specialitate și a modelelor de servicii dezvoltate în biblioteci universitare

de referință. Autoarea evidențiază avantajul competitiv al bibliotecilor, derivat din experiența în organizarea informației, metadata, prezervare digitală și formarea utilizatorilor. Sunt analizate modele de servicii precum piramida serviciilor de date, modele bazate pe maturitatea instituțională și cele orientate spre integrarea bibliotecii în infrastructura de cercetare, conturându-se tendința de evoluție a bibliotecarului spre rolul de *bibliotecar de date* sau *manager de date*. În acest context, sunt sistematizate principalele servicii emergente oferite de bibliotecile academice: consultanță pentru planurile de management al datelor aferente proiectelor de cercetare, activități de formare privind bunele practici, politicile de date deschise și instrumentele MDC, furnizarea și gestionarea infrastructurilor de depozitare a datelor cu metadata și identificatori persistenți, suport pentru aplicarea principiilor FAIR, precum și implicarea bibliotecilor în elaborarea politicilor și standardelor instituționale în domeniu.

Capitolul al treilea aduce o contribuție empirică substanțială prin diagnosticarea stadiului actual al implementării MDC în bibliotecile academice din Republica Moldova. Pe baza chestionarelor sociologice și a interviurilor semi-structurate, este conturat un tablou analitic al nivelului de dezvoltare a serviciilor MDC, evidențiindu-se existența unor inițiative punctuale și o disponibilitate crescută a bibliotecarilor de a se implica în acest domeniu, condiționată însă de dezvoltarea competențelor profesionale și de existența unui cadru instituțional coerent. Totodată, sunt analizate percepțiile cercetătorilor asupra partajării datelor și barierele identificate, precum insuficiența infrastructurii, preocupările legate de proprietatea intelectuală și lipsa politicilor instituționale clare.

Capitolul al patrulea formulează principala contribuție aplicativă a tezei, prin propunerea unui model original de servicii MDC destinat bibliotecilor academice din Republica Moldova. Modelul este conceput gradual, în funcție de nivelul de maturitate instituțională, și include servicii de consultanță pentru planurile de management al datelor, suport pentru organizarea și descrierea seturilor de date, instruirea cercetătorilor, facilitarea partajării și reutilizării datelor conform principiilor FAIR,

precum și consolidarea colaborării bibliotecii cu structurile interne și externe ale universității. Un accent deosebit este pus pe definirea și pe dezvoltarea competențelor profesionale ale bibliotecarilor, considerate o condiție esențială pentru implementarea sustenabilă a MDC.

Originalitatea tezei rezidă în conceptualizarea rolului multifuncțional al bibliotecarului academic, configurat ca *manager de date calificat și promotor al științei deschise*, capabil să asigure interoperabilitatea datelor, aplicarea principiilor FAIR și utilizarea licențelor deschise.

Lucrarea se distinge prin coerență teoretică, rigoare metodologică și relevanță practică, poziționând biblioteca academică drept actor strategic al infrastructurii de cercetare. Teza confirmă ipoteza de cercetare conform căreia implementarea unui sistem coerent de management al datelor de cercetare, cu implicarea activă a bibliotecilor academice, contribuie la creșterea calității, vizibilității și reutilizabilității datelor științifice, sprijinind dezvoltarea științei deschise.

Valoarea teoretică a lucrării este completată de o importanță aplicativă ridicată, reflectată în modelele de servicii, ghidurile metodologice, propunerile de politici instituționale și instrumentele de autoevaluare a competențelor, cu relevanță atât pentru nivelul instituțional, cât și pentru cel național [2].

Contribuțiile originale și sunt indicatorii de noutate științifică:

- dezvoltarea unui cadru teoretic integrat privind managementul datelor de cercetare, cu accent pe rolul strategic al bibliotecilor academice;
- realizarea primei diagnoze complexe a practicilor și a percepțiilor privind MDC în bibliotecile academice din Republica Moldova;
- elaborarea unui model original de servicii MDC, adaptat specificului instituțional național;
- conceptualizarea rolului bibliotecarului academic ca manager de date și promotor al științei deschise;
- identificarea și structurarea competențelor profesionale necesare furnizării serviciilor MDC;
- formularea unor recomandări strategice pentru dezvoltarea politicilor, infrastructurilor și mecanismelor de implementare a MDC.

În concluzie, teza demonstrează, în mod convingător, că bibliotecile academice pot și trebuie să devină piloni centrali ai managementului datelor de cercetare, contribuind decisiv la creșterea calității, a transparenței și a impactului cercetării științifice și la consolidarea paradigmei științei deschise în Republica Moldova.

Referințe bibliografice:

1. *Barcelona Declaration on Open research information*. Disponibil: <https://barcelona-declaration.org/> [accesat 2025-11-15].
2. BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ UTM. *Managementul datelor de cercetare*. Online. Disponibil: <https://library.utm.md/cercetare/managementul-dator-de-cercetare/> [accesat 2025-11-20].
3. *Cercetătorul și profesorul Nelly Turcan: model de dezvoltare în profesie*. Monografie biobibliografică. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/items/d6db2458-0980-42c0-8b87-36a41fe89e32> [accesat 2025-07-10].
4. LIBER. *Research Data Management Working Group*. Online. Disponibil: <https://libereurope.eu/working-group/research-data-management/> [accesat 2025-10-12].
5. LUPU, Viorica. *Rolul bibliotecii academice în managementul datelor de cercetare*. Teză de doctor în științe ale comunicării. Chișinău, 2025. 302 f. Disponibil: <https://www.anacec.md/files/Lupu-teza.pdf> [accesat 2025-09-08].
6. SCIENCE EUROPE. *Research Data Management*. Online. Disponibil: <https://scienceeurope.org/our-priorities/open-science/research-data-management/> [accesat 2025-10-12].
7. SIRIS Foundation. Pagina web. Disponibil: <https://www.sirisfoundation.org/>
8. United Nations. *Open Science and Open Scholarship Conference*. Disponibil: <https://www.un.org/en/library/OS25/outcomes> [accesat 2025-12-24].

LEXIC ȘI LIMBAJ SPECIALIZAT ÎN BIBLIOTECONOMIE: O ABORDARE ISTORICĂ ȘI FILOLOGICĂ (pe marginea cercetării doctorale „Evoluția terminologiei biblioteconomice românești”)

Elena HARCONIȚA,
ORCID 0000-0002-6449-7488

**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul prezintă teza de doctorat a Cristinei Caterev, susținută în anul 2025. Studiul analizează evoluția terminologiei biblioteconomice românești ca subsistem lexical specializat, în strânsă relație cu schimbările istorice, culturale și tehnologice ale societății. Abordarea diacronică, structurală și semantică evidențiază etapele formării vocabularului de specialitate, de la primele atestări medievale până la terminologia specifică epocii digitale, marcate de modernizare, de informatizare și de globalizare. Sunt reliefate influențele limbilor de circulație internațională, procesele de adaptare, de terminologizare și de reterminologizare, precum și rolul metaforei conceptuale în crearea termenilor moderni. Cercetarea oferă repere teoretice și aplicative relevante pentru standardizarea terminologică, pentru studiul de specialitate și practica biblioteconomică contemporană.

Cuvinte-cheie: terminologie biblioteconomică, limbaj specializat, evoluție diacronică, lexic românesc, adaptare terminologică, digitalizare, standardizare terminologică

Abstract: This article presents the doctoral thesis of Cristina Caterev, defended in 2025. Her study analyzes the evolution of Romanian library terminology as a specialized lexical subsystem being in close relation to historical, cultural and technological changes of society. The diachronic, structural and semantic approach highlights the stages of formation of specialized vocabulary, from the first medieval attestations to the digital-age terminology, characterized by modernization, informatization and globalization. The influences of international languages, the processes of adaptation, terminologization and reterminologization, as well as the role of conceptual metaphor in creation of modern terms are highlighted. The research under review offers theoretical and practical insights relevant to terminological standardization, specialized study and contemporary library practice.

Keywords: library terminology, specialized language, diachronic evolution, Romanian lexicon, terminological adaptation, digitalization, terminological standardization

La începutul anului 2025, domeniul biblioteconomic al Republicii Moldova s-a îmbogățit cu teza de doctorat „Evoluția terminologiei biblioteconomice românești”, semnată de Cristina Caterev, conducător științific Ana Vulpe, doctor în filologie, conferențiar universitar și cercetător științific [1]. Susținută în cadrul Consiliului științific specializat la Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al Universității de Stat din Moldova, cercetarea s-a înscris într-un cadru interdisciplinar, la intersecția dintre lingvistică, biblioteconomie și științele informării. Teza răs-

punde necesității actuale de standardizare și de armonizare a limbajului de specialitate în contextul digitalizării și al globalizării informației.

Ipoteza cercetării s-a bazat pe premisa că terminologia biblioteconomică românească este rezultatul unei interacțiuni complexe și dinamice între factori lingvistici, istorici și tehnologici, iar analiza sa sistemică și interdisciplinară permite evidențierea mecanismelor prin care termenii s-au format, s-au transformat și s-au adaptat cerințelor unei societăți aflate într-o schimbare continuă. Evoluția terminologiei bibliotecon-

nomice românești reflectă transformările culturale ale societății, progresul tehnic și maturizarea profesională a domeniului.

Conceptul de *terminologie* este definit prin două accepții fundamentale: 1. terminologia ca disciplină științifică, cu caracter interdisciplinar, care studiază formarea, organizarea și funcționarea termenilor; 2. terminologia ca ansamblu de termeni, utilizat în limbajele de specialitate pentru transmiterea cunoștințelor într-un domeniu profesional sau științific determinat.

Terminologia joacă un rol esențial în facilitarea comunicării dintre specialiști, iar claritatea și utilizarea adecvată a termenilor constituie o condiție esențială pentru progresul cunoașterii.

În lucrare, limbajul biblioteconomic românesc este analizat în raport cu lexicul general, subliniindu-se caracterul său hibrid: pe de o parte, conservator, prin păstrarea unor termeni tradiționali, pe de altă parte, inovator, prin integrarea rapidă a neologismelor tehnologice.

În capitolul 1. *Terminologia și limbajul de specialitate: abordări teoretice* se urmărește determinarea și prezentarea conceptelor fundamentale ale investigației în baza documentării științifice și a interpretării critice a publicațiilor de specialitate. Se scoate în evidență locul limbajelor specializate în sistemul general al limbii, tipologia și trăsăturile textelor specializate, precum și rolul acestora în cercetarea terminologică, accentuând specificul terminologiei biblioteconomice. Fundamentarea cercetării se sprijină pe un corpus de lucrări lexicografice și terminologice, care reflectă etapele de maturizare ale terminologiei biblioteconomice românești. Dicționarele și glosarele de specialitate elaborate între anii 1999 și 2018, semnate de autori precum Mircea Regneală [5], Lidia Kulikovski [4], colegi de la Biblioteca Academiei de Științe a Moldovei [2], constituie repere esențiale în procesul de standardizare și de explicare a conceptelor biblioteconomice și ale științei informării. Aceste lucrări demonstrează preocuparea constantă pentru claritatea terminologică, pentru adaptarea limbajului profesional la noile realități tehnologice și pentru racordarea terminologiei românești la modelele

internaționale.

Ghidurile și lucrările metodologice publicate în a doua jumătate a secolului al XX-lea și la începutul secolului XXI reflectă tranziția de la practicile tradiționale de organizare a informației la metode moderne de regăsire, management informațional și evaluare a competențelor profesionale, evidențiind impactul direct al tehnologiilor informaționale asupra limbajului de specialitate.

De asemenea, este accentuată importanța standardizării terminologice în biblioteci și în comunicarea profesională, cel mai important standard fiind SM ISO 5127:2018 *Informare și documentare. Elemente de baza și vocabular*, care conține 2 000 de definiții și termenii aferenți, împărțiți în 18 secțiuni și 131 de subsecțiuni. Iar contribuția limbajului biblioteconomic la îmbogățirea lexicului general al limbii române, prin procese de împrumut, de neologizare și de adaptare terminologică, conturează interdependența dintre limbajul specializat și cel comun.

Capitolul doi este consacrat istoriei terminologiei biblioteconomice românești, de la primele încercări de definire a termenilor la influențele externe și la consolidarea unui limbaj specializat modern, fiind evidențiată dinamica adaptării termenilor la schimbările tehnologice și sociale din domeniu. Analiza diacronică este realizată pe secole și evidențiază influențele lingvistice externe, în special latine, franceze [6] și engleze [3], precum și eforturile interne de profesionalizare și standardizare a domeniului.

Primele atestări terminologice, datează din secolele XII-XVI, fiind legate de mediul monastic și de activitatea scriptoriilor și dominată de termeni de origine latină și greacă, precum *codex*, *scriptorium*, *manuscris*, *pergament*, *psaltire*, care reflectă funcția primordială a bibliotecilor ca spații de conservare a textelor religioase și administrative.

În secolele XVII-XVIII, sub influența Renașterii și a Iluminismului, vocabularul biblioteconomic se diversifică semnificativ, apar termeni legați de organizarea rațională a colecțiilor și de accesul public la carte: *catalog*, *clasificare*, *biblioteca publică*, *index*, *bibliografie*. Această etapă marchează

tranziția de la biblioteca ca depozit de manuscrise la biblioteca ca instituție culturală și educațională.

Secolul al XIX-lea reprezintă momentul profesionalizării biblioteconomiei românești. Terminologia devine mai stabilă și mai standardizată, pe fondul dezvoltării bibliotecilor naționale și publice, al apariției școlilor de biblioteconomie și al intensificării schimburilor culturale. Consolidarea limbajului profesional coerent se datorează termenilor: *fișă bibliografică, catalog alfabetic, catalog sistematic, clasificare zecimală, împrumut interbibliotecar* etc.

Secolele al XX-lea și al XXI-lea au adus schimbări generate de informatizare și digitalizare și au îmbogățit terminologia prin crearea unor termeni noi: *digitalizarea cărților, arhivare digitală, bibliotecă digitală, catalog electronic, catalog colectiv, baze de date, metadata, acces deschis, repozitoriu digital, big data, căutare semantică, indexare automată, metadata, prelucrare automată a datelor, resurse electronice, servicii de referință online, sistem de gestionare a bibliotecii, standarde de catalogare, tezaur de termeni*. Această etapă este caracterizată de o accelerare fără precedent a evoluției terminologice.

Particularitățile lexicale și semantico-structurale ale termenilor biblioteconomiци, analiza structurii gramaticale, cu accent pe termenii moderni, constituie subiect de cercetare în capitolul al treilea. Limbajul biblioteconomic este definit ca un limbaj specializat, caracterizat printr-o terminologie specifică, structuri gramaticale proprii și relații semantice clar marcate la nivel textual. A fost analizată structural-semantic terminologia biblioteconomică românească, bazată pe un corpus de 2550 de termeni și sintagme extrase din dicționare, monografii, studii de specialitate, lucrări academice și teze de doctorat. Metodologia cercetării a inclus inventarierea termenilor în funcție de structura lor (monomembri, bimbembri, trimembri și polimembri), precum și elaborarea fișelor terminologice, structurate după criteriile riguroase: definiție, etimologie, categorie gramaticală, trăsături morfologice, sinonimie, context de utilizare și sursă. Analiza a demonstrat predominanța

termenilor bimbembri și trimembri, fapt ce reflectă complexitatea conceptuală a domeniului și flexibilitatea limbajului biblioteconomic, capabil să răspundă cerințelor unei practici aflate în continuă transformare. Este evidențiată predominanța termenilor compuși și a sintagmelor terminologice. O atenție specială este acordată proceselor de adaptare a împrumuturilor, în special a anglicismelor. Acestea sunt integrate în limba română prin mecanisme fonetice, morfologice și semantice specifice cu probleme de normare și standardizare. De asemenea, este analizată metafora conceptuală ca sursă de creare terminologică, mai ales în contextul digitalizării, unde termeni precum *cloud, arhitectura informației, navigare în catalog, rețea, interfață* capătă sensuri specializate.

În prezent, terminologia biblioteconomică românească se află într-o perioadă de tranziție accelerată, caracterizată de apariția unor concepte noi, generate de dezvoltarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Caracterul interdisciplinar al biblioteconomiei, rezultat din fuziunea bibliologiei, bibliografiei și științei informării, determină conturarea unui sistem conceptual complex, aflat la intersecția dintre lingvistică, istorie, științele informației și studiile de patrimoniu. Abordarea interdisciplinară și transdisciplinară oferă o perspectivă holistică asupra evoluției terminologice și asupra rolului acesteia în funcționarea domeniului.

Noutatea și originalitatea studiului constau în abordarea evolutivă a terminologiei biblioteconomice din perspectiva câmpului lexical, vizând delimitarea și definirea termenilor specifici, clasificarea lor structurală, semantică și pragmatică, precum și analiza condițiilor de integrare a termenilor noi în limbajul profesional. Studiul evidențiază relevanța cercetării terminologice pentru dezvoltarea biblioteconomiei ca disciplină științifică, subliniind importanța contextualizării istorice a bibliotecilor și a practicilor biblioteconomice.

Un rezultat semnificativ al cercetării îl constituie elaborarea glosarului terminologic amplu, care reflectă evoluția istorică și semantică a terminologiei biblioteconomice românești. Acesta are valoare teoretică

și aplicativă, contribuind la standardizarea limbajului de specialitate, la facilitarea comunicării profesionale și la integrarea biblioteconomiei românești în circuitul științific internațional. Totodată, glosarul reprezintă o bază solidă pentru dezvoltarea unor instrumente lexicografice viitoare și pentru formarea inițială și continuă a specialiștilor.

În plan secundar remarcăm anexele consacrate termenilor generali din domeniul biblioteconomic, termenilor neuzuali, celor care provin din alte limbi, glosar de termeni biblioteconomi noi, interdisciplinari (în baza subsistemelor terminologice ca: achiziție, inovație, instruire, management, marketing, spațiu, termeni formați prin abreviere ș.a.).

În concluzie, remarcăm că analiza structural-semantică a termenilor realizată din perspectivă diacronică, structurală și semantică permite o înțelegere aprofundată a eficienței limbajului biblioteconomic și a relației acestuia cu evoluția societății cunoașterii. Cercetarea demonstrează că terminologia biblioteconomică românească este un sistem viu, caracterizat prin dinamism, adaptabilitate și deschidere interdisciplinară, capabil să răspundă transformărilor tehnologice și conceptuale ale domeniului.

Cercetarea confirmă, totodată, rolul

specializării lexicale ca mecanism productiv de formare a terminologiei biblioteconomice contemporane, prin adaptarea vocabularului general la nevoile specifice ale domeniului. Integrarea rezultatelor în procesul educațional și în activitatea de cercetare poate contribui la consolidarea competențelor profesionale, la stimularea inovării și la adaptarea biblioteconomiei la noile tehnologii (inclusiv inteligența artificială și analiza big data).

Lucrarea conține 3 adnotări (în limbile română, rusă și engleză) și este structurată după cum urmează: introducere, trei capitole; concluzii generale și recomandări; bibliografie (366 de titluri); 16 anexe, 12 tabele și 9 figuri și are un volum de 313 pagini, din care 185 de pagini cu text de bază. Rezultatele cercetării au fost validate și diseminate prin prezentări în cadrul unor conferințe și colocvii științifice cu statut național și internațional, desfășurate în perioada 2013-2022 în centre universitare din Chișinău, Cahul, Bălți și Târgu Mureș (România).

Concluziile principale și rezultatele parțiale ale cercetării au fost reflectate în 13 articole științifice, publicate în reviste naționale și internaționale de categoria B, precum *Intertext*, *Philologia*, *Journal of Romanian Literary Studies (România)* și *Akadosmos*.

Referințe bibliografice:

1. CATEREV, Cristina. *Evoluția terminologiei biblioteconomice românești*. Teză de doctor în filologie. Chișinău: 2025. 213 f. Disponibil: <https://www.anacec.md/files/Caterev-teza.pdf> [accesat 2025-12-15].
2. *Dicționar de biblioteconomie și științe ale informării*. Chișinău: Institutul de Studii Enciclopedice, 2014. 536 p. ISBN 978-9975-4094-8-3.
3. *Glossary of Library Terms*. Disponibil: <https://uscupstate.libguides.com/glossary> [accesat 2025-10-25].
4. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteconomia modernă: Glosar de termeni*. Chișinău: [S. n.], 2018. 138 p. ISBN 978-9975-134-30-9.
5. REGNEALĂ, Mircea. *Dicționar Explicativ de Biblioteconomie și Știința Informării*. Ediția a 2-a. Vol. 1; Vol. 2. București: FABR, 2001. ISBN 973-8555-1-5, ISBN 973-8555-2-3.
6. *Vocabulaire et liste des sigles*. Disponibil: <https://www.enssib.fr/bibliotheque-numerique/documents/43813-vocabulaire-et-liste-des-sigles.pdf> [accesat 2025-11-25].

SCHIMBARE DE PARADIGMĂ: DE LA MANAGEMENTUL TRADIȚIONAL LA UNUL AGIL

Ludmila CORGHENCI,
ORCID 0000-0002-0248-9108
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul reflectă opiniile autorului privind lucrarea „Transformarea bibliotecilor publice din Republica Moldova în contextul managementului schimbării”, semnată de Ludmila Ouș, directorul Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu”, Bălți – suport teoretic și aplicativ pentru biblioteci.
Cuvinte-cheie: managementul schimbării, transformarea bibliotecii, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți

Abstract: This article reflects the author's opinion on the work 'Transformation of public libraries of the Republic of Moldova in the context of change management', signed by Ludmila Ouș, director of the "Eugeniu Coșeriu" Municipal Library Bălți. This work could provide both theoretical and practical support for libraries.

Keywords: change management, library transformation, "Eugeniu Coșeriu" Municipal Library Bălți

Prezentarea opiniilor pe marginea lucrării „Transformarea bibliotecilor publice din Republica Moldova în contextul managementului schimbării” [1] este determinată de mai multe motive:

- responsabilități de publicare a lucrării ale personalităților cunoscute și apreciate în domeniul profesional (consultant științific și autor) - dr. Natalia Cheradi și Ludmila Ouș, director al Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu”, Bălți - rodnice la capitolul „publicații”, acestea fiind utile și constituind suport permanent pentru lecturi profesionale;
- tema abordată în lucrare este una actuală, importantă pentru toate bibliotecile din cadrul sistemului național; managementul schimbării solicită bibliotecilor abordarea și aplicarea sistematică a cunoștințelor, a instrumentelor și resurselor pentru a face față schimbării; scopul principal al managementul schimbării ține de diversificarea și personalizarea serviciilor de bibliotecă, implementarea cu succes a unor servicii și procese noi, produse și strategii în sprijinul comunității;

- lucrarea prezintă o realizare a cercetărilor L. Ouș, efectuate pe parcursul ultimilor ani și prezentate în cadrul diverselor evenimente științifico-metodologice, în articole din reviste profesionale.

Lucrarea are un caracter multilateral, având la bază un suport teoretic și practic fundamentat. Limbajul accesibil, claritatea expunerii ideilor, captează atenția chiar din primele pagini ale monografiei și suscită un interes profesional deosebit. Astfel, apreciem lectura ușoară, chiar dacă lucrarea este identificată ca un studiu științific.

Întocmind lucrarea și prezentând informația de la general la particular, autorul asigură componentele de bază ale unei structuri logice, convingătoare cu componente de caracter introductiv, teoretic (capitolul 1), aplicativ (capitolul 2), concluzii, studiu continuu al temei (bibliografie din 56 de titluri), anexă.

Introducerea descrie și fundamentează succint, dar convingător, necesitatea și importanța elaborării monografiei, formulând clar scopul și sarcinile lucrării și argumenteând importanța teoretică și practică a rezultatelor cercetării.

Capitolul 1 al lucrării – „Definirea managementului de bibliotecă și importanța sa în contextul evoluției tehnologice și a schimbărilor sociale” – conține răspunsuri la întrebările: Care sunt conceptele de bază ale managementului de bibliotecă? De ce managementul schimbării în bibliotecă? Cât de importantă este adaptarea la schimbări? În viziunea autorului, starea viitoare dorită a bibliotecii implică o abordare sistematică a schimbării (deci fiind importante competențe de a gestiona schimbarea, de a defini strategii reușite), o comunicare transparentă și deschisă, implicarea personalului (minimizarea fricilor, anxietăților și rezistenței personalului, dezvoltarea competențelor profesionale) și adaptarea la noile cerințe, asigurând o tranziție fermă. Lectura capitolului 1 al monografiei ne convinge de importanța alinierii bibliotecilor la principiile și conținuturile managementului schimbării. Este vorba despre adaptarea bibliotecilor la cerințele pieței și ale membrilor comunității, despre contribuirea la creșterea competitivității, despre asigurarea diversificării și personalizării serviciilor, a produselor de bibliotecă, a imaginii acesteia.

Capitolul 2 al lucrării – „Implementarea schimbărilor în practica bibliotecilor publice din Republica Moldova” – are un conținut aplicativ, axându-se pe evaluarea și pe măsurarea impactului schimbării la Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți (BMB). Astfel, autorul demonstrează că BMB „Eugeniu Coșeriu” poate cuantifica impactul schimbărilor, planificate și aplicate pe parcursul a mai multor ani: o stabilitate profesională (aspect important în condițiile actuale, mai ales referindu-ne la menținerea moralului și fidelității personalului de specialitate), dar și o eficiență îmbunătățită, optimizarea colaborării în echipă, a flexibilității organizaționale, a comunicării profesionale. Rapoartele analitice ale BMB „Eugeniu Coșeriu” reflectă creșterea satisfacției membrilor comunității privind serviciile și produsele prestate [2, 3]. Autorul este convingător în faptul că

managementul schimbărilor a transformat bibliotecă și a devenit o constantă la BMB.

Concluziile finale sunt în concordanță cu demersul teoretic și aplicativ al lucrării. Trendurile dezvoltării și gestionării bibliotecilor publice în viziunea autorului sunt: promovarea adaptării tehnologice (implementarea soluțiilor IT moderne), eficientizarea comunicării în relația bibliotecă-comunitate, extinderea parteneriatelor, adaptarea serviciilor/produselor la necesitățile membrilor comunității, flexibilizarea spațiilor bibliotecii, dezvoltarea culturii organizaționale reziliente. BMB este un model de adaptare la piața muncii prin dezvoltarea competențelor personalului de specialitate, investind permanent în implicarea bibliotecarilor în instruiți continue formale și nonformale, în recalificări. De exemplu, în anul 2024, BMB „Eugeniu Coșeriu” a pus accent, în instruirea continuă, pe susținerea incluziunii digitale, sociale și culturale; operațiunile tehnologice de bază ale bibliotecii; practici și metodologii utilizate în lectură; importanța lecturilor profesionale; diversificarea metodelor de marketing; elaborarea programului de activitate și a raportului textual; colectarea indicatorilor statistici. Per bibliotecar, în anul 2024, au fost oferite circa 50 de ore de instruire non-formală organizate de către alte instituții [3, p. 45].

Bibliografia inclusă (56 de descrieri bibliografice) reflectă diversitatea studiilor cercetate de către autor, acestea susținând diverse concepte și poziționări privind managementul schimbării. În același timp, bibliografia oferă spații și orientare pentru cercetarea continuă a temei.

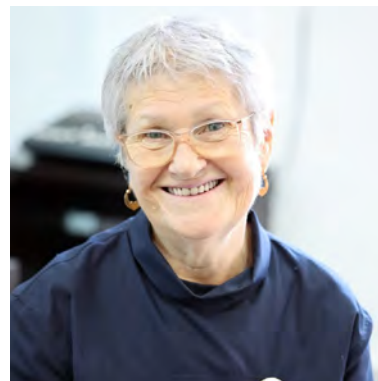
Lucrarea L. Ouș prezintă un interes incontestabil pentru personalul de specialitate din biblioteci, pentru managerii acestora, încununând cercetările autorului și experiențele BMB „Eugeniu Coșeriu” din ultimii ani. Accesul la varianta electronică a monografiei este posibil grație indexării acesteia în Repozitoriul Național Tematic MoldLis [1].

Referințe bibliografice:

1. OUȘ, Ludmila. *Transformarea bibliotecilor publice din Republica Moldova în contextul managementului schimbării*. Bălți, 2025. 138 p. ISBN 978-9975-3528-9-5. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/server/api/core/bitstreams/16eefe1d-6c9d-40c7-8c36-f6955a897e57/content> [accesat 2025-12-29].
2. *Raport analitic al Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți pentru anul 2023*. Bălți, 2024. 79 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/server/api/core/bitstreams/93056f10-f59c-4a92-bcbd-dd77d4b07815/content> [accesat 2025-12-29].
3. *Raport analitic al Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” Bălți pentru anul 2024*. Bălți, 2025. 84 p. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md/server/api/core/bitstreams/717e30e5-5b5c-4753-b2d5-9e27728511b8/content> [accesat 2025-12-29].
4. ȘENDREA, Mariana. *Managementul schimbării*. Note de curs. Chișinău, 2015. 252 p. ISBN 978-9975-75-757-7.

IURIE COLESNIC, OMUL ROMANTIC CE PORNEȘTE SĂ CAUTE O FLOARE, CARE PE O PARTE SĂ FIE LUNĂ, IAR PE ALTA SOARE: PORTRET ANIVERSAR PRIN PRISMA UNEI BIBLIOGRAFII

Dr. Lidia KULIKOVSKI,
Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu”, Chișinău

Rezumat: Articolul prezintă monografia biobibliografică „Amprente istoriei”, protagonistul căreia este Iurie Colesnic, scriitor, critic literar, cercetător din Republica Moldova. Lucrarea este elaborată sub egida Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, Chișinău.
Cuvinte-cheie: monografie biobibliografică, Iurie Colesnic, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău

Abstract: This article presents the bio bibliographic monograph ‘Imprints of History’, which features Iurie Colesnic, a writer, literary critic, and researcher from the Republic of Moldova, as its protagonist. The work is elaborated under the direction of the “B.P. Hasdeu” Municipal Library Chisinau.
Keywords: bio bibliographic monograph, Iurie Colesnic, “B.P. Hasdeu” Municipal Library Chisinau

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” vine la aniversarea septuagenară a lui Iurie Colesnic cu monografia bibliografică „Amprente istoriei”¹.

Când te lansezi într-o cercetare bibliografică, experimentezi o stare pe care o putem exprima printr-o parafrază la afirmația lui Donald Rumsfeld (secretar de stat al SUA, 2002): *există cunoscute; unele lucruri știm că le știm. Știm că există necunoscute cunoscute; adică știm că sunt unele lucruri pe care nu le știm. Dar există și necunoscute – cele pe care nu știm că nu le știm.* Întâlnim necunoscute de toate felurile în exercițiul bibliografic, chiar dacă cunoaștem domeniul studiat sau, ca în cazul nostru, îl cunoaștem destul de bine pe protagonistul bibliografiei la care am muncit.

Exact această stare ne-a copleșit chiar de la început, starea de parcă am băjbâi prin

întuneric, mai ales când avem în față 14 volume cu același titlu: „Basarabia necunoscută”. Iar celelalte titluri – peste 50 de volume specifice, tematice sau dedicate per-

¹ Kulikovski, Lidia. Amprente istoriei. Iurie Colesnic: Monografie bibliografică. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Ed. a 3-a, rev. și extinsă. Chișinău: [S. n.], 2025. 600 p. (Colecția „Bibliographica”, ISBN 978-9975-134-81-1). ISBN 978-5-36241-691-1.

sonalităților sau tematice – fac corp comun cu acest titlu. Dar în această exprimare chinuită se află o înțelepciune: obstacolele sunt de cele mai multe ori catalizatoare deghizate, trebuie doar să le identificăm. Apoi le scoatem la lumină și căutăm variante de a uni părțile risipite, inventând instrumente și metode de detectare a necunoscutelor.

Spațiul informațional pe care-l survolăm pentru documentare este dispersat lingvistic, tematic, tipologic, geografic, în funcție de format și de purtător. Informațiile despre noi și despre alții le regăsim în cărți, saga, istorii orale, inscripții, baze de date, biblioteci digitale, platforme media, video, audio, manuscrise... Din aceste fragmente și biți de informații ne reconstituim trecutul și ne prezervăm prezentul. Actul bibliografic este un exercițiu de căutare de ordine identitară, ideologică, valorică, contextuală, dar și de interpretare din varii perspective. Monografia bibliografică „Amprentele istoriei. Iurie Colesnic” se înscrie exact în această definiție, cuprinzând toate caracteristicile de mai sus în interpretare personalizată.

Ne întrebam: ce l-a intrigat, l-a motivat, l-a inspirat pe Iurie, de profesie inginer, cu experiență de profesor, muzeograf, editor, ziarist, parlamentar, enciclopedist, să scrie „Basarabia necunoscută”? Până la urmă, citind din nou cărțile și articolele publicate de protagonistul acestei lucrări, am înțeles că *ghemul de fire* care ne leagă azi pe noi, basarabienii, sunt oamenii care au făurit istorie pe potriva bătațiilor lui Ștefan cel Mare sau și mai importante.

Prezentul studiu bibliografic este unul dintre firele care străbat istoria noastră și în același timp interconectează toate firele pe care le-a țesut Iurie Colesnic în cărțile sale, în publicistica sa, în interviuri, în eseuri și în poezie, în activitatea editorială, lucrarea devenind în acest fel un *ghem de fire secundare*, care readuce în fața publicului cititor tot ce a creat protagonistul.

S-au scris multe lucrări istorice (studii științifice și narațiuni), modelele abundă, dar Iurie Colesnic a aplicat o strategie proprie: povestea istoriei „Basarabiei necunoscute” a pornit de la oameni, oameni legați de evenimente, locuri, entități, fenomene,

trecând de la indivizi la întreg și general. Perspectiva aceasta ne permite să facem legătura dintre mari evenimente și drame umane individuale, conturând o imagine de ansamblu a epocii în care a luat avânt mișcarea națională răbufnită la peste 106 ani de vasalitate țaristă.

„Basarabia necunoscută” a debutat în anii frământărilor naționale, când basarabienii se aflau în căutarea identității naționale. La întrebarea: *De ce a scris „Basarabia necunoscută”?*, credem că fiecare cititor al acestui volum de referință își va formula răspunsul său. Noi l-am căutat pe tot traseul și timpul cercetării. Acum, la final, coborând cortina cercetării, îl emitem aici: pentru că Basarabia (Republica Moldova) trecea printr-o perioadă tulbură, o perioadă de consolidare a independenței, de renaștere națională, de viitor. Autorul a valorificat din file prăfuite și deteriorate de timp biografii, istorii și povești ale personalităților-martori și participanți la evenimentele de luptă pentru independență și unire. Nu sunt câteva persoane, sunt o multitudine de destine care întregesc un nume („Basarabia necunoscută”), este o biografie a celor mulți, nu a unei persoane. Și dacă titlul acoperă global subiectul, destinele personalităților sunt intime, diferite și profund dramatice. Autorul nu prezintă personalități singularizate, ci le abordează în context familiar, urmărind și tragediile fiicelor și fiilor acestor personalități, ale familiilor în ansamblu. Recunoaște într-un interviu că „*Basarabia necunoscută*” e o *antologie de drame și tragedii*. Tragediile familiilor se regăsesc în multe titluri, dar și în fiecare efigie, personalitate, casă.

Istoria este un balsam pentru vremuri tulburi. Iurie Colesnic s-a înscris cu „Basarabia necunoscută” într-o perioadă plină de schimbări promițătoare, interesante, așteptate, de deschidere spre alte orizonturi și drumuri spre viitor. S-a desprins de prezent, asumându-și să caute și să găsească cât mai multe date pentru a documenta viețile generațiilor trecute mult mai curajoase decât noi. Scriitorul american de origine musulmană Tamim Ansary², autorul volumului „*Inventarea trecutului*”, semnala:

² ANSARY, Tamim. *Inventarea trecutului*. București: Corint Istorie, 2024, p. 20.

„Pentru a ne da seama încotro ne duce drumul care se așterne în fața noastră, trebuie să privim drumul care se întinde în urma noastră”. Iurie Colesnic, se pare, a înțeles primul acest lucru, încercând să ne ofere și să ne descifreze prin cărțile și articolele sale, acest drum din urma noastră, ca să ne spună care au fost temele și punctele-cheie, punctele de cotitură ale istoriei Basarabiei.

Cunoscutul autor de lucrări istorice Yuval Noah Harari s-a exprimat cu referire la istorie într-un fel pentru noi ciudat și totodată adevărat: „Istoria e ceva ce au făcut foarte puțini oameni în timp ce toți ceilalți arau câmpuri sau cărau găleți cu apă” (citată din memorie). Are dreptate? Se pare... și totuși această supoziție nu e pentru Basarabia. Indexul de nume al prezentei lucrări conține 1791 de surse despre personalități (oameni de toate etniile și categoriile sociale, culturale și literare). Personalitățile implicate în mișcarea de independență și unire cu țara-mamă reprezintă o diversitate impresionantă. Iar Simon Sebag Montefiore³, iscusit narator al multor cărți istorice, afirmă că „istoria este prezentată cu (ca) un șir de evenimente, de revoluții și de paradigme *in staccato*, trăite de oameni atent clasificați și precis identificați”. În cazul nostru, al Basarabiei, clasificarea și identificarea a fost misiune asumată a lui Iurie Colesnic, pe care a realizat-o cu responsabilitate, consecvență, pietate și dragoste.

Karl Marx considera că „Oamenii își făuresc ei înșiși istoria”, „...dar și-o făuresc nu după bunul lor plac și în împrejurări alese de ei, ci în împrejurări care există independent de ei, împrejurări date și moștenite din trecut”. E cazul istoriei noastre, al istoriei Basarabiei, peste care permanent atârână barda geopoliticii. Sensul spuselor lui Marx se regăsește destul de des în studiile istorice ale lui Iurie Colesnic și în fiecare destin descoperit, în fiecare istorie a edificiilor dispărute. *Omul ca făuritor de Istorie și Istoria ca făuritor de Om – acesta este refrenul ciclului „Basarabia necunoscută”*, subliniază Iurie Colesnic. Ion Hadârcă crede însă că

„adevăratul refren al „Basarabiei necunoscute” este edificatoarea iubire a scriitorului Iurie Colesnic pentru țărâna patriei sale”.

Cum a apărut ideea *Basarabiei necunoscute*? Momentele vin nu când le așteptăm și le dorim noi, ci când le vine timpul, timpul lor, zicea José Saramago. Momentele ori că l-au ales, ori că l-au găsit anume pe Iurie Colesnic mai acasă. *E și norocul pe care să-l poarte Colesnic, e și norocul pe care să-l purtăm noi. Dar pe de-a întregul e norocul istoriei. E un noroc istoric. Care să facă basarabeni din basarabeni și din Basarabia Basarabie*⁴ (Haralambie Moraru).

Am intuit, încă de la primul volum, valoarea de reper ineluctabil a acestui proiect, unic în felul său și echivalând cu însumarea benefică a multor proiecte individuale (acad. Alexandru Zub)⁵, menționând corpusul de portrete atât de utile, informativ și pedagogic, serie pe care autorul a înțeles că trebuie să o continue, adăugând alte efigii de un real interes. Alexandru Zub a sugerat *să se închipuie un volum sintetic, cu „voci” redimensionate, la rigoare, astfel ca ansamblul să se prezinte ca un instrument de lucru la îndemâna oricui*. Sugestia a fost luată în calcul și, în anul 2019, au apărut, la Editura Cartier, trei volume-sinteză de „Basarabie necunoscută” și alte volume tematice. Academicianul recunoaște, în continuare, misiunea dificilă a lui Iurie Colesnic, dar *foarte necesară culturii române*. Prin „Basarabia necunoscută”, Iurie Colesnic a întors acasă personalitățile și vremurile cuprinse între două lacrimi dintr-o iubire genială (Haralambie Moraru)⁶.

Academicianul Mihai Cimpoi consideră seria de volume „Basarabia necunoscută” o *întreprindere exegetică de proporții – monumentală, erudită, solid-documentară a istoriei culturale, artistice, literare, politice și sociale a Basarabiei secolelor XIX-XX*. Istoricul literar Petru Ursache scrie despre „Basarabia necunoscută” că este lucrarea prin care Iurie Colesnic „s-a afirmat ireproșabil în domeniul istoriei și istoriei literare”. Atât istoricii literari ieșeni, pre-

³ MONTEFIORE, Simon Sebag. *Lumea. O istorie de familie*. București: Editura Trei, 2024, p. 31.

⁴ MORARU, Haralambie. *Lección Iurie Colesnic*. Chișinău: Ulysse, 2005, p. 3.

⁵ ZUB, Alexandru. „Necunoscută” Basarabie: secvențe memoriale. *Viața Basarabiei*. 2014, nr. 1-2, pp. 116-118.

⁶ MORARU, Haralambie. O lecție pe care au descoperit-o secolele. *Literatura și Arta*. 2005, 11 aug., p. 4.

cum și Mihai Cimpoi, trimit textele lui Iurie Colesnic la istoriografie, critică și istoria literară, exegetică, într-un fel, recunoscând capacitatea de scriere a protagonistului nostru, trecând, totodată, în revistă și tipologia textelor: povești de viață, partituri, portrete, hașuri de portret, efigii, tablete, microeseuri (Alexandru Zub). Cercetătorii Alexandru Cosmescu Jr. și Lucia Țurcanu împărtășesc ideea că medalioanele lui Iurie Colesnic sunt romane *in nuce*. Ion Hadârcă⁷ adaugă cronică de ziar/revistă, investigația, numele, fapta, fotografia îngălbenită de vreme – toate se reîncadrează în circuit, se completează cu noi amănunte și cresc vertiginos către eseu, suită de eseuri, carte, monografie, dicționar enciclopedic. Elena Chiaburu evidențiază studiile literare, articolele, precizările factologice și bibliografice.

Când ne gândim să definim pe cineva, ne vin în minte trăsături fizice sau de caracter cum ar fi inteligența, istețimea, curajul, răbdarea, bunătatea sau altele. Iurie Colesnic le are pe toate și încă multe alte trăsături nelistate, dar toate admirabile. Am făcut câteva portrete care îl defineau în 2005, în 2015 –, astăzi adăugăm o trăsătură-competență care ar trebui să fie prima pe listă, dar oamenii nu o observă. Dacă folosim o sintagmă modernă, Iurie Colesnic are o *mentalitate de cercetaș*. Nu se referă la cercetare. Și-a educat-o în acești peste 40 de ani de căutare de sine. Trăsătura o observi doar dacă colaborezi cu el la realizarea unor lucrări, evenimente, proiecte. În procesul colaborării noastre, am observat această competență deosebită. Mentalitatea sa de cercetaș îl ajută să se orienteze în domeniul ales și în orice situație. Dar mai ales în documentare/cercetare, pentru că o astfel de mentalitate e definită ca motivație pentru a vedea lucrurile așa cum sunt, nu cum am vrea să fie.

O operă istorică de amploarea „Basarabiei necunoscute” cuprinde multe teme: una, dragă sufletului său, pe care Iurie Colesnic a dezvoltat-o, este Chișinăul. A zămislit și a publicat nouă volume: *Chișinăul din amintire, Chișinăul și chișinăuienii,*

Chișinăul nostru și vraja neuitării, Chișinăul nostru necunoscut (3 ediții); *Nebănuitul Chișinău* (în trei limbi: română, rusă și franceză), *Chișinăul din inima noastră, Chișinăul și Sfatul Țării, Chișinăul de ieri și de azi = Кишинэу вчера и сегодня* (în limba română și rusă). Trei volume din tematica chișinăuiană au apărut din colaborarea lui Iurie Colesnic cu BM „B.P. Hasdeu”. Autorul a arat și a lăsat brazda lui adâncă în valorificarea și în actualizarea acestui spațiu urban chișinăuian, care pierde vertiginos locuri și uită rapid nume din istoria de altădată. Volumele din tematica „Chișinău” s-au impus ca repere fundamentale în activitatea bibliotecilor cu publicul și sunt indispensabile Secției „Memoria Chișinăului”. Sunt ca o invitație la (re)lectură, la (re)descoperire, la (re)abilitare, la (re)constituire, la (re)asumare a istoriei basarabene. Sunt lucrări pe care le citești și te mândrești. Sunt lecții de iubire și credință îndreptată spre orașul nostru, Chișinău, care ne învață cum să apreciem ceva ce este mai valoros decât orice în lume pentru oricare chișinăuian. Volumele cu tematica chișinăuiană însumează 5429 de pagini de dragoste pentru Chișinău.

Iurie Colesnic este recunoscut ca spirit enciclopedist (Vlad Pohilă), un spirit critic de cercetător laborios (prof. univ. A. Marinciuc). Atribuim acestui gen volumele: *Chișinău: enciclopedie; Sfatul Țării: enciclopedie* (2 ediții); *Femei din Moldova: enciclopedie; În lumea asta sunt femeii...; Generația Unirii* (2 ediții); *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia, 1812-2006; Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”: ghid enciclopedic*, care stau la baza multor altor cercetări.

Următoarele volume intră în categoria *monumente de istorie și artă ale neamului nostru românesc* (Vadim Pirogan⁸), consacrate unor personalități notorii: *Doina dorurilor noastre* (Alexe Mateevici, două ediții); *Enigma Petre Draganov; Profetul nemuririi noastre – Constantin Stere; Pantelimon Halippa – Apostolul Unirii; Moș Ion Codreanu. O călăuză veșnică a țărănimii; Alexandru Plămădeală și lecția de veșnicie;*

⁷ HADÂRCĂ, Ion. Iurie Colesnic – Uliseanul. *Literatura și Arta*. 2005, 18 aug., p. 4.

⁸ PIROGAN, Vadim. *Generația Unirii. Glasul Națiunii*. 2004, 22 iul.

Constantin Stere: o biografie; Gheorghe Bezviconi, un aristocrat al istoriei.

În activitatea sa scriitoricească istoriografică, Iurie Colesnic se preocupa în aceeași măsură și de prezent. Fiind parlamentar și om politic, o perioadă, Iurie Colesnic a cunoscut toate mașinațiunile și toate metehnele politicii, toate problemele societății conduse de politicieni fără strategii de viitor. „Basarabia necunoscută” e ca un protest împotriva perioadei politice a anilor '90, conducătorii cărora îndesau forțat istoria în ideologiile trecute. Pentru istoricul Iurie Colesnic, în forma sa cea mai înaltă, căutarea adevărului era și este esențială. Orice ideologie, orice religie sau imperiu căută să controleze trecutul pentru a-și legitima actele prezente. Într-un fel, Iurie Colesnic scria istoria și totodată protesta împotriva ideologiilor vechi...

Bibliografia spune multe prin expresie și atitudine, prezente sintetic-generic în titlurile din cele cinci volume de publicistică. În eseurile sale abordează subiecte actuale referitoare la scoaterea societății din impas, survolând teme specifice societății noastre, aspecte social-politice, economice, literare, istorice etc. Îl preocupă *Criza identității*, fenomen rămas actual în Republica Moldova; *Arta memoriei*; *Pierderea memoriei la nivel de stat și la nivel de individ*; *Arcul secret al conștiinței*; *A fi sau a părea* (despre problema filosofică – *a fi* sau *a părea* patriot – problema timpurilor de azi). Altă preocupare, plurivalentă, se referă la memorie: *Despre memoria istorică*; *Despre memoria colectivă și despre memoria individuală*; *Despre ideea națională ș.a.*

Publicistica și eseistica lui Iurie Colesnic are tentă filozofică. În interesul destul de mare pentru problemele societății, încearcă să-și prezinte valorile și atitudinile fundamentale, motivele pe care le consideră relevante și despre care crede că pot fi relevante și pentru cititori. În fiecare eseu sau editorial este evidențiată o dilemă, o dogmă care trebuie lămurită, un paradox, o problemă, fie politică, fie literară, culturală sau morală. Consideră că suntem împovărați de multe metehne, de neștiință, de stări, de mituri,

de fariseism, că ne lipsește arcul conștiinței, arta polemicii, arta memoriei, că ne roade orgoliul național.

Iurie Colesnic și-a încercat penița scriind poezii. E un poet fin, liric, sensibil. Finețea, liricul și sensibilitatea le regăsim și în scrierile sale istoriografice, în portretele personalităților, în eseuri. Sintetic le regăsim în multe titluri înregistrate în monografia bibliografică.

Istoria obligă la adevăr. Un istoric, scrie Iurie Colesnic, *nu poate avea alt ideal, alt zeu, ca să zicem așa, decât adevărul istoric, pe care trebuie să-l servească cu toate puterile sale.* Marele adevăr al lui Iurie Colesnic este *neuitarea adevărului.* Adevărul nu există într-o stare imobilă, ci este într-o mișcare continuă..., aceasta fiind esența „poveștilor istorice”, cum le numea Alexandru Zub. Amintesc, în context, afirmația lui Jorge Luis Borges precum că există foarte puține lucruri pe care un scriitor le poate povesti (cu onestitate) într-o viață și le rescriem, sub forme diferite. *Noi doar preluăm aceste motive cu număr limitat, le sucim pe toate părțile,* spune un scriitor de mai încoace, Haruki Murakami. Cum zicea Constantin Ciopraga undeva, *din cuvinte au luat ființă Ulysse și Don Quijote, care n-au existat...* Din cuvinte a scris Iurie Colesnic epopeea (se poate și saga) „Basarabia necunoscută”.

Tematica istorică obligă la magie a realului... Iurie Colesnic manifestă o atitudine asumată de a reda realitatea așa cum a fost și totodată s-o îmbrace într-o poveste, satisfăcând nevoia de ficțiune a omului contemporan și elementul convingător de a-l atrage în lectură. Iurie Colesnic știe a combina obișnuitul cu elemente de fascinare ca să ne țină captivați. Aceasta a observat-o și criticul literar dr. Lucia Țurcan, care l-a comparat pe Iurie Colesnic cu povestașul lui Mario Vargas Llosa. Diferența e mare între povestașul lui Llosa și povestașul Colesnic. Primul se baza pe povestirea orală într-o reuniune de trib, precum astăzi un club de povești. Iurie Colesnic povestește și pune în pagină un text pe care oricine îl poate citi de câte ori dorește sau ori de câte ori e necesar, text care rămâne ca lecție

de învățat. Dacă povestașul lui Llosa, Saül Zuratas, povestea pentru a păstra tradițiile, Iurie Colesnic scoate în evidență trecutul nostru și personalitățile lui care visau la un viitor prosper, independent al Basarabiei (pe care îi asemeuia cu munții!). Opera sa e ca o călătorie-lecție prin peisajul tot mai vast al istoriei, iar lectura textelor ne dă o stare de serendipitate din care nu dorim să evadăm.

Orice bibliografie are și caracter pedagogic, servind ca lucrare de referință pentru cercetători, studenți, profesori, interesați de istorie și de personalitatea bibliografiată. Un citat-sugestie de la Lucia Țurcan: „*Chișinăul nostru necunoscut*” este o carte pe care ar trebui să o studieze cu mare atenție municipalitățile, pentru că oferă lecții despre cum un oraș poate deveni atractiv prin istoria lui ascunsă. Cum bine constată Alexandru Cosmescu Jr.⁹, Iurie Colesnic încearcă să ne trezească și să ne facă să analizăm propriile noastre atitudini față de lucrurile cu care ne confruntăm sau nu le înțelegem. Încearcă să ne propună o lecție de gândire liberă, o provocare la gândirea liberă... Și încă o dată are dreptate Cosmescu Jr.: *Textele lui Colesnic servesc ca referință, ca punct de pornire pentru constituirea atitudinii personale.*

Caracterul pedagogic al „Basarabiei necunoscute” a fost sesizat de acad. Alexandru Zub, prof. univ. Aurel Marinciuc, scriitorul și ziaristul Haralambie Moraru. Narațiunile lui Iurie Colesnic au ceva special, un fel de putere aparte; nu au doar funcția de a prezenta oameni și locuri istorice care au trăit odinioară și au făurit istorie, ci au și funcția de a schița și de a topografia lumea care a fost pentru lumea prezentă – o lume tot mai comodă și puțin interesată de istorie. Când citești „Basarabia necunoscută” (orice volum), simți că are o putere care, la rândul-i, îți transmite putere, puterea cunoașterii. Iurie Colesnic înlătură ceața din jurul istoriei basarabene și ne relatează despre identitatea, istoria și viitorul nostru, oferindu-ne, împărtășindu-ne opera

sa încântător de captivantă, spirituală, bine informată/documentată și profundă. Sumarizând referințele la aspectul pedagogic, putem afirma mai plastic și cu dragoste, parafrazând expresia francezului Seabag Montefiore (el se referea la istorie în general) – „Basarabia necunoscută” este un *amnar a cărui putere morală aprinde instantaneu făclii de cunoaștere.*

Pe lângă scopul său intrinsec de a conserva informația despre personalitatea lui Iurie Colesnic, monografia bibliografică este totodată un instrument de comunicare. Potențialul comunicațional al bibliografiei se concretizează, voluntar sau involuntar, mai devreme sau mai târziu, în raport cu momentul, condițiile, formele și destinația acesteia. Lucrarea oferă o succesiune de armonizări prin care bibliografia se îmbracă și se încarcă de însușiri, prin intermediul cărora devine comunicabilă și asimilabilă, totodată, fiind reflexivă și acțională din punctul de vedere al conținuturilor.

Principiul general al bibliografiei este că orice manifestare a expresiei trebuie evaluată. Cu ajutorul statisticii, bibliografia capătă înțelesul de care avem nevoie.

Monografia are **480** de pagini; **219.303** cuvinte; **1.468.738** de caractere; **9.036** de paragrafe.

Lucrarea de referință conține **4.402** de înregistrări surse (descriseri bibliografice). De facto, conține **5.489** de înregistrări cu cele **624** publicate în mai multe surse, dar descrise sub înregistrare unică, și cu cele **490** care au și variantă electronică, descrise sub sursă unică (prima sursă publicată).

Opera înregistrată în bibliografie cumulează **64** de volume de autor¹⁰ cu un total de **28.083** de pagini.

Lucrarea conține **2093** de surse despre personalități istorice. De facto, sunt **2907** cu surse duble sau triple la aceeași descriere bibliografică. În seriale (reviste, ziare, buletine) au fost publicate **2149** de surse despre personalități, precum și versuri;

⁹ Iurie Colesnic: Biobibliografie. Chișinău, 2005, pp. 43-49.

¹⁰ Sunt enumerate doar cărțile de autor; cele în coautorat sunt dificil de contabilizat.

despre scriitori și alte personalități notorii contemporane – 257; evenimente istorice, locuri, edificii, fenomene istorice – 605; eseuri – 331; volume de versuri – 9; versuri tipărite în periodice – 397; recenzii, comentarii, note, cronici, prezentări de cărți (la opera lui Iurie Colesnic) – 181; recenzii, comentarii, note, postfețe și prefețe scrise de Iurie Colesnic – 149; interviuri – 95;

Despre despre viața și activitatea lui Iurie Colesnic – 159; despre activitatea sa ca editor, coordonator, redactor, autor de proiecte – 132.

Împărtășirea muncii creative altora demonstrează generozitatea cercetătorului istoric, Iurie Colesnic. Mesajul, ideile sale către cititori inspiră, motivează să citească, să-și cunoască istoria. Dedicat unei practici consecvente timp de peste 40 de ani în care și-a transformat pasiunea într-o contribuție productivă, cea pe care a sperat dintotdeauna că o va putea împărtăși altora. Iurie Colesnic a făcut mai mult de atât. Ca să ajungă la toate categoriile de cititori, s-a transformat într-un scriitor-istoric-marketer sau, cum se zice acum, SEO al operei sale. A publicat articole în 165 de ediții periodice.

În acești ani, valorificând consecvent istoria, a ajuns la empatia necesară care l-a ajutat să aducă o contribuție plină de autenticitate și s-o promoveze strategic. „Prin lucrări ca *Basarabia necunoscută*, Basarabia devine mai cunoscută, altora și sieși. Acesta e meritul cel mai de seamă al cărturarului, arhivarului, recuperatorului, savantului și enciclopedistului Iurie Colesnic, care prin scrierile sale reabilitează o întreagă generație, făcând-o să fie” (N. Dabija)¹¹.

Frământat de rostul lui și al istoriei în genere, atras irezistibil de istoria Basarabiei, Iurie Colesnic devine el însuși un depozitar al memoriei colective. Scrierile lui sunt un simbol al nevoii noastre de *real magic* al istoriei Basarabiei. E ambasadorul și uliseanul (împrumutăm metafora de la Ion Hadârcă) istoriei noastre.

Monografia bibliografică e construită pe o abordare enciclopedică și dinamică, pe o analiză detaliată, coezivă și convergentă cu consecințe pragmatice, integrând strategii specifice și evidențiind, în același timp, pasiunea detaliilor semnificative. E un spațiu al informației despre Iurie Colesnic. Acest spațiu poate fi numit și *casa lui Iurie Colesnic* pe care o putem vizita, naviga online prin labirinturile/spațiile sale și atunci când nu-i acasă.

Bibliografia, de orice tip ar fi, este o poveste despre un domeniu, un fenomen, în cazul nostru, e o poveste despre o personalitate. Volumul „Amprente istoriei. Iurie Colesnic” ne spune cine este, cum a devenit ceea ce este, ce a făcut..., conturându-i un portret de persoană tipică și totodată excepțională. În aceeași măsură e povestea noastră, o poveste colectivă scrisă pentru noi.

Cum se caracterizează el însuși?

Se autodefinește în poezia *Exist: Sunt forma,/ Sunt plasma/ Din care izvorăște artistul.../ Sunt laserul dorului/ Cu inimă în loc de cristal.../ Sunt raza röntgen,/ Istoria clipei o scriu,/ Sunt lacrima, argila și fierul./ Memoria îmi este mama,/ eu îi sunt sculptorul/ și minerul*. Se autocaracterizează ca *un om al nemâniei; un optimist incurabil; rămân optimist și sper...* Recunoaște că e greu, dar *sunt optimist* (cu referire la activitatea editorială); că s-a simțit în pielea lui Columb scriind „Basarabia necunoscută”. *Pasiunea pentru cercetare a venit de la... cronicari; am fost și rămân un fiu al veacului și neamului meu*. Dr. Alexe Rău confirmă: *Iurie face parte din cultura pe care o valorifică și o slujește, este peotriva vechimii și a nobleței ei*. E convins că *populația noastră manifestă în continuare o grijă imensă pentru țara sa; acest patriotism ne va permite să readucem Moldova la viață; fiecare popor are atâta istorie, câtă memorie poate duce cu sine prin valurile vremii; monumentele Chișinăului pot mărturisi multe chiar și atunci când nu mai există. Memoria aranjează un muzeu virtual în care se întâlnesc și oameni, și epo-*

¹¹ DABIJA, Nicolae. Arhivarul. *Literatura și Arta*. 2005, 18 aug., p. 4.

ci diferite. Din aceste piese am asamblat un puzzle istoric.

Scriitorul spune cu durere într-un interviu: *Eu port în inima mea un Chișinău care nu există; regretă că politicienii de azi nu au demnitatea celor din Sfatul Țării – știe și de ce – pentru că nu au scăpat încă de mizeria comunistă, iar reperul moral a fost trecut în umbră și am uitat să luptăm cu bolșevicul din noi. Aude, tot mai deslușit, infernalul suspin al istoriei noastre. Îl doare trecutul, Știe că/... pentru fiecare Cezar/ Regulat se naște câte-un Brut.*

Am încercat să vorbesc cu inima despre un Mateevici al meu... e titlul unui interviu publicat în ziarul *Sfatul țării* din 1992. Iurie Colesnic vorbește și scrie cu inima despre fiecare personalitate-efigie, despre fiecare eveniment, edificiu sau entitate istorică înregistrate în acest volum.

Susține sus și tare că *înaintașii fac parte din noi înșine, de aceea aceștia trebuie restituiți timpului nostru dintotdeauna, care include prezentul, cel trecut și cel viitor. Munca lui de ani de zile prin arhive a dat rod, cărturarul a readus în actualitate personalități basarabene, reabilitându-le arderea și efortul, așezându-le într-un Pantheon al Memoriei Naționale, în semn de recunoștință și omagiu o face nu atât din stimă față de trecut, cât din stimă față de viitor* (Nicolae Dabija). Îi restituie prin texte sobre și totodată calde, îmbinând măiestrit documente de arhivă, memorii, mărturii, fragmente din opera celor la care se referă, observații, reflecții, confesiuni, imagini..., expunând conținuturile expresiv, cuceritor, print-un limbaj plastic. Citind textele despre personalități, avem impresia că sunt ca praful de stele...: ele presară bucurie, căldură și lumină peste destine uitate... Iurie Colesnic îmbină armonios cuvintele atât în poezie, cât și în articolele sale, cu eleganță și respect față de personalități.

Caută și scoate tot ce găsește în *labirinturile trecutului basarabean*, muncind din greu ca să ni le prezinte; crede în *Puterea de neînving a memoriei*; face portrete în *lumina memoriei*, scrie *lecții necesare*. Afirmă

că amintirile sunt temelie, iar istoria este ca o coloană a infinitului. Crede că Raza de lumină e o cheie/ Cu care poți înclui/ sau descuia/ întunericul. Visează să lumineze...

Deține *excepționala particularitate savantă de a privi totul din jur exhaustiv, holografic, în așa fel încât umbra să nu ascundă nimic important*. Prin această caracteristică, Constatin Rusnac îl apropie de Aleph al lui Jorge Luis Borges. I-ar plăcea lui Iurie Colesnic – doar confirmă că e laser, rază röntgen și mai recunoaște că e un *ochi de apă tăiat în gheața timpului: Sunt ca un ochi/ prin care se uită la lume unul din fluviile/ Aproape necunoscute ale neamului meu,/ Dar care e nemuritor numai de aceea/ Că din când în când cineva se preface/ În ochi de apă tăiat în gheața timpului.*

Materia primă a istoriei este reprezentată de fapte – faptele oamenilor făuritori de istorie, pe care Iurie Colesnic le caută, le găsește și le actualizează pentru noi. Fiind poet, vorbește-n poezie și de fapte: e convins că *Pe urmele noastre calcă/ Nu umbra,/ Ținându-se de mâini, umblă/ Faptele noastre*. Recunoaște-n poezia sa că *Poeți-s un popor de visători cuminți!... Poetul despre viața lui/ nimic nu știe./ El e fulgerul ce scapără în noaptea zilei,/ Aprins să lumineze/ pe o clipă/ poezia... Îi păsă de urmele-faptele pe care le lasă: Cum între sublim și tragic,/ Cum între alb și negru,/ Cum între noi și faptele noastre/ Stă înfiorătorul perete/ Al tainei./ Noi/ Toată viața săpăm o poartă în rocile tainei.../ Ca să ne uităm atent, atent în ochii faptelor/ Noastre*. Fiind poet în suflet, în gândire și simțire, nu știe câte a lăsat, nu le-a numărat. Monografia bibliografică deschide acces facil la faptele lui Iurie Colesnic, riguros organizându-le și atent contabilizându-le...mai mult, evidențiind și cine-i cunoaște faptele. Mulți oameni s-au uitat atent, atent la faptele lui Iurie Colesnic. Le-au apreciat, au citit, au scris prefețe, postfețe, cronici, comentarii, analize literare, le-au asimilat, au conștientizat, au învățat, le-au promovat. Bibliografia are sarcina de a număra și de a evalua. Bibliografia confirmă 536 de surse despre opera

sa, despre viața, activitatea editorială și politică.

Trecutul a fost dintotdeauna important pentru generații, e întipărit în ființa noastră, este exprimat prin poveștile oamenilor, ale edificiilor, monumentelor, evenimentelor, exact ceea ce scrie și aduce în actualitate Iurie Colesnic. Reușește, pentru că are mai multă legitimitate, el a fost alesul (cum scrie Haralambie Moraru), lui i s-a întipărit mai mult în ființa, în inima sa decât altora, altfel nu se poate închipui o operă de așa amploare, întindere și complexitate despre istoria trecutului basarabean. A reușit, pentru că și-a ales subiectul de care-i pasă și crede în adâncul sufletului său că ar trebui să le pese și altora. Acesta reprezintă elementul cel mai convingător și mai seducător al stilului său – o confluență a sorții și a angajamentului.

Istoricul îndrăgostit de istorie, de istoria Basarabiei, de istoria Chișinăului, de oamenii-munți pe care i-a recuperat prezentului, nu acceptă ca panteonica Basarabie să rămână necunoscută, el o „testamentează” generațiilor prezente și viitoare. De învățătură le rămâne temelia colesniciană pe care pot continua să facă „Basarabia necunoscută” cunoscută și pot zidi un viitor.

Istoricul, cercetătorul, muzeograful, animatorul, gazetarul, publicistul, scriitorul, editorul Iurie Colesnic e încă și definitiv ispășit de istoria noastră: construiește, recuperează, provoacă și rămâne/ *Omul romantic ce pornește/ să caute o floare/ Care pe o parte să fie lună,/ Iar pe alta soare (Fluierul și floarea).*

La mulți ani, Iurie Colesnic, cuceritor de Everesturi!

AUTORII ARTICOLELOR

AMORȚITU, Angela – bibliotecar principal, Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova,
e-mail: amortitu@lib.ase.md

BORȘ, Veronica – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: vbors@bnrm.md

CORGHENCI, Ludmila – șef secție, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: lcorghenci@bnrm.md

COȘERI, Tatiana – director adjunct, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
e-mail: tcoseri.hasdeu@gmail.com

DARII, Tatiana – director, Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești, e-mail: tatiana.darii38@gmail.com

GALAI-COADĂ, Daniela – specialist superior, Secția Managementul proiectelor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: dgalai.coada@gmail.com

GHEICEANU, Tatiana – șefa Secției Lectura publică, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, e-mail: t.gheiceanu@gmail.com

HARCONIȚA, Elena – specialist principal, Secția Studii și cercetări, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: eharconita@gmail.com

HOMETKOVSKI, Ludmila – director adjunct, Camera Națională a Cărții din Republica Moldova,
e-mail: hometkovski@gmail.com

KULIKOVSKI, Lidia – formator, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău, e-mail: kulikovski.hasdeu@gmail.com

LUPU, Viorica – director, Biblioteca Științifică a Universității Tehnice a Moldovei,
e-mail: viorica.lupu@lib.utm.md

MIHALUȚA, Aculina – director, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”, Bălți,
e-mail: mihaluta.lina@usarb.md

OSOIANU, Vera – director adjunct, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: bnrmvo2012@gmail.com

PINTILEI, Elena – director general, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: elena.pintilei@bnrm.md

PLAMADEALA, Ana – șefa Secției Marketing și comunicare socioculturală, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: postolachianisoara@yahoo.com

PRIAN, Tatiana – director adjunct, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”, Bălți,
e-mail: prian.tatyana@gmail.com

PRISACARI, Larisa – Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu”, Soroca,
e-mail: larisa.prisacari@gmail.com

RURAC, Ana – șefa Secției Asistență informațională și colaborare internațională, Biblioteca Științifică a Universității Tehnice a Moldovei,
e-mail: ana.rurac@lib.utm.md

SOBEȚCHI, Vera – șef Serviciu Metodologie și cercetare, Biblioteca Științifică a Universității Tehnice a Moldovei,
e-mail: vera.sobetchi@lib.utm.md

VASILICA, Victoria – șefa Secției Managementul proiectelor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova,
e-mail: vasilica@bnrm.md

ZAIȚEV, Elena – metodistă, Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hâncești,
e-mail: lena.zaitev@mail.ru

1. Cerințele privind prezentarea articolelor în revista „Magazin bibliologic” sunt elaborate în baza prevederilor *Regulamentului cu privire la evaluarea, clasificarea și monitorizarea revistelor științifice*, aprobat prin decizia nr. 23 din 1.12.2023 a Consiliului de conducere al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare. https://anacec.md/files/23.Anexa_Reg_reviste_19.12.2023.semnat.pdf

2. Conform Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind Accesul Deschis, revista „Magazin bibliologic” se declară publicație cu Acces Deschis în baza licenței Creative Commons, care permite altora să distribuie, să remixeze, să regleze și să creeze pe baza operelor autorului, chiar și în scop comercial, atât timp cât ei creditează opera (licența Atribuire CC BY):

<http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Politica-Acces-Deschis-BNRM-ro.PDF>

<http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Policy-Open-Acces-BNRM-en.PDF>

3. Colegiul de redacție își asumă dreptul de a organiza recenzarea (inclusiv anonimă) a articolelor prezentate spre publicare.

4. Sunt pasibile pentru publicare gratuită articole cu conținut fundamental, aplicativ și promoțional ale autorilor din Republica Moldova și din alte țări, din domeniul biblioteconomiei și științelor informării, precum și din cele adiacente.

5. Limbile de publicare – limba română și limbile de circulație internațională. Publicarea articolelor în limbile de circulație internațională nu va depăși 1/4 din volumul revistei.

6. Autorii vor respecta următoarele cerințe tehnice la prezentarea articolelor spre publicare:

- prezentare generală – font Times New Roman;
- titlul articolului (centrat, scris cu majuscule, bold, size 12, spațiu între rânduri 1);
- numele, prenumele autorului, afilierea instituțională, funcția deținută, gradul științific și titlul didactic, adresa de e-mail (alinieră dreapta; size 12; numele autorului este indicat cu litere majuscule);
- codul ORCID (identificatorul unic al cercetătorului);
- poza autorului (autorilor) – imagine în JPEG cu o rezoluție de 300 dpi;
- rezumat/abstract în limbile română și

engleză (stânga-dreapta, size 11; spațiu între rânduri 1; cursiv; nu va depăși 200 de semne);

- cuvinte-cheie în limbile română și engleză (stânga-dreapta, size 11; cursiv; spațiu între rânduri 1);
- textul articolului (size 12; spațiu între rânduri 1,5; volumul unui articol nu va depăși 10-15 pagini A4); fiecare articol va fi însoțit de referințe bibliografice (a se vedea poziția 9 din prezentul Ghid);
- La redactarea manuscriselor se vor respecta normele ortografice precizate în *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (DOOM), ediția 2021, precum și Hotărârea Adunării generale a Academiei Române din 17.02.1993 privind revenirea la scrierea cu „ă” și „sunt” în grafia limbii române;
- Opțional, în caz de necesitate, pot fi incluse în articol tabele/grafice/imagini/diagrame, cu trimitere din text către acestea; ele vor fi expediate redacției separat, odată cu articolul, în format JPEG/PNG/TIFF cu rezoluția de 300 dpi. În cazul tabelelor, diagramele, deasupra se scrie „Tabelul nr. X. Titlul”, „Diagrama nr. X. Titlul”, iar în cazul imaginilor, pozelor, hărților etc., descrierea se face în partea de jos;
- În cazul utilizării în publicație a abrevierilor, lista acestora urmează a fi anexată. În situația când este un număr infim de abrevieri (1-3), ele pot fi indicate între paranteze în text.

7. Articolele le vor fi atribuite indexul Clasificării Zecimale Universale (CZU) și Identificatorul Obiectului Digital (DOI) – aceasta fiind responsabilitatea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

8. Autorii dețin întreaga responsabilitate pentru caracterul original și conținutul articolelor prezentate.

9. Referințele bibliografice vor fi prezentate la sfârșitul textului articolului, format Times New Roman; size 11; space 1, cu caracterele originale ale documentului. Structura referinței bibliografice corespunde prevederilor standardului SM ISO 690-2022 „Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (aprobat la 16.04.2022 prin decizia Institutului de Standardizare din Moldova).

10. Referințele bibliografice vor fi ordonate alfabetic (fiind elaborate în funcție de caracterele originale ale documentului, în prim-plan fiind amplasate cele cu caractere latine), după numele autorului ori după titlu și se numerotează continuu.

11. Citarea în text a resursei de informare se efectuează între paranteze drepte, după cum urmează: [4]. [4, p. 15], a multor resurse de informare [4, p. 15; 8, p. 3], la sfârșitul propoziției. Informația între paranteze reflectă numărul de rând al referinței bibliografice a resursei de informare din listă, iar în caz de necesitate – numărul concret al paginii.

Mostre de prezentare al referințelor bibliografice:

(adaptate după ghidul practic „Prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare” de Elena Bordian și Angelina Catana, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM, Chișinău, 2023

<https://doi.org/10.36004/nier.2023.brts>)

Volume, monografii

... un autor

- ERHAN, Lica. *Tendințe și provocări în dezvoltarea și finanțarea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii*. Monografie. Chișinău: INCE, 2022. ISBN 978-9975-3579-2-0.
- GAGAUZ, O. *Raportul studiului generației și gen: Fii vocea generației tale!* Chișinău, 2022. Disponibil: <https://doi.org/10.36004/nier.cdr.2022.978-9975-3530-0-7> [accesat 2024-02-05].
- TOMESCU, Mădălina. *Tehnici și metode ale adoptării deciziei publice*. București: Pro Universitaria, 2023. 154 p. ISBN 978-606-26-1671-7.
- СТЕПАНОВ, В. К. *Применение Интернета в профессиональной информационной деятельности*. Москва, 2009. 304 p. ISBN 978-5-8183-1401-3.

... doi autori

- CRISTACHE, Nicoleta și Marian NASTASE. *Antreprenoriatul strategic*. București: Editura C. H. Beck, 2023. 157 p. ISBN 978-606-18-1295-0.

... trei autori

- ANTONOVICI, Corina-Georgiana; Carmen SĂVULESCU și Cristina SANDU. *Întreprinderea socială – expresie*

a schimbării sociale și inovării. București: Editura Economica, 2016. 215 p. ISBN 978-973-709-802-3.

- BOTEZAT, E. A.; E. M. DOBRESCU și M. TOMESCU. *Dicționar de comunicare, negociere și mediere*. București: Editura C.H. Beck, 2007. 215 p. ISBN 978-973-115-052-9.

... patru autori

- LĂDARU, Georgiana-Raluca; Florian MARIN; Marian SIMINICA și Ionuț Laurențiu PETRE. *Dezvoltarea durabilă în perspectiva Agendei 2030*. București: Editura Economica, 2022. 109 p. ISBN 978-973-709-999-0.

... cinci autori

- GAGAUZ, Olga; Inga CHISTRUGA-SINCHEVICI; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Anatolii ROJCO și Irina PAHOMII. *Impactul pandemiei COVID-19 asupra familiilor cu copii*. Institutul Național de Cercetări Economice, Centrul de Cercetări Demografice. Chișinău, 2021. 207 p. ISBN 978-9975-89-228-5.

... mai mulți de cinci autori

Notă: În cazul publicațiilor care au mai mult de cinci autori, sunt indicate numele, prenumele primilor cinci autori, urmați de *et al.* sau, în funcție de necesitate, se menționează toți autorii.

- GAGAUZ, Olga; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Irina PAHOMII; Vitalie ȘTIRBA; Tatiana TABAC et al. *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare*. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău: INCE, 2021. 305 p. ISBN 978-9975-89-249-0.
- GAGAUZ, Olga; Mariana BUCIUCEANU-VRABIE; Irina PAHOMII; Vitalie ȘTIRBA; Tatiana TABAC și Ecaterina GRIGORAȘ. *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare*. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău: INCE, 2021. 157 p. ISBN 978-9975-89-249-0.

... fără autori

- *Educația în Republica Moldova = Education in the Republic of Moldova*. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Chișinău: s. n., 2023. 234 p.

- *Programul Uniunii Europene pentru cercetare și inovare Orizont Europa*. Chișinău, 2023. 95 p. ISBN 978-5-88554-154-1.

... care au ca autor o organizație sau o instituție

- AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA INTELECTUALĂ A REPUBLICII MOLDOVA (AGEPI). *Raport național privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală în Republica Moldova, 2019 = National report on the enforcement of intellectual property rights in the Republic of Moldova, 2019*. Chișinău: AGEPI, 2020. 120 p.

Articole din reviste, ziare. Interviu

- APETRI, Dumitru. Modelul Creangă și proza basarabeană. *Literatura și Arta*. 2020, 20 februarie, p. 5. ISSN 1857-3835.
- CEBOTARI, Margareta. JuniorBildungs: program informațional/formativ pentru adolescenți, organizat la Biblioteca „Onisifor Ghibu”. *Bibliopolis*. 2014, vol. 55, nr. 5, pp.185-188. ISSN 1811-900X.
- DMITRIC, Ecaterina. Bibliotecarul – omul viitorului. Interviu. Consemnare: Ludmila Corghenci. *Magazin bibliologic*. 2023, nr. 3/4, pp. 75-78. ISSN 1857-1476.
- GROSU, Aneta. Alegerile de la toamnă : care sunt riscurile? *Ziarul de Gardă*. 2024-03-30. Disponibil: <https://www.zdg.md/blog/editoriale/editorial-alegerile-de-la-toamna-care-sunt-riscurile/> [accesat 2024-04-15].
- CORGHENCI, Ludmila și Vera OSOIANU. Biblioteca Națională – promotor al modelului strategic al Sistemului Național de Bibliotecă. *Magazin bibliologic*. 2022, nr. 3, pp. 32-35. ISSN 1857-1476.
- ИГУМНОВА, Н. П. Библиоэтнология как научная и учебная дисциплина. *Библиотекосведение*. 2017, nr. 6, pp. 616-622. ISSN 0869-608X.

Articole din culegeri

- CORGHENCI, Ludmila. Cercetarea științifică la DIB în contextul Anului Creativității și al Inovării – 2009. In: *Symposia Investigatio Bibliotheca*. Simpozion național, 28 ianuarie 2010. Chișinău, 2010, pp. 34-44.
- Corupție. In: Octavian BEJAN, *Dicționar de criminologie*. Chișinău, 2009, pp. 20-23. ISBN 978-9975-9679-8-3.

- STRATAN, Alexandru; Zinovia TOACA și Victoria FALA. Progresele reformării economiei moldovenești în vederea asigurării tranziției sale la economia de piață. In: *Creșterea economică în condițiile globalizării = Economic growth in the conditions of globalization*: conferința internațională științifico-practică, ediția a 15-a, 15-16 octombrie 2021. Chișinău: INCE, 2021, vol. 1, pp. 160-174. ISBN 978-9975-3529-7-0.

Publicații oficiale

- Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova: nr. 259-XV din 15 iulie 2004. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2004, nr. 125-129, pp. 12-70. ISSN 2587-389X.
- Lege cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro [accesat 2024-03-18].

Standarde

- INSTITUTUL DE STANDARDIZARE DIN MOLDOVA. SM ISO 10018:2022, *Managementul calității. Linii directoare pentru implicarea personalului = Менеджмент качества. Руководящие указания по вовлеченности персонала = Quality management. Guidance for engagement*: IDT ISO 10018:2020. Ed. oficială. Chișinău: ISM, 2022. 75 p.
- INSTITUTUL NAȚIONAL DE STANDARDIZARE ȘI METROLOGIE. SM ISO 2789:2015, *Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă*. Aprobate: 2015-01-26. Nepubl. Localizare: INSM (Chișinău).

Pagini (site-uri) web

- BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA. *Biblioteca Națională a Republicii Moldova*. Pagina web. Disponibil: <http://www.bnrm.md/> [accesat 2024-06-05].
- MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE. *Muzeul Național de Istorie a Moldovei*. Pagina web. Disponibil: <https://www.nationalmuseum.md/ro/> [accesat 2024-02-12].

Resurse de informare nepublicate

- Teze de doctorat, masterat
- ȚAPU, Tatiana. *Perfecționarea contabilității de gestiune în avicultură*.

Teza de doctor în științe economice. Chișinău, 2022. 157 p. Disponibil: https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1919/Tapu%20Tatiana_teza.pdf?sequence=1&isAllowed=y [accesat 2024-03-21].

- MÎRZA, Tatiana. *Identificarea metodelor de maturare prin uscare a cărnii de bovină*. Teza de master. Universitatea Tehnică a Moldovei. Chișinău, 2020. 85 p. Disponibil: <http://repository.utm.md/handle/5014/12893?show=full> [accesat 2024-02-07].

Manuscrise

- LARION, Alina. *Particularitățile tipologice ale sistemului nervos central la *Mus spicilegus* Petenyi*. Manuscris. 2002. 35 p. Dep. în INEI 05.12.2002, № 1870-M2002.

Preprinturi

- POPA, M. N. și V. V. PRICOP. *Aplicațiile algebrilor la problema centrului și foca-*

rului. Preprint. Institutul de Matematică și Informatică al AȘM, 2011. 10 p.

- JENKINS, S. and Janne RUOSTEKOSKI. *Controlled manipulation of light by cooperative response of atoms in an optical lattice*. Preprint. University of Southampton, 2012. Disponibil: <https://eprints.soton.ac.uk/338797/> [accesat 2024-04-22].

Resurse electronice online

- UNIUNEA EUROPEANĂ. *Istoria Uniunii Europene 1945-1959*. Disponibil: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_ro [accesat 2024-06-05].
- СОЛОВЬЁВА, Марина. *Всё что нужно знать о целях переписи населения и жилищ 2024 года*. Online. 2024-04-08. Режим доступа: https://www.expert-grup.org/media/k2/attachments/iEe_OEA_zIzA_zEa_A_eO_CAEA_zEzAe_A_AAU_2024_A04.04.2024_rus.pdf [дата обращения 2024-06-05].

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

MAGAZIN BIBLIOLOGIC nr. 3-4, 2025

Bun de tipar: 05.05.2026
Apărut: 2026
Coli de tipar: 10,25
Tiraj: 70 ex.

Tiparul sub comanda nr. 6,
executat la FPC „Primex-Com” SRL
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005
Republica Moldova
Tel.: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md

SCANEAZĂ
ȘI CITEȘTE

www.bnrm.md